

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський консорціум університетів
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
Національна металургійна академія України
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
Придніпровський науковий центр НАН України і МОН України

**КОНСОРЦІУМИ УНІВЕРСИТЕТІВ:
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ТА ЇХНЬОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Тези доповідей

Всеукраїнської науково-практичної конференції

Дніпро
20 – 21 жовтня 2020 р.

Редакційна колегія:

Голова редколегії	О. О. Дробахін
Відповідальний секретар	О. М. Полішко
Члени редколегії:	О. М. Пшінько, О. Г. Величко, М. В. Савицький, Д. М. Свиначенко, С. І. Оковитий, В. В. Іваненко, В. І. Шатоха, В. В. Данішевський, А. В. Радкевич

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Консорціуми університетів: забезпечення сталого розвитку закладів вищої освіти України та їхньої конкурентоспроможності» / ред. кол.: О. О. Дробахін (голова) та ін. – Д.: ДНУ, 2020. – 300 с.

Збірник містить тези доповідей учасників конференції з близько тридцяти закладів вищої освіти, академічних інститутів, фахових коледжів. Тематика доповідей охоплює широкий спектр питань з проблематики освітянської галузі та організації наукових досліджень у закладах вищої освіти та наукових установах в сучасних умовах.

© Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара,
2020

ЗМІСТ

Секція 1. РЕГІОНАЛЬНІ КОНСОРЦІУМИ – ОСЕРЕДКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЕЛІТИ	12
<i>Анісімова А. І., Сафонова Н. А.</i> РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ В МЕЖАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ КОНСОРЦІУМІВ	12
<i>Бесараб О. М.</i> РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	14
<i>Воронова І. І., Воронов В. І.</i> САМООСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	16
<i>Голікова Н. С., Попова І. С.</i> ІНТЕГРУВАЛЬНА МІСІЯ ЦЕНТРУ ІСТОРІЇ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПРИДНІПРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ	19
<i>Гонюк О. В.</i> СТУДЕНТСЬКІ ТВОРЧІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ	21
<i>Грачевська Т. О.</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ ІННОВАЦІЙНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК УСПІШНИЙ ОСВІТНІЙ ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ	23
<i>Грушка В. В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОСВІТНІ КОНСОРЦІУМИ В УКРАЇНІ	26
<i>Гусев В. А.</i> СТУДЕНТ-ЧИТАЧ У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ	28
<i>Дащенко Г. В.</i> КИТАЙСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ СВІТІ	29
<i>Degtyarivna Y. V., Tokarieva A. V.</i> LEARNER AUTONOMY: HOW A FLIPPED CLASSROOM CAN BENEFIT ESP STUDENTS	31
<i>Дьячок Н. В., Греченко-Журавська В. М.</i> ОБ'ЄКТИВАЦІЯ СУЧАСНИХ КОМПРЕСИВНИХ ЯВИЩ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ МАЙБУТНІМ ФІЛОЛОГОМ (НА ПРИКЛАДІ ЯВИЩА УНІВЕРБАЦІЇ)	33
<i>Зеленська Л. І.</i> ПОЛЕ ТВОРЧОЇ СУМІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧЕНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ КОНСОРЦІУМІВ В МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК	35
<i>Іваненко В. В.</i> УНІВЕРСИТЕТСЬКА ГУМАНІТАРИСТИКА У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ОСВІТНІХ МОДИФІКАЦІЙ	37
<i>Колесникова Т. О.</i> УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В ПІДТРИМЦІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПАРТНЕРСЬКИЙ АСПЕКТ ..	41

<i>Комаров С. А.</i> ДИДАКТИЧНА ПОТРЕБА ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ КІНЕМАТОГРАФУ В ЛІТЕРАТУРІ НА МЕЖІ ХХ-ХХІ СТ.	44
<i>Корсунський В. О.</i> КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДНІПРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА ЯК ОСЕРЕДОК ВИХОВАННЯ ТАЛАНОВИТОЇ МОЛОДІ В РЕГІОНІ	46
<i>Ліліна В. І., Кравець М. О.</i> СХІДНІ МОВИ В ДНІПРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ: ВИКЛИКИ ЧАСУ	47
<i>Михайлюк О. В.</i> ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ	50
<i>Муляр І. В.</i> ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НЕДОЛІКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	52
<i>Олійник Н. П., Шаф О. В.</i> «ПОЕЗІЯ – ЦЕ ЗАВЖДИ НЕПОВТОРНІСТЬ»: ПЕРСПЕКТИВИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧО-МИСТЕЦЬКИХ ТРЕНІНГІВ У ДНІПРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА	54
<i>Палькевич О. С.</i> ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ДНУ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА ЯК ЗАСІБ ПОШИРЕННЯ ФРАНКОМОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СЕРЕД МОЛОДІ	56
<i>Пасько І. В.</i> МІСЦЯ УНІВЕРСИТЕТІВ У ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ ПРИДНІПРОВ'Я І ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО ІМІДЖУ МІСТА	59
<i>Петров П. Г.</i> КОНСОРЦІУМ УНІВЕРСИТЕТІВ: ЯКІСНИЙ ЕЛЕМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	61
<i>Писаренко Н. Д.</i> ЛАТИНА У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	63
<i>Підмогильна Н. В.</i> ІНФОРМАЦІЙНИЙ НАУКОВО-ОСВІТНИЙ РЕСУРС ЯК ПАСПОРТ СУЧАСНОГО ВИШУ	66
<i>Половна-Васильєва О. А.</i> ЯКІСТЬ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ. ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ	67
<i>Рябовол С. Л.</i> ІНТЕРАКТИВНІ ПРИЙОМИ ВВЕДЕННЯ НОВОЇ ТЕМИ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	70
<i>Савченко С. В.</i> «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ» ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ У НМетАУ	71
<i>Світленко С. І.</i> «ДНІПРОВСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ УНІВЕРСИТЕТІВ» І РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ГУМАНІТА-	

РИСТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ СПІВТОВАРИСТВІ	74
<i>Соколов Д. П.</i> СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧИТАБЕЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ ІНСТРУКЦІЙ	76
<i>Сологубова С. В., Ляхно О. Г., Лапшин А. О.</i> КОНСОРЦІУМ ЯК АКТУАЛЬНА ФОРМА ОБ'ЄДНАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	79
<i>Tokariyeva A.V., Degtyarivova Y.V.</i> GAME-BASED LEARNING AS AN IDEA BEHIND UNIVERSITIES' CONSORTIUM BUILDING	82
<i>Хамініч О. В.</i> ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	84
<i>Черчата А. О., Тарасова Т. О., Новицький О. В.</i> ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ І ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	86
<i>Шепель Ю. О.</i> КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕРУДИЦІЇ	89
Секція 2. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО НА РИНКУ ПРАЦІ	92
<i>Aliseienko O. M.</i> SOME WAYS TO APPROACH OUTCOME BASED EDUCATION IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING	92
<i>Баула О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ РЕГІОНІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО	93
<i>Безбородих С. М.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК НОВИЙ ЯКІСНИЙ СТАН ПРОФЕСІОНАЛА	96
<i>Бойко Л. Т., Тогобицька Д. М.</i> ДОСВІД ЗАЛУЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ	98
<i>Борисова Ю. В.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ В СИСТЕМІ ІНДИКАТОРІВ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	100
<i>Бутиріна М. В.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ОСВІТИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД	102
<i>Василенко Н. А.</i> ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ	104
<i>Величко О. Г., Потап О. Ю., Жаданос О. В., Максакова О. С., Петренко А. Л.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	

ЯКОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ	107
<i>Верба О. В., Сердюк М. Є.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ GOOGLE CLASSROOM ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	109
<i>Вінник О. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЛЕКЦІЙНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ ЗА НАПРЯМКОМ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	112
<i>Воронкова О. С., Воронкова Ю. С., Дикленко Т. В.</i> СТЕЙКГОЛДЕРИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	113
<i>Воронкова Ю. С., Шевченко Т. М., Вінніков А. І., Воронкова О. С.</i> ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ»	116
<i>Галінська А. М., Севериновська О. В.</i> ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З БІОЛОГІЇ З ТОЧКИ ЗОРУ МАГІСТРА	118
<i>Голякова І. В., Петренко В. О., Каспійцева В. Ю., Петренко А. О., Дичок Г. М.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНО- СПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ ВИПУСКНИКІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ТЕПЛОГАЗОПОСТАЧАННЯ, ВЕНТИЛЯЦІЯ І КОНДИЦІОНУВАННЯ» ЧЕРЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	121
<i>Гондюл О. Д.</i> УНІВЕРСИТЕТИ ТА COVID-19: ЧОРНІ ЛЕБЕДИ ТА СПРИЯТЛИВІ МОЖЛИВОСТІ	122
<i>Гонтарева І. В.</i> ЯКІСТЬ ОСВІТИ ПІДПРИЄМЦІВ: НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В.Н. КАРАЗІНА	124
<i>Гук Н.А., Верба О.В.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРО- МОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ ЗАВДЯКИ КОМПЕТЕНТ- НІСНОМУ ПІДХІДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ	126
<i>Гусаров К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ЦІЛЕЙ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ПРАВА	128
<i>Євсєєва Г. П., Лисенко Г. І., Папірник Р. Б.</i> НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	131
<i>Єгоров Є. А., Ковтун-Горбачева Т. А.</i> ГЛОБАЛЬНІ І ЛОКАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	133

<i>Єфремов С. М., Зайцева Т. А.</i> ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РИНКУ ПРАЦІ	136
<i>Жаданос О. В., Максакова О. С., Потан О. Ю., Петренко А. Л.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ	137
<i>Журба О.І., Литвинова Т.Ф.</i> СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ГУРТОК ІСТОРИКІВ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	139
<i>Кабар А. М., Лихолат Ю. В., Зайцева І. О., Мартинова Н. В.</i> РОЛЬ БОТАНІЧНОГО САДУ ДНІПРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПОКРАЩЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	142
<i>Каховська О. В., Коваленко-Марченкова С. В.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	144
<i>Кірдан О. Л.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: САМООЦІНЮВАННЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	146
<i>Кобзар Н. І., Чекалова Н. Е.</i> ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО СПЕЦІАЛІСТА	149
<i>Коломієць Ю. Ю.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	152
<i>Кононова О. С., Штапакова О. Л.</i> СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО	154
<i>Кот Н. А.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНА ОСВІТА НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	157
<i>Краснікова Н.О., Гринько Т.В.</i> ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	159
<i>Кривошеїн В. В.</i> РИЗИКИ СОЦІАЛЬНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	163
<i>Кримчак Л. Ю.</i> ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК ЗАЛОГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ	165
<i>Кузенков О. О., Волошко В. Л.</i> ПРОБНЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТА	168
<i>Лавренко В. С.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ МУЗЕЙНИХ ПРАЦІВНИКІВ	170

<i>Лоза Т. В.</i> ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ЗБІЛЬШЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ПРАЦІ	172
<i>Лучанинова О. П.</i> ЗМІЩЕННЯ АКЦЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗВО	174
<i>Максакова О. С., Потап О. Ю., Жаданос О. В., Петренко А. Л.</i> СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО АНКЕТУВАННЯ (ОПИТУВАННЯ) ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ	177
<i>Матвієнко С. І.</i> СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ	180
<i>Ніколенко Л. М.</i> ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ У ЗВО – ШЛЯХ ДО ЗДОБУТТЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК	182
<i>Нічуговська Л. І.</i> СТРАТЕГІЯ І МЕНЕДЖМЕНТ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗВО	184
<i>Нямецук Г. В.</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО ОБІРУНТУВАННЯ ПРОФІЛЮ АКАДЕМІЧНОЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ КРАЇНИ	187
<i>Оксенюк К. І.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	189
<i>Осетрова О. О.</i> КУЛЬТУРА ЖИТТЄВОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ .	191
<i>Петряєв О. О.</i> ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ОСНОВНИЙ КРИТЕРІЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РИНКУ ПРАЦІ	193
<i>Pinchuk Iryna</i> FORMING ENGLISH SPEAKING COMPETENCE OF INTENDING PRIMARY SCHOOL TEACHERS BY USING INTERNET RESOURCES	195
<i>Поляков М. В., Хамініч О. В., Євдокимов Д. В.</i> ДЕЯКІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА РИНКУ ПРАЦІ У ГАЛУЗЯХ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	197
<i>Пономарьова Л. Ф., Осадча О. В.</i> РОЗВИТОК КОМПЕТЕНЦІЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕЛІТАРНОЇ ОСОБИСТОСТІ	200
<i>Рабіч О. В., Чумак Л. О.</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	202

<i>Рейда К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 016 «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	204
<i>Решетняк В. Ф.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	206
<i>Севериновська О. В.</i> ГАЛУЗЕВІ ЕКСПЕРТНІ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ	208
<i>Севериновська О. В.</i> ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ДНІПРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА	211
<i>Сидоренко Г. Г., Турицька Т. Г.</i> РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	215
<i>Сологубова С. В., Ляхно О. Г., Лапшин О. А.</i> КОНСОРЦІУМ ЯК АКТУАЛЬНА ФОРМА ОБ'ЄДНАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	217
<i>Софіщенко І. Я.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК НАПРЯМ СПІВПРАЦІ УНІВЕРСИТЕТІВ	219
<i>Старішко О. М., Рожнева І. Л.</i> ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	222
<i>Ступнікер Г. Л., Каширнікова І. О.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТІВ В КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	224
<i>Таберко Л. М., Кривчик С. І.</i> ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ СТУДЕНТІВ	226
<i>Телетова С. Г.</i> АКАДЕМІЧНА АВТОНОМІЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	228
<i>Торон К. С.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ	231
<i>Турицька Т. Г., Шевченко Т. М., Сидоренко Г. Г., Лацинська С. А.</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ	233
<i>Чабан В. П., Давидов І. І.</i> АНАЛІЗ ДОСВІДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ	235
<i>Шевченко Т. М., Щербиніна М. Б., Фаузі С. С.</i> ДОСВІД АКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ЯК ФАКТОРА ПІДВИЩЕННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	238

<i>Шиян О. В., Шиян В. М., Молчанов Є. В.</i> ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ	240
<i>Шмельов І. І., Зайцева Т. А.</i> ВПЛИВ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ЗВО	242
<i>Щербиніна М. Б., Гладун В. М., Дідковський О. П.</i> ОСВІТА І ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ЙОГО НАПРЯМКИ	243
<i>Яровенко Т. С.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КРИЗОВИХ УМОВАХ	246
Секція 3. РОЗВИТОК СПІЛЬНОЇ БАЗИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І ПРИКЛАДНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТИВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	249
<i>Богдан Д. А., Кузнєцов В. Е., Гальченко Г. Ю., Балакін В. Ф.</i> РОЗВИТОК МЕТОДІВ ЗМІЦНЮЮЧОЇ АНТИКОРОЗІЙНОЇ ОБРОБКИ ПОВЕРХОНЬ ГАРЯЧЕДЕФОРМОВАНИХ ТА ЗВАРНИХ ТРУБ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ДОВГОВІЧНОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МАГІСТРАЛЬНИХ СИСТЕМ І ТРУБОПРОВОДІВ	249
<i>Балакін В. Ф., Машиністов В. Є., Коверя А. С.</i> ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ТЕРИТОРІЙ, ЩО ЗАБРУДНЕНІ РАДІОАКТИВНИМИ РЕЧОВИНАМИ, – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	251
<i>Башев В. Ф., Сухова О. В., Рябцев С. І.</i> ПЕРСПЕКТИВНІ НАУКОСМНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОМИСЛОВОСТІ ПРИДНІПРОВСЬКОГО РЕГІОНУ	253
<i>Бєліков А. С., Пилипенко О. В.</i> НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАФЕДРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ІНТЕГРАЦІЯ У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК СТАЛІЙ РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	255
<i>Дронь М. М., Дубовик Л. Г.</i> ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	257
<i>Єршова Н. М., Бондаренко І. О.</i> РОЗВИТОК МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ОСНОВА ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ РУХОМОГО СКЛАДУ ТА КОЛІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ	260

<i>Зайцев В. Г.</i> ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНИХ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПІДХОДІВ МАТЕМАТИЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЗВО	262
<i>Ковальська-Павелко І. М.</i> МЕТОД ПРОЄКТІВ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ІСТОРИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	263
<i>Mikheichenko Mariia</i> INNOVATIVE PRACTICES OF CIVIC ENGAGEMENT IN HIGHER EDUCATION SYSTEM	266
<i>Накашидзе І. С.</i> ЦЕНТРИ КАНАДОЗНАВСТВА ЯК КОНСОРЦІУМ НАУКОВЦІВ	268
<i>Накашидзе Л. В.</i> ПОЛІГОН ДЛЯ ВІДПРАЦЮВАННЯ СИСТЕМ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕНЕРГІЇ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЯК СПІЛЬНА БАЗА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	270
<i>Ніколенко В. В.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	273
<i>Рабіч О. В., Чумак Л. О.</i> STEM ЯК ПРИКЛАД ІНТЕГРАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	275
<i>Савицький М. В., Шатов С. В., Іванцов С. В., Осіновий Г. Г.</i> НАУКОВІ ОСНОВИ 3D-ДРУКУ БУДІВЕЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ ПРОЄКТУ «МІСЯЧНА БАЗА»	277
<i>Турчина В. А.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ГРАФІВ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ДЕЯКИХ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ	280
<i>Фаузі Є. С., Останіна Т. Г., Воронкова Ю. С.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ З ЗАСТОСУВАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДИК	282
<i>Феденко В. С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИХ ГЕТЕРОЦИКЛІЧНИХ СПОЛУК ІЗ ПОНОВЛЮВАЛЬНОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ	284
<i>Федоряцька Н. І., Стаценко В. І.</i> ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ КОНСОРЦІУМУ УНІВЕРСИТЕТІВ	287
<i>Хамініч С. Ю., Сокол П. М., Матвієць М. В.</i> ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	289
<i>Чекалова Н. Е.</i> ВЗАЄМОДІЯ СУЧАСНИХ ЗВО І БІЗНЕСУ	291
<i>Shevtsova S. A., Fylymonova O. L., Shevtsov O. V.</i> PROBLEMS OF COMMERCIALIZATION OF SCIENTIFIC RESEARCH IN UKRAINE	294
<i>Шеломовська О. Н., Сорокіна Н. Г., Головка Л. С.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ...	297

РЕГІОНАЛЬНІ КОНСОРЦІУМИ – ОСЕРЕДКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЕЛІТИ

А. І. Анісімова, Н. А. Сафонова

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ В МЕЖАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ КОНСОРЦІУМІВ

Останнім часом вища освіта в Україні стрімко змінюється, рухаючись до європейського освітнього середовища. Найкардинальнішими змінами стали «дві якісні ознаки: проникнення у вищу освіту ринкових механізмів і оформлення особистісно-орієнтованої парадигми навчання» [1, с. 5].

Українські ЗВО стають учасниками різноманітних регіональних та міжнародних консорціумів, що мають на меті налагодити співпрацю між університетами. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара є учасником Дніпровського консорціуму університетів, серед яких також Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Національна металургійна академія України та Придніпровська державна Академія будівництва та архітектури [2]. Одним із пріоритетних напрямів роботи цього регіонального консорціуму є розвиток академічної мобільності.

Метою нашого дослідження є вивчення студентської мобільності, завдяки якій стає можливим підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних конкурувати з випускниками іноземних ЗВО на міжнародному ринковій праці.

Передусім зазначимо, що студентська академічна мобільність є одним з основних напрямів розвитку сучасної вищої освіти. За місцем реалізації її поділяють на внутрішню та міжнародну. Міжнародна студентська мобільність є наслідком глобалізації сучасного світу [3, с. 14].

Інтернаціоналізація вищої освіти стала відгуком на викладки та потреби сучасного світу. У XXI ст. студенти та науково-педагогічні працівники є найвідчутнішими елементами інтернаціоналізації та глобалізації [4, с. 49]. Інтернаціоналізація освіти охоплює міжнародну уніфікацію навчального плану, високий рівень володіння іноземною мовою, інтернаціоналізацію наукових досліджень завдяки співробітництву між ЗВО, зокрема роботі консорціумів. Програми студентського обміну є одним з аспектів досягнення інтернаціоналізації освіти. Академічна мобільність збільшує шанси людини на професійну самореалізацію. Вона передбачає не лише самовдосконалення через

набуття нових знань й умінь в інших університетах, а й трансформацію отриманого досвіду в навчальний процес свого ЗВО, аналізуючи його, обираючи найефективніші компоненти та шляхи вдосконалення освіти, адаптуючи їх до реалій українського простору.

Адаптація національної системи освіти до загальноєвропейських критеріїв дасть змогу державі розвивати академічну мобільність української вищої освіти. Інструменти та способи забезпечення сумісності й порівняння національних складників у межах європейської системи вищої освіти розроблено в базових документах Болонського процесу.

У той час, як у світі академічна мобільність має системний, організований характер на рівні державної політики, в Україні вона залишається вузьким та індивідуальним явищем, що розвивається повільно. Поїздки за кордон українське студентство здійснює переважно завдяки програмі академічної мобільності Erasmus+. Більшість академічних обмінів студентів відбувається через укладання двосторонніх договорів між університетами України та Європи в межах програми Erasmus+.

Перед вищою освітою України постає завдання підготовки спеціалістів, здатних до академічної мобільності. Студенти кафедри англійської філології ДНУ навчалися за програмою Erasmus+ у Франції, Іспанії, Греції, Грузії, Туреччині тощо. Протягом 2018-2019 навчального року четверо студентів кафедри англійської філології ДНУ навчалися в Університеті Бордо III імені Мішеля де Монтень (Бордо, Франція). Розвиток мотиваційного компонента готовності до академічної мобільності забезпечили через ознайомлення з особливостями та специфікою навчально-виховного процесу у Франції. Цей досвід дав змогу студентам виявити, що однією з якісних ознак навчання в Університеті Бордо III є високий рівень професійної компетентності французьких викладачів.

Упродовж навчання в Університеті Бордо III студенти ознайомилися з організацією навчально-виховного процесу у французьких ЗВО, набули нових знань, умінь і навичок. Крім того, вони мали змогу відвідувати наукові та виховні заходи, які проводили в цей період. Такий досвід міжнародного обміну студентами зміцнює дружні стосунки між університетами, науковими колективами, сприяє налагодженню тісних контактів між студентами, розширює їхній світогляд, стимулює до професійного самовдосконалення.

Отже, академічна участь у спільних освітніх проєктах, зокрема Консорціумах університетів, має стратегічне значення для ЗВО. У такому разі новітні освітні стратегії ведуть до якісних зрушень чи вдосконалення робочого процесу або структури університету та узгоджуються з

концепцією розвитку, проблематикою наукової діяльності та навчальними планами закладу.

Очевидною є потреба подальших досліджень розвитку міжнародної та внутрішньої мобільності за сприяння Консорціумів університетів.

Список літератури

1. Біляковська О. О. Дидактика вищої школи / О. О. Біляковська, І. Я. Мицишин, С. Б. Цюра . – Львів, 2013. – 358 с.

2. Статут освітньо-наукового об'єднання «Дніпровський консорціум університетів» [Електронний документ]. Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/news/Statut_Konsorciumu.pdf

3. Barragan, Codina et al. “The Importance of Student Mobility, Academic Exchange and Internationalization of Higher Education for College Students in a Globalized World: The Mexican and Latin American Case. Daena: International Journal of Good Conscience. 8(2)48-63. Agosto 2013. ISSN 1870-557X. – pp. 48-63. - Access: [http://www.spentamexico.org/v8-n2/A3.8\(2\)48-63.pdf](http://www.spentamexico.org/v8-n2/A3.8(2)48-63.pdf).

4. Barrioluengo, Mabel S., Flisi, S. Student mobility in tertiary education: institutional factors and regional attractiveness. Luxemburg: Publication Office of the European Union, 2017. – 96 p.

О. М. Бесараб

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У функціонуванні сучасного освітнього простору дедалі частіше відчуємо багатоаспектний вплив Європейських стандартів. За значущою частиною цих впливів стоять міжнародні проєкти й програми, до участі в яких долучаються заклади вищої освіти, викладачі та студенти. Участь викладачів і студентів у програмах мобільності, міжнародних освітніх проєктах допомагає підвищувати якість освіти через осучаснення класичних підходів до навчання, застосування нових методів навчання, форм взаємодії викладача зі студентами тощо. Перебуваючи в іншомовному середовищі, учасники програм мобільності мають змогу (через занурення у відповідне мовне середовище) не лише значно підвищити свій рівень мовної компетенції, покращити комунікативні навички в умовах міжнародного мультиментального простору, а й отримати практичний досвід роботи в європейському професійному середовищі. Усе це робить студентів потенційно привабливішими

кандидатурами на ринку праці, викладачі ж отримують змогу розширити свої професійні горизонти та, імплементуючи в навчальний процес найкращі міжнародні методи та підходи, зробити посильний внесок у підвищення якості вищої освіти в Україні.

На прикладі проекту Erasmus+ «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України» проаналізуємо практичні аспекти зазначеного впливу.

Основною метою проекту є «прискорення національної імплементації програм 3-го циклу Болонського процесу в Україні через створення науково-дослідних навчальних кластерів, зосереджених навколо університетів на основі DocHubs (регіональних докторських шкіл), які забезпечать навчання й адміністративну інфраструктуру в 5 регіональних центрах: захід, схід, центр, південь, південний схід» [1]. Важливим завданням робочих груп проекту є розроблення та впровадження в освітній процес створених за європейськими стандартами програм дисциплін для підготовки майбутніх докторів філософії (PhD). Робочими міжінституційними групами проекту (DocHub) створено програми навчальних дисциплін для курсів: «Академічне письмо» («Academic writing»), «Універсальні навички» («Transferrable skills»), «Освіта» («Educational Policy»), «Інформаційні технології» («Informational Technologies»), «Політичні науки» («Political Sciences»), «Хімія/ Біохімія» («Chemistry/Biochemistry») та «Фінанси» («Finance»).

Маючи безпосередній стосунок до розроблення першого зазначеного курсу «Академічне письмо», проаналізуємо, які саме зміни відбулися в програмі дисципліни «Англійська мова для аспірантів» завдяки імплементації проектних напрацювань.

Порівнюючи попередню та постпроектну програми з дисципліни, бачимо, що цілі дисципліни з багатоаспектних всеохопних і глобальних (якою є переважно вся наша освіта) стали конкретнішими, вузькоспрямованими (за європейськими та американськими традиціями).

В оновленій програмі, що враховує проектні розроблення для докторів філософії, запропоновано ознайомлення з теоретичними аспектами створення наукових текстів різного масштабу та спрямування. Серед питань, що з'ясовують, – методи уникнення плагіату в науковому тексті, види та структура анотації, структурні компоненти наукової статті з докладним поетапним вивченням кожного з них, структура та прийомі презентацій тощо. Оновлена програма спрямована не лише на отримання теоретичних знань, а й на виконання дуже чітких конкретних кроків, набуття навичок та відпрацювання практичних умінь, які дадуть змогу аспірантам самостійно виконувати основні завдання в межах процесу наукового спілкування, а саме: писати правильно структуровані та

сформульовані тези доповідей на науковій конференції, робити презентації своїх наукових напрацювань, писати наукові статті з урахуванням вимог до академічних статей відповідних фахових та міжнародних видань [2, 3].

Отже, можемо констатувати, що міжнародні проєкти мають істотний вплив на підвищення якості освіти в Україні, адже допомагають поглянути на деякі традиційні аспекти та підходи до навчання з іншого боку. Переважно європейська освіта є практичніше спрямованою, з меншою кількістю теоретичних знань, що дає змогу її здобувачам, не «розпорошуючи» увагу на намагання охопити все, набутти саме тих навичок та умінь, що допоможуть їм почувати себе впевнено під час виконання саме тих завдань, які потрібні в науковій діяльності.

Список літератури

1. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - серед переможців конкурсу Еразмус + за напрямом Розвиток потенціалу вищої освіти [Електронний ресурс] - www.dnu.dp.ua/View/erasmus_plus

2. Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова» Для аспірантів денної форми (рівень навчання-Доктор філософії (PhD). Дніпро, 2017.

3. Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова» для аспірантів денної форми (для здобувачів ступеню Доктор філософії PhD). Дніпро, 2020.

І. І. Воронова¹, В. І. Воронов²

¹*Дніпровський технікум зварювання та електроніки імені Є. О. Патона*

²*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

САМООСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У сучасних умовах важливого значення набуває належна організація самоосвіти викладачів. На початку ХХІ ст. стало цілком очевидно, що знань, отриманих педагогічним або науково-педагогічним працівником одноразово ще під час його навчання в університеті, абсолютно недостатньо. Постійного самовдосконалення від них вимагає й нині чинний «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» [3]. Надання якісної сучасної освіти неможливе без постійного професійного розвитку працівників освіти, їх відповідності нагальним потребам сучасного суспільства в процесі формування компетентнісного, усебічно розвинуеного та конкурентоспроможного фахівця.

Закон України «Про освіту» визначає **інформальну** освіту (або інакше **самоосвіту**) як «освіту, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям» [1]. Окрім того, самоосвіта – це в першу чергу цілеспрямована, пізнавальна діяльність педагога з оволодіння загальнолюдським досвідом, методологічними та спеціальними знаннями, професійними вміннями і навичками, необхідними для удосконалення навчального процесу. Поза самоосвітою та саморозвитком ідея компетентісного, особистісного та професійного зростання викладача є нездійсненою (див., наприклад: [2; 4] та ін.).

В основу організації самоосвіти педпрацівників, на нашу думку, слід покласти такі **принципи**: 1) систематичність і послідовність самоосвіти через впровадження індивідуальних, колективних та цільових методів самовдосконалення викладачів і контроль їх професійного зростання; 2) спрямованість самоосвіти на практичну діяльність викладача відповідно до сучасних трансформацій суспільства, реформування системи освіти, розвитку новітніх технологій; 3) комплексність самоосвіти через врахування психолого-педагогічних аспектів освітньої діяльності.

У межах першого принципу бажано застосовувати різні *колективні, індивідуальні* та спеціально розроблені *цільові форми самовдосконалення*. До колективних форм самоосвіти, перш за все, відносяться стандартні для кожного закладу освіти засідання педагогічних, методичних та науково-методичних рад, шкіл педмайстерності, а також різноманітні науково-практичні семінари, тренінги, практикуми, педагогічні читання. Індивідуальними формами є, скажімо, стажування, курси підвищення кваліфікації, участь у вебінарах та масових онлайн курсах, самостійне вивчення психолого-педагогічної та науково-методичної літератури, підготовка доповідей, публікацій навчально-методичного характеру тощо. Цільові форми самоосвіти можуть бути успішно застосовані лише за рахунок декількох взаємопов'язаних факторів: залучення до процесу найбільш креативних студентів, частина з яких зараз мають доволі широкий спектр захоплень, нестандартне мислення, комунікативність практичних умінь та SMART-знань, а тому можуть спонукати викладачів бути «сучасними» у першу чергу в їх розумінні; привабливими всіма можливими способами молодих викладачів, педагогічний досвід яких лише формується, але зате для них характерне нове світосприйняття, більш вільне і швидке оволодіння новими технологіями, новими тенденціями, відомими їм завдяки їх оточенню (тут важливе значення має налагодження обміну досвідом між різними поколіннями ПП і НПП); це можливо лише за умови беззастережної підтримки будь-яких експериментів, ідей і новацій з боку адміністрації закладів освіти, яка для

викладачів повинна бути не контролюючим органом, а перш за все центром психологічної, ресурсної і матеріальної підтримки.

У межах другого принципу важливо, щоб кожен навчальний заклад створив онлайн-сервіси для обміну досвідом з питань самоосвіти за різними напрямками. Важливим фактором підвищення мотивації щодо самоосвіти викладачів може бути, наприклад, самомоніторинг їх діяльності. Картки самомоніторингу – це ефективний спосіб планування викладачем перспективного індивідуального плану роботи щодо формування професійних компетенцій, адже в них можна зазначити основні види дидактичної діяльності, адаптувавши їх під власну методичну проблему, уподобання й нахили. Самомоніторинг є засобом формування особистої відповідальності викладача, мотивує його. Допоміжними факторами самоосвітньої діяльності також може бути використання сучасних методів, спрямованих на освітній тайм-менеджмент, педагогічну рефлексію та запобігання професійному «вигоранню» працівників закладів освіти.

Отже, самоосвіта – це формування комплексу творчих та креативних здібностей і компетентностей викладачів з урахуванням того, що одні з них цілком здатні удосконалюватися самостійно, а іншим потрібна допомога. Однак слід підкреслити, що для того, щоб зацікавленість у саморозвитку в працівників закладів освіти була постійною, необхідно створювати найбільш оптимальні умови для освітньої діяльності. Адже до працівників освіти, порівняно з фахівцями переважної більшості інших галузей, зазвичай висувається чи не найбільше вимог (бути чесними, компетентними в багатьох питаннях, любити свою справу і країну, учнів і студентів, бути психологами людських душ, морально стійкими, одночасно вимогливими, добрими, готовими до компромісів тощо!). Відповідно для цього їм просто необхідно постійно саморозвиватися.

Список літератури

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Жорова І. Я. Самоосвіта педагога як умова підвищення його професійної компетентності: методичні рекомендації / І. Я. Жорова, Т. О. Кузьмич, Л. М. Назаренко. – Херсон: РІПО. – 48 с.

3. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників від 21 серпня 2019 р. № 800 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п>

4. Соф'янець Е. Структура професійної компетентності сучасного педагога / Е. Соф'янець // Управління освітою. – 2006. – №17. – С. 4-5.

Н. С. Голікова, І. С. Попова

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНТЕГРУВАЛЬНА МІСІЯ ЦЕНТРУ ІСТОРІЇ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПРИДНІПРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Мовний компонент державотворення є одним з найважливіших чинників розвою українського суспільства та самоствердження України як ідеологічно високоорганізованої країни в європейському просторі ХХІ ст. У широкому контексті вирішуваних соціально-економічних, політичних, освітніх, міжнародних проблем наразі «особливо важливе місце посідають питання, пов'язані з розвитком української мови, з реальним утвердженням її державності в усіх сферах офіційного та неофіційного використання» [3, с. 4].

Культурно-освітнім і науковим осередком у Придніпровському регіоні є Центр історії та розвитку української мови Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Центр), який упродовж тринадцяти років системно розроблює і впроваджує заходи, спрямовані на покращення мовної ситуації в місті Дніпро та в Дніпропетровській області, на підвищення рівня знань з української мови представниками різних соціумів. Найперше призначення Центру як підрозділу університету – консолідувати різні суспільні верстви під час урегулювання низки проблем, актуальних для мовного життя Дніпропетровщини. Інтегрувальна місія установи полягає у виконанні таких важливих завдань: визначити основні напрями й засади мовної політики в регіоні; створювати творчі колективи науковців, педагогів і студентів для проведення лінгвістичних досліджень із проблем історії та розвитку української мови, особливостей її функціонування в сучасному суспільстві; організувати науково-практичні конференції, семінари та інші заходи з питань функціонування української мови як державної тощо [2, с. 325].

На мовну ситуацію в суверенній Україні останніх десятиліть впливає багато чинників, що відбивають не лише нагальні суспільно-політичні проблеми сьогодення, а й питання, відповіді на які криються в історії держави й української мови. Кожен народ, який мешкає на своїй, спрвовіку заселеній території, протягом тривалого часу вибудовував і власний мовний ландшафт. Саме через це загальний характер мовної ситуації, сформованої в Україні на початку ХХІ ст., визначають у зв'язку зі специфічними ознаками української мови, що функціонує в усіх куточках країни. Зокрема, історично закріпленою формою спілкування українців на теренах Середнього Придніпров'я, частиною якого є Дніпропетровщина, крім літературної мови, постають територіальні діалекти – ширше або вужче локалізовані говори й говірки [1, с. 11]. Вони

становлять основу мовного «портрета» сільського населення, містяни ж нерідко маркують лінгвокомунікативний простір соціолектами та суржиком.

Такій науково-освітній установі, як Центр історії та розвитку української мови, у своїй роботі з державними службовцями, освітянами, представниками різних соціальних і територіальних прошарків Дніпропетровщини потрібно враховувати рівень їхнього володіння українською мовою та особливості мовного спілкування в регіоні загалом. Усім громадянам, хто виявляє інтерес до історії та сьогодення української мови, у кого виникають проблеми, пов'язані з особовими або офіційними документами, науковці надають кваліфіковану допомогу. Зокрема, у межах Центру постійно працює консультативний пункт з питань мовного оформлення офіційних документів, який проводить роз'яснювальну роботу щодо правильного написання прізвищ, імен, по батькові осіб, а також щодо тих чи тих норм державної мови в різних суспільних сферах її функціонування.

Одним із пріоритетних напрямів просвітницької діяльності Центру, розрахованої на весь загал дніпрян і жителів Дніпропетровської області, є словникарство. Наслідком копійної дослідницької роботи і творчих пошуків науковців у цій галузі постали такі різножанрові лексикографічні праці, як «Російсько-український словник прізвищ мешканців м. Дніпропетровська» (Т. С. Пристайко, І. С. Попова, І. І. Турута, М. С. Ковальчук); «Словник назв по батькові» (Н. С. Голікова, І. С. Попова, І. І. Турута); «Соціолінгвістичний словник» (Н. С. Голікова, В. В. Корольова) та ін. Цікавими й корисними для громадян є навчально-методичні посібники «Писемне слово на вулицях Дніпропетровська» (С. А. Ганжа, І. С. Попова); «Назви проїздів міста Дніпропетровська: погляд мовознавця» (І. С. Попова, Н. С. Голікова, Т. В. Шевченко); «Етикет і культура мовного спілкування у вищій школі» (Н. С. Голікова, І. С. Попова).

Робота Центру історії та розвитку української мови є ефективною під час проведення заходів, що інтегрують громадян за професійними інтересами. Наприклад, освітяни нашого міста й області були активними учасниками кількох науково-практичних семінарів: «Український правопис: історія та перспективи на майбутнє», «Актуальні проблеми українського правопису»; для державних службовців підготовлено «Круглі столи», присвячені Міжнародному дню рідної мови: «Рідна мова як універсальна система відображення ментальності української нації», «Державна українська мова в засобах міської комунікації», «Державна українська мова в писемних засобах міської комунікації»; держслужбовці, які працюють з особовими документами громадян, охоче відвідують

періодичні семінари на тему: «Актуальні проблеми писемного оформлення особових назв» та ін.

Список літератури

1. Голікова Н. С. Функціонування української мови на Придніпров'ї. *Український смисл*. Дніпро: ДНУ, 2007. № 1–2. С. 9–14.
2. Голікова Н. С., Шевченко Т. В. Державна мова як освітньо-виховний компонент у класичному університеті. *Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Суспільна місія класичного університету в сучасному світі», приуроченої до 100-річчя ДНУ імені Олеса Гончара / ред. кол.: М. В. Поляков (голова) та ін.* Дніпро: ДНУ, 2018. 522 с.
3. Попова І. С. Обласний центр історії та розвитку української мови. *Український смисл*. Дніпро: ДНУ, 2007. № 1–2. С. 4–8.

О. В. Гонюк

Дніпровський національний університет імені Олеса Гончара

СТУДЕНТСЬКІ ТВОРЧІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ

Кожен, хто сьогодні працює зі студентами, повинен пам'ятати про потребу нових підходів, реалізацію нових форм і практик, розуміння викликів сьогодення, адже, як говорив Павло Тичина, «нове життя нового прагне слова». Неприпустимими, на нашу думку, є сьогодні елементи примусу, нав'язування точок зору, зверхність і диктат. Натомість життєвий досвід викладача, його харизма, власний приклад та ініціативність можуть якнайкраще довести молоді, що справжня сутність самовиявлення – це свобода бути собою, свобода особистісного вибору та самореалізації.

Говорити про вагомість творчих об'єднань у виховному процесі, виявляється, складно, адже важливість їхньої ролі очевидна й не потребує доведення. І саме тому, можливо, як багатьом очевидним речам, творчим студентським гурткам із часом почали приділяти менше уваги й не надавати особливого значення. Однак досвід факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені Олеса Гончара яскраво свідчить, що залучення студентів до спільної творчої праці може мати лише користь: так згуртовуються академічні групи, розкриваються нові, непередбачувані таланти, формуються навички плідної роботи в колективі, розвивається почуття відповідальності за зроблене. Понад 10 років тому на факультеті

був створений студентський театр «Відлуння». Успіх супроводжував такі вистави, як «Роксолана» за мотивами роману П. Загребельного, «Маруся Чурай» за романом у віршах Ліни Костенко, «Оргія» за однойменною драмою Лесі Українки та багато ін., але знаковими для театру, безперечно, стали спектаклі, присвячені 200-річчю Тараса Шевченка («Великий льох»), 100-річчю Олеса Гончара та 100-річчю університету («Людина і зброя»), а також остання вистава під назвою «Навіщо людина буде храм», що відбулася в жовтні 2019 року на честь 95-річчя видатного випускника нашого університету Павла Архиповича Загребельного й була показана під час Всеукраїнської наукової конференції «"Неложними устами" про світ і людину у світі», організованої кафедрою української літератури. Вважаємо, що привертати своєю творчою діяльністю увагу до популяризації та вивчення художньої спадщини справжніх майстрів слова – благородне завдання, з яким студентський театр успішно справляється й донині. Молоде покоління, яке сьогодні є обличчям театру «Відлуння», здатне брати на себе сміливість докладати власні зусилля, аби закласти в душах небайдужих глядачів перші цеглинки, на основі яких колись постануть високі та благородні духовні храми, яких так потребує наша держава та нація, особливо у цей загрозливий для її суверенності час.

Студентський театр здобув визнання оригінальною формою художнього вирішення сценічного дійства, гостротою проблем, свіжістю поглядів на мистецтво, зокрема класичне. Вистави «Відлуння» – це й сміливі експерименти, незвичайні підходи до втілення традиційних завдань, це постійна напруга, у якій перебуває глядач, адже трупа примушує його не лише нерідко переживати катарсис, але й залучає до інтелектуальної співпраці.

Театральна діяльність, на нашу думку, є одним із засобів формування культурологічної компетентності молоді, оскільки залучає студентів до високого мистецтва. Театр у всі часи був для народу цінністю, яка мала незвичайне моральне, культурне й громадське значення. Як відомо, з давньогрецької мови «theatron» – місце для глядачів, видовище. Це вид мистецтва, який художньо освоює дійсність через дію, що її виконують актори на очах у глядачів. Театральне мистецтво являє собою синтез багатьох мистецтв, як-от: живопису, музики, танцю, літератури. Під час відвідування театру особистість не лише збагачується духовно: відбувається формування творчої уяви, залучення до високого мистецтва.

Надскладною проблемою сучасного глобалізованого суспільства й епохи масової культури є соціалізація молоді, оскільки саме в юному віці формується картина світу. Вирішенню цієї проблеми певною мірою може сприяти театр, адже участь у театральному дійстві забезпечує простір для самовираження, а призначення театру – впливати на людську свідомість, утверджувати духовні цінності, досягати катарсису як вищої форми

духовного очищення. Театральне мистецтво впливає на особистість, формування її естетичних і морально-етичних установок.

Як стверджує В. М. Шахрай, у суспільному житті театр виконує низку функцій: естетичну, розважальну, комунікативну, соціалізуючу, компенсаторну, ігрову, нормативну [1]. Крім того, виховна та культурна функції, безперечно, покликані забезпечувати як розвиток культурного суспільства загалом, так і окремої особистості.

На сьогодні в студентському театрі «Відлуння» сформувалася власна естетика, традиції, своєрідний творчий мікроклімат. Таким чином, театральна діяльність є одним із засобів формування культурологічної компетентності молоді, залучає студентство до високого мистецтва.

Список літератури

1. Шахрай В. М. Театральне мистецтво як чинник оптимізації і взаємодії особистості та соціуму [електронний ресурс] / В. М. Шахрай. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Nar.Osv./2011>.

Т. О. Грачевська

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ ІННОВАЦІЙНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК УСПІШНИЙ ОСВІТНІЙ ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Важливим складником діяльності кожного університету у ХХІ столітті є міжнародне співробітництво, яке впливає на динаміку освітнього процесу, сприяє підвищенню якості науково-дослідної роботи та підготовки студентів. Доцільно наголосити, що у процесі розвитку міжнародного співробітництва доречно не обмежуватися лише розширенням мережі міжнародних контактів, а й здійснювати планомірну роботу щодо входження до світового освітнього інтеграційного простору у ролі повноправних суб'єктів. Однією з форм інтеграційного співробітництва університетів виступають консорціуми, які передбачають реалізацію як освітніх, так і науково-дослідних програм.

Одним із успішних прикладів функціонування університетських консорціумів є Європейський консорціум інноваційних університетів (ЄКІУ), створений у 1997 році. Наразі до цього консорціуму входить більше десяти університетів: Гамбурзький технологічний університет, університет Барселони, університет Авейру, університет Ставангера, університет Тренто, університет Твенте та інші [2]. Об'єднанню

значених університетів у консорціум, на думку українського дослідника О.О. Романовського, сприяли такі фактори як високий рівень викладання інженерних та суспільних наук у всіх університетах, наявність тісних зв'язків з промисловістю та регіонами свого розташування, схильність проводити експерименти з новими формами менеджменту та управління освітніми закладами [1,с.169].

Створення ЄКІУ передбачало збільшення ролі всіх його членів у розвитку їх власних регіонів, країн, й, звичайно, Європи, для якої притаманною рисою є досить інтенсивний розвиток інтеграційних процесів у всіх сферах. У цьому контексті мета діяльності консорціуму полягала в створенні сприятливих умов для обміну інформацією та знаннями щодо вирішення проблем, які виникають у процесі управління освітніми закладами. Важливим аспектом діяльності ЄКІУ є також вироблення та відстоювання єдиної позиції серед всіх університетів-учасників консорціуму щодо провідних напрямків співробітництва в сфері вищої освіти та проведення регіональних досліджень на європейському просторі [3].

Пріоритетним напрямком діяльності ЄКІУ є розробка та запровадження інновацій у всіх сферах. Безперечно, що першочергово університети консорціуму роблять акцент на запровадженні інноваційних технологій в освітньому процесі. Важливим аспектом для учасників ЄКІУ є також й розробка інновацій для промисловості, що передбачає їх широке впровадження у відповідні промислові галузі, а, отже, й підвищення їх продуктивності та конкурентоспроможності. Яскравим прикладом такого співробітництва може слугувати функціонування центру штучного інтелекту AI Hub Tampere в університеті Тампере (Фінляндія), який організовує семінари, сесії технічної підтримки, інші форми запровадження штучного інтелекту у місцевих компаніях, що зрештою має призвести до полегшення доступу до штучного інтелекту та більш широкого його використання на підприємствах та установах [3].

Університети консорціуму також активно займаються здійсненням просвітницької діяльності щодо поширення інформації серед населення про останні інновації як в освітній, так і промисловій галузі, що позитивно позначається на загальному рівні його обізнаності про останні події в цих сферах.

ЄКІУ робить акцент на формуванні у студентів підприємницьких якостей, пошуку кардинально нових форм співробітництва освітніх закладів з бізнес-структурами, промисловими підприємствами, державними установами, що дозволяє оперативно змінювати навчальні програми у відповідності з їх потребами. Для якісної оцінки успішності університетів консорціуму з точки зору реалізації їх підприємницьких стратегій використовується такий інструмент як HEInnovate,

запропонований Європейською комісією для здійснення самооцінки університетами [3].

Останнім часом ЄКІУ почав приділяти велику увагу питанням регіонального розвитку, що є певною відповіддю на активізацію діяльності регіонів на міжнародній арені в Європі та активному розвитку ними парадипломатії. Забезпечення регіонального розвитку також тісно пов'язано з досягненням цілей сталого розвитку, оголошених ООН, у яких йдеться про те, що міста та населенні пункти мають бути безпечними. У цьому контексті консорціум започаткував реалізацію проекту RUNIN, який передбачає дослідження того, як університети можуть сприяти регіональному розвитку, запровадженню інновацій та економічному зростанню на регіональному рівні [4]. Серед учасників ЄКІУ існує переконання, що саме університети мають бути сильними драйверами регіонального розвитку, саме тому неабияка увага приділяється практичному втіленню проектів університетських дослідників на регіональному рівні. З цією метою проводяться різноманітні семінари, конференції, тренінги, спрямовані на більш широке запровадження інновацій у регіонах.

Діяльність ЄКІУ переконливо доводить, що за умови консолідації зусиль університети отримують більш широкі можливості для створення інноваційної, науково-технічної продукції та для запровадження нових освітніх технологій, орієнтованих на врахування потреб роботодавців.

Список літератури

1. Романовський О.О. Феномен підприємництва в університетах світу. – Вінниця: Нова книга, 2012. – 504с.
2. Our members. The European Consortium of Innovative Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eciu.org/member/eciu> (дата звернення: 24.03.2020)
3. The European Consortium of Innovative Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eciu.org/member/eciu> (дата звернення: 24.03.2020)
4. The RUNIN Project: The Role of Universities in Innovation and Regional Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://runinproject.eu/> (дата звернення: 24.03.2020)

В. В. Грушка

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСВІТНІ КОНСОРЦІУМИ В УКРАЇНІ

В сучасній мінливій соціально-економічній ситуації актуальним постає питання встановлення партнерських взаємовідносин різних вишів і зацікавлених сторін в підготовці фахівців, затребуваних на ринку праці. Саме тому «консорціум», як одна з форм співпраці, все частіше зустрічається в освітянському просторі.

В найбільш широкому розумінні термін «консорціум» розглянуто в економічній літературі, – це тимчасове об'єднання (угода) самостійних підприємств, що створюється для реалізації проєктів, в тому числі інвестиційних, науково-технічних, природоохоронних та інших. В нього можуть входити підприємства і організації різних форм власності, профілю і розміру. Що стосується освітніх консорціумів, то тут перш за все йде мова про об'єднання закладів освіти, в тому числі вищої, задля підвищення професійно-освітнього, науково-дослідного потенціалу, міжінституційної співпраці у сферах академічної мобільності, наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій, підвищення конкурентоспроможності в освітянському просторі.

Переважаюча більшість закладів вищої освіти, об'єднуючись в консорціуми, створюють платформи для поліфункціональної та багатопрофільної співпраці. Також існують й вузько спеціалізовані об'єднання. Так, Всеукраїнський консорціум з інклюзивної освіти, який включає Харківську гуманітарно-педагогічну академію, Хмельницьку гуманітарно-педагогічну академію, Херсонський державний університет, Львівський національний університет імені Івана Франка, Національний університет «Львівська політехніка», Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника» та Глобальний ресурсний центр з інклюзивної освіти Інституту суспільної інтеграції Університету Міннесоти, має чітко спрямовану мету: розробка координованої програми навчання, взаємозв'язок та обмін інформацією, моделювання найкращих практик та забезпечення зворотного зв'язку щодо впровадження інклюзивних практик в освіті поміж вчителів, фахівців, викладачів університетів, працівників неурядових організацій та батьків дітей і молоді з інвалідністю [1].

Існують також й консорціуми у вигляді громадських організацій. Так, в 2010 році створено Всеукраїнську громадську організацію «Консорціум закладів післядипломної освіти» Метою Консорціуму, як самостійної,

неприбуткової, добровільної всеукраїнської громадської організації, є розвиток та захист законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних інтересів членів організації, сприяння підвищенню рівня конкурентоздатності галузі освіти України та розвитку українського суспільства [2].

Але більша кількість вишів об'єднується в консорціуми на регіональному рівні. В Україні майже в кожному регіоні існують консорціуми закладів вищої освіти.

Так, серед найбільших можна виокремити Дніпровський консорціум університетів, який об'єднує Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпропетровський національний університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Національну металургійну академію України та Придніпровську державну Академію будівництва та архітектури. Консорціум створений задля зміцнення інституцій професійного та соціального партнерства, представлення та захисту спільних інтересів, інтеграції освітньої, наукової, науково-технічної, науково-методичної та міжнародної діяльності закладів вищої освіти регіону, надання кваліфікованої експертної підтримки діяльності підприємств та організацій, освітніх установ, регіональних органів влади, удосконалення якості підготовки фахівців, проведення та практичного упровадження результатів наукових досліджень з урахуванням потреб соціально-економічного розвитку регіону та держави [3].

Наприклад, в Харківському регіоні консорціум закладів вищої освіти засновано в формі Громадської спілки «Харківський університетський консорціум». Основною метою діяльності Консорціуму було визначено співробітництво, поєднання інформаційних, кадрових та фінансових ресурсів для досягнення науково обґрунтованого соціального ефекту у сфері академічної мобільності, наукових досліджень, технологічних розробок і інновацій, удосконалення і підвищення якості та ін. [4]. Таку мету підтримав 31 заклад вищої освіти Харківського регіону.

Отже, освітні консорціуми різних рівнів, в тому числі регіональні, є осередками наукових, методичних, педагогічних та інших видів надбань й доробок в різних сферах та галузях науки, головною метою яких є обмін та поширення передових знань та навичок.

Список літератури

1. Сайт «Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://inclusion.org.ua/>
2. Офіційний сайт Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту вищої освіти» НАПН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://umo.edu.ua/vseukrajinsjka-ghromadsjka-orghanizacija-konsorcium-zakladiv-pisljadiplomnoji-osviti>

3. Офіційний сайт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/news/Statut_Konsorciumu.pdf

4. Офіційний сайт Харківського університетського консорціуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unicon.org.ua>

В. А. Гусєв

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СТУДЕНТ-ЧИТАЧ У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ

Традиційно читання було пов'язане із системою освіти та соціальною елітою. Ера масового читача тривала в Європі та Північній Америці близько століття – з середини XIX до середини XX ст. На початку XXI ст. коло читачів суттєво зменшується. Утім, оскільки читання завжди було пов'язане з освітою, логічно припустити, що студентська молодь все ще належить і надалі належатиме до кола читачів. На жаль, «втрата» читачів йде й у групі фахівців з вищою освітою (точніше майбутніх фахівців). Водночас порівняльний аналіз даних досліджень свідчать про те, що серед студентів зменшується частка читачів класичної літератури. Досвід зарубіжних країн (Великобританія, Франція, Німеччина, США та ін.), що вступили в етап «падіння інтересу до читання» раніше і прийняли низку державних програм з підтримання читання, свідчить про позитивні наслідки реалізації таких програм.

Сучасний студент значно менше часу витрачає на систематичне читання. Сьогодні в читацьких уподобаннях учнівської молоді відбуваються зміни. Поступово розвивається прагматичне ставлення до читання. Серед мотивів звернення до нього в студентському середовищі переважають навчальні та пізнавальні книги. На формування читацької культури студентів впливають комп'ютерні технології, ЗМІ, Інтернет. Утім, розвитку інтелекту, особистісних якостей читача сприяє читання на дозвіллі, під яким трактують читання, пов'язане з особистим інтересом, для відпочинку, розваги, тому важливо активізувати інтерес студентів саме до цього виду читання. Цілком очевидно, що потрібні заходи з підтримання читання в Україні, і вищі в низці освітніх установ вимагають не меншої уваги, ніж загальноосвітні школи. У діяльності з підтримання читання в межах конкретного ЗВО потрібно спиратися на студентські ради. За їхньою допомогою можна розвивати такі форми роботи:

– «читацькі групи» (організація регулярних зустрічей членів групи для обговорення прочитаних книг);

– акції «обмінємося книгою» (Swap Book, book-crossing).

Крім того, потрібне використання сучасних технологій, створення студентських сайтів, відкриття спеціалізованих форумів, спрямованих на підтримання читання та стимулювання інтересу до книги. Другий напрям такої діяльності має бути пов'язаний з формуванням культури читання, розумінням прочитаного. Більшість заходів, спрямованих на підтримання навичок читання, так чи інакше пов'язані з бібліотекою. Однак для сучасної соціокультурної ситуації характерна втрата донедавна провідної культурної ролі основним інститутом організації читання – масової бібліотеки (як, утім, й університетської) у зв'язку з активним зменшенням фінансів, відставанням у комплектуванні книжкових і журнальних фондів. Перспективним є й використання нових електронних технологій у просуванні читання – електронні путівники з літератури, інтернет-сайти («Бібліогіди»), читацькі інтернет-конкурси та дискусійні клуби, що стали поширеними формами інформування про книги, рекомендації та обговорення літератури.

Взаємозв'язок між автором і читачем одвічний, однак форми його мінливі. Межі літератури та зміст цього поняття формуються в кожному історичну епоху у взаємодії суб'єктивних та об'єктивних чинників: на перетині інтенцій, намірів авторів, з одного боку, та сприйняття читачів – з іншого – в межах наявних у культурній свідомості суспільства шаблонів, стандартів, щодо яких аналізовано структури та змістовні ознаки конкретних текстів.

Сьогодні формується відмінний від попереднього тип читача, знайомого з різноманітними віртуальними практиками й готового включати текст до широкого мультимедійного контексту. Такий читач більшість цікавих для нього текстів знаходить в Інтернеті, який функціонує здебільшого як «текстові» технології, що відрізняє його від інших аудіовізуальних ЗМІ. Дослідження практик читання у студентському середовищі сприяє збереженню й продовженню традиції читання, якій сьогодні загрожує втрата його навичок, особливо читання вдумливого й регулярного.

Г. В. Дащенко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

КИТАЙСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

У сучасному світі китайською мовою як рідною (з урахуванням усіх діалектів) говорять близько 2,5 мільярди людей у 76 країнах [1]. Вона є офіційною в КНР, Тайвані та Сингапурі, а також однією із шести

офіційних мов ООН. Проте уряд Китаю не зупиняється на досягнутому та веде активну роботу над поширенням китайської мови за межами країни. Цьому безпосередньо сприяло створення Інституту Конфуція 2004 року. За офіційними даними за 15 років існування цієї організації зараз у світі налічується 541 її філіал та більше третини з них (35%) розташовано в Європі [2].

Підвищення популярності китайської мови цілком очевидне, але, незважаючи на всі оптимістичні цифри та прогнози, більшість студентів у віці з 18 до 28 років не пов'язують вивчення китайської мови зі своєю майбутньою професією чи професійною діяльністю безпосередньо після закінчення університету. Згідно з останніми опитуваннями перше та третє місце у топ-5 причин з вивчення китайської мови займають «цікавість» та «бажання подорожувати до країн, де розмовляють китайською». І лише п'яте місце посідає «можливість використання колись у майбутньому для отримання роботи» [3, с. 110].

Шляхи подолання цієї проблеми ще лише аналізують європейські та американські спеціалісти, які намагаються розробити відповідні рекомендації щодо вдосконалення системи освіти та професійного підготування молоді в галузі східних мов, пожвавлення зв'язків не лише між університетами, а й випускниками та майбутніми роботодавцями з різних країн. Утім, уже на цьому етапі зрозуміло, що в студентів передусім повинна бути мотивація для реалізації свого потенціалу як професіоналів, які вільно володіють китайською мовою. У цьому разі, як зазначають спеціалісти, уже під час перших занять з опанування китайської мови студенти повинні її сприймати не як мету, а лише як інструмент в її досягненні.

У зв'язку із цим пріоритетного значення для українських університетів набувають питання формування дієвих механізмів підвищення рівня конкурентоспроможності на ринковій праці студентів, що вивчають китайську мову, зокрема через поліпшення якості їхньої практичної підготовки, підвищення мотивації, а також удосконалення умов найму та праці випускників.

Список літератури

1. The world almanac and book of facts 2019 / S. Janssen. – New York : Simon and Schuster, 2018. – 1008 p. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <https://books.google.com.ua/books?id=g8VWDwAAQBAJ&pg=RA23-PA2013&dq=number+of+speakers+of+chinese+in+2019&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwjdvqLru5roAhVKEncKHV56B8sQ6AEIKTAA#v=onepage&q=number%20of%20speakers%20of%20chinese%20in%202019&f=false>

2. Confucius Institute. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу http://english.hanban.org/node_10971.htm

3. Teaching and Learning Chinese: Issues and Perspectives/ Jinfa Cai, Jianguo Chen, Chuang Wang. Charlotte: IAP, 2010. 369 p.

Y. V. Degtyarivna, A. V. Tokarieva

Prydniprovska State Academy of Civil Engineering and Architecture

LEARNER AUTONOMY: HOW A FLIPPED CLASSROOM CAN BENEFIT ESP STUDENTS

Many scholars at home and abroad have made relevant research on autonomous learning. Holec describes autonomy as, “the ability to take charge of one’s learning” [1]. Taking charge, according to Holec means to (1) hold responsibility for determining the objectives; (2) to select methods and techniques; (3) for monitoring their progress; and (4) for evaluating what has been acquired. In foreign language education, learner autonomy involves foreign language learners gaining awareness of their own ways of learning such as learning styles and learning strategies, so that they can utilize their strengths and work on their weaknesses [2]. Little [3] elaborates on the advantages of autonomous learners: (1) if they reflect on their learning, it is more likely to be efficient and effective, since it is specific and focused on what the learner is interested in, (2) if learners are proactive in their learning, the problem of low motivation is automatically solved, and (3) if language learning is seen to depend on language use, learners that are already socially independent should find it easier to be effective and spontaneous communicators.

An issue of having inactive students in class, time pressure and students’ complaints about having too much homework are some of the main challenges that almost every teacher has to deal with on a daily basis. To overcome these problems, flipped classroom is a perfect choice as the model encourages students’ active participation, promotes support from teacher and peers to handle homework and allows more free time in class. Flipped Learning can be defined as “a pedagogical approach in which direct instruction moves from the group learning space to the individual learning space” [4], and the resulting group space is transformed into a dynamic, interactive learning environment where the educator guides students as they apply concepts and engage creatively in the subject matter. Group space is defined as when students are face to face with their instructor. Individual space is defined as when students are working independently, typically at home. In individual space, lessons are typically captured in video format and prepared by teachers who may appear in a corner of the video frame narrating, or narrate the lesson while appearing on corner of

a slide, or provide the voice in the background describing the action on a white board or computer screen. Online lessons allow teachers and students to work together during valuable class time that would otherwise be spent on lectures. Therefore, the creation of learning model in the flipped classroom is meaningful since it has a lot to do with learner's learning environment.

A group of 18 third year International Business and Tourism students enrolled in an English course entitled "English for Specific Purposes" at Prydniprovskya State Academy of Civil Engineering and Architecture were selected to experience learning in a flipped classroom. The participants in this study were 8 male and 10 female students, aged between 19 and 21. Almost all these students were upper intermediate (CEFR level B2) learners of English.

We adopted a three-stage model proposed by Estes, Ingram and Liu [5] to flip the classroom: the pre-class (modeling, pre-assessment), in-class (clarifying concepts, solving problems) and post-class (assessment, application, transfer) stages.

Pre-class sessions aim to help students explore knowledge through educational technology. Constructing knowledge or learning the new content was done at home before the in-class session. Students were required to watch instructional video clips and answer questions or do short quizzes about the content in Google classroom which was employed as an online platform for learning. These clips taught about grammatical structures, vocabulary and language usage.

At in-class stage, class time was spent more on activities. Group activities increased peer interaction, focusing more intensely on higher cognitive and group-based learning including small group discussion, problem solving, interview, role-play [6] and peer review on writing tasks.

The post-class stage aimed to provide students with opportunities to apply what they had learned including exercises, games, and quizzes in writing assignments. Additionally, they were required to evaluate their learning performance on tasks, assignments, and activities.

The students were asked to rate how much they benefitted from the flipped classroom on 10 items in a form of five-rating scales. The findings revealed that all items were rated at high levels. The three items with highest mean scores included being more responsible (mean = 4.34), becoming more engaged with the activities (mean = 4.18), and increasing motivation to learn English (mean = 4.23), and becoming active learners. The average perception of learner autonomy also increased from 3.28 to 4.31, which means the learning process of flipping the classroom had an impact on their autonomy perceptions. This is probably because the flipped classroom allows for more independence in learning than the traditional classroom. The knowledge is not only the main goal to reach, but how to learn is another important thing they should know. They

had more chances to manage their own learning. It can be concluded that students agreed to have more responsibility for independent learning.

References

1. Shakouri, Nima & Jooneghani, Razieh. Autonomous learning: A teacherless learning!. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 55, 2012, p. 835-842.

2. Farrell, T. S. C., & Jacobs, G. M. *Essentials for successful English language teaching*. London: Continuum International Publishing Group, 2010, p.18.

3. Little, D. *Learner Autonomy and Second/Foreign Language Learning*. LLAS Centre for Languages, Linguistics and Area Studies, 2014. URL: <https://www.llas.ac.uk/resources/gpg/1409#ref10> (дата звернення: 22.03.2020).

4. Bergmann, Jon. Blog, flipped learning misconceptions, what is flipped learning. URL: <http://www.jonbergmann.com/reframing-the-flipped-learning-discussion/> (дата звернення: 20.03.2020).

5. Estes, M. D., Ingram, R., & Liu, J. C. A review of flipped classroom research, practice, and technologies. *International HETL Review*, 2014, Volume 4, Article 7. URL: <https://www.hetl.org/feature-articles/a-review-of-lipped-classroom-research-practice-and-technologies> (дата звернення: 20.03.2020).

6. Tokarieva A. V. *Educational digital games: from theory to practice (Guidelines for teachers)*. LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019, 102 p.

Н. В. Дьячок, В. М. Греченко-Журавська

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ОБЪЕКТИВАЦИЯ СУЧАСНЫХ КОМПРЕССИВНЫХ ЯВИЩ У СЛОВ'ЯНСКИХ МОВАХ МАЙБУТНІМ ФІЛОЛОГОМ (НА ПРИКЛАДІ ЯВИЩА УНІВЕРБАЦІЇ)

Світогляд сучасного молодого філолога-славіста формується завдяки актуалізації класичних уявлень про лінгвальні процеси та закони, через удосконалення, обґрунтоване переосмислення цих уявлень, а також уведення до наукового обігу нових понять, дефініцій, методів аналізу мовних і мовленнєвих явищ. Це потрібно для правильного розуміння феноменів сучасного мовлення, адекватного трактування окремих мовленнєвих та мовних одиниць. Адже філолог завжди постає своєрідним провідником між реальною дійсністю й лінгвальною її об'єктивациєю.

Новітній підхід до вивчення явища універбації, яке є універсальним для слов'янських мов, «видається досить значущим не лише з точки зору

його релевантності, але й з позицій актуальності розмежування принципів мовної та мовленнєвої номінації» [1, с. 143]. Термін «універбація» відображає «творення слова на базі одного з компонентів найменування, що передається поєднанням слів» [1, с. 145].

Отже, можна стверджувати, що між словосполученням і його словесним еквівалентом реалізуються словотвірні, але не зовнішні, дериваційні, а внутрішні, міжгласові мотиваційні відношення. Кожен окремий універб розглянуто як особливий – універбалізований – дублет словосполучення, тобто слово, що виникло внаслідок вербальної інтерпретації словосполучення, має абсолютно тотожне словосполученню лексичне й граматичне значення та синтаксичну функцію. Таку пару мовленнєвих корелятив уналежнюємо до номінатем (на зразок «словосполучення + еліптичний універб»).

Останнім часом у слов'янських мовах з'являється велика кількість суфіксальних універбів, умотивованих словосполученням або ж, згідно з прийнятою нами термінологією, слів, тотожних вихідному словосполученню (вербальних еквівалентів словосполучень, вербальних реалізацій номінатем, як-от: «словосполучення + універб»).

В українській мові спостерігаємо такі відповідники: *стати убогим – зубожіти, заплести косу – закосичити, мобільний телефон – мобілка, мобільник;*

матеріал російської мови демонструє наявність універбів та тотожних їм словосполучень: *переводить в цифровой формат – оцифровывать, автоматическая коробка передач – автомат, авторитетный человек – авторитет, издавать определенным тиражом – тиражировать;*

у болгарській мові наявні такі синтетичні й аналітичні репрезентанти номінатем: *любопитна информация (новина) – любопитка, найлонова торбичка – найлонка;*

словацька мова також має аналогічні утворення: *obývacia izba – obyvačka, kopirovací stroj – kopírka (kopírovačka), mobilný telefón – mobil, mikrovlnná rúra – mikrovlnka;*

у польській мові є певна кількість універбів: *kuchenka mikrofalowa – mikrofalówka, mikrofała, telefon komórkowy – komórka.*

Існує низка причин появи універбів у слов'янських мовах. По-перше, компресія у межах мовленнєвої номінації пояснюється дією закону економії мовленнєвих засобів, прагненням мови й мовлення до «слівності», тобто до найбільш елементарних, синтетичних ресурсів. По-друге, поява універбів зумовлена появою нових реалій, що потребують нового, більш спрощеного найменування, яке може ґрунтуватися на принципі формальної аналогії. По-третє, виникають стильові підстави для зміни найменування певного явища. Ідеться, наприклад, про номінації в царині жаргонної стилістики: *зачетная книжка – зачетка, студенческий*

билет – студак, курсовая работа – курсач (студ., рос.). Також ці зміни виникають унаслідок дії екстралінгвістичних чинників: політичних, економічних, культурних, освітніх тощо.

Матеріал дослідження – незліченна кількість універбів у слов'янських мовах – є підставою для розмежування філологами засад слово-й формотворення, побудови словників різних типів, зіставлення лексичних і морфологічних систем різних мов.

Список літератури

1. Дьячок Н. В. Универбация как универсальное лингвальное явление. Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. Збірник наукових праць. Вип. 6. Слов'янськ, 2018. С. 143–149.

Л. І. Зеленська

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОЛЕ ТВОРЧОЇ СУМІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧЕНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ КОНСОРЦІУМІВ В МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

У світовій і вітчизняній практиці консорціуми являють собою тимчасові союзи незалежних організацій, метою яких можуть бути різні види скоординованої діяльності. В даній презентації розглянемо особливості діяльності навчальних закладів різних форм власності і рівнів акредитації з метою підготовки талановитої молоді в Малій Академії Наук (МАН) Дніпропетровського регіону і спробуємо відповісти на проблемне питання, чи вірно називати подібну діяльність в межах регіонального консорціуму наукового типу або її вірніше рахувати творчою сумісною діяльністю, охоплених навчанням, вчителів та вчених?

Діяльність МАН спрямована на виявлення, розвиток і підтримку обдарованих учнів. За інформацією МОН України учнями МАН є близько 300 тисяч обдарованих школярів з усієї країни. Важко оцінити та розподілити внесок та роль батьків, вчителів і вихователів закладів шкільної і позашкільної освіти, науково-педагогічних працівників в системі вищої освіти в формуванні майбутнього наукового потенціалу країни. Для координації зусиль щодо формування здібних до науки дітей виник своєрідний консорціум з освітніх закладів. Як у класичному консорціумі сумісні дії координуються лідером. В згаданому об'єднанні лідером виступає Національний центр «Мала академія наук України». Для організації науково-дослідницької діяльності учнів виникло віртуальне об'єднання (віртуальний консорціум) науково-педагогічних працівників, які є представниками закладів вищої освіти.

Зупинимось на досвіді роботи наукового відділення «Науки про Землю» секцій: географія та ландшафтознавство; геологія, геохімія та мінералогія; кліматологія та метеорологія; гідрологія. Існує багато педагогічних технологій, нестандартних принципів і форм роботи з учнями. Наведемо ті, які застосовуються в роботі відділення.

По-перше, це освітній коучинг – технологія наукового супроводу конкретної особистості – учня МАН, який має особливі мотиви і здібності. Слово коучинг (coaching) в перекладі з англ. означає процес, під час якого люди навчаються. Існує інше трактування коучингу – «тренерство». Якщо в традиційному розумінні тренер-особа, яка виховує в спорті переможців, то, по аналогії, педагоги і наукові консультанти допомагають учням рухатися до майбутніх наукових досягнень. Термін коучинг має багато синонімів: наставництво, інструктування, консультування, репетиторство, партнерське комунікативне співробітництво та ін. Сучасними педагогами коучинг називають партнерським комунікативним співробітництвом, або засобом усвідомленого навчання [1].

По-друге, гейміфікація» або «ігровізація», які частіше всього в педагогічній практиці номінуються як рольові ігри. Зарубіжна література вже більш 50 років ґрунтовно розглядає підходи до гри як складного філософського поняття і соціальної практики в «неігровому просторі» [2]. Рольових ігор за формою проведення багато, зупинимось на квестах. Розглянемо позитивні переваги квестів на прикладі набутого власного досвіду їх використання в педагогічній практиці МАН. В даній роботі ми зупинимось на географічних квестах, а саме, на оцінці їх з точки зору ефективності використання з метою формування об'єктивної географічної картини світу та педагогічної культури.

Перевагами географічних квестів при використанні в науково-педагогічній роботі наукового відділення «Науки про Землю» є:

- Формування уявлення про географічну науку - одну з найдревніших з наук - як комплексну, просторово-часову, актуальну, романтичну та ін.

- Формування нестандартного мислення, креативних підходів щодо розробки сюжетів й сценаріїв географічного змісту із використанням міжпредметних зв'язків. Як підтвердження – наведемо приклад. Учасникам- учням МАН була запропонована реальна синоптична карта північної півкулі станом на 11.11.2019. На підставі географії розташування глобальних центрів високого та низького тиску необхідно було з наукових позицій, обґрунтовано пояснити аномально теплу погоду пізньої осені 2019 року.

- Залучення до розробки алгоритму квесту майбутніх педагогів-студентів, які навчаються за магістерським рівнем освітньої програми «Географія». Студенти виконували організаційні завдання, а окремі з них, приймали участь в підготовці сценарію квесту, в роботі журі.

- Виховання прагнення подолання перешкод до перемоги, здатності швидко реагувати на «виклики» охоплених навчанням.

- Виховання командного духу і командної взаємодії, вміння працювати в команді із залученням «чек-листів», QR-кодів, «дорожніх карт» та ін.).

- Виконання творчих, логічних, оригінальних завдань, які потребують самостійного нетрадиційного рішення, відбору аргументів.

- Навчання географії під час квесту перестає бути нецікавим, з'являється інтерес, який формує практичні компетентності.

- Оволодіння навичками soft skills, які напряду не пов'язані з науковою діяльністю, але є необхідною надбудовою над фундаментальними знаннями і важливі для ефективної та успішної роботи в майбутньому.

- Формування методичних компетентностей майбутніх вчених.

По-третє, використання літніх шкіл, які в секції «Науки про Землю» працюють як справжні експедиції, участь в яких важливі для інтелектуального, духовного, творчого розвитку учнів під керівництвом вчених геологів, географів, біологів, істориків.

Список літератури

1. Панорама інновацій професійного розвитку педагогічних працівників Черкащині в контексті нової української школи /Педагогічний вісник, №1, 2020, с.7-9; 2.2. Петти Д. Современное обучение. Практическое руководство / Джефф Петти; пер. с англ. П. Кириллова. – М.: Ломоносовъ, 2010. – 624 с. – (Прикладная психология).

В. В. Іваненко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ГУМАНІТАРИСТИКА У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ОСВІТНІХ МОДИФІКАЦІЙ

Творення інтелектуального потенціалу нації завжди було і залишається сутнісною місією університетського співтовариства, покликаного сформувавши й озброїти сучасним, максимально повним набором знань та навичок своїх вихованців. Особливо зростає роль вишів на крутих, переломних етапах історії, коли відбувається масована й здебільшого болісна переоцінка існуючих ідеалів, цінностей, традицій, йде не менш контрверсійний пошук нових ідеологічних і духовних орієнтирів, якісних моделей модернізації соціуму.

Саме в такій ситуації, як всім очевидно, перебуває нині Україна, де тривають масштабні трансформаційні процеси, супроводжувані найгострішими викликами внутрішнього та зовнішнього характеру, небувалим падінням моралі, духовності, неадекватним, нерідко агресивно-вульгарним переосмисленням нашого недавнього минулого й таким же спотвореним сприйняттям сьогодення. Університети ж, власне, і є своєрідними генераторами розпочатих суспільних перетворень, бо якраз в них найчастіше й продукуються новаторські, перспективні ідеї, «куються», так би мовити, кадри майбутньої еліти, викристалізовується самосвідомість передової української молоді. Ключові ж позиції в цьому процесі, як і раніше, вже за визначенням займають університетські гуманітарії, які перш за все відповідальні за те, щоб відкрити й пояснити студентам світ в усьому його розмаїтті, взаємозалежності, суперечливості, а в тісному союзі з колегами професійно орієнтованих дисциплін допомогти своїм вихованцям подолати синдром певної психологічної нестійкості, розгубленості перед викликами часу, в оцінці добра і зла, справедливого і несправедливого.

Не секрет, однак, що сьогодні значно в більшій мірі, аніж раніше, на наш погляд, відчувається розбалансованість двох органічних компонент університетської освіти – природничо-наукової і загальногуманітарної, помітно підсилювана постійними й болісними пошуками якоїсь «оптимально-універсальної» її моделі за стандартами так званого Болонського процесу. На практиці це означає кардинальні зміни структури й сутнісної характеристики навчально-виховного процесу, переключення центру тяжіння з аудиторної на самостійну роботу студента (тим паче зараз, в умовах дистанційного навчання під час карантину) і як наслідок – на перманентне й першочергове «вижимання» гуманітарного сектора із повсякденного життя вишу. При цьому якісно змінюється статус окремих гумдисциплін (з категорії обов'язкових до переліку тих, які обирає сам студент), неухильно вихолощується їх змістовне наповнення, скорочується кількість годин на вивчення, тотально вводяться письмові (тестові) форми контролю знань студентів під час здачі модулів, заліків, іспитів тощо. В результаті майже повністю згортається живе спілкування, коли викладач фактично не чує студента, його мови, не може уловити логіку і стиль його мислення й т. п.

Ще більше відчужуються один від одного викладач і студент в ході дистанційної освіти, яка наразі стала чи не єдиним каналом комунікації між ними. Про виховну роботу тут взагалі не доводиться говорити.

Отже, в таких умовах студенту важко формуватися як творчій особистості, він часто перетворюється на елементарного збирача потрібної інформації для здачі заліку чи екзамену, зокрема, з гуманітарних предметів, після чого банально забуває про них.

Зрештою, тісно взаємодіючи один з одним, розширюючи ареал гуманітарно-фахового дискурсу та впливу на студента, філософ і математик, історик і біолог, соціолог і фізик, філолог і хімік, психолог і геолог покликані спільно сприяти тому, щоб через розмаїття навчальних дисциплін і практик червоною ниткою проходила ідея морально-етичної відповідальності спеціаліста за результати своєї професійної діяльності та громадянської позиції. Тільки так можна забезпечити підготовку високоосвіченого, конкурентоспроможного на ринку праці університетського фахівця й культурної, гармонійно розвиненої особистості за умовною формулою «два в одному».

Вкрай негативною тенденцією в освітньому просторі України є зростаюче суперництво технічних закладів вищої освіти з класичними у виключній з давніх-давен сфері діяльності останніх – підготовки фахівців гуманітарного профілю. Причому ця тенденція з кожним роком посилюється, загрожуючи руйнацією багатих традицій і досвіду, знаних наукових шкіл, що є надбанням вітчизняної класичної освіти і науки.

Річ у тім, що чимало технічних ЗВО беруть на себе абсолютно невластиву їм функцію підготовки майбутніх істориків, філологів, юристів, політологів, журналістів тощо. За прикладами далеко ходити не потрібно і в нашому регіоні. Так, в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» відкриті такі напрями підготовки (нерідко за спрощеними планами навчання), як «Історія та археологія», «Практична філософія», «Українська мова і література», «Германські мови і літератури», «Політологія», «Журналістика» та ін. Університет митної справи та фінансів теж пропонує абітурієнтам ряд гуманітарних спеціальностей. А деякі технічні університети навіть розгортають підготовку гуманітарних кадрів вищої кваліфікації, відкриваючи аспірантуру і докторантуру.

Хотілося б, аби ці питання, поряд з давно назрілим підвищенням оплати праці університетських викладачів в цілому принаймні до рівня середньої в країні, трансформувалися нарешті у практичні кроки центральних властей і МОН України.

Утім, як і ще одне надто чутливе й навіть болоче для гуманітаріїв питання. Йдеться про те, що згідно з чинними вимогами в Україні присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, участь в конкурсах на отримання фінансування на наукові дослідження, взагалі оцінювання рівня професійності науково-педагогічних працівників поставлено в пряму залежність від наявності публікацій у наукових виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus / або Web of Science Core Collection. Між тим така вимога, на наше переконання, не тільки обмежує право вибору вченим траєкторії та джерел оприлюднення результатів своїх дослідницьких студій, але й помітно

знижує авторитет і престижність вітчизняних наукових фахових видань (журналів, вісників, збірників тощо), створює серйозні перепони на шляху розвитку української науки, особливо в галузях соціально-гуманітарного знання.

Адже вказані міжнародні проекти сфокусовані переважно на природничі та технічні науки, тоді як соціогуманітарні з їх виразно локалізованою, національною домінантою, орієнтовані здебільшого на внутрішні потреби, на соціальну практику нації. Відтак, цей інтелектуальний продукт має бути доступний насамперед власному народові, сприяти зміцненню та зростанню власної держави, вихованню національно свідомих та інтелектуально розвинених молодих людей, які мають вкладати здобутий потенціал у процвітання своєї Батьківщини.

Тож чи не пора МОН України з урахуванням такої специфіки переглянути існуючі нормативні вимоги і внести відповідні корективи у процедури оцінювання якісних характеристик наукової діяльності вчених-гуманітаріїв.

Окреслюючи бодай пунктирно лише деякі досить очевидні проблеми і труднощі сучасної університетської гуманітаристики в Україні, автор спробував зайвий раз актуалізувати цей сегмент життя закладів вищої освіти, нагадати освітянській спільноті, МОНівському керівництву хрестоматійну істину, що саме тут, в університетських аудиторіях, лабораторіях, на кафедрах, формується інтелект і культура нації, соціуму, інноваційний потенціал держави, що на передньому краї реалізації цієї шляхетної місії були й залишаються викладачі-гуманітарії, які, безсумнівно, заслуговують і відповідної поваги, і належної підтримки.

Список літератури

1. Аспекти гуманізуючого впливу освіти на особистість: Матер. міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Дніпро, 25-27 жовтня 2017 р.). – Дніпро, 2017. – 208 с.).

2. Іваненко В. В. Гуманітарна парадигма в сучасному українському університеті: еволюція до розвитку чи згортання? /В. В. Іваненко, В. І. Пашенко //Розвиток соціально-гуманітарної освіти і науки в контексті модернізації вітчизняної вищої школи: Матер. II Всеукр. наук.-практ. конфер. (м. Дніпропетровськ, 26 грудня 2014 р.). – Дніпропетровськ, 2014. – Ч. I. – С. 82-89.

3. <https://www.uifuture.org/publications/news/24874-viziyaukrainskohouniversitytetuu2030rotsi>.

Т. О. Колесникова

*Дніпровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна*

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В ПІДТРИМЦІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПАРТНЕРСЬКИЙ АСПЕКТ

В рамках даної роботи, партнерство – це комплекс багатоваріантних відносин між бібліотеками закладів вищої освіти, метою яких є забезпечення (ресурсне, сервісне, організаційне, інтелектуальне тощо) максимального задоволення навчальних, наукових, культурних потреб університетських спільнот.

Даний аспект став визначальним для створення та розвитку Регіонального тренінгового «Центру компетентностей наукового бібліотекаря», що діє в рамках «Дніпровського консорціуму університетів», та щорічної міжнародної конференції "University Library at a New Stage of Social Communications Development". Проекти реалізуються на базі науково-технічної бібліотеки Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, трансформація вищої освіти та глобальної системи наукових комунікацій призвели до необхідності зміщення акцентів у функціонуванні університетських бібліотек.

Бібліотеки вищів України з початку 2000-х років переживають трансформаційні процеси, спрямовані в т.ч. на інтеграцію бібліотечних колекцій, послуг, персонала з ІТ-технологіями / ресурсами для розвитку сучасної інфраструктури освіти і науки.

З 2007 р., коли університетські бібліотеки першими в державі почали організовувати інституційні репозитарії відкритого доступу, вектор уваги бібліотекарів поступово змістився в сторону цифрової підтримки наукових досліджень. І протягом наступних 10 років номенклатура специфічних (нових на той час) бібліотечних сервісних послуг із підтримки наукових досліджень стрімко розширилась. Їх можна, наприклад, об'єднати в 2 великих напрями – цифрові сервіси Служби підтримки наукових публікацій та Служби інформаційної аналітики [1].

Служба цифрової підтримки наукових публікацій (або **Digital Library Publishing, DLP**) – це комплекс бібліотечних інноваційних послуг та креативних рішень для підтримки створення, організації доступу, поширення, курування, ефективного представлення наукових здобутків вчених університетів у світовому інформаційному просторі [2]. DLP може включати наступні сервіси: 1) супровід інституційного репозитарію; 2)

співвидання університетських наукових журналів із забезпеченням: супроводження їх сайтів; бібліографічної культури статей, їх перевірки на плагіат; послуг бібліографів, перекладачів, фахівців із авторського права та ін.; 3) оцифрування та збереження цифрових архівів на сайтах журналів; 4) реєстрація університетських видань в Ulrichsweb™ GlobalSerials Directory та одержання на них ISSN; 5) поширення результатів наукових досліджень учених у національному та світовому науковому інфопросторі; 6) консультування редакцій наукової періодики університету щодо можливостей видавничої онлайн-платформи Open Journal Systems (OJS) та надання допомоги редакціям в початковому налаштуванні журналу на OJS; 7) отримання та розподіл Digital Object Identifier (DOI) між редакціями університетської періодики; 8) реклама журналів із метою пропаганди науки ЗВО (створення журнальних сторінок у Вікіпедії, профілів у Google Scholar, флайерів та ін.); 9) включення у супровід сайтів конференцій із представленням повних архівів наукових матеріалів (доповіді, тези, презентації) на онлайн-платформі Open Conference Systems (OCS) та інші.

Служба інформаційної аналітики (CIA) – це інструментарій моніторингу світового наукового інформаційного потоку, аналізу кількості публікацій і рівня цитованості вчених, індексів впливовості його періодичних видань та самого вишу, а також як прогностична і рекомендаційна діяльність щодо підвищення репрезентативності публікацій вчених ЗВО в міжнародних наукометричних БД, наближення рівня власних періодичних університетських видань до світових стандартів тощо [1]. Послуги CIA: 1) моніторинг, аналіз, діагностування та звітування щодо рівня видимості й впливовості результатів наукових досліджень в світовому науковому інформаційному просторі (із наданням аналітичних звітів, довідок); 2) упорядкування профілів ЗВО в БД Scopus і Web of Science та авторських профілів у Google Scholar, Scopus, Publons ID (Clarivate Analytics), ORCID; 3) навчання вчених різним аспектам інформаційного пошуку, роботі зі світовими базами даних наукового цитування, соціальними мережами та ін..

Починаючи з 2018 р. бібліотеки ЗВО України, не зменшуючи уваги до послуг із наукової комунікації, роблять перші кроки в напрямі інформаційної підтримки **дистанційного навчання**, а саме – у вивченні Open educational resources (OER). Аналіз досвіду університетських бібліотек світу зі створення та користування відкритими підручниками (Open TextBook) доказує можливість реалізації такої діяльності в Україні [3]. А сьогоднішня ситуація з глобальною пандемією COVID-19, впровадження у вищих дистанційного навчання вже роблять кроки бібліотек з інформаційної підтримки дистанційної освіти неминучими.

При цьому розвиток нових бібліотечних цифрових ресурсів і сервісів призводить до нових способів взаємодії бібліотекарів із користувачами, інформацією й знаннями та потребує переосмислення їх навиків і компетентностей.

Саме з цією метою світові лідери думок 8-9 жовтня 2020 р. об'єдналися для створення університетської БІБЛІОТЕКИ НОВОГО ФОРМАТУ в рамках V International Conference "**University Library at a New Stage of Social Communications Development**" (October 8-9, 2020. Dnipro, DNURT, Ukraine. http://conflib.diit.edu.ua/Conf_univ_Library2020). Учасниками конференції стали фахівці та науковці в галузі LIS і вищої освіти з 8 країн світу (12 зарубіжних доповідачів із Польщі, Литви, Швеції, Південної Африки, Білорусі, Казахстану, Філіппін) та України. "Червона стрічка" для обговорення – відкриті освітні ресурси, відкрита наука і відкритий доступ, дистанційна освіта та її інформаційна підтримка бібліотеками, психологічна підтримка бібліотекарів при дистанційній роботі й взагалі під час діджиталізації, академічні бібліотеки і соціальні мережі тощо.

Партнерський аспект в діяльності Регіонального тренінгового «**Центру компетентностей наукового бібліотекаря**», що діє в рамках «Дніпровського консорціуму університетів», став визначальним і стимулюючим для формування сучасних знань, вмінь і навиків наукових бібліотекарів, здатних максимально сприяти зростанню успіху науково-освітньої складової кожного ЗВО. Так, на базі науково-технічної бібліотеки Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна постійно проводяться семінари та вебінари, індивідуальні та групові тренінги, круглі столи, зустрічі з успішними фахівцями бібліотечно-інформаційної справи, ІТ-технологій, видавцями, менеджерами, психологами.

Список літератури

1. Колесникова, Т. О. (2016). Сервісні служби сучасної університетської бібліотеки: обслуговування науковців. *Безпекове інноваційне суспільство: взаємодія у сфері правової освіти та правового виховання : міжнар. інтернет-конф., 25 трав. 2016 р., Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого.* – Харків, 2016. – Режим доступу : <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/4733>

2. Kolesnykova, T. Matveyeva, O. (2019). An Analysis of Digital Library Publishing Services in Ukrainian Universities. *Evidence Based Library and Information Practice.* Vol.14, iss. 4. P. 52–71. DOI: <https://doi.org/10.18438/ebliip29510>

3. Kolesnykova, T. O. (2019). The Role of Libraries as Publishers in the Open Education Landscape: Reflecting Modern World Practice of Open

С. А. Комаров

*Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

ДИДАКТИЧНА ПОТРЕБА ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ КІНЕМАТОГРАФУ В ЛІТЕРАТУРІ НА МЕЖІ ХХ-ХХІ СТ.

У сучасній науці особливого значення набуває міждисциплінарний підхід, що пов'язано із загальними тенденціями розвитку суспільства у ХХІ ст., процесами взаємодії явищ різної природи в межах певної культурної парадигми, мистецтва, дослідницької галузі тощо. У зв'язку із цим закономірним вважаємо вивчення виявів інтермедіальності в художніх текстах, як класичних, так і новітніх, у межах літературознавчих курсів вищої школи. Продуктивним, на наш погляд, є звернення до аналізу функціонування кінематографічних прийомів у творах митців різних епох і напрямів.

Останні 20 років явище кінематографічного дискурсу («кінематографічності») у художній літературі досліджують доволі системно. Значного кінематографічного впливу зазнала література ХХ ст., що можна пояснити його настановою на візуалізацію образності – до неї тяжіє світосприйняття сучасної людини, а також – чинником масовості цього синтетичного за своєю сутністю мистецтва.

Кінематографічний дискурс у літературі ми трактуємо двопланово: як сукупність структурно-композиційних і стилістичних засобів, які запозичені з кіно (вони пов'язані з «монтажною технікою композиції» та «динамічною ситуацією спостереження»), і як комплекс кіноалюзій, що виявлено в процесі взаємодії читача і художнього тексту.

В основі кінематографічного принципу організації літературного твору покладено техніку монтажу, що припускає дискретність тексту, динамічність та апеляцію до візуального сприйняття. Завдяки різноманітному сегментуванню тексту постають нові зв'язки і змісти. У кінематографі прийом, який полягає в тимчасовому обриві оповіді зверненням до подій минулого, отримав назву «флешбек». Монтування сьогодення з минулим у формі спогадів героя ще за доби модернізму стало поширеним методом у літературних текстах різних напрямів, течій і шкіл. Доволі оригінально грає із чергуванням часів, змінами «життя, історії та

спогадів» іспанський письменник Ж. Кабре в романі «Я сповідуся» (Jo confesso, 2011). Представники «мінімалізму», впливової в американській прозі 1980-90-х рр. тенденції (Р. Форд, Р. Карвер, Б. Е. Мейсон, Е. Тайлер, Ф. Бартельм), також системно та своєрідно використовують цей прийом.

Антитезою флешбеку в техніці кіно є флешфорвард – відхилення від реальності цього моменту проєкцією в майбутнє. Вибудовуючи оповідний ряд, сучасні письменники можуть тимчасово забігати наперед, показуючи наслідки тієї чи тієї події. У своїй романній практиці нерідко використовують флешфорвард британські прозаїки І. Мак'юен («The Innocent» (1990), «Atonement» (2001), «On Chesil Beach» (2007)) та Д. Мітчелл («Ghostwritten» (1999), «Cloud Atlas» (2004)), американець Ч. Паланік («Invisible Monsters» (1999)). Письменники вводять флешфорварди до текстів своїх книг для зображення зміни ставлення героїв до вчинків, які вони лише збираються зробити; для того, щоб віддзеркалити події та внутрішні стани, пов'язані з майбутнім персонажів, яке не здійснилося, а є лише уявним. Читач роману, як у художньому фільмі глядач, йде за мріями та фантазіями героїв, модульованим їхньою свідомістю майбутнім життям. У такому разі змальовані картини можуть виконувати функцію контрастного варіанта життя.

Широко залучає принцип монтажу, у поєднанні з тяжінням до візуалізації, французький автор Дж. Літтель у романі «Благоволительки» (Les Bienveillantes, 2007), присвяченому зображенню Другої світової війни та Голокосту очима офіцера СС. У творі фіксуємо приклади паралельного (почерговий показ подій, що відбуваються в різних місцях або в різні часи) та перехресного (зображення двох дій, поєднаних одним сюжетним ходом) монтажу. Дж. Літтель залучає також до тексту прийоми тревелінгу (рух «камери» («ока») автора, героя або оповідача вздовж поверхні, предметів, ситуацій) та панорамного плану: показані за допомогою «камери» картини передають деформовану свідомість оповідача, який уявляє буденне життя як концтабір. У романі М. Еміса «Time's Arrow or the Nature of the Offence» (1991) центральною фігурою фабули, як і в Дж. Літтеля, постає нацист. Письменник вибудовує свій текст через засіб «зворотної зйомки» («плівки, прокрученої назад») – усі події, які відбуваються з персонажем, відтворені у зворотному порядку, від смерті до народження. Обраний автором ракурс підсилює гуманістичний пафос книги, що викриває нелюдську природу фашизму.

Різноманітні алюзії та ремінісценції, пов'язані з кіно, є також компонентом кінематографічного дискурсу в літературному творі. Один з ключових для західної постмодерністської прози романів – «A History of the World in 10½ Chapters» (1989) Дж. Барнса – просякнутий кіноінтертекстом. Посилання на кінофакти сприяють різноплановому розкриттю барнсівської концепції історії, базованої на ідеї катастрофізму.

Канадський прозаїк Д. Коупленд у романі «Generation X: Tales for an Accelerated Culture» (1991) залучає кіноремінісценції не лише для вираження проблемно-тематичного змісту, але й для розширення читацької аудиторії. Кінематографічні алюзії в літературі на межі століть нерідко постають джерелами символів. Такими можуть бути образи кінозірок. Неодноразово, зокрема, використовувалося ім'я «голлівудської богині» 1940-х рр. Ріти Гейворт – у романі «Зрада Ріти Гейворт» (La traición de Rita Hayworth, 1968) – символ яскравості та повноти життя), у повісті С. Кінга «Rita Hayworth and Shawshank Redemption» (1982) – символ свободи.

Отже, потрібно констатувати, що проникнення кінематографічних засобів у сучасну літературу спричинило трансформацію її оповідної структури і тематичного наповнення.

В. О. Корсунський

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДНІПРОВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ЯК ОСЕРЕДОК ВИХОВАННЯ ТАЛАНОВИТОЇ МОЛОДІ
В РЕГІОНІ**

Сьогодення ставить перед молодією талановитою людиною безліч викликів, які їй потрібно подолати. Через це досвідчені митці й одночасно фахівці своєї справи мають не лише навчити представників прогресивної молоді потрібним мистецьким навичкам, а й підтримати, розвинути той талант, той безкрайній внутрішній зміст, який згодом здатний буде підкорювати простір і захоплювати душі й серця реципієнтів їхньої художньої творчості.

У межах навчально-виховного процесу ми завжди зосереджуємося на науковій темі кафедри, що має на меті досліджувати сучасну форму в дизайні та втілювати її не лише в робочих та навчальних програмах, але й на практиці.

По-перше, це вибір ідентифікації українського (етнічного) продукту, який впроваджується для створення пакування та поліграфічної індустрії.

По-друге, у нашому суспільстві майже відсутня візуальна культура, тобто супроводжувальний візуальний складник – навігація, що орієнтує в зовнішньому і внутрішньому – локаційному – середовищі. Тому спільними зусиллями викладачів і студентів було створено навігаційну систему розташування інфраструктури факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства з дев'ятого по тринадцятий поверх, а також

перший поверх головного корпусу. Візуальна комунікація цих об'єктів, яку створено експериментально, відповідає сучасним вимогам дизайну.

По-третє, графічні та предметні продукти зобов'язують майбутніх дизайнерів відокремлювати ці продукти на ринку, а це пов'язано з вирішенням конструкційних складників, композиційно-графічних та науково-візуальних рішень.

У графічному дизайні, представленому на полицях супермаркетів та інших рекламних об'єктів, вітчизняні та західні аналоги не дуже відрізняються. Один споживач витрачає забагато часу на вибір потрібного продукту і це експериментально доведено. Сучасні конкурентні тенденції в графіці та рекламній індустрії залежать від особистої філософії брендів (компаній) за функційними потребами. Це застосування окремих дизайн-рішень до форми предметів і пакування до них; створення крафтових серій структурних серійних продуктів, що сприяє екологічному вихованню споживача.

Створені студентами кафедри навчальні продукти підтверджують правильний вибір напрямку роботи кафедри, яка щороку отримує призові місця на конкурсних заходах в Україні та Європі.

В. І. Ліпіна, М. О. Кравець

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СХІДНІ МОВИ В ДНІПРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ: ВИКЛИКИ ЧАСУ

Китай і Японія є одними із найбільш технологічно розвинених країн світу, проте доцільно говорити про поглиблення зав'язків з ними на багатьох рівнях – економічному, технологічному, освітньому та інших.

Кафедра східних мов Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара проводить підготовку студентів не лише в галузі східної філології (мови та літератури), а й тих дисциплін, що зачіпають інші галузі науки.

Серед них можна назвати «Переклад науково-технічної інформації», «Мова засобів масової інформації», «Мова підприємництва та ділового листування» тощо. Викладання ведеться китайською та японською мовами відповідно до спеціалізації студентів. Здобувачі освіти отримують знання не лише з галузі філологічних знань, але й знайомляться з особливостями технологій Китаю та Японії, специфікою роботи засобів масової інформації та рекламного бізнесу, принципами функціонування бюрократичного блоку китайських і японських компаній та їхньої взаємодії зі світовою бізнес-спільнотою.

Першочерговим завданням є, передусім, забезпечення студентів мовним інструментарієм, який знадобиться їм у подальшій практичній діяльності. Проте зазначені лінгвокультурологічні, лінгвокраїнознавчі й технологічні аспекти є, безсумнівно, важливими для того, щоб бути конкурентоспроможними фахівцями в сучасному глобалізованому світі. Кафедра східних мов може взаємодіяти з іншими закладами вищої освіти в галузях природничого, економічного, технічного, медичного та ІТ спрямувань.

Це сприятиме поглибленню розуміння студентами китайського та японського відділень тих галузей науки та бізнесу, з якими вони потенційно можуть працювати як перекладачі, менеджери, координатори грантових програм і проектів, співробітники посольств, а також впроваджуючи викладацьку чи наукову діяльність.

Кафедра східних мов розробляє навчальні посібники, глосарії з японської та китайської мови для студентів нефілологічних спеціальностей, а також методичні розроблення з основ ділової переписки з партнерами в Китаї та Японії. Це актуально для тих науковців, які націлені на участь у наукових програмах Японії, зокрема «Мацумає», що виділяє стипендії для молодих учених, які ведуть дослідження в галузі інженерії, медицини та природничих наук і потребують знань англійської або японської мов.

В Україні діє програма допомоги «Кусаноне», спрямована на економічну підтримку сталого розвитку України в соціальних та освітніх галузях. Напрацювання кафедри східних мов можуть також знадобитися в разі проведення спільних досліджень з японською та китайською сторонами.

Дослідження можуть вестися також спільно з колегами або студентами інших закладів вищої освіти й кафедр з урахуванням специфіки їхньої роботи та останніх тенденцій і вимог у досліджуваному напрямі. Зокрема, студенти й викладачі кафедри можуть працювати спільно зі студентами й колегами з кафедр, спеціалізованих на розвитку інформаційних технологій, виконувати переклад інтерфейсів китайською та японською мовами, забезпечуючи та розширюючи аудиторію потенційних користувачів вітчизняних комп'ютерних програм, мобільних додатків, ігор тощо. Можуть знайомити майбутніх ІТ-спеціалістів з особливостями інтерфейсів китайських і японських сайтів та мобільних програм.

Працівники кафедри мають досвід роботи з патентними матеріалами Китаю та Японії. Дослідження особливостей перекладу патентів можуть знадобитися представникам технічних і природничих спеціальностей під час захисту власних патентів і презентації прототипів винаходів та корисних моделей.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара закладає підґрунтя для співробітництва з провідними закладами вищої освіти для створення в регіоні інституту Конфуція на базі нашого університету.

Протягом останніх років кафедра працює в галузі фундаментальних досліджень за актуальною науковою темою «Трансцивілізаційна літературна компаративістика Схід-Захід». Захищено дев'ять кандидатських дисертацій, надруковано три монографії [1; 2; 3], розділ у колективній міжнародній монографії в Китаї [6] та статті у наукометричних (Scopus, Scornicus) виданнях [4; 5]. Наукові розроблення викладачів кафедри в цій науковій галузі успішно впроваджено в навчальний процес.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що кафедра східних мов відкрита для обміну науковим і практичним досвідом до освоєння нових знань, а також до плідного співробітництва із закладами вищої освіти Дніпра та регіону.

Список літератури

1. Гончарова Ю.С., Липина В.И. Поэтика автобиографизма в американской литературе конца XX – начала XXI века. Критическая рефлексия и художественная практика. Днепр: Белая Е.А., 2016. 167 с.

2. Надутая Т.В., Липина В.И. Проблематика и поэтика творчества Эми Тан в аспекте литературной имагологии. Днепропетровск: Инновация, 2015. 120 с.

3. Селигей В.В., Липина В.И. На перекрестке культур Востока и Запада: транскультурный феномен творчества Фрэнка Чина. Днепропетровск: Инновация, 2014. 174 с.

4. Dashchenko H. Emotions and Images in Li Qingzhao's Ci Poetry: Quantitative Analysis. *Respectus Philologicus*, 2019. (41). P. 85-98 .

5. Lipin G., Lipina V. Transcultural Poetics of Ernest Fenollosa. *Perspectives of World Science Education*. Osaka, 2020. P.151-157.

6. Lipina, V. The Transformation of American Orientalism: The Chinese Novels of Pearl S. Buck. *New Pilgrimages*. Beijing: Tsingua University Press, 2015. P. 193–204.

О. В. Михайлюк

Національна металургійна академія України

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

Особливістю сучасного етапу розвитку суспільства стало зростання ролі інформаційних процесів у всіх різновидах людської діяльності. Сучасне суспільство досягло такого рівня розвитку, коли обсяги інформації, рівень її структурованості та складності визначають розвиток країн і сфер людської діяльності. Інформаційна діяльність щодо створення, обробки, пошуку, передачі, зберігання інформації за допомогою новітніх технологій та робота з документами охоплюють сьогодні усі сфери науково-практичної діяльності та є найважливішою складовою інформаційного суспільства. У всьому світі вдосконалення системи документообігу визнано одним із найпріоритетніших напрямів розвитку науково-технічного прогресу. У даний час відповідно до прийнятих програм в Україні проводиться модернізація організації документообігу, зважаючи на функціонування документів у традиційній та електронній формах. Створюються не тільки інформаційно-аналітичні підрозділи, інформаційно-рекламні агенції, розширюється коло центрів науково-технічної інформації, патентних структур, а й посилюється значення високоякісного інформаційного забезпечення керівництва всіх рівнів і напрямів соціального управління на базі новітніх технологій й застосування глобальних світових мереж. Це відноситься і до Дніпропетровського регіону, який є одним із найбільших щодо насиченості різноманітними інформаційними системами та наукоємними виробництвами.

Дніпропетровська область має потужний промисловий потенціал практично у всіх сферах економічної діяльності. У місті та області нараховуються тисячі підприємств, установ, комерційних структур тощо, які потребують висококваліфікованих кадрів. У сучасних умовах інформатизації життєдіяльності суспільства відзначається недостатність інформаційного забезпечення управління, інноваційних процесів, замкнутість державних та недержавних інформаційних систем і, як наслідок, – потреба їх у інформації: виробничій, науково-технічній, економічній, екологічній, соціально-демографічній, суспільно-політичній тощо.

Виникає об'єктивна потреба в розвитку різних типів інформаційно-аналітичних служб та інформаційних центрів: науково-галузевих, проблемних, дослідницьких, що мають бути спрямовані на стимулювання

та підвищення наукового й освітнього потенціалу суспільства, інформаційно-аналітичну підтримку діяльності органів державної влади та управління. Зростає потреба у фахівцях у галузі документознавства й інформаційної діяльності високого рівня фундаментальної підготовки, які на базі сучасних інформаційних технологій мають здійснювати не лише науковий аналіз, оцінку, синтез інформації поряд із функціями її пошуку, збору, обробки та збереження, розв'язувати проблеми професійної підготовки й підвищення кваліфікації управлінців, пошуку резервів управлінського персоналу, удосконалювати стиль і культуру ділових стосунків, але й виконувати адміністративно-управлінські функції у зазначених вище сферах.

У 2003 р. Національна металургійна академія України першою у Дніпропетровській області розпочала підготовку фахівців за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність». В академії створена кафедра документознавства та інформаційної діяльності. В 2019 р. кафедра пройшла акредитацію освітньо-професійної програми «Документознавство та інформаційна діяльність» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійних рівнів «бакалавр» та «магістр».

Типовою особливістю сучасної науки є інтеграція гуманітарних і природничих дисциплін, тенденція до міждисциплінарних досліджень. Об'єктом дослідження, що об'єднує ці дисципліни, слід розглядати таку категорію як інформація. Для її вивчення необхідно використовувати методи як природничих, так і соціально-гуманітарних наук. В той же час, сьогодні потрібне не стільки розширення арсеналу наукових методів, скільки пошук універсальної загальнонаукової платформи, яка дозволила б здійснювати міждисциплінарні дослідження. Як загальнонаукова методологія може розглядатися теорія інформації.

Інформація як об'єкт наукового дослідження і вивчення припускає виділення технічних, семантичних і прагматичних аспектів. Однак на практиці інформаційна підготовка часто обмежується лише технічним аспектом, інформаційну складову часто сприймають як вміння користуватися комп'ютером, вивчення комп'ютерних технологій тощо. У технічному аспекті вивчаються проблеми точності, надійності, швидкості передачі повідомлень, технічних засобів і методів побудови каналів передачі сигналів, їх захищеності тощо. Загальна комп'ютеризація, звичайно, має свої переваги, полегшує пошук і обробку інформації. Але саму комп'ютеризацію слід розглядати не як самоціль, що на практиці часто буває, а лише як засіб.

Для таких галузей знань як документознавство та інформаційна діяльність міждисциплінарний синтез набуває особливої актуальності. Підготовка фахівців проводиться відповідно до основних напрямів їх

майбутньої діяльності: управлінського, документознавчого, гуманітарного, комп'ютерно-технологічного, правознавчого та інформаційно-аналітичного. Зміст підготовки фахівців з документознавства та інформаційної діяльності формується з трьох основних блоків: дисциплін гуманітарної-економічного циклу, логіко-математичного та комп'ютерно-технологічного, інформаційно-аналітичного і документознавчого циклів.

Випускники академії позитивно зарекомендували себе на різних посадах в органах державного управління та місцевого самоврядування різних рівнів, інформаційних агентствах, адміністративних, інформаційно-аналітичних, кадрових та ділових службах підприємств, організацій, установ тощо різного профілю та форм власності.

І. В. Муляр

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НЕДОЛІКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

На думку багатьох лінгвістів, пізнання й опанування будь-якої мови розпочинається з найнижчого і фундаментального рівня мовної будови – звукового [2; 3]. Тому викладачеві, який працює з іноземними студентами, під час здійснення комунікативного підходу в навчанні мови необхідно наполегливо працювати над виробленням практичних навичок вимови окремих звуків та слів, за тренуванням техніки усного мовлення, оволодінням загальноприйнятими нормами культури мовлення. Саме викладач як носій мови, виявляючи майстерність, творчість та наполегливість, незважаючи на ситуацію двомовності в нашому регіоні, повинен прокладати шлях до сприйняття всієї палітри мелодійності, м'якості, ніжності й краси української мови.

За нашими спостереженнями, у мовленні іноземних студентів можна виділити порушення вимови голосних і приголосних української мови, спільні для всіх, а також ті труднощі, які характерні для окремої категорії іноземців.

Оскільки українське письмо є буквено-звуковим, тому засвоєння навичок читання й письма полягає в умінні перекодувати букви в позначувані ними звуки, і, навпаки, перекодувати звуки мовлення, склади і слова в умовні графічні знаки – букви. Важливо на початковому етапі виробляти у студентів-іноземців фонетичний слух, удосконалювати звуковимову, застосовуючи, наприклад, техніку наслідування. Важливо почути різницю між особисто вимовленим звуком та одержаним зразком.

Такі тренажі можна проводити із застосуванням різних технічних засобів, наприклад, фонопосібника М. І. Погрібного [1], у якому наведено зразки правильної вимови голосних і приголосних та звукосполучень української мови.

Потрібно також упроваджувати вправи на спостереження за роботою органів мовлення (губ, зубів, язика, твердим піднебінням). Приклавши до ший пучки пальців, можна відчутти дрижання голосових зв'язок під час вимовляння голосних і дзвінких приголосних, а також відсутність такого дрижання під час вимовляння глухих приголосних звуків.

Артикуляційні вправи на ізольовану вимову різноманітних звуків та на вимову певних звуків у мовному потоці доцільно обирати, зважаючи на утворення кожного звука органами артикуляційного апарату. Це комплексні вправи, які допоможуть підготувати відповідні рухи язика, губ та інші органи, потрібні для утворення звуків. Серед них завдання на диференціацію різних звуків: [м] – [б], [н] – [з], носових та сонорних: [м] – [л], [н] – [л], губних та язикових: [б] – [д], [ф] – [х], проривних та щілинних: [б] – [в], [к] – [х], передньоязикових та задньоязикових: [с] – [х], [д] – [з].

У роботі з китайськими студентами великі труднощі виникають під час засвоєння приголосного [р]. Причини цього полягають у тому, що українська та китайська мовні системи значно розрізняються на фонетичному рівні. Через відсутність звука [р] у рідній мові китайські студенти змішують звуки [р] і [л] в усному та писемному мовленні, наприклад: *ко[л]еспондент* (*кореспондент*), *п[л]аска* (*праска*), *ко[л]откий* (*короткий*), *[л]одина* (*родина*), *па[л]та* (*парта*), *к[л]ісло* (*крісло*), *веч[л]ній* (*вечірній*) та ін. Деякі вдаються до гіперкорекційної вимови цього звуку [р] та написання відповідної букви, наприклад: *к[р]ас* (*клас*), *мо[р]око* (*молоко*), *роб[р]ять* (*роблять*). Трапляються також фонологічні помилки на цьому ґрунті: *[л]ід* – *[р]ід*, *[р]ік* – *[л]ік*, тобто змішування деяких словоформ. Ці огріхи можна попередити й виправити, застосувавши кілька технік, а саме: зіставлення вимови складів із злиттям звуків [р] і [л] та різних голосних: [ра] – [ла], [ро] – [ло], [ру] – [лу] та ін., продемонструвавши предметний малюнок.

Студенти також не розрізняють слова, які в українській мові відрізняються лише за глухістю – дзвінкістю приголосних: *газета* – *касета*, *коса* – *коза*, *шар* – *жар*, *баба* – *папа*, *голос* – *кокос*, *балка* – *палка*, *міх* – *міг*, *біб* – *піп* тощо.

Помилки такого зразка можна долати, поєднуючи артикуляційний тренаж, підвищуючи пильність до вимови кожного звука студентами та використовуючи наочно-ілюстративний матеріал. Ефективним для тренування артикуляційних органів, розвитку фонетичного слуху і вироблення правильної звуковимови є читання коротких віршиків, скоромовок, а також техніки, запропоновані для логопедичних вправ.

Пришвидшуватимуть вироблення орфоепічних навичок у студентів-іноземців ситуативні діалоги, прослуховування і розучування українських пісень, перегляд українськомовних мультфільмів та повнометражних кінокартин.

Під час таких вправ студент повинен мати обов'язкове візуальне графічне зображення слів і запис фонетичною транскрипцією, аудіовізуальний зразок для кращого розуміння мети роботи. Ефективним прийомом у виробленні правильної вимови українських звуків є самопрослуховування мовлення, записаного студентами-іноземцями на диктофон.

Уміння самостійно вдосконалювати власне мовлення, наслідуючи носія мови, завдяки тренувальним вправам, які можуть бути ефективним засобом корекції мовлення, є важливою ланкою в подоланні орфоепічних помилок. Викладач, виявляючи допущені орфоепічні огріхи, тактовно виправляє їх доти, доки вимова не буде бездоганною.

Отже, застосування різноманітних методичних прийомів та спеціального комплексу тренувальних фонетичних вправ є ефективними засобами для подолання недоліків у вимові українських звуків іноземними студентами.

Список літератури

1. Погрібний М. І. Українська літературна вимова: Навч. посібник з комплектом аудіоматеріалів. Дніпропетровськ: Агентство «Трансформ», 1992.
2. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
3. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова, (культура мовлення публічних людей) [монографія]. Вид. 3-тє, доп. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.

Н. П. Олійник, О. В. Шаф

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

«ПОЕЗІЯ – ЦЕ ЗАВЖДИ НЕПОВТОРНІСТЬ»: ПЕРСПЕКТИВИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧО-МИСТЕЦЬКИХ ТРЕНІНГІВ У ДНІПРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Класичний університет – це оплот не лише академічної науки, а й культури регіону. Зрозуміло, що на університетську спільноту покладене завдання акумулювати культурно-мистецький потенціал, координувати

проекти, націлені на виховання молоді – й не лише студентської. Дніпровський національний університет по праву вважають осередком культури Придніпров'я. І не лише тому, що зі стін нашого славетного закладу за його сторічну історію вийшло чимало провідних діячів науки і культури, прозаїків, поетів, художників, артистів (недаремно ювілейне видання про наших видатних співробітників і випускників має назву «...А найбільша гордість університету – його люди» [1]), а й тому, що наш заклад систематично організовує культурно-мистецькі заходи, зокрема з нагоди вшанування річниць славетних письменників і нашого краю, й України, і зарубіжжя, а також публічні лекції, «круглі» столи, зустрічі з відомими вченими й діячами культури, презентації нових книжок тощо.

Класичний університет проводить активну роботу із залучення студентства до культурно-мистецького життя краю. Ще з повоєнних часів у його стінах існувала літературна студія імені Володимира Булаєнка, згодом перейменована в студію «Гарт». У названому напрямі працює сьогодні й клуб творчої молоді «Паростки» під керівництвом доцента Олени Бесараб. Але ж університету варто поширити культурно-організаційну роботу на весь регіон. Придніпров'я віддавна славилось поетичними талантами. Назвемо імена найвідоміших наших земляків, які досягли поетичних висот, а саме: Івана Сокульського, Ганну Світличну, Наталку Нікуліну, Юрія Буряка, Любов Голоту, Юрія Кібця, Лесю Степовичку та ін. Перелік випускників Дніпровського національного, які підкорили поетичну музу й уже мають збірки поезій і загальне визнання, був би чималий. До сторіччя Дніпровського національного університету було видано альманах «Університет поетичний» [2], однак і в це ювілейне видання не ввійшли твори всіх наших авторів. Так само щедро обдаровані й нинішні студенти нашого ЗВО. Вони, безумовно, потребують не лише вдячних слухачів, а й конкретної теоретичної, практичної допомоги задля розвитку свого таланту, задля виходу на новий культурно-мистецький рівень.

До співробітників факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства часто звертаються письменники нашого краю за такою самою допомогою – фаховою оцінкою поетичних здобутків, рецензіями на їхні збірки, часто – за порадою й підтримкою, що так необхідні творчим людям. Окреслені проблеми могла б вирішити організація роботи студії з літературної творчості, яку можна розташувати в Палаці студентів ДНУ. У межах її діяльності передбачено функціонування курсів з письменницької майстерності. Університетські викладачі-філологи, передусім кафедр української, зарубіжної літератури, пропонують для широкої читацької аудиторії міні-курси лекцій з теорії літератури, основ поезики художнього тексту, жанрової та стильової специфіки сучасної літератури, основ віршознавства тощо. Студія з літературної творчості,

маючи на меті консолідацію письменників краю і працюючи в унісон зі Спілкою письменників Придніпров'я, планує організацію творчих зустрічей, презентацій, відкритих лекцій або ж долучення до тих заходів, що проводяться в місті. Членами студії з письменницької майстерності могли б бути студенти Дніпровського національного університету, передусім філологічних спеціальностей, а також студенти інших ЗВО міста, небайдужі до красивого слова, звичайно ж, і широкий творчий контингент молодих і вже знаних письменників регіону. Авторитетні члени студії надаватимуть консультаційну допомогу початківцям, зокрема рецензування та підготовки публікацій. Могло б стати прекрасною традицією видання нових чисел «Університету поетичного», адже для того є всі можливості. Завдяки використанню відповідних Інтернет-ресурсів (сторінок у соцмережах, у перспективі – власного сайту) результати діяльності студії стануть доступними ще ширшій аудиторії.

Звичайно, така масштабна культурно-мистецька робота потребує фінансової підтримки міської та обласної адміністрацій – передусім у виданні поезій митців-дебютантів, альманахів молодих і знаних письменників Придніпров'я, бо, можливо, вони в майбутньому прославлять наш прекрасний край, як це зробили Валер'ян Підмогильний, Олесь Гончар, Павло Загребельний.

Список літератури

1. ...А найбільша гордість університету – його люди: нариси / ідея та заг.ред. М.В.Полякова; авт.-упоряд. В.В. Іваненко, І.С. Попова, В.В. Корольова. Дніпро: Ліра, 2018.184 с.

2. Університет поетичний: зб.поезій та пісень / ред. В.В.Іваненко (голова) та ін. Д.: Ліра, 2018.244 с.

О. С. Палькевич

Дніпровський національний університет імені Олесь Гончара

ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ДНУ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА ЯК ЗАСІБ ПОШИРЕННЯ ФРАНКОМОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СЕРЕД МОЛОДІ

Сучасний підхід до вивчення іноземної мови в умовах реформування системи освіти в Україні та з огляду на впровадження Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти в навчальний процес передбачає вивчення не просто мови, а «мови-культури», термін, який вживають, слідом за В. Гумбольтом, сучасні європейські вчені-методисти (К. Пюррен, К. Бургіньон). У визначенні поняття «іншомовна

комунікативна компетентність» С. Ніколаєва стверджує, що це «здатність успішно вирішувати проблеми взаємодії та взаєморозуміння з носіями мови, що вивчається, відповідно до *норм і культурних традицій* в умовах прямого та опосередкованого спілкування» [212]. Це означає, що мовленнєва діяльність носіїв мови розглядається як сукупність декількох аспектів мовлення, а саме: мовного, комунікативного й соціокультурного. Останній аспект є надзвичайно важливим у оволодінні мовою, тому що саме він відображає спільний соціолінгвістичний досвід певного колективу мовців, їх картину світу, яка знаходить вираження в мові. Як зауважує Н. Ільчишина, «мовна призма сприйняття вбудована у свідомість і підсвідомість носіїв мови» [1:21]. З огляду на це, комунікативно-культурологічна концепція вивчення іноземної мови є актуальною, оскільки вона дозволяє розвивати у студентів когнітивні здібності та гуманістичне мислення й сприяє їх духовно-естетичному вдосконаленню.

У ДНУ імені Олесь Гончара вивчення французької мови здійснюється в межах комунікативно-культурологічної концепції та компетентнісно-діяльнісного підходу, метою яких є мобілізація знань, умінь та компетенцій, пізнавальних потреб, цінностей, емоцій, культурних кодів і поведінкових компонентів студентів для активної дії за допомогою іншомовного мовлення. Зорієнтованість на всебічний розвиток індивідуальних здібностей та автономію здобувачів вищої освіти, сприяння вихованню толерантного ставлення, уміння працювати в колективі, поважати культуру та спосіб життя інших людей і народів, зокрема франкомовних, є основними елементами успіху впровадження такого підходу.

Отже, завдяки правильно заданому вектору у формуванні спеціалістів з французької мови та культури, який об'єднує класичне й інноваційне навчання, відбулось значне оновлення навчального процесу на кафедрі романської філології, цьому сприяло також покращення науково-методичних ресурсів (сучасні французькі підручники та додаткові методичні матеріали, прогресивні наукові дослідження) і матеріально-технічної бази. На кафедрі була сформована франкомовна бібліотека, завдяки зусиллям викладачів та за підтримки Французького інституту в Україні, придбано потрібні технічні засоби навчання. Випускники кафедри проходять лінгвістичну, країнознавчу й педагогічну практику в Альянс Франсез, культурно-просвітницькій громадській організації, метою якої є промоція французької мови та франкомовної культури в світі, та в школі № 126 з поглибленим вивченням французької мови, найкращій базі для отримання досвіду викладання французької мови в школі.

Розвитку культурологічної та міжкультурної компетенції студентів кафедри сприяє й досвід очного та заочного навчання у французьких закладах вищої освіти. Так, у 2013 році між університетом Ле Мен (м. Мен,

Франція) та французьким відділенням ДНУ було підписано угоду про впровадження системи двох дипломів для ступеня «Магістр 1 циклу» зі спеціальності «Французька мова як іноземна» за дистанційною формою навчання. У 2016-2019 роках студенти та викладачі кафедри брали участь у Програмі академічних обмінів «Еразмус+» у межах угоди між Дніпровським національним університетом імені Олеся Гончара та Університетом м. Страсбург (Франція). Для розвитку солідарності між університетами, які викладають французьку мову і прагнуть до покращення якості навчання, наукових досліджень та академічного управління, а також мають на меті сприяння професійній інтеграції випускників, ДНУ імені О. Гончара, з ініціативи й за активної участі кафедри романської філології, у грудні 2018 року вступив до **Університетської агенції Франкофонії (AUF)**, міжнародної мережі франкомовних університетів, пріоритетним завданням якої є формування сучасного європейського культурно-освітнього простору.

Підсумовуючи, зазначимо, що комунікативно-культурологічний підхід у межах компетентнісно-діяльнісної методології стимулює мисленнєві та пізнавальні процеси студентської молоді, розвиває її творчий потенціал, а також формує систему цінностей, що спирається на фундаментальні цінності франкофонії, як-от: культурне й мовне різноманіття, демократія, індивідуальні свободи особистості, солідарність і гуманізм, заснований на ставленні до людини як до найвищої цінності. Таким чином, компетентний і орієнтований на духовні цінності й самовдосконалення випускник французького відділення ДНУ імені Олеся Гончара є конкурентноспроможним не тільки на ринку праці України, але й Європи.

Список літератури

1. Ільчишин Н.М. Культурологічний підхід до вивчення іноземної мови / Н.М. Ільчишин // Вісник – Львів НУ «Львівська політехніка». – 2007. – № 586. – С. 20-25
2. Николаева С. Ю. Проект «Тьюнинг образовательных систем в мире» и формирование иноязычной коммуникативной компетентности / С. Ю. Николаева Иноземні мови. – 2012. – № 2. – С. 5–12.

І. В. Пасько

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ У ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ
ПРИДНІПРОВ'Я І ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО
ІМІДЖУ МІСТА**

Сучасна економічна ситуація засвідчує жорстку конкуренцію на ринку культури, зокрема літератури. Популярність письменника великою мірою залежить від рекламного просування його доробку. На жаль, на Дніпропетровщині саме ситуація з обізнаністю жителів області із творчістю місцевих письменників лишається, на наш погляд, незадовільною. І саме університети, як центри гуманітарної освіти та духовного виховання молоді і ширше – усіх мешканців регіону, об'єднавши зусилля, можуть чимало зробити для промоції придніпровських письменників.

Таку роботу варто організувати за двома векторами: перший – ознайомлення жителів міста й області із творчістю наших видатних земляків, письменників ХІХ–ХХ століття, другий – популяризація доробків сучасників і підтримка ініціатив молодих авторів.

Кафедра української літератури ДНУ імені Олеся Гончара багато років проводить заходи з популяризації творчості письменників Придніпров'я, зокрема Олеся Гончара, Павла Загребельного та Валер'яна Підмогильного, серед студентів – це, наприклад, традиційні Гончарівські (квітень) та Загребельнівські (жовтень) літературні читання, на які запрошуємо членів СПУ Дніпра, представників обласної адміністрації. Важливою є діяльність факультетського студентського театру «Відлуння»: до наукових конференцій, присвячених прозі названих письменників, з 2008 до 2019 року було поставлено дві вистави за творами В. Підмогильного, три – за творами Олеся Гончара, дві – за творами П. Загребельного. Участь у спектаклі і його перегляд збуджують у студентів інтерес до творчості письменників-земляків і є ефективним способом її популяризації. Плідною формою роботи є також оформлення «іменних» аудиторій (аудиторії 909 і 910 в корпус №1 університету містять експозиції, присвячені життю та творчості Олеся Гончара й Павла Загребельного відповідно). Проведення екскурсій цими аудиторіями для першокурсників та школярів (під час днів відкритих дверей), організації відвідувань музею «Літературне Придніпров'я» дає змогу молодим людям «доторкнутися» до справжньої літератури, творцями якої були наші земляки, – і надихає юних літераторів, які є серед екскурсантів, на сміливіші звернення. Серед напрямів роботи, які планує кафедра, – участь

студентів і викладачів у літературних заходах (читаннях, вечорах) школярів у різних НВК міста.

Протягом 2019 – початку 2020 років представники кафедри української літератури також провели низку заходів із популяризації творчості письменників Придніпров'я на міському рівні. Зокрема, як ефективний зарекомендував себе формат публічної лекції: у співпраці з Книгарнею «Є» в Дніпрі були організовані лекції «Катеринославське відлуння у творчості Валер'яна Підмогильного» (23 травня 2019), «Віктор Домонтович: письменник, розвідник, інтелектуал з Дніпра» (21 листопада 2019) – ця лекція була вперше прочитана в межах освітньої програми «ГогольFest» 2 жовтня 2019. Перевагою таких виступів є широта охопленої аудиторії, адже їх відвідують не лише студенти, але й люди середнього віку, пенсіонери. Кілька лекцій було прочитано й в Університеті третього віку, адже в жодному разі не можна виключати людей старшого покоління з порядку денного культурницької діяльності.

Необхідним є й просування творчості письменників Придніпров'я в медійному просторі (науковці кафедри виступали з доповідями на телебаченні, радіо), участь викладачів у важливих літературних подіях, зокрема, панельних дискусіях на книжковому фестивалі «BookSpace». Не можна недооцінювати вплив соціальних мереж, зокрема Facebook та Instagram. Варто регулярно згадувати про письменників Придніпров'я, класиків і сучасників, на офіційних сторінках кафедр та університетів, особистих сторінках викладачів: викладати світлини літераторів, цікаві факти з їхніх біографій, фото книжок і відгуки про них, звіти з презентацій, посилання на ресурси, де можна ці книжки придбати або прочитати безкоштовно.

Щодо другого вектору – популяризації творчості сучасних письменників-земляків і підтримки початківців – на нашу думку, продуктивними є декілька видів роботи. По-перше, організація зустрічей письменників зі студентами університетів, причому не лише профільних, філологічних спеціальностей. Наприклад, у квітні 2019 року кафедра української літератури організувала зустріч студентів фаху «Спеціальна освіта» із письменницею Еліною Заржицькою. А для студентів-філологів зустрічі з письменниками-членами СПУ в Дніпропетровській області є в ДНУ регулярними.

З метою розкриття нових талантів на базі Палацу студентів ДНУ проходить міжвузівський конкурс «Poetry», який так само потребує посиленої інформаційної підтримки закладів вищої освіти. Кураторам академічних груп потрібно знати про захоплення своїх студентів, стежити за актуальними в Україні літературними конкурсами та подіями, наприклад, на сайті <https://litcentr.in.ua/> у розділі «Конкурси», поширювати цю інформацію серед зацікавлених студентів, пропонувати їм безкоштовні

аматорські літклуби, як, наприклад, всеукраїнський «Клуб Анонімних Авторів» на базі «Кав'ярні-книгарні Старого Лева». Крім того, у бібліотеках міста відбувається чимало музично-художньо-літературних подій, під час яких молоді митці мають змогу познайомитися, обмінятися досвідом – і ці події також варто відстежувати.

Насамкінець зауважимо: український читач досі часто віддає перевагу російськомовній книзі, адже просто не знає, що наша література, зокрема й регіональна, здатна запропонувати твори найрізноманітніших жанрів. Нагальною потребою, отже, є донести інформацію про літературу Придніпров'я до споживача цієї літератури. А крім того, сформувати образ Дніпра не лише як «ракето-космічного центру», «промислового міста», а і як міста з міцними літературними традиціями, цікавого й розмаїтого в культурному плані – сприятливого простору для розвитку талантів.

П. Г. Петров

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

КОНСОРЦІУМ УНІВЕРСИТЕТІВ: ЯКІСНИЙ ЕЛЕМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасний суспільний простір знаходиться під високо інтенсивним впливом глобальних процесів. Саме це обумовлює потребу акторів до трансформаційних змін, які здатні адаптувати їх до сучасних викликів. Така проблематика актуальна як для «центральної» держав, так і «периферійних», зокрема транзитивних демократій.

Особливим завданням для держав постає модернізація суспільства у відповідності до глобальних викликів. Один з первинних суб'єктів реалізації зазначеної модернізації виступають заклади вищої освіти. На них покладається завдання з формування, реалізації новітніх методів та технологій виховання такого індивіда, що здатний виступати якісним елементом громадянського суспільства, відповідати сучасним глобальним тенденціям. Особливо актуальної встановлена проблематика є для транзитивних демократій, зокрема України, яка ставить на меті інтеграцію до європейського та євроатлантичного просторів та якісне позиціонування в глобальному світі.

Заклади вищої освіти, в рамках реалізації модернізації, мають згенерувати таку стратегію, що здатна ефективно адаптуватись до сучасних викликів та постійно підвищувати свою якість [2, с.43].

Проте, подолання зазначеної проблематики, з найвищою ефективністю, потребує кооперації зусиль, як наслідок, найбільш якісним впливом та результативністю постають консорціуми університетів як майданчик для розробки та реалізації якісних модернізаційних змін.

В загальному розумінні, «консорціум університетів», в рамках сучасного глобалізованого світу, ставить на меті всебічний, ефективний розвиток вищої освіти, орієнтований на конкретного індивіда, його якісної адаптації та інтеграції до сучасного світу, виховання суб'єкта громадянського суспільства регіону, держави та глобального громадянського суспільства в цілому [4; 3].

Ефективним суб'єктом, прикладом, в подоланні зазначеної проблематики, в першу чергу, на регіональному та державному рівні, виступає освітньо-наукове об'єднання «Дніпровський консорціум університетів». Метою Консорціуму виступає: «...підвищення якості вищої освіти, посилення фундаментальної складової навчання, розвиток наукової інфраструктури, міждисциплінарне поєднання зусиль університетів для інноваційного розвитку освіти і науки, реалізація принципів університетської автономії та покращення співпраці закладів вищої освіти, наукових установ, підприємств та громадських організацій задля забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України» [1, с. 5] та визначає наступні завдання: «...1) підвищення якості освітньої діяльності, якості вищої освіти та підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації; 2) розвиток фундаментальної та прикладної науки, використання отриманих результатів в освітньому процесі; 3) підвищення конкурентоспроможності на ринку праці випускників закладів вищої освіти – Учасників Консорціуму; 4) розробка й поширення нових форм і технологій співпраці освітніх, наукових, комерційних організацій та промислових підприємств; 5) сприяння захисту, упровадженню та комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності закладів вищої освіти – Учасників Консорціуму; 6) здійснення міжнародного співробітництва у галузях науки та вищої освіти; 7) здійснення просвітницької діяльності серед населення регіону» [1,с.5].

В рамках вирішення встановлених завдань та досягнення мети визначаються чіткі методи, що поєднують в собі координацію діяльності учасників, підтримку внутрішнього та зовнішнього діалогів, застосування новітнього технічного потенціалу тощо [1,с.5-6].

Отже, Консорціум університетів виступає ефективним елементом (суб'єктом), що здатний до якісної модернізації суспільства, виховання індивіда як повноцінного суб'єкта громадянського суспільства та якісно впливати на інтеграцію України до європейського та євроатлантичного просторів.

Список літератури

1. Конференція учасників Консорціуму. Статут освітньо-наукового об'єднання «Дніпровський консорціум університетів». – Дніпро, 2019. – 13 с.
2. Ткачук Т. А. Забезпечення якості вищої освіти: на шляху до європейських стандартів. Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: зб. матеріалів всеукраїнського круглого столу (Київ, 17 квітня 2018 р.). – К.: КНУБА, 2018. – С. 42-46.
3. European Universities Consortium Our Mission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europeanuniversities.eu/about-euc/our-mission>.
4. World Academy of Art and Science World University Consortium [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldacademy.org/program-page/world-university-consortium>.

Н. Д. Писаренко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЛАТИНА У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Безперечно, гуманітарна освіта у наш час набуває усе більшої ваги: вона ефективно впливає на становлення особистості, вчить давати моральну оцінку подіям, фактам, людям. Вона дає більше простору для свободи і творчості, саморозвитку. У системі гуманітарної освіти особливе місце займає вивчення мов, зокрема й латинської, яка впливала на історію людства [1, 33].

Твердження про смерть латинської мови, про її зникнення є передчасним. На наш погляд, спостерігаємо відродження, про що свідчить низка ознак, як-от: на вулицях нашого міста бачимо назви різних медичних закладів, кав'ярень: «Invitro», «Adastra», «Porta», «Gloria»; назви торгових марок, брендів: «Bonaqua», «Lego», «Lux», навіть слово «комп'ютер» утворено від латинського *computare*. Латинські фразеологізми були популярними не лише у часи Григорія Сковороди, але й сьогодні, їх розуміють і вживають у сучасних кінофільмах, художніх творах. Відомі художні твори було перекладено латинською мовою, зокрема «Маленький принц», «Гаррі Поттер», «Хоббіт», «Робінзон Крузо» та інші. Сучасна молодь, захоплюючись героями і подіями роману Джоан Роулінг «Гаррі Поттер», натрапляє на авторські новолатинізми (*Cave Inimicum, Levicorpus, Liberacorpis, Nox*), що переповнюють твір, розуміє їх значення й активно використовує у реальному житті. Усе це свідчить про зацікавленість юних громадян (починаючи з середнього шкільного

віку) латинською мовою, яка зачаровує їх своєю оригінальністю, стислістю, можливо, давниною і містичністю і, звичайно, вимагає нових знань у різних галузях науки. Безумовно, викладачі мусять брати до уваги таку зацікавленість школярів, залучати їх до більш глибокого вивчення латини, запрошуючи до навчання у класичному університеті, у навчальних програмах якого є латинська мова.

Латинська мова була державною мовою на всій величезній території Римської імперії і залишалася такою до самого її падіння (476 рік н. е.). Поширення латини обумовлено її лексичним багатством, здатним охопити всі сфери людського життя, граматичною стрункістю, стислістю й точністю виразів. Після падіння Риму латинська мова втратила свою розмовну функцію, писемна ж латина стала мовою науки, юриспруденції, дипломатії, освіти. Латинська мова поступово видозмінювалася, поліпшувалася, розвивалася й стала важливим засобом міжнародного та наукового спілкування. На ґрунті римського права склалися численні поняття цивільного права. Юридичні терміни і поняття, що набули поширення в усіх країнах найкраще засвоюються під час вивчення римського права. Сьогодні юристи вивчають також судову медицину, що переконує у необхідності знань юристами і медичної латинської термінології.

Латина як офіційна мова використовується сучасною Католицькою церквою: ведеться документація Ватикану, складаються послання римських пап. Відповідно до західної богословської традиції латиною досі пишуть дисертації і навіть проводять диспути, молитви. Інтерес до латинської мови не можна вважати лише європейським феноменом. У Сполучених Штатах відновлення латинської мови супроводжували серією досліджень, проведених у кінці ХХ століття. Їх результати показали, що учні, які ходили на лекції з вивчення латинської мови, систематично демонстрували високі мовні навички, також їм легше вдавалося розв'язувати математичні задачі. Безперечно, знайомство з латинською мовою допомагає студентам у вивченні спеціальних курсів, розвиває логічне мислення, підвищує мовну культуру та сприяє розширенню їх загальноосвітніх горизонтів.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара – класичний університет, тому вивчення класичної латинської мови студентами різних спеціальностей (філологами, істориками, юристами, медиками, біологами, філософами) бажане і логічне. Грамотно структурований курс латинської мови пропонує значні переваги: розвиток логічного та наукового мислення; лінгвістичне збагачення і спрощення подальшого вивчення сучасних мов; отримання твердого розуміння світової історії і культури, юридичної, релігійної і філософської думки;

знань класичних і сучасних медичних і біологічних термінів, фразеологічної мудрості.

Оскільки українська освіта у своєму розвитку має спиратися на Європейську людиноцентричну систему цінностей та систему інтегрування знань, то вивчення курсу латинської мови студентами закладів вищої освіти, безперечно, відповідає статусу Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара як класичного. Протягом останніх 10 років викладачі латинської мови кафедри романської філології ФУІФМ, розвиваючи у студентів навички науково-дослідницької роботи, поширюючи знання класичної латинської мови, у 2008 започаткували проведення студентських наукових конференцій «Латинська мова – сполучна ланка між античністю і сучасністю». Щоразу близько 150 студентів ЗВО з різних регіонів України (Тернопіль, Львів, Донецьк, Горлівка), а також учні гімназій міста, де вивчають латину, брали участь у цих конференціях. З початком війни на сході нашої країни зменшилось представництво, але кількість учасників залишалася стабільною через популярність конференції. Студенти навчилися працювати з науковими джерелами, упевнено робити доповіді, виявили уміння висловлювати наукові припущення, переконливо й аргументовано їх відстоювати; значно примножили свої знання з історії, з розуміння сучасного світу, а також із знання у сфері науки та іноземних мов. Практика застосування латинської мови як міжнародної мови науки, а також як мови літературної творчості, що продовжує стару гуманістичну традицію характеризує динаміку руху за живу латину.

Зваживши на те, що студенти виявляють бажання до вивчення латинської мови, беруть активну участь у написанні наукових статей, тез, пов'язаних з латинською мовою у сучасних науках; школярі зацікавлені пошуками нового, що є невід'ємною частиною давнього, зокрема латинська мова, вважаємо за потрібне звернути пильніше увагу на складання освітніх програм, додавши туди і вивчення латинської мови.

Список літератури

1. Сутула О.В. Латинська мова у системі освіти // Постметодика / О.В.Сутула. – 2010. – №3 (94). – С.31-41.

2. Гуманізація змісту та спрямованості освіти – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://ua.textreferat.com/referat-12834-7.html>>. – Загол. зекр. – Мова укр.

3. Гуманізація та гуманітаризація змісту освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=240>. – Загол. зекр. – Мова укр.

Н. В. Підмогильна

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНФОРМАЦІЙНИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ РЕСУРС ЯК ПАСПОРТ СУЧАСНОГО ВИШУ

З-поміж новітніх науково-освітніх платформ дедалі ширшого застосування набувають консорціуми університетів, мета яких об'єднати, згуртувати у потужний інтелектуальний центр науковців та освітян. Використання матеріально-технічної бази інших вишів, залучення до освітнього процесу науково-педагогічних працівників високої кваліфікації, авторитетних дослідників у конкретній галузі знань, безумовно, сприятиме поглибленню професійної підготовки майбутніх спеціалістів та оперативному обміну науково-дослідницькими здобутками між членами наукової спільноти.

Консорціуми, як відомо, передбачають тісну співпрацю, партнерство, взаємодопомогу, оптимізацію навчальних планів та програм, «удосконалення якості підготовки фахівців, проведення та практичне упровадження результатів наукових досліджень з урахуванням потреб соціально-економічного розвитку регіону та держави» [1]. Але іноді на ринку освітніх послуг спостерігаємо не здорову конкуренцію та панорамний погляд на перелік спеціальностей, які можна опанувати у тому чи тому виші регіоні, а свого роду рейдерство на освітянського полі. Приміром, видається надмірним і нераціональним відкриття у непрофільних вишах тих спеціальностей, які вже наявні в інших університетах, – це навіть в умовах міст-мільйонників таких, скажімо, як Дніпро, забагато й недоцільно. У вирішенні цієї проблеми недостатньо зусиль окремих вишів, тим більш, окремих науковців – тут потрібні скоординовані дії всіх українських вишів.

Задля злагодженої й чіткої роботи вишів сьогодні необхідно наповнювати більш широким і водночас конкретним контентом сайти університетів. Наявність сайту – це обов'язкова умова функціонування вишу в сучасних умовах. Якість сайту певним чином визначає конкурентоспроможність вишу. Цільова аудиторія сайту – це потенційні абітурієнти та їхні батьки, а також співробітники, яким надається доступ до довідникових ресурсів з метою забезпечення професійної діяльності. Особливо важливою складовою сайту є інформація про надання освітніх послуг. Сучасні вчені-психологи вважають, що людина, сформована у цифровому середовищі, гірше запам'ятовує інформацію, оскільки не вбачає в цьому потреби: будь-яку інформацію завжди можна знайти на відповідній платформі чи сайті.

Сайт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара містить значний обсяг необхідної інформації про персональний склад викладачів, кількість науково-педагогічних працівників, які мають наукові ступені та вчені звання, про матеріально-технічну базу університету, забезпеченість студентів гуртожитками тощо. Окрім того, на сайті доцільно було б розмістити інформацію не лише про кількісні, а й якісні характеристики наукових збірників, що видають науковці ДНУ, про наукову активність викладачів, їхні заслуги, почесні звання, членство у професійних спілках та об'єднаннях, про коло їх наукових інтересів, про те, які навчальні дисципліни вони викладають, про працевлаштування випускників тощо.

На нашу думку, така своєрідна «паспортизація» кожного українського вишу сприятиме поширенню та унаочненню інформації не лише про його історію, а й про сьогодення, наблизатиме зацікавлених реципієнтів до реалій його життя.

Список літератури

1. Статут освітньо-наукового об'єднання «Дніпровський консорціум університетів». – Дніпро, 2019. Електронний ресурс: [www.gov.ua > news > Statut_Konsorciumu](http://www.gov.ua/news/Statut_Konsorciumu)

2. Михеева Н.А. Соответствие контента сайтов вузов национального научно-образовательного инновационно-технологического консорциума интересам студентов СПбГУСЭ// Теория и практика сервиса: экономика, социальная сфера, технологии. – 2013. Электронный ресурс: <https://cyberleninka.ru/article/n/>

О. А. Половна-Васильсва

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЯКІСТЬ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ. ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Художня освіта, беручи свій початок в Україні ще з середини ХІХ, і на сьогодні залишається важливим чинником у формуванні та підготовці фахівців, здатних виконувати складні типові спеціалізовані завдання в процесі діяльності в галузі мистецтва. Для того, щоб зрозуміти основні чинники, які впливають на її якість, треба звернутись до історії становлення та розвитку, провести аналіз загальних історичних, політичних, культурологічних, мистецьких, педагогічних аспектів, а також проаналізувати вплив сучасних технологій на становлення та

професіоналізм митця, а відтак, і його конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

Чимало вчених присвятили свої наукові розвідки проблемам історії художньої освіти. Серед них Н.Ростовцев [2], Л.Русакова [3], І.Красюк [1], М.Фомічова[5], Л.Соколюк [4], Р.Шмагало [6] та ін.

Ще у XIX столітті в Україні зусиллями художників-професіоналів та за ініціативи різноманітних товариств, а саме : Товариства шанувальників красних мистецтв (м. Одеса), Товариства опікування жіночою освітою Катеринослава, Катеринославського наукового товариство тощо – сформувалися мистецькі школи (приватні студії).

До приватних шкіл належали такі, як-от: Школа Н.Буяльського (м. Київ), Художня школа М.Раєвської-Іванової (м.Харків), Рисувальна школа М. Мурашка (м. Київ), Приватна мистецька студія Є. Шрейдера та Студія портретного жанру М. Хейліка, Студія педагога-художника М. Сапожникова (м. Катеринослав) тощо. Навчання у цих школах проводилось як з метою підготовки до вступу в ЗВО, так і для відновлення самобутніх національних традицій, для поєднання ремісничих навичок із ґрунтовною художньо-професійною освітою того часу [3]. Варто зазначити, що художники-викладачі були вельми освічені люди в галузі мистецтва, випускники Петербурзької академії мистецтв та приватних закордонних студій, де була отримана досить ґрунтовна класична та сучасна на той час освіта.

XX століття диктує зміни в художній освіті через історичні, політичні та культурологічні події й характеризується таким позитивним явищем, наприклад, як створення українських вищих мистецьких установ, утвердження мистецької школи на ґрунті традицій національної і світової культури. Серед них провідні заклади вищої освіти сьогодення: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (1917 р), Харківська державна академія дизайну і мистецтв (1921 р.), Львівська національна академія мистецтв (1946 р.). Часи незалежності сприяли розширенню меж мистецької освіти: на базах класичних університетів та інших вищих закладах відкрились мистецькі кафедри. Однією з них є кафедра образотворчого мистецтва і дизайну Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (1995 р.).

Незважаючи на те, що академії та мистецькі кафедри готують висококваліфікованих фахівців, які працюють у різних сферах художньої творчості, вони мають спільні дисципліни, які формують митця-професіонала: академічний живопис, академічний рисунок та композиція. Підготовка фахівців за цими дисциплінами є тією класичною традиційною основою, без якої неможливо сформувати базові уміння професіонала. Одним із головних аспектів навчання є робота з натурою, що дає найширший спектр професійних якостей, сприяє оволодінню пластичною

формою, різними матеріалами і технічними засобами та професійною мовою. Але це є лише однією складовою якісної освіти, хоч і головною. Інша – можливість вільно володіти сучасними технологіями та технікою для виконання мистецьких завдань. Новітні технології є основними засобами та можливостями сучасного художника. До них уналежнюємо використання у мистецькій практиці комп'ютерних технологій, фото та відеотехніки, застосування нових матеріалів та різноманітних мистецьких практик, що розкривають потенціал художника.

Оскільки мова йде про формування професіонала в галузі мистецтва, усі зазначені вимоги стосуються і професорсько-викладацького складу закладу. Тому підвищення рівня кваліфікації викладачів буде завжди актуальним.

Отже, головною метою якості художньої освіти – є формування професійного художника сучасного рівня, який володіє новітніми професійними виражальними та технічними засобами, творчо мислить, уміє виконувати творчі завдання в контексті світового мистецтва, спираючись на традиційну культуру та класичну освіту.

Список літератури

1. Красюк І. О. Художня освіта на Лівобережній Україні другої половини ХІХ – початку ХХ ст. : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / І. О. Красюк ; Кіровоградський держ. пед. ун-т імені В. Винниченка. – Кіровоград, 2013. – 20 с.

2. Ростовцев Н.Н. История методов обучения рисованию: Рус. и сов. Школы рисунка. Учеб. Пособие для студентов худож.-граф. Фак. Пед. Ин-тов по спец. №2109 «Черчение, рисование и труд». – М.: Просвещение, 1982. – 240 с., ил.

3. Русакова Л. Художня освіта в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ століття : історія та педагогічні пошуки / Л. Русакова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 9 (Ч. 2). – С. 279–285.

4. Соколюк Л. Д. Харьковская художественная школа и ее роль в формировании системы художественного образования на Украине в ХVІІІ в. / Л. Д. Соколюк // Русское искусство второй половины ХІХ в.: материалы й исследования / під ред. Т. В. Алексєєвої. – М. : Наука, 1979. – С. 171.

5. Фомічова М. Регіональна специфіка формування професійно-мистецьких шкіл в Україні [Електронний ресурс] / М. Фомічова. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16922/15-Fomichova.pdf?sequence=1>

6. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ століття: структурування, методологія, художні позиції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мист. : спец. 17.00.06 «Декоративне і прикладне мистецтво» / Р. Т. Шмагало. – Львів, 2005. – 22 с.

С. Л. Рябовол

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНТЕРАКТИВНІ ПРИЙОМИ ВВЕДЕННЯ НОВОЇ ТЕМИ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Оскільки на засвоєння нової теми під час вивчення іноземних мов впливає обрана методика ознайомлення студентів з нею, вибір прийомів подачі нового матеріалу та їхньої ефективності стають пріоритетними в підготовці викладача до проведення практичних занять. Серед найважливіших завдань під час створення плану можна виділити потребу змоделювати ситуацію, найбільш наближену до реальної ситуації спілкування в іншомовному середовищі, а також пошук автентичних матеріалів (газет, журналів, книг, фільмів), у яких відбито сучасні явища мови, що вивчається.

Під час залучення студентів до знайомства з новими граматичними темами може бути використана така процедура: пошук студентами пояснення використання певних граматичних конструкцій у підбраному тексті (текстах), епізоді з фільму, пісні тощо; знаходження в текстах нових конструкцій та здійснення спроб проаналізувати їхню форму та структуру; а також самостійне узагальнення правил студентами за допомогою конкретних прикладів [2, с. 66].

Дієвим способом можна назвати й технологію «перевернутого класу», для реалізації якої студентам пропонують дослідити підготовлену викладачем теоретичну частину граматичної теми самостійно, а на самому занятті здійснюється безпосередньо відпрацювання, закріплення матеріалу за допомогою вправ.

Для досягнення мети заняття доцільно імплементувати низку граматичних ігор, створених для певного рівня володіння іноземною мовою [1].

Варто зазначити, що, окрім практичного застосування нової теми на занятті (наприклад, створення діалогів у парах за допомогою доповнення інформації з використанням заздалегідь підготованих карток із запропонованими реченнями, що містять нові граматичні конструкції, написання в групі інструкції з використанням модальних дієслів, інфінітива та герундія [2, с. 61], гри із залученням усієї групи для відпрацювання навичок передачі непрямої мови [2, с. 62]), серед нестандартних прийомів упровадження нових граматичних правил є опрацювання теоретичної частини. У цьому разі можна послуговуватися такими прийомами, а саме: створення інтелект-карт (mind maps), інфографіки, таблиць; пошук відповідей на питання з нової теми (квест, вікторина); пошук прикладів до правил в автентичних текстах (віршах,

новелах, піснях, статтях) та обґрунтування їх використання; «джиг-со» – заповнення та доповнення інформації з теми в таблицях; зіставлення правил і прикладів тощо.

Під час презентації нової лексичної теми такі прийоми, як-от: використання оригінальних матеріалів, залучення елементів гри, виконання творчих робіт не втрачають також своєї актуальності. Проте слід пам'ятати, що, як зауважує М. Маккарті, лексичні теми стають активним запасом студента після використання нового слова сім разів у контексті [3, с. 117]. Отже, одне з основних завдань викладача – створити такі умови, за яких студентам доведеться активно користуватися вивченими словами на першому та подальших заняттях. Урізноманітненню видів робіт сприятимуть і такі типи завдань, як-от: поєднання слів з їх значенням (matching), заповнення пропусків (gap-filling), кросворди, пошук слів (word search), вибір слів (multiple choice), ігри з картками (pelmanism) тощо [2, с. 65].

Після застосування різноманітних прийомів під час занять (створення проблемної ситуації, самостійний аналіз матеріалу, робота з таблицями, складання плану, тексту) важливим виявляється проведення належного аналізу результативності обраних методів.

Список літератури

1. Hadfield J. Intermediate Grammar Games. – Pearson Education Ltd, 2003.
2. Maley A., Peachey N. Creativity in the English language classroom. – L., 2015.
3. McCarthy M. Vocabulary. – Oxford, 1990.

С. В. Савченко

Національна металургійна академія України

«ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ» ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ У НМетАУ

Національна металургійна академія України готує документознавців з 2003 року. Випускники спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» знайшли собі місце в органах державного управління та місцевого самоврядування, архівних, бібліотечних, банківських установах, підприємствах, комерційних структурах та міжнародних компаніях – всюди, де потрібні спеціалісти з аналізу,

обробки, зберігання інформації, наданні якісних документно-інформаційних послуг.

Важливе значення в структурі підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (спеціалізація «Документознавство та інформаційна діяльність» з 2016 р.) відіграє курс «Інформаційна безпека та організаційно-правовий захист інформації». Він поєднує в собі три тематичних блоки.

1) Інформаційна безпека держави, суспільства та людини. Йдеться як про захист стратегічно важливої інформації в контексті інформаційних загроз та інформаційних війн (недаремно Конституція України проголошує інформаційну безпеку «справою всього українського народу») [1], так і про захист людини та суспільства від інформації. Остання може бути «шкідливою», «недостовірною», спрямованою на провокування негативних соціальних реакцій.

2) Правовий (організаційно-правовий) аспект захисту документації через надання їй грифу обмеження доступу, регламентацію процедур доступу, умов зберігання та використання інформації тощо. В цьому блоці мова йде про такі види інформації як державна таємниця (володіння темою є обов'язковим для тих, хто працюватиме в режимних установах), службова інформація, комерційна таємниця, банківська таємниця та різні види професійних таємниць.

3) Проблема інформаційних прав та свобод людини і громадянина. Її актуальність пов'язана з правовими та неправовими практиками надмірного засекречування інформації, створення численних організаційних перешкод для вільного доступу громадян до інформації урядових структур [2]. Мовиться про дотримання тонкого балансу між прагненням держави засекретити якомога більший обсяг інформації про свою діяльність і правом суспільства знати про все, що відбувається, що «становить суспільний інтерес». Зокрема, увага приділяється вивчення міжнародних правових актів та конвенцій із захисту інформаційних прав та свобод, імplementованих в українське законодавство.

При вивченні курсу студента очікують несподіванки. Виявляється, українське законодавство про інформаційну безпеку та організаційно-правовий захист інформації існує в досить хаотичному стані. Наприклад, у правників є маса зауважень до Закону України «Про інформацію», який є базовим інструментом регулювання інформаційної сфери [3]. Вказується на те, що частина його положень не узгоджена з іншими інформаційними законами. Виникає низка проблем «делікатного» характеру: як узгодити міжнародні правові акти, що гарантують особі право вільного доступу до інформації, з українськими законами, що приймалися без врахування цих актів? Як узгодити Закони України та, насамперед, Основний Закон, з низкою підзаконних актів, відомчих інструкцій, які їм суперечать? Як

керуватися у практиці державної служби “Інструкцією про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію“ [4], якщо вона суперечить низці демократичних прав та свобод? Як корелює Закон України «Про Національний архівний фонд» [5] з підзаконними актами, що регулюють процедуру доступу до архівної інформації? Між ними є чимало протиріч, що сукладноє життя звичайних користувачів НАФ. Тож державний службовець не застрахований від судового оскарження своїх дій з боку представників громадськості у випадку неправомірної відмови у доступі. Питань, які розглядаються на лекційних та практичних заняттях, є велика кількість.

Дисципліна тісно пов’язана з такими суміжними галузями знання як інформаційне право, конституційне право, історія України, діловодство, документознавство, інформатика, політологія та ін. В чому полягає важливість цього курсу для підготовки документознавців? Без спеціальних знань про структуру ІзоД (інформацію з обмеженим доступом) випускник не зможе працювати з документами, які містять гриф обмеження доступу. Знання про інформаційну безпеку, її критерії, структурні частини – це неодмінна умова роботи державного службовця, оскільки інформаційна безпека – це складова національної безпеки держави. Інформація в інформаційному суспільстві стає не лише головним товаром, а й ефективним інструментом маніпулювання суспільством, громадською думкою, предметом конфліктів тощо. Хто володіє знаннями, той має можливість чинити опір будь-яким інформаційним маніпуляціям і реалізувати свої конституційні права на інформацію.

Список літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Захаров Є. Свобода доступу до урядової інформації [Електронний ресурс] – URL: <http://khp.org/index.php?id=1007459196>
3. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1893-98-%D0%BF>
5. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>

С. І. Світленко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**«ДНІПРОВСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ УНІВЕРСИТЕТІВ»
І РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
В УКРАЇНСЬКОМУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ СПІВТОВАРИСТВІ**

Радикальні цивілізаційні зміни в історії людства, що відбуваються наприкінці ХХ – в перші десятиліття ХХІ ст., диктують суттєві трансформації в осягненні минулого і сьогодення, в усвідомленні найближчих перспектив цивілізації. Цілком не випадково в європейській інтелектуальній думці вже робляться спроби осмислення місця і ролі науки, зокрема гуманітарної, в цивілізаційному вимірі. Так, польська дослідниця Ева Доманська актуалізувала проблему утвердження нової гуманітаристики внаслідок загальної кризи модерності, що тривалий час спиралася на ідеї гуманізму та Просвітництва. У цьому контексті вчена зосередила увагу на кризі конвенційної (академічної) історії, що дотримувалася таких методологічних правил, як «культ факту, вимоги об'єктивності, принцип причинності, а також прагнення істини» [1, с.122]. Натомість в освітньо-наукових практиках стала утверджуватися неконвенційна (неакадемічна) історія, що «шанує суб'єктивізм, у наративі ламає причинно-наслідковий порядок, із підозрою ставиться до поняття істини, експериментує зі способами представлення та використовує різні засоби передавання інформації, серед яких писані тексти є лише одним із можливих варіантів», а також «позитивно ставиться до емоцій, емпатії та щирості, що використовуються не тільки як методологічні засоби, але також сигналізують локалізацію автора в наративі, який часто розглядає історіюписання як форму боротьби з різними формами утиску» [1, с.95,96].

За вказаних умов нова гуманітаристика стирає колись чіткі грані між різними гуманітарними і навіть негуманітарними, природничими й точними науками. І за таких обставин, безперечно, посилюється роль синергетичних підходів і методів, міждисциплінарних внутрішніх і зовнішніх зв'язків у навчальному процесі та в ході науково-дослідних робіт. На наш погляд, таке взаємопроникнення різних галузей знань може мати наслідком позитивний інтелектуальний ефект. Втім, його досягнення можна прискорити пошуком й утвердженням нових форм інституційної взаємодії між закладами вищої освіти. Однією з них є регіональний консорціум як інтегрований освітньо-науковий осередок сучасного українського інтелектуального співтовариства.

У новітній українській історіографії дослідниця Ірина Колесник вже розглядала концепт інтелектуального співтовариства як інструмент «вивчення культурно-освітніх, науково-корпоративних, політичних

практик українських інтелектуалів», як союз, інститут або мережу і вивчала досвід їх типологізації та розмаїття форм функціонування в історичній ретроспекції. При цьому варто зазначити, що сучасні форми українського інтелектуального співтовариства ще потребують ретельного дослідження [2,с.369-393].

Однією з сучасних форм українського інтелектуального співтовариства є консорціум університетів, утворення якого дозволяє збагатити інтелектуальний освітньо-науковий простір на основі комунікативно-інформаційної та матеріально-технічної інтеграції в ході виконання єдиної мети та завдань у справі модернізації й підвищення ефективності освітнього процесу та науково-дослідних робіт. Добрим прикладом такої взаємодії є гуманітарна сфера чотирьох закладів вищої освіти Придніпров'я, об'єднаних у «Дніпровський консорціум університетів», учасниками якого стали Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Національна металургійна академія України та Придніпровська державна академія будівництва та архітектури.

Зазначені заклади вищої освіти, об'єднані в консорціум, вже мають позитивний досвід утвердження різноманітних форм гуманітарної взаємодії. Це спільна участь науково-педагогічних працівників гуманітарного напрямку вказаних закладів у наукових конференціях, наукових читаннях, круглих столах, презентаціях тощо. Особливо слід відмітити взаємодію у підготовці кадрів здобувачів вищої освіти та кадрів вищої кваліфікації на рівні кандидата та доктора наук. Так, наприклад, історичний факультет ДНУ є традиційним постачальником своїх випускників для кадрового комплектування гуманітарних кафедр Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Національної металургійної академії України і Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, допомагає цим закладам у підготовці для них кандидатів та докторів наук через аспірантуру й докторантуру. В цьому контексті слід згадати і той факт, що кафедра українознавства Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, відкривши нещодавно аспірантуру за спеціальністю 032 – Історія та археологія, комплектує склад своїх аспірантів випускниками історичного факультету ДНУ. У свою чергу завідувач зазначеної кафедри проф. Г.Г. Кривчик вже неодноразово працював головою Екзаменаційної комісії за другим магістерським освітнім рівнем за спеціальністю 032 – Історія та археологія на історичному факультеті ДНУ. Така спільна робота взаємозбагачує інтелектуальний досвід істориків двох закладів вищої освіти.

Перспективними напрямками подальших інтегративних зусиль учасників консорціуму у галузі гуманітаристики уявляється об'єднання електронних бібліотечних ресурсів, створення єдиного інформаційно-видавничого центру, проведення спільних науково-освітніх конференцій, читань, семінарів і т. ін., що сприятиме створенню єдиного інтелектуального простору учасників регіонального консорціуму як інтегрованого освітньо-наукового осередку українського інтелектуального співтовариства.

Список літератури

1. Доманська Ева. Історія та сучасна гуманітаристика : дослідження з теорії знання про минуле. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 264 с.
2. Колесник Ірина. Українська історіографія. Концептуальна історія. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – 566 с.

Д. П. Соколов

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧИТАБЕЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ ІНСТРУКЦІЙ

Інструкціям як стандартизованим текстам технічного зразка притаманний подвійний характер. З одного боку, інструкція, зазвичай, витримана в офіційно-діловому стилі, з іншого – її спрямованість на масового читача визначає неофіційність ситуації використання [3, с. 96; 6, с. 7]. Значна кількість техніки і побутових пристроїв виробляється за кордоном, тому важливим завданням є забезпечення високої якості перекладу іншомовної інструкції.

До вимог, що висуваються щодо інструкцій, відносять «максимальну повноту інформації, конкретність, точність, ясність і доступність викладення» [3, с. 97], універсальність оформлення і єдність термінології. Інструкції до різних продуктів одного виробника повинні бути оформлені аналогічно, і в них має використовуватися єдина термінологічна база. Таким вимогам повинен відповідати і переклад інструкцій (еквівалент повідомлення). При цьому виконання зазначених вимог багато в чому пов'язане з дотриманням норм читабельності тексту.

Читабельність тексту є комплексною характеристикою, яка визначає те, наскільки легко він може сприйматися читачем. Дослідження критеріїв читабельності почало особливо активно розвиватися в епоху електронних ЗМІ. Цій темі присвячено значну кількість робіт в ЄС [8; 9; 10; 11] і за його межами [1; 2; 4; 5; 7].

Матеріалом обговорення слугують оригінальні німецькомовні інструкції до виробів компанії HILTI та їхні офіційні переклади українською мовою. Вибір матеріалу обумовлений високим рівнем уживання виробів цієї компанії. Крім того, до кожного продукту компанії HILTI неодмінно додається українськомовна інструкція. Цей факт можна вважати своєрідним чинником, який може сприяти розвитку технічного перекладу в Україні.

Синтаксичні критерії читабельності, зазвичай, розподіляють на такі базові групи:

- дотримання принципів актуального членування речення;
- використання мінімально необхідних засобів для передачі інформації.

Під час побудови синтаксичної структури необхідно враховувати принципи актуального членування речення, приділяючи особливу увагу належній подачі вже відомої інформації (Thema-Rhema-Gliederung). Причому доцільно відкривати речення обставинами виконуваної дії, які можуть бути оформлені як другорядні члени або як підрядне речення.

(1) *Lassen Sie verschmutzte Geräte bei häufiger Bearbeitung von leitfähigen Materialien in regelmäßigen Abständen vom Hilti Service überprüfen.* → У разі часткої обробки електропровідних матеріалів забруднені ними електроінструменти регулярно здавайте на перевірку до сервісної служби компанії Hilti [17, с. 116].

Сприйняття початкового варіанта ускладнюється значною кількістю другорядних членів, які знаходяться між модальним дієсловом *lassen*, що позначає наказовий спосіб, і смисловим дієсловом *überprüfen*. У перекладі другорядні члени, звичайно, перенесено до тієї частини речення, яка передує присудку (і коротко позначається німецькомовним терміном «Vorfeld» – «початкове місце»). У результаті – дієслово знаходиться приблизно посередині речення, що покращує сприйняття висловлювання. Разом з тим, це речення не позбавлене недоліків. Окрім обставини, у «Vorfeld» знаходиться і додаток в знахідному відмінку, який формально збігається з називним, тому словосполучення «забруднені ними електроінструменти» при першому прочитанні може бути хибно витлумачене як підмет. На наш погляд, доцільно замінити обставинну конструкцію підрядним реченням, а також скористатися модальним дієсловом «слід»:

(2) *Якщо Вам часто доводиться обробляти електропровідні матеріали, то забруднені ними електроінструменти слід регулярно здавати на перевірку до сервісної служби компанії Hilti* [16, с. 121].

Інструкція як жанр передбачає певну лаконічність висловлювань, тому наступний критерій читабельності – використання мінімально

необхідних засобів для передачі інформації – видається не менш актуальним.

Наприклад, до фрази «*Drücken Sie den Spindelarretierknopf und halten ihn gedrückt*» у декількох інструкціях подано різні варіанти перекладу.

(3) *Натисніть кнопку фіксації шпинделя і утримуйте її натисненою* [14, с. 239].

(4) *Натисніть і утримуйте натиснутою кнопку фіксації шпинделя* [15, с. 250].

(5) *Натисніть і утримуйте кнопку фіксації шпинделя* [15, с. 250].

Безперечно, це речення зберегло своє інформаційне наповнення, проте набір використаних мовних, зокрема й синтаксичних, засобів скоротився до мінімуму.

Таким чином, підвищення зручності читання тексту багато в чому забезпечується за рахунок гармонізації його синтаксичної структури, що передбачає побудову чітких зв'язків між членами речення, дотримання принципів актуального членування речення, використання дієслівних конструкцій замість іменних і відмову від тавтологічних синтаксичних зворотів.

Перспективою нашого обговорення є уточнення й узагальнення морфологічних і лексичних критеріїв читабельності.

Список літератури

1. Белоусов М. Г. Визуально-семантическое кодирование информации в мультимедийных учебных изданиях / Михаил Геннадьевич Белоусов // Известия РГПУ им. А.И. Герцена, 2008. – № №85. – с. 178-192.

2. Глушань В. М. Компьютерный анализ сложности текстов учебно-методических разработок как средство повышения качества обучения / В. М. Глушань // Вестник Таганрогского института имени А. П. Чехова, 2016. – № №2. – с. 71-76.

3. Карабань Н. А. Речевой жанр инструкции / Н. А. Карабань // Известия ВолгГТУ, 2008. – № 5. – с. 96–98.

4. Солнышкина М. И. Сложность текста: этапы изучения в отечественном прикладном языкознании / М. И. Солнышкина, Александр Сергеевич Кисельников // Вестн. Том. гос. ун-та. Филология, 2015. – № №6(38). – с. 86-99.

5. Токарь О. В. Оценка удобочитаемости шрифта на материале официального документа / О. В. Токарь, М. А. Зильберглейт // Омский научный вестник, 2009. – № №2(80). – с. 246-249.

6. Хорохордина О. В. Инструкция как тип текста / О. В. Хорохордина // МИРС, 2013. – № 4. – с. 7–14.

7. Шпаковский Ю. Ф. Оценка трудности восприятия текста / Ю. Ф. Шпаковский // Труды БГТУ. Серия 9: Издательское дело и полиграфия, 2012. – № №9. – с. 72-75.

8. Reiners L. Stilfibel / Ludwig Reiners. – München : Beck, 2001. – 239 S.

9. Schneider W. Deutsch für Profis / W. Schneider. – München : Goldmann, 2001. – 287 S.

10. Schneider W. Deutsch! Das Handbuch für attraktive Texte / W. Schneider. – Reinbek bei Hamburg : Rowohlt-Taschenbuch-Verl, 2007. – 320 S.

11. Schulz H. Besser, lebendiger, überzeugender schreiben / H. Schulz. – Renningen : expert-Verl, 2004. – 75 с.

Джерела фактичного матеріалу

12. Hilti. Bedienungsanleitung. PML42 Linienlaser. [Багатомовна інструкція з експлуатації] / Hilti Corporation, 2013. – 137 S.

13. Hilti. Bedienungsanleitung. PR 3-HVSG Rotationslaser. [Багатомовна інструкція з експлуатації] / Hilti Corporation, 2014. – 190 S.

14. Hilti. Bedienungsanleitung. SCM 22-A Akku Kreissäge. [Багатомовна інструкція з експлуатації] / Hilti Corporation, 2014. – 245 S.

15. Hilti. Bedienungsanleitung. AG125-A22 Winkelschleifer. [Багатомовна інструкція з експлуатації] / Hilti Corporation, 2015. – 254 S.

16. Hilti. Bedienungsanleitung. TE 1 Bohrhämmer. [Багатомовна інструкція з експлуатації] / Hilti Corporation, 2015. – 154 S.

17. Hilti. Bedienungsanleitung. TE 7 Bohrhämmer. [Багатомовна інструкція з експлуатації] / Hilti Corporation, 2015. – 152 S.

С. В. Сологубова, О. Г. Лахно, А. О. Лапшин

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

КОНСОРЦІУМ ЯК АКТУАЛЬНА ФОРМА ОБ'ЄДНАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вступ. Важко уявити необхідність, можливості та переваги регіональних об'єднань закладів у системі вищої освіти, коли конкурентна боротьба за абітурієнта, за фінансування та за право розвитку між закладами вищої освіти іде не на життя, а на смерть.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Консорціум, за визначенням, це тимчасовий союз, метою якого можуть бути різні види їх скоординованої діяльності заради досягнення спільної мети, реалізації крупних цільових програм та проектів, в тому числі науково-технічних,

будівничих, природоохоронних та інших. Як відомо, усі форми об'єднань, за фактом збереження самостійності, умовно можна розподілити на «м'які» та «жорсткі». При «м'якій» формі об'єднання (консорціум, картель, асоціація, синдикат) суб'єкти мають відносну самостійність та незалежність; на відміну від «жорсткої форми» (концерн, трест, конгломерат), яка натякає на втрату юридичної, правової, господарської та комерційної самостійності.

Вивченню проблеми створення консорціумів приділяє свою увагу велика кількість вітчизняних науковців та підприємців [2, 3]. Так, Н. І. Демчук, Н. П. Дуброва, Д. В. Воловик (2011) та Т. М. Куценко (2013) вважають, що створення консорціумів відкриває великі перспективи в банківській сфері [4, 8]. І. Баньковська (2017) та Ю. Половинчак (2011) бачать у консорціумі єдиний шлях та перспективи розвитку бібліотечної справи [1, 10]. І. І. Дідович, Р. Л. Дяченко та В. О. Жмуденко (2017) не уявляють розвитку туристичного та готельного бізнесу без утворення міжнародних консорціумів [5, 6, 7].

На думку А. І. Орлова (2004), до переваг консорціуму відносять: мобільність входу та виходу з консорціуму, відсутність обов'язкових вступних внесків, гнучкість та варіативність схем управління, а також можливості залучення до загальної справи не лише коштів і майна, а й професійних або інших знань, вмінь, навичок, ділової репутації, ділових зв'язків, досвіду, інформації; можливість концентруватися на ключових напрямках, вирішення пріоритетних програм та завдань, а також можливість заключати угоди кожним з представників від імені консорціуму. До недоліків консорціуму відносять тимчасовий характер об'єднань та імовірність конфлікту інтересів у сфері обумовлення та розподілу витрат під час реалізації проектів [9, 12]. Є. Р. Чернишова (2010) радить впроваджувати консорціуми закладів післядипломної педагогічної освіти [13].

Мета: дослідити можливості та перспективи, які надає закладам вищої освіти об'єднання у консорціуми.

Результати дослідження. У консорціумі кожен з учасників працює у тій сфері діяльності, в якій він досяг найбільшого технічного рівня при найменших витратах. Прикладом такої співпраці може бути консорціум спеціалізованих закладів вищої освіти, що мають східну структуру факультетів. В цьому випадку, кожен із закладів вищої освіти очолює пріоритетний для нього напрям роботи, який співпадає з його основним профілем, таким чином, забезпечуючи високий загальний рівень наукової та професійної діяльності для усіх членів консорціуму. Окрім того, завдяки створенню консорціумів стає можливим виконання масштабних проектів, що потребують консолідації зусиль та науково-технічних і виробничих процесів з метою сумісного вирішення поставлених завдань. Так, наприклад, одними з напрямів діяльності Дніпровського консорціуму

університетів, є посиленням фундаментального складнику навчання та розвитку наукової інфраструктури.

Висновки: Не зважаючи на конкурентну боротьбу між закладами вищої освіти в Україні та світі, утворення регіональних консорціумів має свої переваги і надає унікальні можливості виконання масштабних проектів, що потребують консолідації зусиль та є перспективним напрямом розвитку системи вищої освіти.

Список літератури

1. Баньковська І. Організація бібліотечних консорціумів (із досвіду роботи зарубіжних бібліотек) //Наукові праці Національної бібліотеки України імені ВІ Вернадського. – 2017. – №. 45. – С. 47-60.

2. Гирник Л. В. Створення міжнародного консорціуму як важлива передумова ефективності управління газотранспортною системою //інформаційних технологій і управління Денисенко МП, д. е. н., професор, Київський національний університет технологій і дизайну. – С. 15.

3. Даніалі П. Розвиток підприємницької діяльності переробної галузі в умовах поглиблення інтеграційних процесів //Бізнес Інформ. – 2013. – №. 9. – С. 161-165.

4. Демчук Н. І., Дуброва Н. П., Воловик Д. В. Сутність та механізми здійснення консорціумного кредитування //Агросвіт. – 2011. – №. 22. – С. 38-43.

5. Дідович І. І. Загальний огляд передумов створення консорціуму у сфері міжнародного туристичного бізнесу //Міністерство освіти і науки України Львівський національний університет імені Івана Франка інститут сталого розвитку при західному науковому центрі. – С. 22.

6. Дяченко Р. Л. Готельний франчайзинг: сучасний стан в Україні та в світі //Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий. – С. 99.

7. Жмуденко В. О. Сучасні тенденції розвитку туристичної та готельної сфери в умовах глобалізації //алфавітний покажчик. – 2017. – С. 24.

8. Куценко Т. М. Зарубіжний досвід створення системи фінансування інновацій //Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – №. 2. – С. 123-129.

9. Орлов А. И. Как создать альянс некоммерческих организаций? //Некоммерческие организации в России. – 2004. – №. 5. – С. 36-38.

10. Половинчак Ю. Бібліотечні консорціуми–перспектива XXI століття: світовий досвід та вітчизняні реалії //Наукові праці Національної бібліотеки України ВІ Вернадського/НАН України, Нац. б-ка України ім. ВІ Вернадського.–Київ. – 2011. – С. 51-62.

11. Радєва М. М. Почему в Украине мало корпораций //Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – №. 2. – С. 236-242.

12. Чернишова Є. Р. Післядипломна педагогічна освіта в консорціумі закладів післядипломної педагогічної освіти, перспективи розвитку //Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – №. 2. – С. 7-8.

A.V. Tokarieva, Y.V. Degtyarova

Prydniprovskaya State Academy of Civil Engineering and Architecture

GAME-BASED LEARNING AS AN IDEA BEHIND UNIVERSITIES' CONSORTIUM BUILDING

Addressing a far-reaching perspective, contemporary instructional designers approach learning as a fluid, holistic, seamless set of experiences that include inquiry-based, project-based, challenge-based, phenomenon-based personalized education optimized and augmented by technology [1], while organizations around the world increasingly depend on innovation, knowledge production and creative thinking as collective enterprises [2]. What we observe nowadays is an important teaching paradigm's shift documented in PISA 2021 that acknowledges the importance of creative thinking development [3].

Creative thinking is more than coming up with random ideas. It is a *tangible competence*, a thinking process associated with creative work that can improve other individual abilities, including metacognitive capacities, inter- and intra-personal and problem-solving skills, as well as identity development, academic achievement, future career success and social engagement [3, p.4]. Within this paradigm, learners are taught to play, but not in a superficial way. Being immersed in different playful activities, such as writing short stories, creating a catchy logo, finding multiple methods to solve an engineering problem, exploring innovative solutions to complex social issues, learners play in order to create something that is fun and educational at the same time.

We consider game-based learning and digital games' application to different educational contexts as an effective way to exercise creativity. Various definitions of *game-based learning* (GBL) mostly say that it is a *type of game-play with defined learning outcomes* [4]. In the process of GBL, learners use games as a tool to study a topic or related topics. They work individually or in teams. In this process, the use of games *enhances* the learning experience through a challenge, exploration, interaction, reflection, and decision-making. What makes digital GBL outstanding is a *different* learning environment it presents (including a wide spectrum of built-in assistive features). It is good at helping to *memorize* material. Games let play through the same situation

applying different behavioral models, methods, and approaches. Games appeal to different learning styles (visual, audio, kinesthetic), etc. [5].

The above-listed characteristics of digital GBL have already been successfully exploited by different universities in an attempt to promote creativity. Quite a few projects have been developed and implemented in the consortium format by the leading European universities and proved to be efficient in tackling a number of societal challenges. Among them are: 1) ‘Serious Games in Higher Education: Impacts, Experiences and Potential’ – a project developed at the Faculty of Psychology and Education Sciences, University of Porto. The main objective of it is to test and describe the attitude of teachers and students to videogames’ application to different educational contexts; to develop methodological principles of videogames’ usage as an educational tool; to study videogames in the context of civil and political education of students. 2) ‘Nutriscience’ – a joint project developed by the Faculty of Arts, Nutrition and Food Sciences, Faculty of Engineering, University of Porto, Portuguese Charity Fund, Oslo University. The main objective – to increase food literacy among approximately 4000 children and their parents coming from households with low income, also assist teachers with the help of innovative strategies based on web-platform and mobile applications. 3) ‘BEACONING’ (Breaking Educational Barriers with Contextualized Pervasive and Gameful Learning) – HORIZON 2020 Project. The main concept is to digitally enable play-learn in everyday spaces fostering cross-subject learning, facilitated by personified gamified lesson plans. 4) ‘GABALL’ – learning of foreign languages based on a videogame – a joint project between Porto Politech, Technical Institute in Gabrovo, Federal University (Brazil). The main objective – to improve linguistic and sociocultural skills, necessary to take part in e-marketing and e-commerce. Project methodology – videogames’ application, which provides the participants with rules, everyday professionally-oriented situations, cooperation during which players try to reach specific educational goals and increase personal skills and social competencies. 5) ‘GAMEHUB’ – Erasmus+ Project. The main objective – to ensure employment and self-sustainability of universities and college graduates, unemployed engineers as well as veterans of Anti-Terror Operation in Ukraine by offering them the set of knowledge and skills demanded by the digital game industry. Participating universities – University of Deusto, Quality Austria Team, Donetsk National Technical University team, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Kyiv National University of Construction and Architecture team, etc. [6].

Future beckons. This future is digital. As such, the fusion of digital game-based learning and the application of videogames to different educational contexts may successfully address the present-day social and educational turn towards learners’ creativity development, to lay sound grounds for the join

universities' initiatives in the format of consortium research cooperation here in Ukraine and in the world.

References

1. The Class of 2030 and Life-Ready Learning: The Technology Imperative, Microsoft and McKinsey & Company's Educational Practice, URL: https://education.minecraft.net/wp-content/uploads/13679_EDU_Thought_Leadership_Summary_revisions_5.10.18.pdf (дата звернення: 19.03.2020).
2. The OECD Innovation Strategy: Getting a Head Start on Tomorrow, OECD, 2010. URL: <https://www.oecd.org/sti/the-oecd-innovation-strategy-9789264083479-en.htm> (дата звернення: 20.03.2020).
3. Framework for the Assessment of Creative Thinking in PISA 2021: Third Draft. April, 2019 OECD, 55p. URL: <https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA-2021-creative-thinking-framework.pdf> (дата звернення: 20.03.2020).
4. Shaffer D., Squire K., Halverson R., Gee J. Video Games and the Future of Learning. *Phi Delta Kappan SAGE Journals*, vol.87, № 2, 2005, pp. 105-111.
5. Tokarieva A. V. Educational digital games: from theory to practice (Guidelines for teachers). LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 101 p.
6. Tokarieva A., Volkova N., Harkusha I., Soloviev V. Educational Digital Games: Models and Implementation. CTE 2018 6th Workshop on Cloud Technologies in Education. Kryvyi Rih, 2019, pp. 74-89.

О. В. Хамініч

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Глобалізаційні процеси, що вирують у суспільстві, суттєво впливають на вищу освіту, на формування освітнього простору України.

Освіта – є одним із показників якості життя населення будь-якої країни (разом з показниками здоров'я, довголіття, науки, впровадження інновацій та сучасних техніко-технологічних нововведень тощо). Формування ефективного освітнього простору в умовах сталого розвитку залежить, в першу чергу, від впливу організаційних, економічних, технічних, соціально-психологічних та політичних факторів.

«Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх» – одна із цілей сталого розвитку, що представлені у Національній доповіді «Цілі

сталого розвитку: Україна», де визначені базові показники формування і становлення економіки держави [1].

Глобалізація спонукає до стабілізації та поживлення виробництва у національному господарстві в умовах конкурентного бізнес-середовища, що вимагає формування сучасного ринку праці з висококваліфікованими фахівцями, які необхідні сучасному демократичному суспільству. Саме вища освіта є показником трансформації соціально-економічних відносин в суспільстві. Цивілізація набуває інформаційного погляду та впливу на всі процеси в діяльності суб'єктів господарювання, освіти та держави в цілому.

Маючи високий технологічний потенціал у сучасному вимірі, держави впевнено стають невід'ємною частиною світового економічного організму при виконанні наступних умов:

- по-перше, активний розвиток галузей, здатних наситити внутрішній ринок товарами, у тому числі освітніми продуктами і послугами;
- по-друге, формування працівника, сприйнятливою до цінностей і стандартів поведінки постеконічного суспільства [2, с.515].

Головним чинником побудови постінформаційного суспільства – є вища освіта. Саме на неї держава покладає надії щодо відродження економіки, демократичного суспільства, виконання та впровадження глобальних цілей сталого розвитку.

З метою визначення стратегії та основних напрямів подальшого розвитку освіти в Україні затверджено Національну доктрину розвитку освіти.

Якщо під вищою освітою розуміється одержання у закладах вищої освіти на базі повної середньої освіти відповідних освітніх рівнів фахівця, то післядипломна освіта – професійний розвиток фахівця з метою удосконалення особистості та підвищення свого професійного рівня.

Одним із стратегічних завдань державної освітньої політики – є підвищення якості навчання студентів з метою підготовки висококваліфікованих фахівців, а також оцінка освітніх послуг, наданих в Україні, відповідності європейським і світовим стандартам, міжнародним критеріям якості освіти, розширення участі українських закладів вищої освіти у міжнародних наукових та інноваційних проектах, сприяння розвитку співробітництва ЗВО з міжнародними організаціями і установами.

Вища освіта в умовах забезпечення сталого розвитку суспільства розглядається за різними напрямками, а саме:

- формування і поглиблення творчих здібностей здобувачів вищої освіти;
- освоєння методів наукового пізнання;

- ефективного упровадження у практичну діяльність знання, що складаються з фактів і принципів;
- застосування прийомів як моделей поведінки і мислення;
- здатність вживати набуті вміння для подальшого їх використання у процесі навчання;
- вміння використовувати інформацію, дані, факти, матеріали з метою прийняття грамотних управлінських рішень;
- набуття здатності самостійно вирішувати питання тощо.

Крім того, основним моментом розуміння ролі освіти в суспільстві – є визначення головного суб'єкта освіти – людини. До суб'єктів освіти відносяться ті, кого навчають, а також ті, хто навчає.

Таким чином, вища освіта в умовах забезпечення сталого розвитку є суттєвим фактором становлення інноваційної економіки, економіки знань і, в цілому, демократичного суспільства. Сучасні вимоги до вищої освіти мають розглядатися з витоків національної свідомості, людського капіталу, демократизації суспільного життя та рівня освітнього потенціалу держави, що дасть змогу стверджувати про вищу освіту в умовах забезпечення сталого розвитку як рушійну силу суспільства.

Список літератури

1. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> Інформаційний сайт Організація Об'єднаних Націй в Україні: [Електронний ресурс].

2. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества: Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире: Монография. – М.: Academia, 1998. – 619с.

А. О. Черчата¹, Т. О. Тарасова², О. В. Новицький³

¹ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

²Харківський державний університет харчування та торгівлі

³НТУ «Дніпровська політехніка»

ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ І ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Одним з пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти є її участь у створенні інноваційної економіки країни, розробці та впровадженні перспективних наукомістких комунікаційних технологій. Освітня місія закладів вищої освіти (ЗВО) повинна бути спрямована не тільки на реалізацію навчальних та наукових цілей, але і на формування нового

знання як домінуючого інноваційного засобу виробництва [1, с. 191], яке здатне здійснювати комерціалізацію технологій та генерувати інновації. Модернізація економіки передбачає, що система вищої освіти повинна стати рушійною силою соціо-еколого-економічного розвитку інституціональних одиниць.

Інноваційна діяльність в ЗВО є невід’ємною складовою освітньої діяльності та спрямована на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, видів техніки, матеріалів тощо для забезпечення інноваційного розвитку суспільства, підготовки фахівців інноваційного типу. Науково-інноваційна діяльність в університетах є багатоплановою і розглядається з позиції забезпечення високої якості підготовки здобувачів вищої освіти як постійне джерело оновлення змісту освіти і отримання нових наукових знань, а також розробки нових технологій, зразків нової продукції з метою прискорення розроблення, виробництва та впровадження сучасної високотехнологічної продукції, трансферу технологій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Особлива роль в інноваційному розвитку регіонів належить державним класичним університетам, які виконують місію з об’єднання професійної освіти, науки і культури регіону. Саме класичний університет, що знаходиться в центрі єдиного освітнього простору регіону є найважливішим соціальним неформальним інститутом, який може ініціювати формування інноваційної інфраструктури регіону і впливати на розвиток регіональної економіки. Інституційна «неформальність» є невід’ємним компонентом будь-якого суспільства, утворюючи підсистему неформальних інститутів. Однак вона може мати різні форми прояву і тим більше наслідки з позицій впливу на формальні інститути, економічна поведінка і господарську діяльність різних суб’єктів [2, с. 56]. Такий неформальний інститут здатний привнести гармонію і компроміс у взаємодію між органами державної і муніципальної влади, наукових установ, навчально-наукових центрів університетів, фінансових установи, бізнес-інкубаторів, венчурних фондів, консалтингових фірм, об’єднань підприємців. Більш того, таке конструктивне партнерство створює усі умови для формування національної системи кваліфікацій фахівців.

За таких обставин університетська наука в Україні здатна примножити інноваційні здобутки, важливі для економіки, оборони, агропромисловості, охорони здоров’я та інших сфер життя країни. У цьому контексті під егідою Міністерства освіти і науки України було представлено каталог «Інноваційні розробки університетів та наукових установ МОН». В контексті цієї назви термін «інноваційна розробка» означає результат виконаної науково-дослідної роботи або самостійних ініціативних досліджень у вигляді новоствореної і (або) вдосконаленої конкурентоспроможної технології, продукції або послуги, що істотно

покращує структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, і яка захищена як об'єкт права інтелектуальної власності або реалізована через ліцензійний договір як ноу-хау [3]. Збірник був виданий й містить інформацію про **240 інноваційних науково-технічних розробок 30 університетів**. Усі ці розробки відповідають перспективним напрямом української економіки. Вони були відібрані експертною групою з понад 400 пропозицій.

Також цікавою є інформація про досвід університетів з комерціалізації інноваційних розробок і трансферу технологій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

В національному університетському середовищі сформовано урбаністичну інфраструктуру підтримки інноваторів, яка включає бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва, інформаційно-консультативні установи, бізнес-акселератори та школи стартапів. Вона підтримує життєзабезпечення стартап-проектів на початкових етапах їх існування, включаючи надання робочого місця, початкових інвестицій, технічної експертизи, послуг з коучингу, менторства і можливість долучитися до екосистеми – згуртованого співтовариства, об'єднаного спільними інтересами. Це дозволяє формувати сприятливе середовище для створення стартапів, які об'єднують різні галузі, закласти фундамент успіху перших компаній, до яких зможуть приєднатися нові учасники.

Список літератури

1. Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання: колективна монографія / За ред. Ю.О. Лупенка, В.М. Жука, В.О. Шевчука, О.В. Ходаківської. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. – 502 с.
2. Дуглас Н. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики \ Пер. с англ. А.Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б.З. Мильнера. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 180 с.
3. Стріха, М. – Ільченко М. (2017): Інноваційні розробки університетів і наукових установ МОН України. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 278 с.

КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕРУДИЦІЇ

Упродовж останнього десятиріччя розвиток вітчизняного перекладознавства ознаменовано поширенням антропоцентричного підходу до розуміння перекладацької діяльності, зокрема до процесу усного перекладу. Утвердилося ставлення до усного перекладача як до інтерпретатора вихідного повідомлення, схильного до впливу певного соціокультурного контексту. Таке перенесення уваги з мовної системи на мовленнєво-мисленнєві та евристичні процеси було спровоковане швидким розвитком когнітивної науки, у центрі уваги якої знаходяться способи накопичення та використання знань людиною, а також ті розумові операції, що відбуваються в її свідомості.

З позиції когнітивного підходу перекладацька діяльність трактується як складний інтелектуальний процес, що характеризується варіативністю, а також становить собою сприйняття інформації та її зіставлення з накопиченими лінгвістичними й екстралінгвістичними знаннями. Безперечно, переклад є перетином інформації, яка надходить із контексту, з внутрішніми знаннями перекладача.

Відправною точкою щодо тлумачення процесу усного перекладу з позиції когнітивізму слугує теза про те, що сприйняття та розуміння будь-яких подій відбувається не у вакуумі, а у межах складних соціальних і ситуативних контекстів.

Сприймаючи повідомлення, людина, на думку багатьох лінгвістів, конструє інформацію про взаємозв'язки між подіями й ситуаціями, маючи в своєму розпорядженні три різновиди даних, а саме: інформацію про самі події, інформацію про контекст та інформацію про когнітивну експресивність (переконання, установки, які стосуються таких подій, мотивації, цілі або особливі завдання, пов'язані з сприйняттям відповідної інформації) [1].

Зіставляючи ці різновиди з процесом усного перекладу, можна констатувати, що учасники комунікації спроможні сконструювати ментальне уявлення тільки за умови, що вони мають у своєму розпорядженні загальні знання про події. Однак, для того щоб інтерпретувати вихідне повідомлення, усному перекладачеві необхідно мати додаткові загальні екстралінгвістичні знання, тематичні екстралінгвістичні уявлення про конкретну ситуацію професійної комунікації, а також екстралінгвістичні знання про ситуативний контекст. Водночас, усний перекладач повинен також володіти пресупозиціями для

конструювання моделі: особистими настановами і мотивами, пов'язаними з переосмисленням відповідної інформації.

Процес усного перекладу передбачає здатність перекладача до проникнення в зміст повідомлення, що неможливо без усвідомлення суті повідомлюваного, без уявлень про адресатів перекладу і наявності чіткої світоглядної позиції. Процес розуміння ґрунтується, на «контекстуальній інтерпретації наших власних розумових моделей», коли розуміння та продукування текстів починається «не з перших слів тексту, а з того, що вже відбулося під час активації розуміння наявної ситуації, яка слугує стимулом для очікування певних видів текстів і смислів» [4, с. 99].

Надзвичайно важливим для вивчення усного перекладу з когнітивних позицій є висновок М. Ледерер і Д. Селесковича про різницю між двома ментальними процесами, а саме: розумінням і знанням. Дослідники вважають, що знати предмет висловлювання — значить володіти не тільки експліцитно знанням, але і розумінням підтексту і наслідків висловлювання, що для перекладача є зайвим. Перекладач повинен передавати зміст висловлювання так, щоб адресат зміг самостійно на його основі сконструювати підтекст і наслідки [6]. Для цього перекладач повинен володіти пороговим рівнем екстралінгвістичних знань з тематики перекладу.

Вирішення окреслених проблем вимагає поєднання свідомих і підсвідомих компонентів навчання.

Методика формування ПЕУП, крім власне дидактичних вправ, повинна містити завдання з елементами психологічного тренінгу та евристичні матеріали.

Дидактичні вправи, у свою чергу поділяються на лінгводидактичні та евристичні. Цей поділ обумовлено потребою під час процесу інтелектуальної діяльності усного перекладу розподіляти «когнітивні зусилля» [4, с. 101] між відомою складовою (тим, на що має витратитися менше зусиль) і невідомою складовою (тим, на що має витратитися більше зусиль). До першого складника науковці відносять усе те, що може бути виявлено через аналіз майбутньої ситуації усного перекладу: необхідні екстралінгвістичні знання; знання перекладу основних термінів; володіння інформацією про учасників міжкультурної комунікації та ін. У другому – виокремлюють уміння пов'язувати наявні знання з новою інформацією, що надходить з контексту ситуації для знаходження оптимального варіанта перекладу. Процес навчання не може охоплювати всі тематики, з якими, можливо, зіткнеться майбутній усний перекладач у професійній діяльності. Отже, не пропонуючи готових формул, освіта повинна охоплювати методи та принципи діяльності, що дозволяють за короткий термін отримати рівень знань, потрібний для розуміння тематики, що здається спочатку невідомою.

Як зауважує Д. Жиль, основний принцип роботи перекладача полягає в тому, що він може перекласти лише те, що розуміє або відчуває [5, с. 86], а зміст висловлювання, за Л. К. Латишевим, — це «думки, почуття, наочні образи, що викликаються текстом у нашому мозку» [2, с. 113; 3]. Ми поділяємо точку зору науковця про те, що зміст висловлювання знаходиться поза самим висловлюванням, а саме: у головах відправника і адресата [2, с. 113]. У зв'язку з цим діяльність усного перекладача можлива тільки за умови наявності певного рівня ПЕУП, що дозволяє інтерпретувати вихідне повідомлення для подальшої передачі його змісту іншою мовою.

Список літератури

1. Дейк ван Т. А., Кинч В. Стратегии понимания связного текста. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. 23. Москва : Прогресс, 1998. С. 153-211.
2. Латышев Л. К. Технология перевода. Москва : Академия, 2005.
3. Латышев Л. К., Семенов А. Л. Перевод: Теория, практика и методика преподавания. Москва : Академия, 2005.
4. Цвиллинг М. Я. Когнитивные модели и перевод (к постановке проблемы). *О переводе и переводчиках*. Москва : Восточная книга, 1999. С. 97-102.
5. Gile D. Basic concepts and models for interpreter and translator. Amsterdam: John Benjamins Publishing company, 1995.
6. Seleskovich D. L'interprète dans les conférences internationales. *Problèmes de la langue et de communication*. Paris: Lettres Modernes, 1969.

**ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВИПУСКНИКІВ ЗВО НА РИНКУ ПРАЦІ**

O. M. Aliseienko

Oles Honchar Dnipro National University

**SOME WAYS TO APPROACH OUTCOME BASED EDUCATION IN
FOREIGN LANGUAGE TEACHING**

As Derek Bok, professor of Harvard University, states nowadays many undergraduates do not feel that the material conveyed in their readings and lectures have much relevance to their lives [1]. That is true for Ukrainian undergraduates too. They do not seem to have a vision of the proper application of knowledge they have possessed.

It goes without saying that with economic development and globalization, there are debates on how to improve the quality of higher education. Education programs in countries all over the world focus on bettering student achievements. They are tending to concentrate on career and professional development.

As some articles put it [2]: a good, high-quality education is to do with outcome, which is a result of learning and is a visible and observable demonstration of three main things: knowledge, combined with competence, combined with orientations. These three factors, as assumed, determine the quality of higher education [2].

Teaching foreign languages in higher educational establishments can be viewed as a cogent argument in realization the possibility to improve the quality education. The current global situation shows that traditional education systems are no longer able to provide students with necessary knowledge and skills and not capable of fulfilling the performance expectations.

Outcome based education (OBE) transforms education into personal learning that is what should necessarily be implemented under current situation.

The use of new modern technologies is bound to get learners up to speed. First of all, communication should be noted as the most important factor in improving the higher education efficiency and productivity. Without communication student-teacher relations will be hampered. Contemporary students must have easy accessibility to the teachers through discussion forums, chats, messages and social media. In its turn, teachers should make classroom sessions more interactive and as a result provide easy accessibility to additional resources by uploading assignments, tests, quizzes and questionnaires. It means

that curricula, syllabi, unit and lesson plans must be adjusted not only to work face-to-face, but also to interactive learning with a fast and easy access to news, textbooks, magazines and journals from anywhere via mobile apps, as well.

One more very important factor which is able to improve quality education is assessment and evaluation tools to measure students' progress and to have a proper feedback. Assessment scale should be clear and transparent, logical and plausible, able to give the true picture of students' knowledge.

In conclusion, the importance of outcome based education can scarcely be overestimated. There is a need to do better research to improve it. Among a lot of questions deserving further exploration are the necessity not only to formulate a clear mission and objectives but also make them understandable for the students and faculty, transform the curriculum and make it more progressive and innovative to avoid stagnation, create the assessment and evaluation systems as well as get a teaching faculty ready to be tuned-in and open to innovations. All these things could do a lot to improve the quality of education as well as increase levels of attainment, as Professor Bok stresses [1].

References

1. Derek Bok Improving the Quality of Education, 2017. www.insidehighered.com
2. Quality in Education. Education Journal. www.researchgate.net

О. В. Баула

Луцький національний технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ РЕГІОНІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО

Завданням вищої школи традиційно є не тільки узагальнення і передача студентам накопичених раніше знань, умінь і навичок, а й розвиток наукових досліджень з метою отримання нових знань, необхідних для забезпечення НТП в країні та підвищення конкурентоспроможності випускників ЗВО. За умов необхідності забезпечення інноваційного розвитку країни все більшого значення набуває інноваційна функція розвитку вищої освіти. Володіючи унікальним інноваційним потенціалом, вища школа повинна стати рушійною силою переходу країни на інноваційний шлях розвитку, формування інноваційної культури та інноваційного менталітету нації.

Прикордонні регіони з давніх часів виступали зв'язуючим містком між сусідніми країнами, з часом їх роль не змінилася, а навпаки зросла. З

початку 90-их років ХХ ст. успішно розвивається інституційне співробітництво ЗВО Люблінського воєводства та прикордонних областей Білорусі й України. Воно приймає форму насамперед спільних конференцій і семінарів, а також дослідницьких проєктів, викладацько-студентських обмінів і т.п. Особливим проявом польсько-українського співробітництва в галузі вищої освіти була створена в 2000 р. в Любліні Європейська колегія польських і українських університетів, яка мала покласти початок створенню Польсько-Українського університету. Колегія перестала функціонувати у 2011 р., а навчання аспірантів взяли на себе Центр Центральної та Східної Європи Університету ім. М. Кюрі-Склодовської та Центр громадськості та культури Східної Європи Люблінського католицького університету.

В польсько-білорусько-українській транскордонній зоні можна виділити два найбільші центри вищої освіти (з кількістю студентів понад 50 тис.) - Львів та Люблін, два великі центри (від 10 тис. до 50 тис. студентів) - Луцьк і Брест, чотири середні центри (від 5 тис. до 10 тис. студентів) - Барановичі, Дрогобич, Бяла-Підляска і Пінськ, а також більше десяти малих центрів (менше ніж 5 тис. студентів), з яких до найбільш важливих слід віднести Замість і Хелм. Найбільший вибір спеціальностей представляють ЗВО двох найбільших центрів вищої освіти польсько-білорусько-українського прикордоння - Львова та Любліна [1].

Стратегічний аналіз SWOT для сфери «Наука та вища освіта» польсько-білорусько-української транскордонної зони представлений в таблиці 1 [2].

Для досягнення ефективності транскордонної науково-інноваційної співпраці та обміну студентами доцільно реалізувати такі напрямки: підведення освітньої пропозиції до змінних вимог економіки, що базується на знаннях; створення партнерств між різними ЗВО з метою абсорбції зовнішніх коштів на наукові дослідження.

Таблиця 1. SWOT - аналіз для науки та вищої освіти, як інноваційно-інвестиційної складової транскордонної співпраці Люблінського воєводства, Львівської області, Волинської області та Брестської області

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ відсутність істотних мовних бар'єрів; ➤ порівняно високий рівень освіти населення; ➤ добре розвинена база вищої освіти; ➤ висока доступність науково-дослідних центрів. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ селективна інтернаціоналізація вузів; ➤ диференційований рівень розвитку наукової інфраструктури; ➤ недостатня координація наукових досліджень; ➤ низький рівень комерціалізації вітчизняних наукових досліджень.

МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ можливість більш тісного міжнародного наукового співробітництва; ➤ можливість залучення значних зовнішніх фінансових коштів на наукові дослідження від міжнародних інституцій. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ зниження кількості студентів, обумовлене демографією, рівнем добробуту населення і т.п.; ➤ «відтік мізків»; ➤ підвищення рівня конкуренція зі сторони провідних світових ЗВО.

Виконання даних напрямів дій може відбуватися через наступні проекти: транскордонне співробітництво з університетами та науково - дослідними установами; співпраця освітніх установ території транскордонного регіону; підготовка навчальних програм системи обміну студентами; покращення доступу до професійної та вищої освіти сільської молоді.

Таким чином, налагодження співпраці вітчизняних ЗВО з провідними вузами близького зарубіжжя в межах транскордонного співробітництва дасть змогу створити дієву систему забезпечення якості вищої освіти, яка ґрунтуватиметься на принципах академічної доброчесності, та спрямовуватиме зусилля на забезпечення довіри вітчизняного та міжнародного бізнесу до системи вищої освіти в Україні, що у підсумку підвищить конкурентоспроможність випускників українських ЗВО на ринку праці.

Список літератури

1. Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської області. Волинської області та Брестської області на 2014-2020 роки. URL: https://www.lubelskie.pl/file/2017/01/04_Стратегія_транскордонного_співробітництва_Люблінського_воєводства_Львівської_області_Волинської_області_та_Брестської_.pdf. (дата звернення: 03.03.2020р.).

2. Баула О.В., Никитюк Т.Л. Osobliwości wykorzystania potencjału uniwersytetów w kształtowaniu strategii transgranicznej współpracy województwa Lubelskiego i obwodów Lwowskiego, Wołyńskiego i Brzeskiego w latach 2014-2020. Studia i materiały VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa «Wpływ Unii europejskiej na rozwój społeczno-gospodarczy krajów I regionów – dekada doświadczeń». Kielce (Polska). Zeszyt 13/2014. S.93-99. URL: <http://stsw.edu.pl/2014doc/zeszyt13.pdf> (дата звернення: 04.03.2020р.).

С. М. Безбородих

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК НОВИЙ ЯКІСНИЙ СТАН ПРОФЕСІОНАЛА

Зауважимо, що термін «конкурентоспроможність» як наукове поняття з'явився у вітчизняній педагогічній науці наприкінці ХХ століття. Поняття «конкурентоспроможність» належить до числа найменш розроблених як у філософській, психологічній, так і педагогічній літературі. Науковці пояснюють це складністю самого поняття, яке є досить новим для категоріального апарату педагогічної науки й потребує поглибленого обґрунтування теоретико-методологічних засад. Незважаючи на достатню поширеність у галузі економіки, менеджменту й виробництва (Д. Богиня, С. Брю, О. Грішнова, Л. Лісогор, К. Макконнелл, М. Портер, П. Пуцентейло, Р. Фатхутдінов, Ф. Хайек та ін.), поняття «конкурентоспроможність» тільки починає входити до обігу в психолого-педагогічній царині.

Концептуальні положення Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті відображають необхідність забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів, конкурентоспроможних на ринку праці [3]. У зв'язку з цим одним із найважливіших завдань сучасної вищої школи є саме підготовка конкурентоспроможного фахівця. Конкурентоспроможність як новий якісний стан професіонала можна віднести до числа стратегічних цінностей, що сприяють упорядкуванню всієї системи життєдіяльності.

На думку багатьох науковців, зв'язок між освітою і конкурентоспроможністю фахівця становить нерозривний тандем. Так, економісти Дж. Грейсон і К. О'Делл [2] вважають, що у конкурентоспроможній країні її громадянам необхідно мати: високий рівень функціональної грамотності; основи знань у галузі математики, статистики, наукової методології; здатність спостерігати процеси, аналізувати їх, інтерпретувати результати й виконувати дії; знання про світ (у галузі історії, географії, економіки, мовної підготовки); здатність постійно вчитися і пристосовуватися до змін. Освіта трактується ними досить широко й не зводиться тільки до суми знань, умінь і навичок. Істотною стороною освіти є розвиток особистісної сфери учнів, оволодіння ними навичками колективної поведінки.

В. Андреев виділив такі провідні ідеї основ конкурентології в освіті [1]:

1. Освіта сприятиме становленню людини як конкурентоспроможної особистості, якщо буде переходити в самонавчання, виховання – у

самовиховання, а розвиток – у саморозвиток і творчу самореалізацію особистості.

2. Кожній людині життя дало можливість бути конкурентоспроможною особистістю, але для цього необхідні безперервний творчий саморозвиток і творча самореалізація.

3. Конкурентоспроможність особистості розвивається на основі творчого саморозвитку і творчої самореалізації в тому виді діяльності, де безпосередньо здійснюється конкуренція.

4. Сучасні освіта, виховання, розвиток і саморозвиток людини як конкурентоспроможної особистості будуть тим успішніші, чим більшою мірою професійні й особистісні якості педагога (викладача, вихователя) відповідатимуть поняттю конкурентоспроможної особистості.

5. Для розвитку й саморозвитку конкурентоспроможної особистості важливе всебічне стимулювання лідерських якостей у сучасної молоді.

6. Конкурентоспроможність людини, як і вона сама, – явище багатовимірне й багатофакторне. Тому автор виходив з ідеї інтеграції та систематизації наукових знань з філософії, психології, педагогіки, акмеології, етики, риторики, конфліктології, менеджменту та інших наук про людину з метою виявлення умов і закономірностей становлення людини як конкурентоспроможної особистості.

7. В. Андреев також указує на значущість творчої рефлексії, яка активно стимулюється в процесі самооцінки, самодіагностики особистісних якостей під час становлення конкурентоспроможної особистості.

Список літератури

1. Андреев В. И. Конкурентология: Учебный курс для творческого саморазвития конкурентоспособности. Казань: Центр инновационных технологий, 2004. 467 с.

2. Грейсон Дж. Американский менеджмент на пороге XXI века. М.: Экономика, 1991. 320 с.

3. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]: затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>. Назва з екрану

Л. Т. Бойко¹, Д. М. Тогобицька²

¹ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
² Інститут чорної металургії імені З. І. Некрасова НАН України

ДОСВІД ЗАЛУЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Кафедра обчислювальної математики та математичної кібернетики (ОМ та МК) факультету прикладної математики (ФПМ) ДНУ на протязі більше 30 років проводить наукове співробітництво з науково-дослідним інститутом чорної металургії (ІЧМ) НАН України. До цього співробітництва залучаються студенти старших курсів кафедри ОМ та МК.

Концептуально освітня програма передбачає вже на третьому курсі виконання курсової роботи по спеціальності. Студенту ставиться задача: розробити комп'ютерну програму розв'язування математичної задачі, яка моделює деяку реальну прикладну задачу, пов'язану з металургійною тематикою. Студент має двох консультантів: один від кафедри, ще один від ІЧМ. Які властивості та характеристики реальної задачі повинна враховувати проблемно направлена математична модель вирішує керівник від ІЧМ, вибрати метод розв'язування математичної задачі допомагає керівник від ДНУ. На третьому курсі математична модель вибирається у спрощеному вигляді, щоб студенту було простіше вникнути в алгоритм розв'язування математичної задачі. Після перевірки програмного продукту на тестовому прикладі, студент отримує реальні вхідні дані і керівник від ІЧМ оцінює наскільки результати, добуті студентом, відповідають реальній прикладній задачі.

Особливо активізується співробітництво на четвертому і п'ятому курсах при підготовці студентом дипломних робіт. При цьому математична модель ускладнюється та максимально наближується до реальної проблемної задачі. Відповідно модифікується алгоритм розв'язування математичної моделі. Студент веде активну пізнавальну роботу з математичною моделлю. Деякі студенти встигають розібратися і в математичній моделі і в реальній задачі настільки, що починають приймати участь у подальшій доробці (модифікації) математичної моделі.

Таким чином, послідовно на протязі всієї навчальної програми студент залучається до виконання наукових задач за принципом наскрізної проблемної орієнтації. Така організація наукової роботи студента підвищує у нього рівень мотивації до здобування знань з математичних дисциплін і програмування. Результати спільної роботи студента і його керівників доповідаються на конференціях, публікуються у спільних статтях. Програмний продукт, розроблений студентом, залишається в ІЧМ

для подальшого використання в наукових дослідженнях. Іноді реальна задача захоплює студента настільки, що він після закінчення ДНУ залишається працювати в ІЧМ. Участь в процесі розв'язування проблемних прикладних задач надає студентам впевненості в своїх силах, у студентів формується науковий стиль мислення, творча математична діяльність.

За останні 20 років співробітництва кафедри ОМ та МК з ІЧМ були залучені до такої творчої роботи майже 20 студентів кафедри ОМ та МК. Результати цієї роботи надруковані в 36 публікаціях (статті, тези доповідей на конференціях). Деякі з цих публікацій вказані в посиланнях [1 – 9]. Студенти ФПМ ДНУ Белькова А. І., [4, 5, 6, 7], Гринько А. Ю. [1, 2, 4, 6], Шумельчик Є. І. [3] не лише залишилися працювати в ІЧМ, але й захистили там дисертації по тематиці прикладних задач, розпочали у своїх дипломних проєктах.

Список літератури

1. Тогобицька Д. М. Про два методи розв'язування однієї нелінійної прикладної задачі / Д. М. Тогобицька, Л. Т. Бойко, А. Ю. Гринько // Питання прикладної математики і математичного моделювання. Збірник наукових праць. Дніпропетровськ. РВВ ДНУ. 2001. С. 98–103.

2. Бойко Л. Т. Зменшення похибки розв'язку задачі обчислення термодинамічних характеристик багатоконпонентних металевих систем / Л. Т. Бойко, Д. М. Тогобицька, А. Ю. Гринько // Питання прикладної математики і математичного моделювання. Збірник наукових праць. Дніпропетровськ. РВВ ДНУ. 2002. С. 27–31.

3. Бойко Л. Т. Розробка комп'ютерної системи контролю за станом внутрішньої поверхні вогнестійкої футерівки доменної печі / Л. Т. Бойко, Г. В. Панчоха, Є. І. Шумельчик // Питання прикладної математики і математичного моделювання. Збірник наукових праць. Д.: Видавництво Дніпропетровського університету, 2005. С. 64–68.

4. Тогобицкая Д. Н. Расчет состава доменной шихты и параметров дутьевого режима на основе современных компьютерных технологий / Д. Н. Тогобицкая, А. И. Белькова, Л. Т. Бойко, В. А. Алешин, А. Ю. Гринько // X міждержавна науково-методична конференція «Проблеми математичного моделювання». Тези доповідей. – Дніпропетровськ –2006. с. 206-207.

5. Тогобицька Д. М. Мінімізація відхилів матеріального балансу доменної плавки для адаптації моделей в системах АСУТП / Д. М. Тогобицька, Л. Т. Бойко, А. Ю. Гринько, А. І. Белькова // Математичне моделювання. Науковий журнал. №1, 2009. С.68-72.

6. Тогобицкая Д. Н. Методика идентификации параметров прогнозных моделей определения коэффициентов распределения

элементов между чугуном и шлаком в горне доменной печи / Д. Н. Тогобицкая, Л. Т. Бойко, А. Ю. Гринько, А. И. Белькова // Сб. научных трудов «Фундаментальные и прикладные проблемы чёрной металлургии», вып.24, 2011 г., ИЧМ, Днепропетровск. С.99-107.

7. Бойко Л. Т. Про комп'ютерну програму підтримки прийняття рішень в задачі вибору складу доменної шихти / Л. Т. Бойко, Д. М. Тогобицька, А. І. Белькова, В. М. Промішлянська // XII міжнародна науково-практична конференція «Математичне та програмне забезпечення інтелектуальних систем» (MPZIS-2014). Тези доповідей. 19-21 листопада 2014 р. Дніпропетровськ, Україна. С. 28-29.

8. Бойко Л. Т. Встановлення аналітичної залежності між вхідними та вихідними даними в моделі «чорна скриня» / Л. Т. Бойко, А. А. Конончук // Інформаційні технології в металургії та машинобудуванні. ITMM'2019: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 26-28 березня 2019 р.) / Дніпро: НМетАУ, 2019. – 169 с. С. 44.

9. Попов І. В. Розробка програмного продукту для розв'язування одновимірного квазілінійного рівняння теплопровідності / І. В. Попов, Л. Т. Бойко // Всеукраїнська науково-технічна конференція «Наука і металургія» присвячена 80-річчю Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАНУ / Тези доповідей. 9-10 жовтня, Дніпро, 2019. С. 28-29.

Ю. В. Борисова

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ В СИСТЕМІ ІНДИКАТОРІВ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вища освіта як соціальний інститут історично виникла і набула розвитку у відповідь на необхідність задоволення низки суспільно важливих потреб. В різні історичні епохи університети забезпечували відтворення інтелектуальної еліти суспільства та наукові відкриття, але не менш вагомим була їх діяльність як осередків культурного життя і духовності. Так, говорячи про призначення середньовічних університетів, Ортега-і-Гассет вказує на загальну культуру як ключовий їх пріоритет, навіть більш вагомий, ніж, професіоналізація та дослідження [4]. Її розуміли як певну систему життєвих уявлень про світ і людство – тобто сукупність принципів, покликаних ефективно спрямовувати діяльність людини. Основними завданнями університетів були збереження, розвиток і передавання наступним поколінням цієї культури [1]. За думкою К.Ясперса, університети об'єднують людей пошуками та передаванням

істини в науковій спосіб; оскільки ж знання та навички недостатні для розуміння істини, яке потребує духовного формування людини в цілому, сенсом викладання й дослідження є просвітництво та виховання [6]. Згідно з Великою хартією університетів, основне призначення посткласичного університету – бути центром культури, знань та досліджень; вони створюють, вивчають, оцінюють та передають культуру за допомогою досліджень і навчання [2].

Під місією університету фахівці пропонують вважати сукупність уявлень про основоположні цінності, цілі та простір розвитку освітнього закладу, при цьому соціальна місія трактується як забезпечення взаємодії з конкретним соціально-економічним контекстом, суспільством [5].

У ХХІ столітті університети залишаються важливими осередками освітньої діяльності та наукових студій. Ці складові загальної місії закладів вищої освіти (ЗВО) не ставляться під сумнів, хоча й змістовно переосмислюються. Оцінювання академічної репутації ЗВО, її відповідності встановленим вимогам – національним системам якості освіти, критеріям рейтингових систем – фокусується на вказаних пріоритетах. В практиці оцінювання якості освітньої діяльності вкорінюється підхід, якій передбачає максимальну стандартизацію процесу оцінювання. Використання уніфікованого комплексу показників дозволяє, з одного боку, створити передумови цілісного і об'єктивного бачення ситуації з підготовкою фахівців в умовах конкретного ЗВО. З іншого боку, такий підхід нівелює роль м'яких чинників культури якості, що «передбачає колективну відповідальність різних груп стейкхолдерів за якість освітніх продуктів» [3].

Безумовно, ЗВО мають за своє основне призначення надання споживачам якісних освітніх послуг і виробництво конкурентоспроможного наукового продукту. Водночас, дуже важливою складовою їх діяльності є участь у вирішенні конкретних суспільних проблем регіону і держави, участь у проектах соціальної відповідальності, навчання і соціалізація студентів з обмеженими можливостями, інших вразливих соціальних груп – пенсіонерів, безробітних; проектування суспільного розвитку на глобальному, регіональному та місцевому рівнях, побудову відповідних прогнозів та сценаріїв; розробку і реалізацію глобальних, регіональних і місцевих програм в сфері просвітництва, культури, здоров'я людей, спорту тощо [1].

Акцентування соціальної місії університету в сучасних умовах випливає з визнання тих невідворотних змін, яких сьогодні зазнає система вищої освіти. Зокрема, вони полягають у переході від елітарної до масової вищої освіти; якщо 20-30 років тому вищу освіту отримували, щоб бути кращими за інших, то сьогодні її часто отримують для того, щоб бути не

гіршими за інших [1]. В умовах, коли вища освіта стає більш масовою, актуалізується її соціальне призначення.

Сьогодні визнання ролі університетів як осередків гуманітарної та соціально спрямованої діяльності знаходить відображення в їх статутних документах, перспективних планах розвитку і програмах діяльності. Водночас, актуальним завданням залишається врахування означеної складової в системах та рейтингах оцінювання якості освіти як індикатору реалізації університетами своєї соціальної місії.

Список літератури

1. Бахрушин В. Місія університетів у світі: історія та сучасність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/167-misiya-universitetiv-u-sviti-istoriya-ta-suchasnist>.

2. Велика Хартія Університетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.edupolicy.org.ua/files/Magna_Charta_Universitatum.pdf.

3. Гринькевич О.С. Управління конкурентоспроможністю вищої освіти України (методологія аналізу і системи моніторингу: дис... д. екон. наук: 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка; Мін-во освіти і науки України. – Львів, 2018. – 368 с. – С.4

4. Ортега-и-Гассет Х. Миссія університета. – Мн.: БГУ, 2005. – 104 с

5. Стасевська О.А., Уманець О.В. Етична складова соціальної місії університету // Вісник національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. – 2018. - № 4 (39). – С. 143 – 155.

6. Ясперс К. Ідея університета. – Минск: БГУ, 2006. – 159 с.

М. В. Бутиріна

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ОСВІТИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Низка змін, яких останнім часом зазнав соціум, – діджиталізація професійної журналістської сфери, функціональна конвергенція комунікаційних професій, медіатизація багатьох інституцій, – обумовлює потребу ревізії фахової журналістської освіти. Звернення до компетенції як до цільової функції системи освіти дозволяє критично оцінити той набір знань, умінь, навичок, професійних якостей, яких набуває майбутній журналіст у процесі навчання.

Очевидно, що на кожному етапі інституціонального становлення журналістики освітянами бралися до уваги різні компетентнісні вимоги,

що диктувалися ринком праці. Наприкінці ХХ століття у зв'язку із комерціалізацією медіагалузі актуалізувалась потреба у знаннях із маркетингово-менеджерального блоку. У 2000-х роках значно підсилилася технологічна складова журналістського фаху, адже комунікація у медіагалузі трактувалася не як трансляція повідомлень, а як здійснення впливу. У західних країнах термін «Журналістика» з часом поступився місцем терміну «Журналізм», яким було увиразнено прагматично-прикладний характер журналістської комунікації. Оскільки у глобальному інформаційному просторі національні особливості журналістського фаху значною мірою знівелювались, європейські інтерпретації компетентнісної моделі журналістської освіти є також релевантними і українським медіаосвітнім реаліям.

Базова модель журналістської освіти, запропонована у 1990-х роках З.Вайшенбергом, зазнала горизонтальних та вертикальних трансформацій [2]. Первісно вона охоплювала три гілки компетенцій – фахову компетенцію (інструментальні навички, журналістські знання), комунікаційну компетенцію (навички взаємодії та самопрезентації), спеціальні/галузеві знання (знання основних суспільних дисциплін, знання джерел, знання прийомів наукової роботи, знання методів соціальних наук), а також окремих блоків «Соціальна орієнтованість». Він передбачав сформовані професійні якості та соціальну відповідальність журналіста. Незважаючи на повноту та комплексність представлених у моделі складників журналістської компетентності, останнім часом вона набула істотних змін. У цьому зв'язку процитуємо німецьку дослідницю Є.Новак, яка вважала, що «компетенція не є статичним утворенням, людина динамічно розвиває її, аналізуючи своє оточення та свої дії, транслюючи цей аналіз у поняття і згодом переводячи їх у функціональні дії»[1].

Блок «Соціальна орієнтованість» був доповнений етичним та рефлексивним складниками, виходячи з потреб посилити аксіологічну метасвідомість журналіста.

Блок «Комунікаційна компетенція» був доповнений навичками спілкування з активною аудиторією, передбаченими усе більш глибокою інтеграцією традиційних медіа із інтернет-майданчиками загального доступу. Тут також з'явилися навички партисипативної роботи журналістів-професіоналів із журналістами-аматорами, зокрема на платформі гіперлокальних медіа. Блок «Спеціальні/галузеві знання» був розширений підприємницькою компетенцією, надзвичайно важливою за умов гострої конкуренції на медіаринку. Сюди ж додалися самомаркетинг, промоція та знання у галузі «Книжкового бізнесу», що передбачають конвертацію творчих здібностей журналіста у написання книг та реалізацію книговидавничих проєктів.

До гілки «Фахова компетенція» додалася дослідницька компетенція, що передбачає уміння журналіста здійснювати постійний моніторинг процесів та тенденцій у медіагалузі, надавати їм зважену оцінку,

користуватись методами контент-аналізу, дискурс-аналізу, концептуального аналізу тощо. Глибоке розуміння стану медіагалузії, здатність до декодування медіадискурсів на різних рівнях, вміння ідентифікувати маніпулятивні наративи дозволить журналістам краще орієнтуватись у професійному просторі. До цього ж блоку доцільно додати і вміння верифікувати інформацію, вирізати фейки з-поміж правдивих повідомлень, відділяти ідеологічні та ілюзорні конструкти від фактологічних відомостей.

Зазначені зміни у базовій моделі журналістської компетенції передбачають необхідність ревізії освітніх програм та навчальних планів підготовки журналістів. Високий рівень адаптивності журналістської компетентності досягається завдяки компетенціям проактивного характеру, які також мають бути передбачені освітніми програмами підготовки журналістів.

Список літератури

1. Nowak E. Qualitätsmodell für die Journalistenausbildung. Kompetenzen, Ausbildungswege, Fachdidaktik. Dissertation im Fach Journalistik. Wilhelmshaven 2007. URL: <https://eldorado.tu-dortmund.de/bitstream/2003/24721/2/Dissertation.pdf> (дата звернення: 15.03.2020)

2. Weischenberg S. Das «Prinzip Echternach». Zur Einführung in das Thema «Journalismus und Kompetenz». In: ders. (Hg.): Journalismus & Kompetenz. Qualifizierung und Rekrutierung für Medienberufe. Opladen. 1990. S. 11-41.

Н. А. Василенко

КЗО «Спеціальна школа «ШАНС» ДОР»

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

Процес упровадження інклюзивної освіти в Україні набуває неабиякої актуальності. Поступово удосконалюється законодавство, що забезпечує упровадження інклюзивної освіти, збільшується мережа закладів освіти, які упроваджують інклюзивну освіту та, відповідно, росте чисельність дітей з особливими освітніми потребами (далі - ООП), інтегрованих до них.

Відповідно до Закону України «Про освіту», засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності, освіта в Україні має будуватися за принципом рівних можливостей для всіх, що означає недискримінацію у здобутті освіти за будь-яким принципом, у т.ч. інвалідністю[3].

Дніпропетровщина – лідер в Україні із запровадження інклюзивної освіти. Наразі в регіоні вже 255 шкіл, де разом з однолітками навчаються понад 800 дітей з особливими освітніми потребами. Півсотні таких дітей відвідують звичайні дитсадки.

З метою забезпечення права дітей з ООП на здобуття відповідного рівня освіти, в Дніпропетровській області в 2017-му році на базі Солонянської опорної школи з'явився перший в Україні інклюзивно-ресурсний центр (далі – ІРЦ), що здійснює свою діяльність з урахуванням таких принципів: - повага та сприйняття індивідуальних особливостей дітей; - дотримання найкращих інтересів дитини; - недопущення дискримінації та порушення прав дитини; - конфіденційність; - доступність освітніх послуг з раннього віку; - міжвідомча співпраця [1].

Найважливіша група як у громаді, так і у спільноті закладу освіти є батьки, адже ефективна інклюзія можлива виключно за їх обов'язковою участю. Співпраця педагогічних працівників ІРЦ з батьками дітей з ООП передбачає отримання фахівцями ІРЦ додаткової інформації про індивідуальні особливості розвитку дитини, що сприяє ефективності досягненню освітніх цілей. Батьки дітей з ООП отримують консультативно-психологічну допомогу у формуванні позитивної мотивації розвитку і навчання дитини, що спонукає до кращого розуміння освітніх потреб власних дітей. Крім того, в такій співпраці батьки здобувають методичну допомогу в частині організації надання окремих психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових занять, які вони можуть додатково організовувати для своїх дітей. Отже, партнерська взаємодія із батьками дітей та їх безпосередня участь в освітньому процесі збільшує ефективність упровадження інклюзивного навчання [2].

Основним осередком так званої «міжвідомчої співпраці», а також співробітництва з науковими установами, закладами післядипломної педагогічної освіти щодо застосування сучасних методик проведення комплексної оцінки, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, адаптації освітніх програм до потреб дітей з ООП, розробки індивідуальної програми розвитку та з інших питань є, як правило, ІРЦ. Адже саме ІРЦ, в межах своєї компетенції, взаємодіє з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, охорони здоров'я, закладами (установами) соціального захисту населення, службами у справах дітей, громадськими об'єднаннями щодо надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП, а у разі потреби – із залученням відповідних спеціалістів. Крім того, ІРЦ взаємодіє з керівниками, педагогічними працівниками закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та інших закладів освіти,

які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, з питань організації інклюзивного навчання.

Окремим напрямком співпраці ІРЦ є взаємодія з обласним центром підтримки інклюзивної освіти, що являється структурним підрозділом комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради. Основними завданнями центру підтримки інклюзивної освіти є: -здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів; - методичне забезпечення навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, закладів освіти щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами; - здійснення аналітичної та прогностичної діяльності щодо організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у Дніпропетровській області; - проведення аналізу даних реєстру дітей, які пройшли комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини і перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсних центрах у Дніпропетровській області, за згодою батьків (одного з батьків) або законних представників на обробку персональних даних неповнолітньої дитини; - підвищення рівня обізнаності громадськості про дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, запобігання дискримінації, формування позитивного ставлення до таких дітей та їх батьків.

Зазначені види та рівні партнерської взаємодії можуть упроваджуватись відповідно до укладених угод про співпрацю між відповідними установами/організаціями. Результатом різного виду партнерства є надання якісних освітніх послуг кожній дитині та ефективне упровадження інклюзивного навчання в Дніпропетровському регіоні.

Список літератури

1. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (із змінами). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF> Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: акмеологічні засади, сучасні реалії 25 квітня 2019 р. 20

2. Порошенко М. А., Колупаєва А. А., Ярошук М. В. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

3. Про освіту: закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>

**О. Г. Величко, О. Ю. Потап, О. В. Жаданос, О. С. Максакова,
А. Л. Петренко**

Національна металургійна академія України

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

Система внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу та якості вищої освіти (СВЗЯ) НМетАУ базується на Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015) і функціонує як на інституціональному рівні, так і на рівні освітніх програм.

В рамках виконання міжнародного проекту Erasmus+ «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співробітництво університету – бізнесу – уряду у ЗВО» (EDUQAS) 586109-EPP-1-2017-1-RO-EPPKA2-SBHE-SP у НМетАУ здійснили певну модернізацію організаційної структури СВЗЯ (рис. 1) метою покращення її ефективності та найкорішого реагування на поточні виклики.

Керівництво СВЗЯ здійснює Вчена рада НМетАУ, у складі якої працює постійно діюча **Комісія з якості освітньої діяльності**. Завданнями Комісії є аналіз відповідності ВСЗЯ законодавству і нормативним актам у сфері вищої освіти, підготовка щорічного звіту про стан СВЗЯ, визначення проблем якості, що потребують першочергового вирішення, та підготовка відповідних рішень Вченої ради.

Для опрацювання заходів, процедур та рекомендацій з покращення якості у НМетАУ створено як дорадчий орган **Раду з забезпечення якості освітньої діяльності і підготовки фахівців (РЗЯОД)**. До складу РЗЯОД увійшли представники адміністрації, гаранті освітніх програм, керівники центрів та відділів, що забезпечують здійснення освітньої діяльності, провідні досвідчені науково-педагогічні працівники кафедр академії. Створення РЗЯОД є свідомим кроком, що спрямований на безпосереднє залучення до розбудови СВЗЯ максимальної кількості науково-педагогічних працівників.

У структурі РЗЯОД функціонують 13 секцій за напрямками СВЗЯ. На кожну секцію покладені завдання щодо:

- аналізу основних тенденцій розвитку вищої освіти в Україні і світі та імплементація передового досвіду вирішення завдань забезпечення якості освітньої діяльності за відповідним напрямком;
- напрацювання рекомендацій щодо удосконалення процедур та розподілу відповідальності між суб'єктами освітнього процесу;
- створення проектів нормативних документів, що регламентують діяльність структурних підрозділів академії та суб'єктів освітнього процесу у відповідних напрямках.

Безпосередня реалізація заходів для забезпечення якості освітніх програм (ОП) покладена на 76 **груп забезпечення якості ОП** (ГЗЯОП), які створені наказом ректора і очолюються гарантами ОП.

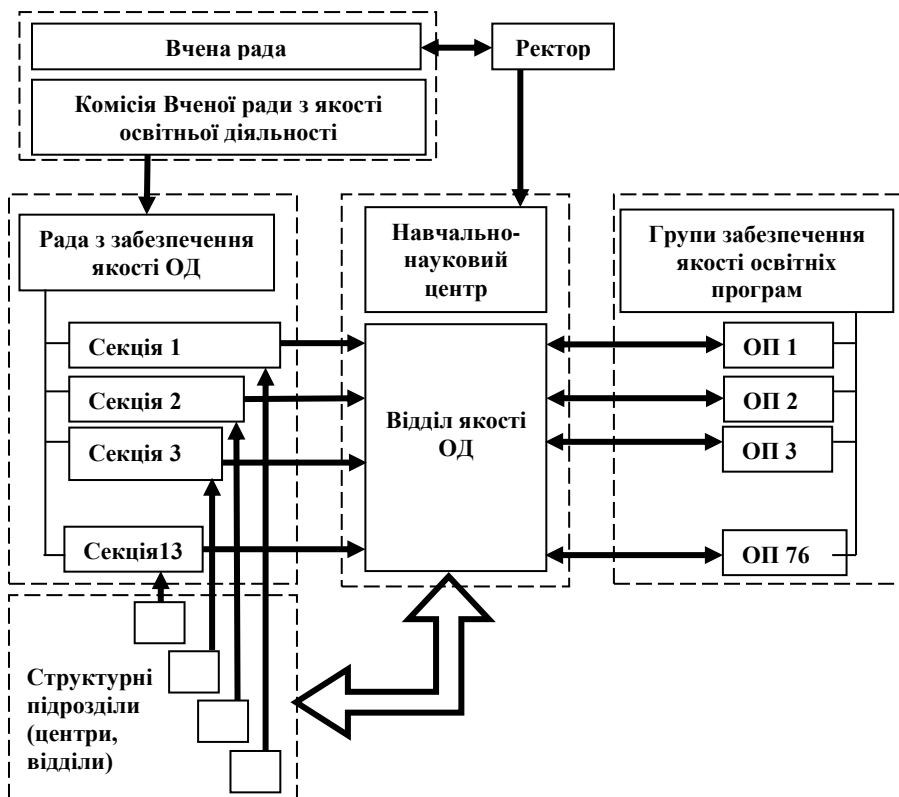

Рис. 1. Організаційна структура СВЗЯ НМетАУ

Для надання сервісної допомоги ГЗЯОП з реалізації певних процедур якості та контроль їхньої діяльності на початку 2019 року у складі навчально-наукового центру НМетАУ було створено **Відділ якості освітньої діяльності**. До сфери відповідальності цього нового структурного підрозділу було віднесено:

- 1) участь у перспективному та поточному плануванні діяльності РЗЯОД;
- 2) консультативна підтримка секцій РЗЯОД, підготовка матеріалів для розгляду секціями та організаційне супроводження засідань РЗЯОД;

3) технічне забезпечення (спільно з Гарантами ОП) формування (оновлення) складу ГЗЯОП;

4) консультивання і технічна підтримка діяльності ГЗЯОП з питань:

- анкетування (опитувань) здобувачів освіти;
- співпраці з роботодавцями і випускниками (спільно з Центром підтримки кар'єри);
- підготовки щорічних звітів з самооцінювання ОП;
- розробки нових та перегляду чинних ОП;
- внесення змін до навчальних планів підготовки фахівців (спільно з навчальним відділом) тощо;

5) формування загальнооакадемічної бази вибіркових навчальних дисциплін (спільно з навчальним відділом та секцією організації освітнього процесу);

6) участь у розробці та технічне редагування нових нормативних документів НМетАУ (спільно з секціями РЗЯОД);

7) організаційне, методичне та технічне супроводження пілотних проектів з удосконалення освітньої діяльності, зокрема:

- анкетування здобувачів освіти;
- запровадження засад реального вибору студентами навчальних дисциплін.

8) узагальнення набутого досвіду та внесення пропозицій РЗЯОД з удосконалення відповідних процедур;

9) нагляд за діяльністю ГЗЯОП з організацією періодичних перевірок стану їх роботи за певними напрямками.

Певні відмінності організаційної структури СВЗЯ НМетАУ у порівнянні з іншими українським університетами цілком відповідають концепції університетської автономії, а їхня доцільність визначатиметься в подальшому з набуттям практичного досвіду застосування в освітній діяльності НМетАУ.

О. В. Верба, М. Є. Сердюк

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ GOOGLE CLASSROOM ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ

Бурхливий розвиток інформаційних та комунікаційних технологій сприяє трансформації традиційних форм організації освітнього процесу, активному запровадженню у вищій освіті сучасних засобів та методів навчання з орієнтуванням на інформаційні технології. Тенденцією є поєднання традиційного та комп'ютерного навчання, створення системи

гібридної освіти [1]. Нові можливості для вирішення різноманітних педагогічних задач з'являються завдяки використанню інтернет-ресурсів, які дозволяють урізноманітнити навчання, перенести частину занять в online простір, поєднати традиційні види занять у вигляді лекцій, практичних та лабораторних занять з можливостями дистанційного навчання [2]. Саме дистанційне навчання набуло особливого значення у зв'язку із останніми подіями у світі, пов'язаними з розповсюдженням коронавірусу та запровадженням карантину у закладах освіти.

Найбільш відомими на сьогодні безоплатними системами дистанційного навчання є Moodle та Google Classroom. Moodle – платформа для навчання, яка надає викладачам та студентам широкий набір інструментів для організації та здійснення освітнього процесу. Але система досить складна, громіздка, потребує серйозного вивчення та споживає багато ресурсів.

Google Classroom – це безкоштовний хмарний сервіс для закладів освіти та некомерційних організацій, розроблений компанією Google саме для освітніх потреб. Він є досить простим та зручним у використанні та доступний для всіх, у кого є особистий акаунт Google. Безсумнівною перевагою системи є можливість безкоштовної установки додатка Classroom на мобільних пристроях з операційними системами Android, iOS, що робить його ще більш доступним в будь-який момент часу в будь-якому місці, оскільки мобільні телефони сьогодні є практично у всіх студентів. Доступ здійснюється через Інтернет з можливістю роботи з даними та їх збереження на «хмарі». Пакет Classroom інтегрований з іншими сервісами Google: «Диск», «Документи», «YouTube», Gmail. В рамках системи Classroom викладач має можливість організувати навчальний курс. Для кожного курсу генерується свій код доступу, за яким студенти приєднуються до курсу. Викладач може приєднати до курсу й інших викладачів. В середині курсу створюються теми, до кожної з яких можна приєднати документи з теоретичними матеріалами, методичними вказівками, завданнями, тестами і т.п. Для кожного завдання курсу можна ввести термін здачі та максимальну кількість балів. Документи з завданнями можуть надсилатися студентам трьома способами: документ тільки для перегляду, індивідуальна копія документа кожному студенту курсу або документ для сумісного редагування. Виконуючи завдання, студент має можливість приєднувати свої файли та надсилати їх як результат або звіт з виконання завдання. Коли виконання завдання завершується, студент натискає кнопку «здати», і документ переходить до статусу «тільки для перегляду». Викладач перевіряє завдання, при цьому він має можливість робити коментарі за текстом документа, залишити загальний коментар, проставити оцінку або може повернути завдання на доробку, і тоді документ знов переходить до режиму редагування.

Викладач має можливість переглянути історію надходжень документів для кожного студента. Після дати, означеної як термін здачі, завдання для студентів стає доступним тільки для перегляду. Це не виключає можливостей надсилати завдання після терміну здачі, але викладач легко відслідковує такі випадки. Всі оцінки за курсом викладач може переглянути на сторінці «Оцінки» або експортувати до таблиці [3].

На кафедрі комп'ютерних технологій ДНУ система Google Classroom використовується викладачами для здійснення освітнього процесу з дисциплін «Алгоритми і структури даних», «Програмування», «Інформатика», «Методи Machine Learning» та ін. Навчальним планом для цих дисциплін крім лекцій передбачено виконання лабораторних робіт, результатами яких є розроблені студентами програми або електронні документи (тексти, таблиці, презентації). Протягом семестру весь обмін документами здійснюється через Google Classroom: викладачі надають завдання, теоретичні та методичні матеріали, а студенти надсилають звіти та електронні документи, які є результатами виконання робіт. Відзначимо, що Google Classroom – це не заміна спілкування викладача і студентів, яке, як і раніше, відбувається під час занять протягом семестру, а корисна модернізація взаємодії учасників освітнього процесу. Викладачу тепер не потрібно зберігати велику кількість звітів (вони зберігаються на «хмарі») та відстежувати терміни здачі робіт, а студент оперативно отримує інформацію і має до неї доступ в будь-який час протягом семестру. Дуже зручним інструментом системи Google Classroom є «стрічка» – аналог чату, де можна розміщувати оголошення, питання або коментарі, які будуть доступні всім учасникам курсу. Є також індивідуальні чати зі студентами. Якщо з'являються питання від студентів, викладач миттєво отримує повідомлення і має можливість відповісти у зручний час, з будь-якого місця.

Переваги використання Google Classroom особливо проявилися під час оголошеного карантину. Сервіс виявився дуже зручним для продовження спілкування викладача зі студентами дистанційним способом, процес опрацювання матеріалу, виконання та здачі лабораторних робіт не перервався.

Отже, практичне використання системи Google Classroom сприяє удосконаленню освітнього процесу, дозволяючи здійснювати взаємодію викладача та студентів як під час проведення аудиторних занять, так і у позааудиторний час.

Список літератури

1. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/%20>

seksiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvithnimy-protsesamy

2. Чумак Л.О. Можливості сервісу GOOGLE CLASSROOM для організації навчального процесу / Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. Дніпро, 2018. № 6. – С.65-70.

3. Google Classroom. Справка - Класс [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://support.google.com/edu/classroom#topic=>

О. О. Вінник

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЛЕКЦІЙНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ ЗА НАПРЯМКОМ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток науково-технічного прогресу, прискорення ритму сучасного життя і наслідки військових конфліктів призводить до зниження якості життя як індивіда так суспільства в цілому. На фоні цих процесів поступово підвищується зацікавленість та зростає попит в кваліфікованих кадрах в спеціальностях пов'язаних з фізичною терапією, реабілітацією та ерготерапією. Якщо раніше, у ХХ сторіччі, реабілітація після захворювань та травм розподілялася на декількох спеціалістів (лікар лікувальної фізкультури, лікар-фізіотерапевт, лікарі хірургічного та терапевтичного профілю), то на даному етапі виникає потрібність у фахівцях, які будуть бачити не тільки складові реабілітаційного процесу, але і цілеспрямоване застосування засобів реабілітації до конкретного пацієнта з урахуванням конкретних потреб та динаміки розвитку відновлювального процесу.

Процес підготовки студентів за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» на кафедрі загальної медицини з курсом фізичної терапії враховує не тільки викладання класичних фундаментальних дисциплін, а також профільні фахові предмети. Ця скомбінованість дозволяє спрямувати фахову підготовку з урахуванням застосування фундаментальних наук до спеціалізованих предметів.

Мотиваційну спрямованість учбового процесу повинна складатися з таких методів:

1. лекційний курс

- використання новітніх джерел інформації, з описом сучасних досліджень;

- залучення студентів до праці під час лекції, з поглибленим вивченням проблемних тем;

- розкриття найбільш актуальних питань;

2. практичні заняття

- проведення занять на клінічних базах, де формується пацієнтоорієнтованість майбутніх фахівців;

- застосування викладачами клінічних випадків, що доводить точку прикладення отриманих знань;

- застосування бальних систем оцінки результатів лікування, які можуть показати кількісну складову та виявляють динаміку відновлення пацієнтів;

- виконання студентами самостійних робіт за темами, які в подальшому можуть бути використані в професійній діяльності.

Отже, мотиваційна складова навчального процесу за напрямком реабілітаційних технологій, з нашої точки зору, повинна застосовуватися у студентів молодших курсів для подальшої професійної орієнтованості та розвитку фахових якостей, що в свою чергу зможе підвищити професійний рівень фізичних терапевтів та реабілітологів.

О. С. Воронкова, Ю. С. Воронкова, Т. В. Дикленко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СТЕЙКГОЛДЕРИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Класична модель медичної освіти в Україні, як і будь-якої іншої, заснована на освітньому процесі, орієнтованому на викладача. Здобувачі зосереджують всю увагу на викладачеві. Останній викладає матеріал, тоді як студенти виключно слухають. Викладач керує всіма видами діяльності, отже, студенти не повинні турбуватися, що вони пропустять важливу тему. Викладачі є головною фігурою цієї моделі. Основна їх роль – передавати знання та інформацію своїм учням [5, 8].

Оптимальний навчальний процес має рухатися у напрямку від відомого до невідомого, від простого до складного. Крім того, сучасна модель освітнього процесу визначає навчання не лише як передачу інформації від викладача студенту, але й двосторонній процес обміну думками [2, 8].

Зараз відбувається процес реформування вищої освіти, що вимагає врахування ряду особливостей, зокрема, відповідності знань та навичок, що отримують здобувачі вищої освіти, потребам ринку праці. Це, у свою чергу, потребує корекції змісту освітніх програм. У цьому сенсі виникає

питання про необхідність урахування думок всіх зацікавлених у освітньому процесі осіб, що визначені як стейкхолдери. До останніх належать викладачі, здобувачі вищої освіти та роботодавці [1].

Роль викладача полягає у формуванні інтересу до предмета у студентів, що є можливим лише за умови, коли викладач знає про останні події в медицині. Навчання – це процес, який сприяє заохоченню здобувачів до активної розумової діяльності та до отримання нових практичних навичок. Тому викладач повинен бути практичним фахівцем чи науковим дослідником. Однак, академічна спільнота все одно має певну відірваність від реальних галузевих подій та потреб, тому врахування думки інших сторін при формуванні навчальної програми повинно мати місце. Власне, необхідно враховувати інтереси студентів та роботодавців [3, 6].

Думка здобувачів вищої освіти є рівноцінно важливою до думки викладачів та роботодавців, але вона може мати значні розбіжності всередині усього контингенту опитаних, що походить із загальних характеристик групи, таких як академічні здібності, мотивація та наявність ресурсів, що є різними [7]. Водночас, вивчення відгуків здобувачів є дуже важливим, оскільки дає можливість зрозуміти складність сприйняття матеріалів, необхідність збільшення часу на окремі розділи, базові питання тощо.

Роль здобувачів у процесі створення навчальних програм може включати різні форми їх участі [4, 7]. Думка студентів вищих курсів є більш вагомою, оскільки вони мали можливості використовувати ці знання під час подальшого вивчення та практики та зрозуміли рівень їх повноти та достатності для виконання професійних завдань.

Значна роль також належить опитуванням студентів та викладачів (представників академічної спільноти) після закінчення курсу, як в рамках програм, так і в цілому стосовно їхніх вимог до навчання, а також ресурсів та уподобань у діяльності [3, 7]. За окремими даними [4], не всі студенти врешті хочуть бути лікарями (приблизно 27%). Той самий відсоток студентів хоче бути викладачами. І є студенти, які хочуть бути дослідниками (13%) або бути зайнятими в інших галузях медицини (16%). Деякі студенти хочуть поєднувати різні напрямки роботи і як дослідник, і як викладач, або як клініцист та дослідник (18%). Відповідно траєкторія їх навчання повинна мати різні компоненти та їх співвідношення [7].

Також слід враховувати думку роботодавців, які реально зацікавлені у фахівцях з певним рівнем підготовки за певними профілями медицини. Оптимальним варіантом стейкхолдера цього типу є викладач, що одночасно виступає роботодавцем, або роботодавець, який забезпечує базу для практики студентів. Такий досвід власне характерний для медичної освіти України, де практикуючі лікарі почасти поєднують свою основну роботу з викладацькою діяльністю, у тому числі навчаючи студентів під час їх

практики на клінічних базах. Крім того, роботодавець має можливість навчити студента певним навичкам та «виростити» фахівця для конкретних потреб закладу охорони здоров'я. З огляду на потреби ринку праці, що найбільш вагомі саме для роботодавців, навчальна програма деяких дисциплін та загалом зміст освітніх програм можуть бути змінені [3, 6].

Таким чином, врахування думки всіх зацікавлених сторін дозволить здійснювати оптимізацію освітнього процесу відповідно до вимог сьогодення.

Список літератури

1. ABC of Learning and Teaching in Medicine / Eds. P. Cantillon, L. Hutchinson & D. Wood. London, 2003. 60 p.

2. Angelo T.A., Cross K.P. Classroom Assessment Techniques: A Handbook for College Teachers. Second Edition. San Francisco, 1993. 448 p.

3. Bovill C., Cook-Sather A., Felten P. Students as Co-Creators of Teaching Approaches, Course Design, and Curricula: Implications for Academic Developers. *Int. J. Acad. Dev.* 2011. Vol. 16. P. 133–145. DOI: 10.1080/1360144X.2011.568690.

4. Fornari A. Moving Beyond Lectures: Integrating Active Learning Strategies (Hofstra North Shore-LIJ School of Medicine). URL: https://medicine.hofstra.edu/pdf/faculty/facdev/facdev_classroom_activelearning.pdf (Last accessed: 04.03.2020).

5. Irby D.M. What Clinical Teachers in Medicine Need to Know. *Acad Med.* 1994. Vol. 69. P. 333–342. DOI: 10.1097/00001888-199405000-00003.

6. McLeod P., Steinert Y., Chalk C., Cruess R., Cruess S., Meterissian S., Razack S., Snell L. Which Pedagogical Principles Should Clinical Teachers Know? Teachers and Education Experts Disagree. Disagreement on Important Pedagogical principles. *Medical Teacher.* 2009. Vol. 31, Iss. 4. P. e117–e124. DOI: 10.1080/01421590802335900.

7. Miles C.A., Curtis L.A., Foggett K.A., Balakrishnan (Kichu) N. Reinventing Medical Teaching and Learning for the 21st Century: Blended and Flipped Strategies. *Archives of Medicine and Health Sciences.* 2017. Vol. 5, Iss. 1. P. 97–102. DOI: 10.4103/amhs.amhs_53_17.

8. Vasundhara Devi D., Kiran Deedi M. Teaching and Learning Methodology in Medical Education: An Analysis – in GSL Medical College, Rajahmundry, A. P. *Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences.* 2015. Vol. 4, Iss. 72. P. 12557–12565. DOI: 10.14260/jemds/2015/1808.

Ю. С. Воронкова, Т. М. Шевченко, А. І. Вінніков, О. С. Воронкова
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ»

Однією з галузей медицини, що найбільш стрімко розвиваються, є лабораторна діагностика, що включає різний спектр клінічних тестів за багатьма профілями, зокрема такими як: бактеріологія, вірусологія, імунологія, біохімія, цитологія, гістологія тощо. Клінічний лаборант повинен мати великий обсяг теоретичних знань, широкий спектр практичних навичок, вміння використовувати різні інструменти та лабораторне обладнання, швидко приймати рішення на основі складних результатів різних тестів. Ці умови визначають потребу в якісній та повноцінній освіті з вивченням різних дисциплін [1, 5].

Аналізуючи дані опитування роботодавців та викладачів [3], було визначено дві різні думки щодо навичок студентів, які слід розвивати під час навчання. Так, клініцисти вважають за краще, щоб випускники у подальшому самі мали навички до проведення навчання, мали мотивацію до подальшої самоосвіти, аналізувати результати досліджень порівняно з відомою нормою, контролювати якість лабораторних досліджень за ключовими особливостями оцінювання, могли знайти та використати незвичайне рішення. Академічні працівники (викладачі) віддають перевагу розвитку у випускників навичок спілкування, навчанню під наглядом професіоналів шляхом активного набуття знань у практичних ситуаціях, здатності до самоорганізації навчання, розвитку здатності до опанування нових міжгалузевих знань, яких потребують складні, невизначені умови реального діагностичного процесу. Обидві групи опитаних вказують на необхідність того, щоб випускники мали цілі та завдання і зберігали можливість до постійного прогресування в обраній спеціальності [3].

Навчання за спеціальністю «Технології медичної діагностики та лікування» має ґрунтуватися на практичних принципах, починаючи від зарахування студента до закладу вищої освіти та завершуючи закінчення ним навчання з отриманням ступеня бакалавра чи магістра, що дозволить посісти певну посаду за фахом. Залучення молоді до наукового процесу, причому не тільки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, є важливим завданням системи освіти, яке дозволяє сформувати цілий комплекс здібностей, необхідних для подальшого успішного кар'єрного росту [1, 5]. Цей принцип здавна використовується в освіті України, що

дозволяє отримати одних з найкращих та найбільш широко підготовлених фахівців у світі.

Для реалізації прикладних аспектів навчання, набуття реальних практичних навичок в обов'язковому порядку програми студентів, що навчаються за спеціальністю «Технології медичної діагностики та лікування» включають лабораторні заняття та клінічну практику, під час яких здобувачі опановують різноманітні методи лабораторної діагностики, включаючи бактеріологічні, вірусологічні, імунологічні та молекулярно-генетичні [1, 2].

Практичні навички використання методів студенти також отримують при виконанні завдань у рамках наукових досліджень, що здійснюються як фрагмент запланованої науково-дослідної роботи кафедри загальної медицини з курсу фізичної терапії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Важливим також є те, що під час навчання студенти підтримують постійний контакт з викладачами, які мотивують, підтримують та здійснюють постійне моделювання ролей, а крім того, існує індивідуальне керівництво, що забезпечує можливість спеціалізації студента за певним профілем діяльності [1, 5].

Фундаментальна педагогіка медичної освіти спрямована на засвоєння та стимулювання клінічного досвіду. Ці цілі можна досягти завдяки контактам між студентами та викладачами, студентами та клініцистами, студентами між собою. Також використання методів активного навчання в аудиторіях та реальних клінічних лабораторіях сприяє мотивації студентів та випускників до подальшого навчання. Залучення студентів до наукових досліджень – це шлях до розширення кінцевої мети навчання, що може сприяти кар'єрному росту випускників [4].

Список літератури

1. ABC of Learning and Teaching in Medicine / Eds. P. Cantillon, L. Hutchinson & D. Wood. London, 2003. 60 p.
2. Bovill C., Cook-Sather A., Felten P. Students as Co-Creators of Teaching Approaches, Course Design, and Curricula: Implications for Academic Developers. *Int. J. Acad. Dev.* 2011. Vol. 16. P. 133–145. DOI: 10.1080/1360144X.2011.568690.
3. McLeod P., Steinert Y., Chalk C., Cruess R., Cruess S., Meterissian S., Razack S., Snell L. Which Pedagogical Principles Should Clinical Teachers Know? Teachers and Education Experts Disagree. Disagreement on Important Pedagogical principles. *Medical Teacher.* 2009. Vol. 31, Iss. 4. P. e117–e124. DOI: 10.1080/01421590802335900.
4. Miles C.A., Curtis L.A., Foggett K.A., Balakrishnan (Kichu) N. Reinventing Medical Teaching and Learning for the 21st Century: Blended

and Flipped Strategies. *Archives of Medicine and Health Sciences*. 2017. Vol. 5, Iss. 1. P. 97–102. DOI: 10.4103/amhs.amhs_53_17.

5. Tredinnick-Rowe J. The Role of Pedagogy in Clinical Education. *New Pedagogical Challenges in the 21st Century – Contributions of Research in Education*. Rijeka, 2018. Ch. 15. 19 p.

А. М. Галінська^{1,2}, О. В. Севериновська¹
*Дніпровський університет ім. Олеся Гончара¹,
ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України»²*

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З БІОЛОГІЇ З ТОЧКИ ЗОРУ МАГІСТРА

Для якісної підготовки здобувачів вищої освіти пріоритетним є впровадження сучасних інноваційних та інформаційно-комунікативних технологій, «що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [5].

На основі аналізу рівня базових знань студентів та їх відповідей стосовно використання викладачами прогресивних навчальних методик у навчальному процесі, витікає висновок про недостатність їх впровадження. Якщо брати за приклад такий інноваційний метод, як випереджальна самостійна робота [2, 9], який розкривав би потенціал магістрів, то на сьогоднішній день існує проблема не тільки з наявністю україномовних базових підручників за дисциплінами [4], але й з розумінням викладачами важливості даної форми навчання (про що свідчить поодинокість україномовних статей за даною тематикою). Профільні підручники, посібники та статті, які рекомендуються викладачами для самостійної роботи часто опускають базові поняття, механізми, явища, що ускладнює розуміння суті питання, а отже, є неефективним без лекцій викладача.

Інтерактивне навчання є досить важливим для формування конкурентоспроможного фахівця, але воно вимагає від викладача індивідуального підходу до кожного учасника освітнього процесу з урахуванням соціального статусу. Будь-який колектив складається з домінуючих та субдомінуючих особистостей, тобто, лідерів та тих, які не будуть вступати в діалог з викладачем та іншими членами групи. У даному випадку викладачу потрібно чітко встановити послідовність і процес проведення заняття, наголосити про толерантність та повагу до кожного, а самому слідкувати за процесом і ставити питання конкретній людині. У разі якщо студент не йде на контакт потрібно підштовхнути останнього до

рефлексії [6] та критичного мислення [7] за допомогою коучингу [3], обмежуючи можливість висловлюватись іншим, доки конкретний респондент не надасть відповіді або своїх міркувань. Тільки після завершення обговорення з першим студентом, надати можливість іншим бажаним. Викладач ЗВО повинен досконало володіти різними формами інтерактивного навчання і використовувати їх з урахуванням особливостей студентів молодших і старших курсів.

Метод проблемного навчання є найбільш популярним та широко використовуваним у підготовці біологів. Він реалізується у співпраці з науковим керівником під час виконання наукової роботи, при написанні тез чи статей, для підготовки студентів до участі у наукових конференціях.

На нашу думку, на старших курсах досить ефективним є метод модульного навчання, коли у певний термін (всі 4 пари) викладається одна, або декілька споріднених дисциплін, що дає змогу зануритись у предмет та глибоко його вивчити, а не перенасичуватись інформацією з 3-4 різних предметів кожного дня. Модульне навчання – це цілісна система педагогічної організації навчання, що передбачає чітку організацію процесу самоосвіти і групових занять. Магістру надається можливість самостійно працювати за індивідуальною програмою, що забезпечується конкретним планом дій, банком інформації і методичним керівництвом. Педагог виконує широке коло функцій: від інформаційно-контрольованих до консультативно-координувальних [1].

До провідних принципів модульного навчання відносяться: 1) модульність; 2) структуризація навчання на окремі елементи; 3) динамічність; 4) дієвість; 5) гнучкість; 6) усвідомлена перспектива; 7) різнобічність методичного консультування; 8) паритетність [8]. Ці принципи сприяють якійсь освіті, яка направлена на формування знань від нульового рівня до вершин науки.

Вважаємо, що впровадження в університеті модульної технології при вивченні дисциплін змінить організацію і планування навчального процесу і, відповідно, підвищить якість навчання у ЗВО.

Отже, на сьогодні у вищій школі необхідно звернути увагу на органічне поєднання традиційних та прогресивних інтерактивних методів навчання, що буде впливати на мотивацію студентів та відобразиться у якості підготовки спеціалістів.

Список літератури

1. Бенера В. Є. Організація самостійної роботи магістрів в умовах інтенсифікації навчання. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. 2017. № 8. С. 9-24.

2. Ваганова О. И. Образовательные технологии в организации самостоятельной работы студентов. Мир науки. Педагогика и психология.: Мир науки, 2019. № 5, Т. 7.

3. Сфімова О. М., Жицька С. А. Коучинг як складова особистісно-орієнтованого навчання у професійній підготовці студентів вищих навчальних закладів. Міжнародний науковий журнал Науковий огляд. 2017. № 36, Т. 4. С. 1-10.

4. Каськова Л Ф., Андріянова О.Ю., Кулай О.О., Амосова Л.І., Яценко О.І. Особливості організації самостійної роботи студентів при викладанні фахових дисциплін. Українська медична стоматологічна академія. 2019. С. 94-96.

5. Мірохіна Т В., Баланюк Т М Інформаційні технології в навчально-виховному процесі: бібліографічний покажчик.; відп. за вип. Білоус В С. Вінниця, 2013. 92 с.

6. Мороз О. М., Стадниченко А. П. Розвиток професійної рефлексії студентської молоді. Реалізація наступності в природничій освіті: реалії та перспективи: зб. науково-методичних праць. 2018. С. 189-193.

7. Музичук К. Розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти в умовах змішаного навчання. Нова педагогічна думка.: Рівне: 2019. № 3, Т. 99. С. 61-65.

8. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. - Київ.: Центр навчальної літератури, 2006. 241 с.

9. Полицинская Е. В., Полицинский Е. В. К организации опережающей самостоятельной работы студентов при подготовке к лекционным занятиям. Мир науки, культуры, образования.: МНКО. 2011. №1. С. 236-239.

**І. В. Голякова¹, В. О. Петренко¹, В. Ю. Каспійцева¹, А. О. Петренко¹,
Г. М. Дичок²**

*¹ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури»*

*²Запорізький гідроенергетичний коледж Запорізької державної
інженерної академії*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ ВИПУСКНИКІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ТЕПЛОГАЗОПОСТАЧАННЯ, ВЕНТИЛЯЦІЯ І КОНДИЦІОНУВАННЯ» ЧЕРЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За останні роки приділяється значна увага питанням визначення енергоефективності та економічності різних технологічних процесів та систем. Актуальними ці питання є також для сучасних систем життєзабезпечення.

Складовою частиною заходів з енергозбереження є підготовка фахівців за освітньою програмою «Теплогазопостачання, вентиляція і кондиціонування» [1]. В розробці цієї освітньої програми приймали участь не тільки викладачі випускаючої кафедри, а й роботодавці, залучення яких дає змогу врахувати в освітній програмі потреби сучасного етапу розвитку систем життєзабезпечення в Україні та вимоги до професійних якостей здобувачів вищої освіти. Аналіз сучасних світових тенденцій в галузі будівництва дозволив спрямувати програму на відповідність знань здобувачів європейським вимогам.

Зміст освітньої програми сприяє набуттю соціальних навичок (soft skills), які підвищують конкурентоспроможність випускників на ринку праці. Методи і форми навчання, що сприяють набуттю цих навичок позначаються в силабусах дисциплін освітньої програми [2].

Для забезпечення освітнього процесу на випускаючій кафедрі спільно з фірмами «HERZ» (Австрія), «Vaillant» (Німеччина), «KAN-therm» (Польща) і «Danfoss» (Данія) створені і оснащені навчальні класи та спеціалізовані навчальні лабораторії з дослідження сучасного теплогенеруючого та опалювального обладнання. Також цими фірмами надані спеціалізовані стенди для вивчення елементів сучасних систем життєзабезпечення.

Випускники за освітньою програмою «Теплогазопостачання, вентиляція і кондиціонування» мають необхідні знання у області проектування, монтажу та експлуатації сучасних інженерних систем газота теплопостачання, опалення, вентиляції, кондиціонування повітря, використання альтернативних джерел енергії, модернізації та

реконструкції як огорожувальних конструкцій та і систем забезпечення мікроклімату.

Список літератури

1. <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2018/07/MN-192-Budivnytstvo-ta-tsyvilna-inzheneriya-TGPVK-2019-29-01-2020.pdf>
2. <https://pgasa.dp.ua/sylabus/teplopostachannya-ventylyatsiya-i-kondytsionuvannya/>

О. Д. Гондюл

Київський університет імені Бориса Грінченка

УНІВЕРСИТЕТИ ТА COVID-19: ЧОРНІ ЛЕБЕДИ ТА СПРИЯТЛИВІ МОЖЛИВОСТІ

Під час світової пандемії університети у всьому світі вживають різних заходів для забезпечення добробуту своїх студентів та працівників. Проте, забувають, які можливості цей карантин може привнести в освітній процес. Можливості є скрізь.

Перехід до викладання в Інтернеті може пришвидшити оновлення навчальних програм. Відхилення від наукових досліджень у будівлі університету може відкрити двері для отримання наукової співпраці онлайн між викладачами, студентами, бізнесом і урядом. Нові академічні дослідження можуть запропонувати дуже потужний антидот проти дезінформації та спекуляцій у зв'язку з COVID-19, збільшити довіру громадськості. Модель викладання онлайн може виявитись ще ефективнішою. Головне розуміти, що студенти не хочуть пасивних і віддалених моделей навчання. Вони хочуть, щоб технології наблизили їх до фахівців з предмету, який вони люблять [2].

Практика прийому на роботу та прийому абітурієнтів зміниться. Представники університетів в майбутньому трансформують технології. Гнучкі терміни подання заявок та перегляд кваліфікаційних даних вимагатимуть переоцінки поточної практики набору та прийому [1].

Можливості відео-конференцій частково замінять академічні поїздки на великі відстані і після пандемії, оскільки і викладачі, і організатори усвідомлять, наскільки це швидше та зручніше зібрати велику кількість зацікавлених в темі онлайн, що допоможе як зекономити кошти на організацію, так і охопити науковців, викладачів, студентів з усього світу [1].

Пост-пандемічна педагогіка буде змінена в екосистемі вищої освіти. Університети повернуться після COVID-19 із значно ширшим розумінням

того, що цифрові інструменти - це доповнення, а не заміна для безпосереднього навчання віч-на-віч. Заклади освіти усвідомлять, що пари в аудиторії будуть кращими лише для практики, тобто дорогоцінний час у класі буде продуктивніше використаний для обговорення, дебатів та практичних занять.

Ректори та декани зрозуміють, що онлайн-освіта - це не лише потенційне джерело нових доходів. Натомість онлайн-освіта буде визнана як інструмент сталості закладу освіти та академічної безперервності процесів [3]. А поки триває карантин, Університет має бути відповідальною установою і діяти відповідно:

- Постійно комунікувати зі студентами та підтримувати їх. Деякі студенти можуть не мати фінансів через вірус і можуть попросити фінансової допомоги; інші можуть відчувати себе у тривозі та потребують консультацій чи медичних послуг.

- Спілкуватись зі своїми партнерами. Зв'яжіться зі своїми партнерами, на яких впливає COVID-19, і покажіть їм свою підтримку. Дайте їм знати, що ви їх підтримуєте, і заохочуйте їх залишатися стійкими [4].

- Інформувати з перевірених джерел. Щодо COVID-19 існує багато дезінформації. Академічні установи повинні інформувати про вірус студентів, викладачів, інших працівників: Що це? Які симптоми? Як ми можемо цього уникнути і запобігти? Така інформація повинна надходити з надійних джерел. Наприклад, Університет Глазго робив прямі трансляції, присвячені проблемам щодо COVID-19, і розробив веб-сайт, який включає інформацію щодо частих питань щодо підтримки студентів та персоналу, поради щодо самоізоляції, а також інші відповідні рекомендації.

- Не відкладати заняття на потім, а перенести навчальний процес в онлайн-формат. Деякі заклади створюють необхідну інфраструктуру, щоб перенести всі свої курси в Інтернеті, готують плани безперервної роботи для своїх працівників, щоб вони могли працювати віддалено [4].

- Необхідно забезпечити підтримку для абітурієнтів, що стануть вашими студентами восени. Оскільки курси підготовки до вступу у більшості випадків скасовуються, випускники шкіл дуже схвильовані подальшим майбутнім, ваш заклад освіти міг би стати острівцем стабільності завдяки, наприклад, гарячій лінії для абітурієнтів, онлайн-заходів для них, конкурсів.

Отже, на сьогодні університети мають демонструвати свою стійкість та готовність до змін. Звісно, можуть виникати ситуації, коли установа не знатиме, як діяти, які ресурси виділити або які політики чи процеси має впроваджувати. Варто виділити принципи Університету при прийнятті таких рішень. Наприклад, це можуть бути: здоров'я та безпека всіх;

безперервність операцій, програм та послуг; дотримання академічних стандартів; і гнучкість у пошуку рішень.

На перетині шоку та непередбачуваності з'явиться нова модель світової економіки та вищої освіти. COVID-19 створить новий світовий порядок, що вимагає змінити перспективу та мислення. COVID-19 пропонує шанс сектору освіти змінити свої відносини з громадськістю, покращити взаємодію викладачів зі студентами, а керівникам університетів відновити відносини з персоналом.

Список літератури

1. Dennis Marguerite How will higher education have changed after COVID-19? / University World News / Global, 2020. URL: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20200324065639773>

2. Jones Steven Covid-19 is our best chance to change universities for good / The Guardian / Higher Education, 2020. URL: <https://www.theguardian.com/education/2020/mar/31/covid-19-is-our-best-chance-to-change-universities-for-good>

3. Kim Joshua Teaching and Learning After COVID-19 / Inside Higher Ed / Learning innovation, 2020. URL: <https://www.insidehighered.com/digital-learning/blogs/learning-innovation/teaching-and-learning-after-covid-19>

4. Segura Arturo How higher education institutions can respond to COVID-19 / EAIE/ Management, 2020. URL: <https://www.eaie.org/blog/how-higher-education-institutions-respond-covid-19.html>

І. В. Гонгарева

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ПІДПРИЄМЦІВ: НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Згідно положення ESG 2015 [1] якість діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) оцінюється через рівень забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Для підвищення якості освіти зміст навчальних програм і організації післядипломної підготовки випускників спеціальності 076 підприємництво, торгівля та біржова діяльність визначається та корегується у взаємодії з підприємницькими структурами й органами влади. Безперервне навчання передбачає наявність у професорсько-викладацького складу навичок роботи зі студентами та слухачами, що мають певний рівень компетентності та практичний досвід. Для таких студентів потрібні

особливі форми мотивації до навчання та спеціалізовані методики передачі знань [2].

Одним із основних показників успішності діяльності ЗВО є рівень готовності його випускників спеціальності 076 підприємництво, торгівля та біржова до швидкої адаптації в бізнес-середовищі. Цьому багато в чому сприяє наявність постійних комунікаційних зв'язків з представниками сфер діяльності, для яких готуються фахівці. До них можна віднести спільні тренінги потенційних роботодавців і студентів, їхню взаємодію в умовах діючої підприємницької структури, оцінку та консультування з питань просування бізнес-ідеї. В кінцевому рахунку це проявляється в розумінні ЗВО вимог ринку праці до змісту та спрямованості підготовки, формування складних компетентностей для своїх випускників [3], а для підприємців – в підготовці спеціалістів під конкретний вид бізнесу.

В Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна для підвищення конкурентоспроможності випускників спеціальності 076 підприємництво, торгівля та біржова діяльність на ринку праці розглядається співробітництво з Спілкою підприємців на регіональному і національному рівнях. Спілки підприємців мають широкі зв'язки у діловому середовищі, є його частиною, і, відповідно, можуть більш чітко виділити вимоги до професійної діяльності в сучасних умовах. В межах співпраці було проводяться наступні заходи:

- спільні дискусії викладачів, підприємців (потенційних партнерів) і студентів, до яких долучаються представники з науково-дослідних інститутів, владних структур, юристи-практики, тощо;
- співпраця в умовах діючих підприємницьких структур;
- оцінка та консультування експертами-практиками ідей власного студентів (менторство), допомога у їх реалізації та просуванні.

Висновки. Одним із основних показників якості ЗВО є рівень готовності його випускників до швидкої адаптації в бізнес-середовищі. Запропоновано формування комунікаційних стратегій ЗВО зі Спілкою підприємців на регіональному і національному рівнях для підвищення конкурентоспроможності випускників спеціальності 076 підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Напрямом подальших розробок є проведення міжнародних заходів з мобільності студентів та отримання досвіду ведення підприємницької діяльності у країнах ЄС.

Список літератури

1. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) Approved by the Ministerial Conference in Yerevan, 2015. 14-15 May. URL: <http://www.britishcouncil.org.ua/>

sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
(дата звернення: 06.01.2020)

2. Gontareva I., Borovyk M., Babenko V, Perevozova I., Mokhnenko A. Identification of efficiency factors for control over information and communication provision of sustainable development in higher education institutions // WSEAS Transactions on Environment and Development, 2019. Volume 15. P. 593-604.

3. Гонтарева І.В. Структура навчальних програм при формуванні складних компетентностей // Науковий вісник НГУ, 2015. № 1. С. 127-132.

Н. А. Гук, О. В. Верба

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ ЗАВДЯКИ КОМПЕТЕНТНІСНОМУ ПІДХІДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Зараз на ринку ІТ послуг у Дніпрі та регіоні переважну більшість складають аутсорсингові компанії, які виконують розробку програмного забезпечення для замовників. Однак найбільш перспективним для економіки України є розвиток так званих продуктових компаній, які розробляють власні високотехнологічні рішення, а логіка розвитку продукту висуває високі вимоги щодо науково-технічних підходів розв'язання задач.

Для реалізації такої стратегії розвитку компаніям вкрай необхідні фахівці високої кваліфікації, які здатні генерувати креативні рішення, очолювати розробку, пропонувати стартапи, здійснювати аналітичні дослідження, тому вирішення кадрових питань, визначення відповідності рівня кваліфікації випускників потребам індустрії, вдосконалення процесу підготовки фахівців є актуальними задачами.

Підготовка якісного фахівця вимагає поєднання зусиль, як закладів вищої освіти, так й самих роботодавців, оскільки відбувається швидка зміна програмного та апаратного забезпечення, технологій та підходів щодо розробки програмних продуктів. Це вимагає суттєвих змін саме в підготовці фахівців ІТ-галузі. Тому освітні програми повинні формувати у студентів стійкі навички самостійної та швидкої адаптації до умов, що постійно змінюються.

Застосування компетентнісного підходу до навчання здатне вирішити питання конкурентоспроможності випускника закладу вищої освіти на ринку праці у ІТ-галузі. Універсальне поєднання знань, вмінь, навичок, способів мислення, що дозволяє розв'язувати складні, нестандартні

завдання в умовах суперечливості та неповноти інформації, й означає поняття компетенція.

Компетентності поділяються на загальні (універсальні навички) та спеціальні (фахові). При підготовці фахівців ІТ-галузі найбільш пристосованим для формування вдалого поєднання цих складових є навчання через створення проєкту. Під час розробки проєкту студент (група студентів) отримує формулювання завдання з задалегідь невідомим способом його виконання та стикається із необхідністю дослідити міжпредметні зв'язки, обрати модель представлення об'єкту або процесу, розробити метод розв'язання та алгоритм, побудувати відповідне програмне забезпечення, виконати тестування. До цього ще додаються обмеження на використання ресурсів та час виконання.

Найбільш привабливим для студентів є отримання затребуваних для бізнесу проєктних завдань від працюючих у галузі ІТ-компаній.

Для реалізації такої моделі навчання на факультеті прикладної математики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара в рамках спільної ініціативи з керівництвом компанії ISD студенти факультету брали участь у виконанні самостійного проєкту, наданого компанією.

Робота над проєктом передбачала командну розробку мобільного додатку «Практикум стоматолога». Додаток було розроблено з використанням найсучаснішої мобільної технології - доповнена реальність (Augmented reality).

З використанням цієї технології в поле сприйняття вводяться сенсорні дані з метою доповнення відомостей про оточення і поліпшення сприйняття інформації. Симулятор, створений на основі такої технології, дозволяє навчати студентів-стоматологів виконувати процедури свердління для видалення каріозних поразок зуба.

Комп'ютерна та математична моделі, використані в програмі, дозволяють точно визначити, який відсоток пошкодження був видалений, який відсоток здорової тканини був зачеплений при виконанні роботи, тобто дуже точно можна оцінювати якість роботи стоматолога та виконувати тренування без реального пацієнта.

При виконанні усіх видів робіт над проєктом студенти мали змогу застосувати отримані в університеті теоретичні знання, пов'язані з комп'ютерною графікою, теорією розпізнавання образів, методами машинного навчання (Machine Learning), та практичні навички з розробки програмного продукту та тестування.

Під час аналізу проблеми дослідження, формулювання способу реалізації завдання, визначення можливих шляхів реалізації у студентів формувались компетентності, що забезпечують здатність до аналізу і синтезу, здатність до аналізу інформації з різних джерел. Визначення

вхідних даних для планування проектної діяльності розвинуло уміння приймати обґрунтовані рішення, здатність генерувати креативні ідеї, навички планування та управління проектами.

Планування та визначення сфер відповідальності учасників проекту сформулово так звані «Soft Skills» – вміння працювати у команді та лідерські якості, відповідальність. Етапи виконання проекту формували здатність працювати самостійно, вміння планувати час, здатність застосовувати фахові знання на практиці, уміння оцінювати та підтримувати якість виконаної роботи. Перелічені компетентності відповідають вимогам роботодавців та готують студента до ефективної організації та виконання завдань у реальних проектах у компаніях.

Всі студенти під час своїх виступів на презентації проекту відзначали цінність такої підготовки. Головне, чому навчив їх проект – це вміння працювати в команді.

Участь у виконанні навчальних проектів дозволить студентам отримати досвід самостійної роботи, застосувати знання та навички, отримані в університеті, на реальному робочому місці, навчитись виконувати специфічні виробничі завдання.

За допомогою такого підходу до навчання зміцнюється та удосконалюється практична складова освітнього процесу із збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки, підвищується якість підготовки фахівців відповідно до реальних вимог ринку праці, суттєво скорочується період адаптації випускників до професійної діяльності безпосередньо на підприємствах, підвищується мотивація здобувачів освіти до навчання.

К. В. Гусаров

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ЦІЛЕЙ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ПРАВА

Вітчизняне законодавство в галузі надання освітніх послуг заклало такі принципи функціонування вищої освіти, як академічна доброчесність, академічна свобода, академічна мобільність тощо. Надання освітніх послуг, зокрема, зі спеціальності «Право» є належним та визнаним за умови позитивної акредитації відповідної освітньої програми з боку Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (надалі – Агенство). Необхідність реформування якості вищої освіти, застосування нових підходів відносно її забезпечення досліджують в одній із наукових робіт В.Я.Таций та В.В.Комаров. Характеризуючи особливості юридичної вищої освіти, автори пов'язують проблеми забезпечення її якості, крім

вказаного, з наступним. У 1991 р. Україна мала сім вищих навчальних закладів, які готували юристів. Під час публікації наукової статті, що цитується (2018 р.), підготовку юристів здійснювали юридичні заклади вищої освіти, а також класичні університети поряд із непрофільними закладами вищої освіти (технічні, економічні, педагогічні, транспортні тощо). За статистикою позаминулорічної давнини, освітню діяльність за спеціальністю «Право» здійснювали близько 300 закладів вищої освіти [1, с. 47]. Підготовка здобувачів вищої освіти за вказаною спеціальністю непрофільними закладами вищої освіти (ЗВО) не враховує, за певним виключенням, особливостей викладання навчальних дисциплін правового спрямування, напрацьованих поколіннями наукових та науково-педагогічних працівників.

Процедура акредитації освітньої програми (ОП) визначається ст. 25 Закону України «Про вищу освіту», а вимоги щодо ОП – Постановою КМ України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності». Оцінка ОП відбувається за умови дотримання закладом вищої освіти при провадженні освітньої програми критеріїв, зміст яких закріплюється додатком до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Наказом МОН України №977 від 11.07.19 р. Практика оцінки ОП Агентством лише напрацьовується, однак участь автора у акредитації однієї з ОП дозволило виявити найбільш проблемні питання оцінки ОП за тим чи іншим критерієм. Відсутність в минулому чітких критеріїв визначення затребуваності таких фахівців спричинили, за вірним висновком В.В.Комарова, хаотичне збільшення кількості вищих навчальних закладів з підготовки юристів [2, с. 22] та істотний попит на фахівців з юридичною освітою у правоохоронній та економічній сферах. Проте міркування автора не носять остаточний характер. Залишусь вдячним фахівцям, котрі висловлять власні точки зору відносно викладених у цій роботі питань, котрі відносяться, як уявляється, до дискусійних.

Так, проектування ОП та її цілі (критерій 1) мають засадничий характер та пов'язується, передусім, із місцем ЗВО та його випускників в системі ринку праці з урахуванням загальнодержавних або регіональних потреб у фахівцях. Потреба у фахівцях правової сфери викликала необхідність десятикратного збільшення ЗВО з підготовки вказаних фахівців, про що вказують В.Я.Тацій та В.В.Комаров у цитуємі вище роботі. У зв'язку з цим вважаю за необхідне зазначити важливість розуміння місця кожного ЗВО у конкурентній сфері працевлаштування здобувача вищої освіти, що пройшов навчання за певною ОП правової спеціальності. При оцінці ОП за першим критерієм мають бути з'ясовані з урахуванням вказаного відповідність результатів навчання з тенденціями

розвитку спеціальності у поєднанні з потребами ринку праці, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних ОП.

В акредитації кожної ОП, зокрема спеціальності «Право», від імені Агентства приймають участь три, так би мовити, групи суб'єктів-фахівців. Першою з них є експертна група, яка формується Агентством з числа відповідних експертів. Така експертна група здійснює візит до ЗВО, складає звіт за результатами акредитаційного візиту із дотриманням встановленої процедури. Наступним етапом акредитації ОП є розгляд на засіданні GER акредитаційної справи та проекту експертного висновку групи. Направлення акредитаційної справи з боку GER на розгляд Агентства означає схвалення експертного висновку GER. Останнім етапом акредитації є розгляд на засіданні Агентства експертного висновку GER або пропозиції щодо призначення повторної акредитаційної експертизи.

Проходження акредитаційною справою вказаних етапів бракує наступним. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, не передбачає критеріїв для відступу GER від висновків акредитаційної групи відносно оцінки ОП у більш гірший бік. Варіантом відповіді на це може бути зміст Рішення Агентства щодо повноважень при прийнятті рішень про акредитацію освітніх програм від 03.03.20 р., розміщеного на інтернет-сайті зазначеної установи. У вказаному документі мова іде про прийняття остаточного рішення про акредитацію ОП Агентством з урахуванням його права надання їй власної оцінки за всіма критеріями, не зважаючи на згоду із пропозицією, що міститься в експертному висновку GER. В такому випадку уявляється доцільним віддання переваги Агентством висновкам, викладеним у звіті експертної групи, складеного за результатами аналізу стану справ ЗВО при реалізації ОП. При цьому має презюмуватись добросовісність та професійність членів експертної групи поряд із прийняттям до уваги безпосереднє сприйняття ними умов впровадження ОП та аналізу діяльності ЗВО і його співробітників.

Список літератури

1. Тацій В.Я., Комаров В. В. Проблеми забезпечення якості вищої юридичної освіти // Реформування юридичної освіти: виклики часу. Збірник статей до ювілею доктора юридичних наук, професора Наталії Семенівни Кузнецової – К: ПрАТ «Юридична практика», 2019. – С. 41-62.

2. Комаров В.В. Вища юридична освіта України: нові виклики // Право України. – 2017. - №10, С. 20-37.

Г. П. Євсєєва, Г. І. Лисенко, Р. Б. Папірник
*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури»*

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Інтеграція України в європейське освітнє середовище вимагає від освітніх закладів швидких змін у формах та методах серед яких не останнє місце посідає визнання неформальної освіти. Принаймні на цьому наполягає НАЗЯВО, ліцензуючи та акредитуючи заклади вищої освіти України.

І це однозначний плюс у порівнянні з ситуацією навіть десять років тому, коли таке словосполучення видавалося радше нонсенсом. Інша справа, що досить часто в Україні сприймають неформальну освіту некоректно, розуміючи під нею або випадковий набір ігор та вправ, націлених винятково на розвагу, або на надто обмежену сферу навичок ораторського мистецтва чи роботи в команді. Якщо інші форми освіти визначено досить чітко, то з приводу неформальної освіти відносний компроміс у світі дослідників та практиків був досягнутий не так давно. Наукових розвідок щодо неформальної освіти не так багато [1– 5; 7].

Першу згадку про «неформальну освіту» датують 1968 роком, коли це поняття було введено в книзі американського педагога й економіста Філіпа Кумбса під назвою «Світова освітня криза: системний підхід». В Європі перші формати неформальної освіти в їх сьгоднішньому розумінні з'явилися у Швеції. Проблеми із розумінням важливості та ефективності неформального навчання спричинили декларування у 1996 році теми «освіти впродовж всього життя» на рівні Організації Безпеки і Співпраці в Європі (ОБСЄ).

Щоб з'ясувати нормативно-правовий аспект неформальної освіти в Україні спочатку з'ясуємо його значення. Академічний словник української мови такого слова не містить. Український лінгвістичний портал «Словники України» подає лексему «*неформальний*» як антонім до «*формальний*». Щодо ж цієї лексеми словники подають кілька значень серед яких до освітнього процесу ми б віднесли: «Стосується до форми, обумовлений формою; виконаний за встановленим порядком, офіційний; який ґрунтується на дотриманні форми; здійснений за виробленими правилами, так, як прийнято» [10, с. 620.].

Закон України «Про вищу освіту» стаття 8, яка регламентує види освіти визначає неформальну освіту як «освіту, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може

завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій» [8]. На наш погляд, визначення не зовсім точне та чітке. Адже не зрозуміло, що означає «часткових освітніх кваліфікацій» і яких саме часткових.

Натомість Закон України «Про професійний розвиток працівників» подає більш конкретне визначення дефініції *«неформальна освіта»*. Стаття 1 цього закону визначає неформальну освіту як «набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок, не регламентоване місцем набуття, строком та формою навчання» [9].

«Неформальна освіта – сукупність програм і курсів, після завершенні яких у особи не з'являється права займатися професійною діяльністю за профілем пройденого курсу або вступати в освітні установи вищого рівня», – так визначає неформальну освіту «Модельний закон України про просвітницьку діяльність», який прийнято ще у 2002 році і який є нині чинним [6]. Цей закон розглядає неформальну освіту як різновид просвітницької діяльності, що визначається як сукупність інформаційно-освітніх заходів з пропаганди і цілеспрямованому поширенню наукових знань та інших соціально значущих відомостей, які формують загальну культуру людини, основи його світогляду і комплекс інтелектуальних здібностей до компетентної дії (до практичної діяльності «зі знанням справи») [6].

Варто зазначити, що саме цей закон вперше вводить в обіг української освітньої діяльності визначення *«освіта дорослих»* та *«освіта впродовж життя»*.

Офіційне визнання неформальної освіти в системі вищої освіти поки що не визначене. Закон України «Про вищу освіту» стаття 8 п.5 регламентує визнання результатів неформальної освіти: «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством» [8]. Але поки що чинне законодавство України не містить механізмів визнання неформальної освіти в системі вищої освіти.

Неформальна освіта базується на трьох основних принципах: *вчитися в дії*, тобто більше практичних навичок; *вчитися взаємодіяти*, тобто працювати в команді; *вчитися вчитися* – отримання навичок пошуку та обробки інформації, а також вмінь аналізувати власний досвід та отримувати з нього живі знання. Саме цього потребує українська формальна освіта в умовах глобальних викликів часу.

Список літератури

1. Войцях Т. Тренінговий табір для тренерів як спеціальна форма неформальної додаткової професійної освіти та розвитку професійної

компетентності соціального педагога / Т. Войцях // Рідна школа. – 2014. – № 4/5. – С. 62-67.

2. Горшкова В. В. Взаимодействие формального, неформального и информального образования как современное направление развития человека / В. В. Горшкова. – Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2014/64336.htm>.

3. Заярна В.С. Проблема неформальної освіти дітей і молоді в ЄС у контексті дослідницьких тенденцій української педагогічної науки // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III(34), Issue: 69, 2015. – 39 – 41.

4. Ідеї. Натхнення. Рішення: посіб. для тренерів неформ. освіти / Н. Трамбовецька [та ін.]; упоряд. Н. Трамбовецька. – Київ : Інша освіта, 2015. – 70 с.

5. Крулько І. Чи потрібна Україні неформальна освіта? // Блоги на «УкраїнськійПравді». – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>.

6. Модельний закон України про просвітницьку діяльність. Документ 997_а09, поточна чинна редакція – Прийняття від 07.12.2002 // Режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_a09/ed20021207/find?text=%CD%E5%F4%EE%F0%EC

7. Павлик Н. П. Неформальна освіта в системі освіти України // Освітологічний дискурс. – 2016. – №2(14). – 27 -37.

8. Про вищу освіту. Закон України. Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 18.03.2020, підстава - 463-IX // Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

9. Про професійний розвиток працівників. Закон України. Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 5 грудня 2019 року N 341-IX // Режим доступу <https://ips.ligazakon.net/document/view/T124312?an=1>

10. Словник української мови: в 11 томах. — Том 10, 1979. — Стор. 620

Є. А. Єгоров, Т. А. Ковтун-Горбачева

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ГЛОБАЛЬНІ І ЛОКАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Динаміка розвитку людської думки в останні часи зашкалює, обсяг знань зростає з небаченою швидкістю. Все це висуває певні і дуже непрості виклики перед освітою. Головне питання тут полягає в тому, як у встановлені терміни навчання забезпечити учням можливість отримання належних навичок та знань, які б в подальшому дозволили їм зайняти гідне місце в сучасному суспільстві, як знайти той необхідний обсяг та рівень

знань. Для вишів все це ускладнюється ще й тим, що їх випускники, бакалаври чи магістри, повинні бути конкурентноспроможними на ринку праці. Тобто, треба знайти розумний компроміс між загальним рівнем знань і знаннями суто професійними.

На нашу думку, вирішення цих питань треба починати із щільного аналізу саме ринку праці. Здається, у свій час саме особливості ринку праці вплинули на принципи побудови систем зарубіжної та нашої освіти. Більш широкі комунікаційні можливості і, може, більша комунікабельність мешканців зарубіжжя довгий час визначали і в значній мірі визначають досі те, що ринок праці для них був і залишається на сьогоднішній день значно більш широким у порівнянні з нашим, українським. Там він поширюється на цілу низку країн, а для більшості наших мешканців він традиційно обмежується в кращому випадку кордонами країни, а частіше містами та областями, де вони проживають. Звичайно, зараз ситуація у нас змінюється, але то не можна поки що вважати масовим явищем.

Зазначені особливості ринку обумовили концепції побудови всієї освітньої системи там, у зарубіжжі, і тут, у нас. Там вже під час здобування середньої освіти передбачені певні заходи до визначення специфічних здібностей учнів щодо освоєння ними тих чи інших напрямків професійної діяльності. В подальшому, у вишах, передбачається і надається студентам реальна можливість освоєння широкого кола так званих вибіркового вузькоспеціалізованих навчальних дисциплін. Це багаторічні напрацювання. Студенти вибирають такі дисципліни, спираючись на поради потенційних або вже остаточно визначених роботодавців. І все це, для бакалаврів зокрема, вводиться після третього року навчання. Якщо заклад вищої освіти (ЗВО) не може забезпечити викладання тієї чи іншої вибіркової дисципліни, студент має можливість перевестися до ЗВО, де ця дисципліна викладається і викладається відомими фахівцями. В підсумку виходить так, що здобувач за такою системою освіти має певні загальні знання і хоча б стартові професійні знання в тій чи іншій галузі своєї діяльності.

Все це дуже добре, але добре за умови існування широкого ринку праці. На жаль такого ринку в Україні ніколи не існувало навіть в радянські часи. Тому радянська (не треба боятися цього слова особливо в контексті освіти) система освіти будувалася на універсальних принципах. Всі мали можливість одержати повну середню освіту, і далі всі мали можливість спробувати навчатися у ЗВО. Студент повинен був освоїти всі без винятку заплановані міністерством навчальні дисципліни, успішно здати випускний екзамєн, або захистити дипломний проект. Тільки за таких умов він одержував відповідний освітній диплом. Через деякий час, який був потрібний для засвоєння специфічних знань за обраним місцем роботи, і відповідно до особистих здібностей випускник ЗВО тих часів міг

успішно працювати в широкій сфері запитів господарської діяльності. За умов існуючого в ті часи ринку праці це повністю задовольняло як роботодавців, так і здобувачів вищої освіти. А також водночас і самі виші, програма яких будувалася на традиційних, роками сформованих навчальних дисциплінах.

Зараз ситуація суттєво змінилася. Перехід нашої країни на ринкову економіку та поширення зв'язків із світовою спільнотою значно змінив внутрішній ринок попиту на фахівців з вищою освітою. На жаль, він практично не став більш широким за своїм асортиментом, якщо можна так висловитися, але водночас значно скоротився за обсягом. Тобто, начебто, попит є, але він дуже невеликий і тільки на готових фахівців з певним досвідом роботи.

Як на все це зреагувала наша система вищої освіти? Зреагувала: в навчальних планах рівня бакалавр з'явився цілий блок тих же вибірових дисциплін, які повинні були б забезпечити здобувачам отримання вище згадуваних стартових професійних знань. Але цього не відбувається по тій простій причині, що на відміну від першого варіанту (країни зарубіжжя) в Україні тематика таких вибірових дисциплін на сьогодні формується в більшості випадків не роботодавцями, а працівниками самих вишів, які в останні часи в більшості своїй все більше відстають від сучасних проблем та технологій. Тому насправді тематика таких дисциплін, як правило, виявляється мало актуальною для ринку праці.

Є в цьому і деякі інші труднощі та вузькі місця. Наприклад, запропонована роботодавцем вибірова дисципліна може бути дуже актуальною для якогось конкретного виробництва або науково-дослідної чи проектної організації, але далеко не факт, що на кожному з таких дисциплін запишуться 8-10 та більше здобувачів, це майже неможливо об'єктивно: на то ці дисципліни є вибіровими. Але при меншій кількості слухачів виші, як правило, не вносять такі дисципліни до своїх робочих планів, бо це призводить до значного збільшення навчального навантаження і потрібного для цього фінансування. З другого боку, сама ідея вибіровості за таких умов стає дещо надуманою. Проте загальний мінімальний обсяг вибірових дисциплін строго регламентується Міносвітою. Маємо нонсенс. Тому здається, що введення вибірових дисциплін повинно здійснюватися поступово. Загальний обсяг таких дисциплін і принципова доцільність їх введення, тобто, іншими словами, співвідношення вибірових і обов'язкових дисциплін, повинні визначатися кожним окремим ЗВО з врахуванням своєї професійної орієнтації і, до речі, реальних своїх можливостей.

Тобто, освіта безумовно потребує радикальних змін. Але це треба робити з урахуванням цілої низки особливостей загального стану, який поки що домінує в нашому суспільстві.

На наш погляд, рішення всіх наведених тут питань і проблем, як і маси інших питань і проблем сучасної освіти, можуть одержати більш аргументоване, в тому числі і наукове обґрунтування на рівні університетських консорціумів. Треба тільки виділити конкретні першочергові проблеми і шукати спільні шляхи їх вирішення на спільних засіданнях робочих груп, семінарах тощо. З другого боку, кожному окремому ЗВО слід надати більше самостійності, в тому числі і у вирішенні всіх питань, пов'язаних з вибірковістю навчальних дисциплін.

І на закінчення. Ми розуміємо, що висловлені в наших тезах думки та пропозиції не є однозначно правильними, але сам факт їх виникнення каже про те, що проблема є.

С. М. Єфремов, Т. А. Зайцева

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РИНКУ ПРАЦІ

Зклади вищої освіти (ЗВО) є визначальним фактором соціального, духовного та економічного прогресу суспільства. Вони виконують соціальне замовлення держави. Аналіз існуючих стандартів для ЗВО в Україні свідчить, що система освіти поступово перебудовується згідно вимог Європейського стандарту вищої освіти [1].

Сучасні потреби ринку праці пов'язані з поглибленням ринкових відносин, структурними змінами і різними коливаннями в економіці. Важливим аспектом є передача прямого досвіду роботи від фахівців сучасної ІТ-індустрії майбутнім фахівцям. Адже хто як не люди, які пройшли величезний шлях у становленні себе як успішного ІТ-лідера можуть розповісти всі тонкощі організації робочого процесу в ІТ-компаніях, навичок роботи в команді (наприклад, SCRUM-методології), спілкування з клієнтами і т.д. Саме такий досвід допоможе підвищити конкурентоспроможність майбутніх фахівців шляхом безпосереднього контакту з людьми що працюють в цій галузі. При отриманні вищезгаданого досвіду, важливо зосередитися на таких речах як: проходження співбесіди, використання термінології, вивчення мов програмування, які є затребувані на ринку праці, робота в команді. Слід зазначити, що негативним фактором, який впливає на конкурентоспроможність майбутніх випускників є недостатньо вузька спеціалізація профільних дисциплін, які викладаються у ЗВО. Найчастіше, освітня програма має загальний характер. Через це виникає дисбаланс між молодими ІТ-фахівцями, що мають загальний багаж знань і ринком праці,

який пропонує великий вибір вузькопрофільних вакансій. Сучасний ІТ-ринок все більше потребує таких вузькопрофільних фахівців які є дуже фаховими у галузях: Web-розробки (Front End / Back End) Developer, мобільних (mobile) / гібридних (hybrid) додатків тощо. Наприклад, Front End Developer потребує не лише базові знання HTML/CSS/Javascript, але й необхідність знання хоча б одного з загальних фреймворків (React, Angular, Vue) та різноматнітних підходів до написання стилів (SASS/SCSS, CSS-IN-JS тощо), оскільки у більшості проектів не застосовується «чистий» CSS. З цього випливає, що потрібно аналізувати вакансії та спеціальності, які мають попит, а також впроваджувати нові, вузькопрофільні дисципліни, які розраховані саме на інтереси сучасної ІТ-індустрії. Саме такий підхід втілюється на факультеті прикладної математики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара на спеціальності «Прикладна математика», що дозволяє обрати студенту, який з напрямів йому підходить найбільше, і надалі розвиватися в цій області.

Список літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

О. В. Жаданос, О. С. Максакова, О. Ю. Потап, А. Л. Петренко
Національна металургійна академія України

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

Висока якість освітньої діяльності закладу вищої освіти потребує якісного інформаційного забезпечення для вичерпного і своєчасного аналізу великої кількості відповідних параметрів та індикаторів, прийняття обґрунтованих управлінських рішень і ефективного здійснення численних процедур. З огляду на це невід’ємною складовою системи внутрішнього забезпечення якості ЗВО має стати застосування сучасних інформаційних систем.

У НМетАУ тривалий час функціонує інформаційна система управління навчальним процесом АСУ МЕТОС, яка включає інформаційно-аналітичні підсистеми: «Структура», «Персонал», «Студенти», «Навчальний процес» «Інформаційні ресурси», «Документообіг», «Науково-дослідна робота», «Вчена рада»; «Рада із

забезпечення якості освітньої діяльності та підготовки фахівців». Система реалізована у внутрішній комп'ютерній мережі НМетАУ. Доступ до неї з різним рівнем прав (перегляд, редагування, адміністрування тощо) мають усі структурні підрозділи академії та велика кількість науково-педагогічних працівників.

Рисунок 1 – Екранна форма головної сторінки АСУ МЕТОС

Модульна побудова АСУ МЕТОС передбачає можливість її модернізації шляхом створення нових, або розширення функцій наявних підсистем.

Інформаційно-аналітична підсистема «*Студенти*» дозволяє отримувати повну інформацію щодо контингенту здобувачів вищої освіти за спеціальностями, факультетами, академічними групами, формами навчання тощо (розділ *Контингент*), вести облік академічної успішності (розділ *Успішність*), обчислювати рейтинг студентів за даними про успішність та власні досягнення, формувати рейтингові списки для призначення академічних стипендій (розділ *Рейтинг студентів – стипендії*).

Підсистема «*Навчальний процес*» призначена для створення та аналізу навчальних планів, програм навчальних дисциплін, формування графіків навчального процесу, розкладу занять та екзаменаційно-залікових відомостей, підрахунку навчального навантаження кафедр тощо. Функціонування цієї підсистеми передбачає спільний доступ і взаємодію різних структурних підрозділів, які опікуються організацією навчального процесу: кафедр, деканатів, навчального відділу тощо.

Підсистема «Персонал» надає кадровій службі та усім посадовим особам, які задіяні у формуванні кадрового складу академії та адмініструванні персоналу, можливість отримувати інформацію щодо працівників НМАУ, їхньої навчальної роботи, терміну дії контрактів, строках проходження конкурсного відбору тощо. Наразі здійснюється модернізація підсистеми «Персонал», яка забезпечить збирання інформації щодо рівня активності науково-педагогічних працівників, їх наукових та інших здобутків, уможливить автоматичне визначення рейтингу викладачів та формування звітних форм щодо відповідності кадрового складу ліцензійним умовам.

Підсистема «Документообіг» забезпечує розсилку структурним підрозділам і посадовим особам нормативних та розпорядних актів: наказів, розпоряджень, рішень ректорату, вченої ради тощо, а також контроль їх виконання.

Інформаційно-аналітичні підсистеми «Вчена рада» та «Рада з забезпечення якості освітньої діяльності і підготовки фахівців» містить інформацію щодо складу, планів роботи, рішень та діяльності цих органів управління.

Аналіз структури та функцій існуючої інформаційно-аналітичної системи управління НМетАУ свідчить про те, що вона, в цілому, задовольняє сучасним потребам організації та управління навчальним процесом. Разом із тим, вона потребує подальшого удосконалення, зокрема, щодо: обліку показників діяльності науково-педагогічного складу; формування об'єднаних академічних груп для спільного вивчення вибіркового навчальних дисциплін в рамках забезпечення здобувачам вищої освіти можливості для формування їх індивідуальної освітньої траєкторії; обліку результатів опитувань випускників та студентів, як за освітніми програмами в цілому, так і за окремими навчальними дисциплінами. Саме на реалізацію цих функцій академія спрямовує роботу з удосконалення власної Інформаційно-аналітичної системи в рамках виконання проекту Erasmus+ «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співробітництво університету – бізнесу – уряду у ЗВО» (EDUQAS) 586109-EPP-1-2017-1-RO-EPPKA2-SBHE-SP.

О. І. Журба, Т. Ф. Литвинова

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ГУРТОК ІСТОРИКІВ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Одним із важливих напрямків підвищення якості професійної освіти історика є організація студентської дослідницької роботи, в тому числі шляхом створення наукових гуртків. Така форма співпраці викладачів,

студентів та аспірантів не тільки формує і зміцнює корпоративну ідентичність, а й підвищує мотивацію, пізнавальну активність всіх учасників такого професійного спілкування, сприяє виробленню в неформальних умовах фахових компетенцій здобувачів вищої освіти.

На історичному факультеті така форма роботи зі студентами та аспірантами має глибоке коріння, адже в різні часи тут створювалися і функціонували студентські гуртки різного напрямку. Однак серед них найбільш сталим, стійким і тривалим виявився науковий гурток під назвою «Історіографічні студії», започаткований у 1986 р. на кафедрі історіографії та джерелознавства Е.А. Черновим. У його роботі брали участь студенти різних курсів, аспіранти різних спеціалізацій та молоді викладачі. Така взаємодія виявилася дуже корисною, адже на засіданнях гуртка апробувалися результати досліджень в рамках кандидатських дисертацій, дипломних та курсових робіт, доповіді на конференціях, вироблялися навички академічних дискусій. Окрім того, в центрі уваги гуртківців знаходилися новітні підходи не лише в історичній науці, але й в світовій гуманітаристиці в цілому, представлялася і обговорювалася новітня література з історії, філософії, теорії та методології науки. Відзначимо, що на засіданнях, поряд із вузько професійною проблематикою, дискутувалися й актуальні суспільно-політичні проблеми країни і суспільства на переломі кінця 1980 – 1990-х рр., що є надзвичайно важливим для фахового становлення студента-гуманітарія.

«Історіографічні студії» завдяки зусиллям свого керівника змогли сформувати своєрідне наукове співтовариство, з властивою живій структурі зміною поколінь, неформальним стилем спілкування, з незмінним духом творчості й наукового пошуку.

Результативність діяльності гуртка та його значимість рельєфно виявилася в самому факті проведення за ініціативи колишніх гуртківців ювілейної конференції, на яку з'їхалися учасники «Історіографічних студій» навіть з різних міст і країн [2]. Підкреслюючи значення гуртка для подальшого професійного зростання, випускник істфаку початку 1990-х рр., а нині німецький історик доктор Д. Белкін, констатував: «Лучшего образования, чем тематическое общение с близкими по духу людьми, придумать сложно. Это общение продолжалось годами» [1, с. 711].

Наші багаторічні спостереження, перш за все на історичному факультеті, дозволяють виділити студентські гуртки різного типу: 1) «професійно-елітарний», що розрахований на мотивованих студентів, орієнтованих на творчу, дослідницьку роботу; 2) «професійно-пізнавальний», що об'єднує студентів, зацікавлених предметом, ширшим, ніж межі навчальних курсів; 3) «професійно-прагматичний», націлений на успішне засвоєння програми та складання необхідної звітності. Всі три умовно виділені типи виконують різні завдання щодо професійної підготовки студентів і, безумовно, мають право на існування. Проте сам факт орієнтації на різний контингент, чисельність, характер,

цілепокладання учасників вимагає і різних підходів до організації діяльності гуртківців, а також презентації результатів роботи, відносно якої, на нашу думку, не може бути універсальних підходів. Так, наприклад, від учасників і керівників гуртків другого і третього типу зовсім не доцільно вимагати в якості результату виступів на **справжніх** наукових конференціях, написання **справжніх** наукових статей, участі в **справжніх** студентських наукових змаганнях. Головним тут повинно бути намагання розширити кругозір, зміцнити зацікавлення історією, підтримати мотивацію до навчання, посилити корпоративний дух та стосунки між студентами і викладачами, в такий спосіб сприяючи професійний підготовці гуртківців.

Важливим вважаємо зазначити також, що й для «професійно-елітарного» типу студентського гуртка не потрібною і, навіть шкідливою, на нашу думку, буде орієнтація на формальний результат у вигляді написання статей, виступів на наукових конференціях тощо. Звичайно, це також варто стимулювати. Але включення формалізованого результату в рейтингове оцінювання студентів породило широко розповсюджену практику написання псевдостатей, виявів плагіату, а, головне, утвердження в свідомості талановитої молоді орієнтації на формальний, а не змістовний характер діяльності, де творчість і науковий пошук витісняються кількісними параметрами успішності.

«Історіографічні студії», які яскраво презентували перший тип студентського наукового гуртка, стали рекордсменом на історичному факультеті, проіснувавши до 2014 р. Однак запит на неформальне позааудиторне професійне спілкування між студентами і викладачами на початку 2020 р. викликав до життя міжкафедральний науковий гурток «Ремесло історика і...», який свідомо орієнтований на продовження традицій «Історіографічних студій» в нових соціогуманітарних і суспільних умовах. Актуальним для керівників та учасників гуртка вважаємо оволодіння азами дослідницької праці фахового історика, формування у студентів та аспірантів сучасних стандартів професійної історичної культури, навичок самостійного аналітичного мислення, творчої наукової роботи, адекватної орієнтації у наукових і суспільних комунікаціях, формування стійкої професійної самоідентифікації, опанування різноманітних форм і стилів академічного письма, освоєння навичок ведення фахової дискусії. Впевнені, що вирішення цих завдань буде сприяти підвищенню якості вищої освіти загалом та забезпечить конкурентоспроможність наших випускників.

Список літератури

1. Белкин Д. Я. Несколько вступительных слов к 10-летию «Историкографических студий» // Дніпропетровський історико-археологічний збірник. – 2001. – Вип. 2. – С. 709 –711.

2. Легеза С.В. Встреча-семинар «Отці и дети в истории и культуре» // Дніпропетровський історико-археографічний збірник. – 2001. – Вип. 2. – С. 712–716.

А. М. Кабар, Ю. В. Лихолат, І. О. Зайцева, Н. В. Мартинова
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЛЬ БОТАНІЧНОГО САДУ ДНІПРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПОКРАЩЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ботанічний сад є науковим, освітнім та природоохоронним структурним підрозділом Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (ДНУ), на який покладено функції збереження біологічного різноманіття в регіоні шляхом інтродукції та акліматизації рослин з інших регіонів світу, створення колекцій, зокрема рідкісних та зникаючих видів рослин з метою збереження, освітньої та просвітницької роботи з питань біології та екологічного виховання молоді. На сьогодні сад має статус території природно-заповідного фонду загальнодержавного значення [1, 2].

На базі ботанічного саду проводиться підготовка студентів біолого-екологічного факультету, зокрема, навчальна, виробнича та переддипломна практика [2]. Ботанічний сад – постійна навчальна база студентів кафедри фізіології та інтродукції рослин. Рослинні колекції саду активно використовуються при викладанні навчальних дисциплін спеціальності 091 Біологія («Проектування та озеленення об'єктів ландшафтної архітектури», «Загальне паркознавство», «Біологія декоративних рослин та біологічні основи парко будування», «Фізіологічні основи фітодизайну», «Генетика», «Ботаніка», «Фізіологія росту та розвитку рослин», «Екологія та географія рослин»), 162 Біотехнології та біоінженерія («Клітинна інженерія: фітоінженерія») та 014 Середня освіта («Основи біометрії та постановки біологічного експерименту», «Натуралістична дослідницька робота в школі», «Організація позакласної роботи з біології», «Організація та методика ведення пришкольньої навчально-дослідної ділянки», «Організація та проведення екскурсій з біології в школі», «Методика викладання біології у загальноосвітніх навчальних закладах», «Методологія позакласної роботи з біології», «Основи науково-дослідної роботи школярів з біології», «Садівництво, квітництво та рослинництво в школі») на біолого-екологічному факультеті ДНУ. Результати наукових спостережень та зразки рослин, отриманих в ботанічному саду, використовуються при

написанні бакалаврських та магістерських дипломних робіт. Так, тільки в 2019 році на базі ботанічного саду були виконані 5 дипломних робіт бакалаврів та магістрів. Відповідно із договором про співробітництво між ДНУ та ДДАЕУ на базі ботанічного саду проходять навчальну та виробничу практику студенти, які навчаються на кафедрах «Садово-паркового господарства» і «Селекції та насінництва» агрономічного факультету». До послуг студентів – приміщення теплиць лабораторій рослинництва та дендрології, розплідницьких теплиць, оранжереї тропічних та субтропічних культур, де зібрано колекції понад 1000 таксонів рослин, а також ділянки відкритого ґрунту з наочною колекцією 1150 таксонів деревних рослин навчальних лабораторій дендрології та плодівництва, 800 видів трав'янистих рослин колекцій лабораторій природної флори та квітникарства. Значну цінність для навчального процесу мають колекції рослин, що занесені до Червоної Книги України (50 видів), Дніпропетровської області (59 видів), реліктів третинної флори (110 видів). Колекційний фонд рослин використовується як матеріал для проведення наукових досліджень співробітниками ботанічного саду, аспірантами та викладачами кафедри фізіології та інтродукції рослин з залученням студентів та магістрантів біолого-екологічного факультету [3, 4]. На сьогодні ботанічним садом разом з кафедрою фізіології та інтродукції рослин проводиться робота за держбюджетними науковими темами, зокрема, д/б теми **«Фізіологічні основи ефективної інтродукції нетрадиційних плодових та ягідних культур в умовах Степового Придніпров'я»** та «Еколого-фізіологічні аспекти підбору асортименту рослин до умов Степового Придніпров'я».

Для ознайомлення відвідувачів саду з багатством рослинного світу співробітниками саду постійно проводяться оглядові та тематичні екскурсії, майстер-класи, консультації, тематичні групові та індивідуальні заняття. Також колектив ботанічного саду приймає активну участь в проведенні тематичних біологічних квестів школярів-абітурієнтів різних шкіл та ліцеїв міста й області на території саду. Так, 12.10.2018 року, 7.05.2019 року та 6.10.2019 року були проведені заходи «Свято осені», «Весняний вернісаж» і «День науки в ботанічному саду», метою якого була популяризація біологічної і екологічної науки серед населення міста та регіону та залучення до навчання в університеті випускників шкіл та середніх навчальних закладів регіону. Проводиться активна робота в соціальних мережах щодо поширення знань в галузі біології серед населення. Були опубліковані численні матеріали щодо діяльності ботанічного саду, його колекційного фонду в різних інформаційних виданнях регіону та України («Наше місто», «Дніпро вечірній», «Міст-Дніпро», «Вісник Придніпров'я», «Павлоград.info», «Новости Каменского», «дероДніпро», «VGORODE.UA.», «ИНФОРМАТОР»,

«Днепровская панорама», «Gorod.dp.ua», «УНІАН. Інформаційне агентство», «ГАЗЕТА.dp.ua»). Також співробітники ботанічного саду приймають активну участь у телепередачах та телеефірах на каналах 9, 11, 34, 21, 51, 1+1, 2+2, «Відкритий».

Список літератури

1. Положення про Ботанічний сад Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара загальнодержавного значення (нова редакція). Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18 червня 2018 року N 214. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/FN044092?an=1> (дата звернення: 18.03.2020).

2. Біолого-екологічний факультет ДНУ імені Олеся Гончара: історія, сьогодення та майбутнє. Дніпро: Ліра, 2018. 304 с.

3. Каталог растений Ботанического сада Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара / В. Ф. Опанасенко и др. Днепропетровск: Ліра, 2015. 228 с.

4. Зайцева І. О., Опанасенко В. Ф. Путівник по Ботанічному саду. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2008. 112 с.

О. В. Каховська, Є. В. Коваленко-Марченкова
*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури»*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

На сьогоднішній день в умовах студентоцентрованої системи навчання йде переосмислення відносин студент-ЗВО. Випускники є тим «лакмусом», що свідчить про якість підготовки майбутнього фахівця. Разом з тим, на сучасному етапі змінюється змістовне наповнення щодо розуміння якості освіти. Раніше найголовніша мета, яка поставала перед закладом освіти – надати ґрунтовні знання за відповідною спеціальністю, що не є достатнім на сучасному ринку праці. Не менш важливими постають такі навички, як соціальна активність, комунікативність, soft skills. Вважаємо, що конкурентоспроможність випускника - це не тільки якість знань, а й його особиста конкурентоспроможність, яка в сучасних умовах постає викликом і для ЗВО. Адже ми живемо в соціумі. І навіть найкращий фахівець, не пристосований до життя у соціумі, не зможе повністю розкрити свій потенціал, реалізувати себе за фахом, що, в підсумку, призведе і до втрат у іміджевих позиціях ЗВО [1]. Тому зараз йде глибинне переосмислення завдань закладів освіти в царині підготовки конкурентоспроможного випускника. Виокремимо в структурі

конкурентоспроможності випускника такі складові, як особистісний рівень та рівень ЗВО. І якщо рівень ЗВО, як надавача професійних знань, завжди був у полі зору через складання певних рейтингів ЗВО, присвоєння статусу «національний» тощо, то формуванню особистісного рівня конкурентоспроможності випускника не приділялося достатньо уваги, наслідками чого стали збільшення безробіття серед випускників та, з боку бізнесу, вимога, крім диплома, мати певний практичний досвід. Формально студенти здобували цей практичний досвід під час виробничої та переддипломної практик, але його або недостатньо, або рівень не відповідає вимогам стейкхолдерів. Більшість стейкхолдерів зазначають, що вадами випускників є, з одного боку, – дуже абстрактні та теоретичні уявлення про роботу в цілому та, зокрема, за спеціальністю, по-друге – необхідно забагато часу (за оцінками бізнесу) витратити на адаптацію випускника до праці у професійній спільноті [2]. Тож крім того, що студент «начебто» зацікавлений у власній майбутній конкурентоспроможності зараз і ЗВО ні аби як зацікавлений в конкурентоспроможності свого випускника. Чому «начебто»? Бо за різноманітними соціологічними опитуваннями третина студентів ніколи нічого не робила для того, щоб підвищити власну конкурентоспроможність. В цих умовах ЗВО повинно донести до студента важливість формування власної особистісної конкурентоспроможності та всіляко сприяти її формуванню. До вирішення цього необхідно підходити комплексно. Перший етап – це моніторинг затребуваності професії на ринку праці, звичайно, - це перспективна оцінка, адже мине мінімум років до виходу фахівця на ринок. На другому - залучення представників бізнесу до розробки освітньої програми. І хоча, за формальними ознаками, вони і раніше були у складі розробників освітньої програми, зараз ця співпраця повинна перейти від «поставити підпис» до продуктивного діалогу, розглядаючи представників бізнесу, як тих стейкхолдерів, які під час навчання беруть майбутніх фахівців на практики, а за підсумками навчання надають перше робоче місце. Для цього, принаймні на рівні ЗВО, необхідно, як обов'язковий критерій для моніторингу, запровадити оцінку наскрізного зв'язку участі представників бізнесу у розробці ОП, скільки студентів вони беруть на практику та скільки надали перших робочих місць. Цей показник дозволить упередити формалізацію процесу участі бізнесу в ОП. Адже зараз виникає ситуація коли для проходження акредитації, ЗВО на сайті розміщують рецензії від роботодавців щодо важливості ОП і її погодження, але при наскрізному моніторингу ці роботодавці (в більшості випадків) не надають місця на проходження виробничої та переддипломної практики і так само їх не має в списку підприємств, де працевлаштовані випускники за даною освітньою ОП (за рідким виключенням). По-третє, принаймні ті представники бізнесу, які залучалися до розробки ОП, так само є відповідальними за формування конкурентоспроможного фахівця і впродовж всього часу навчання

студента повинні активно приймати участь в освітньому процесі через проведення практичних занять, зустрічей із студентами, надання реальних кейсів для їх розв'язання під час аудиторних занять, безпосередньої участі під час складання завдань курсових робіт та обрання тем кваліфікаційних робіт. Звичайно, є юридичні та організаційні питання, які виникають при залученні цих фахівців у освітній процес, проте їх участь є невід'ємною складовою в формуванні особистісної конкурентоспроможності студента, адже до них найбільша довіра з боку студентів у підтвердженні факту, що практика неможлива без попередньої ґрунтовної теоретичної підготовки: як професійної – безпосередньо для виконання професійних функцій, так і гуманітарної та soft skills – для формування соціально активного та соціально відповідального члена трудового колективу та соціуму в цілому. Також зараз активно починає впроваджуватися дуальна освіта, коли є поєднання професійної діяльності за фахом і теоретичного навчання. Як результат, у студента з'являється професійний досвід і одночасно підвищуються вимоги до теоретичних знань, що надаються у ЗВО. Така людина більш вимоглива до сучасних знань та більш відповідальна щодо формування особистісної конкурентоспроможності. Таким чином, сучасні ЗВО повинні бути відкриті до зовнішніх стейкхолдерів і лише ті, хто забезпечать конкурентоспроможних випускників, забезпечать велику кількість абітурієнтів.

Список літератури

1. Tang, K. N. (2018). The importance of soft skills acquisition by teachers in higher education institutions. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 30 (1), 1-6. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.1016/j.kjss.2018.01.002>.
2. Global Competitive Index/GCI. (2018). The global competitiveness report 2017–2018: Quality of education [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://reports.weforum.org/pdf/gci-2017-2018-scorecard/WEF_GCI_2017_2018_Scorecard_GCI.B.05.02.pdf.

О. Л. Кірдан

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: САМООЦІНЮВАННЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією із процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти є акредитація освітніх програм (далі ОП). З 2019 р. акредитація проводиться відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (затвердженого наказом

Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 р. № 977, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 8 серпня 2019 р. за № 880/3385.

Відповідно до правил її проведення заклад вищої освіти повинен провести самооцінювання ОП. Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти в Україні напрацьовано ґрунтовні методичні матеріали та інструктивні документи. Водночас на рівні закладу вищої освіти нова процедура акредитації викликає низку запитань, значна частина яких пов'язана із самооцінюванням ОП; включенням до процесу їх проектування, реалізації та оцінювання роботодавців-стейкхолдерів. Однак саме включення роботодавців як активних учасників освітнього процесу уможливорює підвищення якості вищої освіти шляхом забезпечення конкурентоспроможності випускників ЗВО на ринку праці.

У попередніх дослідженнях ми окреслили актуальні аспекти підготовки конкурентоздатного фахівця та запити ринку праці [1]; схарактеризували внутрішню систему забезпечення якості освітньої програми закладом вищої освіти у контексті принципів вдосконалення навчання та викладання [2]. У статті «Виклики та перспективи розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Україні» нами визначено пріоритетні напрями відповідальності закладів вищої освіти за внутрішнє забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності: місія і візія закладу вищої освіти, студентоцентризм та залучення студентів до внутрішнього оцінювання якості, самооцінка закладу вищої освіти, політика прозорості та підтримка академічної доброчесності й запобігання проявам академічного шахрайства [3].

У січні-лютому 2020 р. нами проаналізовано 18 сайтів ЗВО України щодо забезпечення публічності ОП. Відтак вважаємо за необхідне зупинитись на найбільш проблемних моментах, характерних для низки закладів. Найперше, на сайтах ЗВО представлено програми за освітніми ступенями, але не впорядковано за роками уведення в дію. Тому не зрозуміло переглядалися ці освітні програми і що власне було причиною перегляду? Чи враховано всі, діючі нині, державні стандарти вищої освіти? Чи всі ОП внесено в ЄДЕБО та присвоєно їм відповідний номер?

До найтипівіших помилок в оформленні та змісті освітніх програм віднесено такі: не вказано гарантів програм, відсутні підписи, дати затвердження, номери протоколів, некоректно й дуже загально сформульовано мету й фокус ОП, незрозумілий зв'язок цілей ОП з місією та стратегією університету, потребують корегування описи ОП, не вказано чи враховано галузевий та регіональний контекст; з багатьох програм відсутні або не відкриваються матриці відповідності, відсутні структурно-логічні схеми ОП, низку освітніх програм оформлено без дотримання встановлених вимог.

Саме тому, на наш погляд, при розробленні освітніх програм та перегляді діючих необхідно звернути увагу на: відповідність ОП діючим стандартам вищої освіти, коректне формулювання мети й фокусу ОП, зв'язку цілей ОП з місією та стратегією університету, опису освітньої програми, формулювання цілей, врахування галузевого та регіонального контексту, позицій та потреб усіх стейкхолдерів, вивчення тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм; корегування ПРН із освітніми компонентами, структурувати сторінки ОП на сайті університету та підтримувати їх в актуальному стані; після внесення всіх відповідних коректив підготувати англомовні варіанти ОП.

Отже, запорукою підвищення якості вищої освіти є відповідальність закладу вищої освіти при самооцінюванні освітніх програм, спроможність на інституційному рівні виявляти та критично оцінити сильні та слабкі сторони в їх реалізації, упроваджувати парадигму лідерства та соціального служіння.

Список літератури

1. Кірдан О.Л., Кірдан О.П. Підготовка конкурентоздатного фахівця та ринок праці: виклики та перспективи освіти / О.Л. Кірдан, О.П. Кірдан // Підготовка конкурентоздатних фахівців: виклики сучасності: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Кривий Ріг, 25 – 26 квітня 2018 р./ за заг. ред. Л. М. Сергеевої, Т. І.Стойчик – Кривий Ріг: КПГТЛ, 2018. – том 2. – С. 81-83. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/9025>

2. Кірдан О.Л. Внутрішня система забезпечення якості освітньої програми закладом вищої освіти у контексті принципів вдосконалення навчання та викладання / О.Л. Кірдан // Збірник тез II Міжнародної наукової Інтернет конференції «Вища освіта: удосконалення якості підготовки фахівців» (26-27 квітня 2018 р. м. Київ) / Укладач Н.В. Пазюра. Київ: Альфа-ПІК, 2018 – С. 35-37. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/9024>

3. Кірдан О.Л. Виклики та перспективи розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Україні // О.Л. Кірдан / Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : ВПЦ Візаві, 2017. – Випуск 16. – С. 277 – 283 Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/7818>

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО СПЕЦІАЛІСТА

В останні десятиліття складність і швидкість суспільного розвитку постійно зростають. І чим швидше відбуваються ці зміни, тим скоріше застарівають отримані раніше знання, вміння і навички [1]. Одноразова освіта вже не забезпечує конкурентоспроможність випускника на ринку праці. В постіндустріальному суспільстві високий рівень компетентності та профе-сіоналізму кадрів здатна забезпечити безперервна освіта, зокрема самоосвіта.

Сучасна вища школа повинна бути гнучкою, вміти адаптуватися до ло-кальних вимог та умов глобального світового порядку, які постійно змінюють-ся. Час стабільності позаду і жорсткі незмінні стандарти, норми і правила сьогодні вже неактуальні. Формальні інститути освіти з їх консервативними підходами виявилися не готові задовольнити виникаючі потреби, і тоді ринкова ніша швидко заповнилася тими, хто запропонував більш гнучку неформальну освіту. Організатори приватних курсів, бізнес-тренери та коучі виявилися більш мобільними, пластичними і затребуваними, ніж громіздкі ієрархічні освітні структури.

В ринкових умовах освіта – це товар, який потрібно продавати, а щоб стимулювати попит на нього, навчальний заклад має пристосовуватися до можливостей і запитів своїх "клієнтів". Більшість студентів з економічних причин змушені сьогодні працювати, щоб забезпечити себе самим необхідним та оплачувати освіту. Тому вищі навчальні заклади повинні пропонувати свій продукт на таких умовах, які будуть максимально зручні студентам.

Відповідно до міжнародної класифікації освіти стаття 8. Закону України “Про освіту” виділяє три її види: формальна (інституціоналізована), неформальна (неінституціоналізована) та інформальна (позаінституційна) [2].

Формальна освіта існує у вигляді структурованої та сертифікованої довго-строкової програми або короткочасних курсів, прослухавши які випускник, що успішно здає підсумкові іспити, набуває законодавчо встановлене право займа-тися професійною діяльністю. Рівень академічної кваліфікації визначається в дипломі (або іншому сертифікаті) єдиного, як правило, загальнодержавного або міжнародного зразка. Прийнята система вимог в формальній освіті обмежує вільне поводження з методами і технологіями навчання [1].

Об'явлений МОН України курс на автономію ВНЗ, головна прихована мета якого – максимально скоротити бюджетне фінансування галузі через катастрофічне становище державних фінансів, перетвориться у відмінності освітніх програм. А відсутність єдиних вимог до підготовки фахівців неодмінно винесе на поверхню питання взаємозамінності на робочому місці випускників різних ВНЗ, працівників однакового профілю і рівня кваліфікації. Отже, існує об'єктивна необхідність узгодження програм підготовки фахівців принаймні в масштабі регіону. До розробки професійних стандартів, освітніх програм, систем оцінки якості підготовки майбутніх фахівців доцільно залучати і представників роботодавців.

Окремою проблемою здобуття освіти є пристосування національних освітніх систем до умов глобалізації, можливості отримання кваліфікації та її підвищення в інших країнах, враховуючи сучасні міграційні процеси та їх інтенсивність. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фахівців і зростанню попиту на освіті послуги.

При переході від індустріального до постіндустріального суспільства зі зміною характеру продуктів виробництва – від матеріального до інтелектуального – виникла потреба в безперервному наповненні багажу знань та навичок. Для задоволення виниклих освітніх потреб з'явилася і стала активно розвиватися неформалізована освіта, зокрема корпоративне навчання.

Неформальна освіта, що організовується у формі короткострокових курсів, майстер-класів або семінарів, не дає права займатися трудовою діяльністю на професійних засадах, але дозволяє підвищити кваліфікацію за рахунок здобуття додаткових знань і вмінь, необхідних для праці в певній галузі, які не належать безпосередньо до технологічного змісту професійної діяльності. Основна ознака неформальної освіти – відсутність стандартизованих вимог до результатів навчальної діяльності, але присутні інші ознаки навчання – мета, завдання, процедура зарахування, аудиторні заняття, система оцінювання успішності, сертифікат про закінчення із зазначенням змісту пройденого курсу [1].

Документи про успішне проходження неформалізованих курсів можуть бути враховані при викладанні аналогічної за змістом дисципліни в ВНЗ. Наприклад, студент, який працює і не відвідує заняття з даної дисципліни, надає сертифікат про проходження аналогічних курсів і може на загальних умовах бути допущений до здачі іспиту. Або ВНЗ може розробити процедуру скликання профільної комісії для екзаменації студентів, які отримали знання з певних курсів в закладах та установах неформальної освіти.

Неформальна освіта виконує ще одну важливу функцію – в результаті творчого підходу викладачів до процесу надання знань з'являються нові техно-логії навчання, які проходять апробацію, вдосконалюються і

поширюються в системі неформальної освіти, а вже в разі доведеної їх ефективності приймаються і системою формальної освіти. Надалі нова технологія включається в систему підготовки, тобто стає повноцінним атрибутом формальної освіти.

Неформальна освіта як більш швидкодіюча є фундаментом для професійної мобільності фахівців за умов різких змін на ринку праці.

Інформальна освіта передбачає набуття знань та вмінь завдяки індивідуальній самомотивованій пізнавальній діяльності. Інформальна освіта неструктурована та несертифікована, часто безсистемна, її результатом є власний життєвий досвід людини. Інформальна освіта – це бесіди в колі сім'ї, з друзями, з викладачами в позааудиторний час, з колегами, разові лекції, туристичні подорожі, читання журналів, перегляд телепрограм, хобі, взагалі будь-які шляхи самостійного отримання знань та навичок. До інформальної освіти відноситься і процес спадкоємності поколінь, коли наставництво старших і досвідчених працівників в ході спільної діяльності на виробництві дає можливість переймати безцінний практичний досвід від ветеранів підприємств. Потужний ресурс індивідуального пізнання світу створюють комп'ютерна техніка та Інтернет.

Останні події в країні і світі, безпрецедентні карантинні заходи вже надають поштовх розвитку онлайн-освіти. Щоб бути затребуваними на ринку освітніх послуг, ВНЗ повинні активно розвивати та вдосконалювати зручне для працюючих студентів онлайн-навчання. Віддалена освіта дасть можливість зекономити кошти на комунальні послуги в холодний період року, а викладачі та студенти, працюючи в комфортних для себе домашніх умовах, зекономлять час, який вони б витратили на очікування транспорту та переїзд, щоб дістатись до навчальних закладів, та зможуть його використати більш корисно.

В нашому хаотичному світі єдиною важливою компетенцією є компетенція безперервного навчання [3]. Сьогодні конкурентоспроможність випускника ВНЗ на ринку праці здатне забезпечити безперервне навчання на основі гармонійного поєднання декількох форм освіти – формальної, неформальної та інформальної, але для цього поки що відсутня база. Система підготовки фахівців повинна бути націлена на розвиток здібностей студентів за рахунок різноманітності освітніх практик, реалізація яких забезпечується широкими можливостями інформаційних ресурсів. Сучасна ефективна освіта повинна поєднувати в собі елементи порядку і хаосу, що дозволить готувати конкурентоспроможних фахівців для роботи в епоху постійних змін та бурхливого розвитку інформаційних технологій.

Список літератури

1. Шилова О.Н., Рейзвих Т.Н. Неформальное образование: исторический аспект и современность // Вестник РХГА. 2015. №2. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/neformalnoe-obrazovanie-istoricheskiy-aspekt-i-sovremennost> (дата обращения: 27.03.2020).

2. Закон України “Про освіту” № 2145-VIII від 05.09.2017 (в редакції від 18.03.2020) Електронний ресурс. – Спосіб доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n131>.

3. Салливан Дж. Непрерывное обучение как единственно важная компетенция. – URL: <http://www.hrm.ru/nepreryvnoe-obuchenie-kak-edinstvenno-vazhnaja-kompetencija>.

Ю. Ю. Коломієць

Національний університет «Одеська юридична академія»

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Враховуючи важливість вищої освіти, держава взяла на себе обов’язок сприяти сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти впродовж життя. Але сучасні реалії свідчать про те, що вища освіта втрачає свій авторитет і поступово все більше поступається місцем іншим формам отримання знання.

Найбільшою популярністю користуються інтернет-блоги та майстер-класи. Сучасна молодь не розуміє, чому потрібно витратити свій час, кошти батьків, прикладати зусилля на вивчення, як їм здається, непотрібних дисциплін. Деяким батькам вдається наполягти на тому, щоб діти отримували вищу освіту, але без розуміння мети та практичної значущості вищої освіти, діти не зацікавлені в навчанні, що неодмінно відображається на якості освіти. Отриманий диплом не є безперечним доказом отриманих знань, тому роботодавці не завжди просять його надати (достатньо пройти співбесіду – показати впевненість у собі, вміння спілкуватись з людьми та кмітливість). Отже задля працевлаштування достатньо подивитися інтернет-блог «Як стати успішними та впевненими у собі» і пройти майстер-клас за тією спеціальністю, якою ти плануєш займатися.

Поза увагою недосвідченої молоді залишається те, що інтернет-блоги та майстер-класи можуть бути лише додатковою формою отримання знання. Інтернет-блоги та майстер-класи не дають цілісного уявлення стосовно певної професії. Вони дають відповіді на конкретні питання, які мають допомогти слухачу в певній життєвій ситуації. Відсутність системи знань перешкоджає застосуванню їх на практиці.

Історично так склалося, що навчання – цілеспрямований педагогічний процес організації і стимулювання активної навчальної і пізнавальної

діяльності учнів щодо оволодіння науковими знаннями, уміннями та навичками, розвитку творчих здібностей, світогляду та морально-естетичних поглядів і переконань [1, с. 56]. Навчання полегшує процес отримання досвіду та прискорює його значущість. Саме через це в Інтернеті з'являється онлайн школи блогерів, а особи, які ведуть мастер-класи називають себе майстрами (учителями).

В умовах, що склалися підвищити конкурентоспроможності сучасної вищої освіти можна за рахунок: роз'яснення етичної бази, на якій ґрунтується законодавство України у сфері освіти; покращення організації учбового процесу; підтримання образу якісної вищої освіти, яка має важливе практичне значення.

За п. 1-1, ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності ґрунтується на академічній доброчесності, якою вважається: сукупність етичних принципів та визначених законодавством України у сфері освіти правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Етичні принципи сучасної освіти мають абстрактний характер, тому кожен їх розуміє як йому заманеться. Наприклад, в проекті Етичного кодексу українського вчителя, який широко обговорюється в Інтернеті, згадується такий принцип як домінантність інтересів учня. У визначенні цього принципу міститься наступне положення: «У межах дотримання вимог законодавства вчитель у своїй професійній діяльності дотримується переваги інтересів учня перед інтересами усіх інших осіб...» [2]. Виникає питання: що слід мати на увазі під інтересами учня: інтереси, які в нього вже сформовані, або інтереси, які мають сформуватися, адже вчитель та викладач впливають на формування особистості учнів та студентів і, як відомо, тільки справжня особистість насправді знає чого хоче. Сама по собі постановка питання про домінантність інтересів учня веде до егоїзму учнів і принижує інших осіб. Академічна доброчесність передбачає двосторонні відносини, які виникають з певною метою, яка не зводиться лише до задоволення інтересів учнів та студентів, адже є більш глобальні цілі, в досягненні яких приймає участь освіта.

Незважаючи на те, що організація учбового процесу постійно змінюється, якість вищої освіти від цього не підвищується. Наприклад, зменшення кількості аудиторних занять призвело до того, що молодь несумлінно ставиться до навчання. Вільний час вони витрачають не на навчання, а на спілкування в Інтернеті або на те, щоб десь підробити. Аудиторні години дисциплінують учнів та студентів, змушують серйозно ставитись до навчання.

Поза увагою учасників учбового процесу залишається важливість підтримання образу якісної вищої освіти, яка має практичне значення. На сайтах вищих учбових закладів дуже добре розписано за яким напрямками можна отримати освіту, в яких конкурсах, марафонах, конференціях можна взяти участь. На фотокартках щасливі студенти і викладачі, які у реальному житті критично ставляться до учбового процесу, і один до одного, що неодмінно припинює конкурентоспроможність вищої освіти.

Список літератури

1. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, доп. і перероб. // Укладач О.Є. Антонова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.
2. Етичний кодекс українського вчителя. Обговорюємо проект. <https://pedkab.wordpress.com/2013/03/07/етичний-кодекс-українського-вчителя>.

О. Є. Кононова, О. Л. Штапакова

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО

Важливим завданням сучасної вищої школи є забезпечення високого рівня конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Вказане завдання є дуже складним з огляду на трансформації інформаційно-комунікаційного характеру, періодичні кризові явища в галузях, економіці на різних рівнях, коливання попиту на ринку праці, масштабну автоматизацію в деяких сферах, яка передбачає потребу звільнення, перепрофілювання працівників тощо. В сучасних наукових теоретично-емпіричних дослідженнях розглядається зазначена проблема в контексті пошуку та впровадження оптимізаційних напрямків, які б давали змогу вирішити питання конкурентних позицій випускників вищих навчальних закладів з різних спеціальностей. Спробуємо систематизувати основні підходи в даній сфері відповідно до ключових класифікаційних ознак процесів оптимізації.

По-перше, існує підхід, пов'язаний з посиланням на можливість удосконалення стану конкурентоспроможності випускників ВНЗ через покращення навчальних процесів (процесний підхід) та потребою

партнерства вищих навчальних закладів з потенційними роботодавцями (підхід орієнтує на впровадження навчально-приватного партнерства).

В контексті положень даного підходу слід виокремити погляди Я. Цебро, які передбачають класифікацію напрямків оптимізації в рамках зазначених сфер. Зокрема, за твердженням автора, серед таких оптимізаційних заходів за вказаними двома напрямками слід виділити [5]:

1) процесні шляхи покращення, які передбачають трансформацію навчальних процесів, яка включає: напрямок розробки та впровадження стандартів професій, які будуть містити чіткий комплекс навичок, знань, які потрібні тим або іншим майбутнім фахівцям за всіма спеціальностями; напрямок змін процесів, коригування та радикальна зміна змісту навчальних планів навчання для забезпечення студентів знаннями, навичками, що потрібна на сучасному ринку праці. Слід зазначити, що в даній площині важливо враховувати факт постійних змін ринку праці, і потребу підготовки студентів до вміння швидкої адаптації до них;

2) впровадження навчально-приватного партнерства. Вказаний комплексний захід, на думку автора, передбачає залучення роботодавців до: прийняття на себе зобов'язань щодо прийняття студентів на практику; участь представників-роботодавців до ВНЗ для викладання певних курсів, тренінгів тощо; участь у фінансуванні викладання певних напрямків навчання, за якими є актуальна потреба висококваліфікованих фахівців.

Відповідно до змісту першого наукового підходу можна відмітити класифікацію напрямків оптимізації, сконцентрованих на роботі ВНЗ стосовно створення умов підвищення конкурентоспроможності власних випускників, визначену О. Темченко [3, с. 103]. Авторка відзначає, що такі напрямки можуть включати, зокрема: формування високого рівня ефективності планування та оптимізації програм, планів навчання; покращення політики управління кадрами; перебудову методичної роботи за напрямком сприяння розвитку творчих ініціатив, самостійних підходів навчання, опанування інформації тощо; підвищення ступеню інформаційно-комунікаційного забезпечення навчальних процесів; створення партнерської взаємодії з потенційними роботодавцями (різні рівні зв'язків); розвиток умов здійснення науково-дослідницької діяльності (з практичним орієнтиром).

По-друге, можна виокремити науковий підхід, пов'язаний із акцентом на тому, що вагома роль у завданні покращення конкурентних позицій випускників ВНЗ належить саме цим закладам і, що вони повинні сприяти підвищенню готовності студентів до професійного життя використовуючи психолого-педагогічний супровід (психолого-педагогічний підхід). В рамках зазначеного підходу можемо виділити визначення складу елементів діяльності ВНЗ, необхідним для вирішення досліджуваної проблеми, сформульоване А. Ричажниковою [2], зокрема: підвищення

акмеологічної направленості особистості (постійний професійний та творча самореалізація); підвищення професійної та загальної компетенції; сприяння розвитку якостей молодих фахівців, які є такими, що визначають становлення конкуренції (професійні та соціально значущі якості, які сприяють соціалізації в трудовому колективі, досягненням в професії, комунікації з клієнтами). Зазначений підхід, на наш погляд, лежить в площині сприяння психологічної готовності та сфері розвитку безперервної самоосвіти, як необхідної вимоги адаптації до сучасних реалій. Схожі позиції стосовно покращення конкурентоспроможності випускників ВНЗ на ринку праці виокремлено в дослідженнях Н. Данакіна, А. Шутенко [1], С. Хазової [4].

Було висвітлено систематизацію окремих наукових підходів щодо покращення конкурентоспроможності випускників ВНЗ, сформульованих в рамках теоретичних, емпіричних досліджень. Розвиток нових оптимізаційних напрямків залежить від змін вимог ринку, трансформації суспільних відносин, інформаційно-комунікаційних нововведень, наукових розвідок за вказаною проблематикою.

Список літератури

1. Данакин Н.С., Шутенко А.И. Конкурентоспособность выпускников как показатель эффективности работы современного ВУЗа. Дата оновлення: 25.04.2020. <https://www.science-education.ru/article/view?id=15869> (дата звернення: 25.04.2020)
2. Рычажникова А.С. Повышение конкурентоспособности выпускников в организационно-педагогической работе вуза. Совет ректоров. 2015. № 8. С. 42-47
3. Темченко О.В. Управління формуванням конкурентоспроможного фахівця засобами вищого навчального закладу. Актуальні питання освіти і науки. 2017. № 9. С. 97-104
4. Хазова С.А. Развитие конкурентоспособности будущих специалистов образовательной среде вуза. Дата оновлення: 25.04.2020. <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-konkurentosposobnosti-buduschih-spetsialistov-v-obrazovatelnoy-srede-vuza> (дата звернення: 25.04.2020)
5. Цебро Я.І. Конкурентоспроможність випускника вищого навчального закладу: вимоги та оцінка. Економіка та держава. 2015. № 5. С. 93-93

Н. А. Кот

Бердянський державний педагогічний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНА ОСВІТА НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Загострення конкуренції у сфері освіти закономірно ставить перед вищою педагогічною освітою завдання підготовки конкурентоспроможного фахівця. Для визначення особливостей конкурентоспроможності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу необхідно з'ясувати, якого саме педагога чекають у системі дошкільної освіти [2].

Зустрічі зі стейкхолдерами в Бердянському державному педагогічному університеті показали, що дошкільні заклади очікують спеціаліста, який в змозі орієнтуватись в сучасних підходах щодо навчання та виховання дітей дошкільного віку, визначати спрямованість навчально-виховного процесу в залежності від того, в якому типі дошкільного закладу він працює: в комбінованому, де функціонують спеціальні або інклюзивні групи, в закладі компенсуючого типу (спеціальному, санаторному).

Аналіз анкетування випускників спеціальності Дошкільна освіта показує, що вони методично не готові до змін освітньої ситуації за місцем роботи: не чітко уявляють як здійснювати корекційно-розвивальне навчання з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей різних нозологічних груп та дітей з соматичними відхиленнями, які форми і способи організації навчального процесу спланувати, щоби виконати вимоги програми відповідної вікової групи, як організувати ефективну ігрову, навчальну та комунікативну взаємодію таких різних малюків, сприяти укріпленню їх фізичного та психічного здоров'я.

В сучасних дослідженнях, проведених в галузі вітчизняної спеціальної педагогіки та фізичної культури, вказується на те, що дошкільникам, які часто й тривало хворіють, мають відхилення в розвитку особливо необхідна рухова активність, що адаптована до функціонального стану організму. Отже, в наш час стає актуальною проблема впровадження в спеціальні, санаторні та інклюзивні групи адаптивного фізичного виховання (АФВ), яке дасть можливість змінити традиційний підхід до організації рухової діяльності дітей (переважання поступового моторного тренажу) на розвивальні форми роботи. Завдання компенсації і реабілітації при цьому не знімаються, а вирішуються в більш широкому гуманітарному контексті. Дитина з об'єкту медико-педагогічних дій перетворюється на

суб'єкт свого оздоровлення, яке виступає як одна з ліній його нормального розвитку [1].

Таким чином, існує суперечність між запитом спеціальної та інклюзивної дошкільної освіти у фахівцях, здатних запроваджувати АФВ в роботу з особливими дітьми та традиційним змістом професійної підготовки випускників спеціальності Дошкільна освіта. Необхідність розв'язання даної суперечності обумовила внесення до навчального плану здобувача І (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта дисципліни «Організація адаптивного фізичного виховання дітей в спеціальних, санаторних та інклюзивних групах».

Програма навчальної дисципліни включає 4 змістових модуля. У першому модулі розглядаються концептуальні засади сучасних підходів до організації адаптивного фізичного виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку та стану здоров'я.

Другий модуль знайомить здобувачів вищої освіти з методикою АФВ дітей з особливостями психофізичного розвитку (з сенсорними порушеннями, розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку, порушеннями мовлення, розладами аутичного спектру, легкою формою дитячого церебрального паралічу, гіперактивністю та синдромом дефіциту уваги та ін.). Розглядаються шляхи створення цілісної системи фізичного виховання, оздоровлення та реабілітації вихованців на основі комплексного медико-психолого-педагогічного супроводу.

Вивчаючи третій модуль, майбутні вихователі знайомляться з методикою АФВ дітей в залежності від стадії соматичного захворювання (компенсація, субкомпенсація, декомпенсація), зі шляхами відновлення адаптації організму до фізичних навантажень, що дає їм змогу здійснювати фізкультурно-оздоровчу роботу в санаторних групах.

Четвертий модуль «Організація фізичного виховання дітей в інклюзивній групі» дає уявлення про особливості організації рухової діяльності дошкільників в інклюзивних групах з урахуванням їх психофізичних особливостей, про забезпечення позитивної взаємодії дітей, що мають певні вади розвитку зі здоровими однолітками в процесі рухової діяльності.

Ми передбачали, що вивчення даного курсу допоможе здобувачам вищої освіти глибше зрозуміти можливості АФВ як одного з провідних засобів корекції розвитку дітей, які потребують тривалого лікування та реабілітації відповідно до їх особистісних можливостей; концептуальні засади сучасних підходів до організації АФВ дітей з особливостями психофізичного розвитку та стану здоров'я в спеціальних, санаторних та інклюзивних групах дошкільного закладу та у сім'ї: мету, завдання, засоби, зміст, основні форми роботи, методика їх проведення та критерії оцінки ефективності; шляхи відновлення стану здоров'я та порушених або

тимчасово втрачених функцій організму дитини та здібностей до дій, необхідних для існування в суспільстві; основи діагностики, прогнозування, корекції здоров'я, фізичного та рухового розвитку особливих дітей, напрямки та форми співпраці з їх сім'ями.

Курс формує у майбутніх вихователів ставлення до педагогічної професії як гуманістичної місії, мотиваційну готовність до фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку та стану здоров'я, підвищує їх статус у конкурентному середовищі ринку праці.

Список літератури

1. Адаптивне фізичне виховання: навч. посібник / уклад.: Осадченко Т. М., Семенов А. А., Ткаченко В. Т. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 210 с.

2. Розвиток конкурентоспроможної особистості у межах сучасної освіти: реалії та перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 7-8 грудня 2017р. Івано-Франківськ, НАІП, 2018. 292 с.

Н. О. Краснікова, Т. В. Гринько

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відповідно до Рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 26 червня 2019 р. відносно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості одним з інструментів підвищення якості освіти та забезпечення її конкурентоспроможності є регулярні онлайн опитування студентів, які мають здійснюватися перед кожною сесією та результати яких мають обговорюватися на засіданнях кафедри, Вченої ради, на інших університетських майданчиках із залученням працеводів, представників студентського самоврядування та просто зацікавлених активних здобувачів вищої освіти.

Для внутрішнього моніторингу якості освіти важливою є думка як зовнішніх так і внутрішніх стейкхолдерів. Треба усвідомлювати, що студенти є не тільки внутрішнім стейкхолдером освітнього процесу, але і головним його замовником. Якщо студента не влаштовуватиме якість освітнього процесу, його негативна думка формуватиме негативне суспільне враження про заклад вищої освіти, що вплине на попит на навчання в цьому ЗВО. Отже, і в контексті нової парадигми змін системи

вищої освіти, неможливо визначити напрямки таких змін, не дізнавшись думки студентів, що вже навчаються.

Студенти висловлюватимуть свої пропозиції та зауваження стосовно навчального процесу за наступних умов:

1. Розуміння студентоцентрованого підходу у освітньому процесі. Студент має усвідомлювати, що він суб'єкт, а не об'єкт освітнього процесу, з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможний бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. Усвідомлення відповідальності за висловлену думку і розуміння її важливості для ЗВО. Підвищити активність громадянської позиції можливо тільки за умови зворотного зв'язку, тобто коли студент побачить, що змінилось завдяки його думці.

3. Анонімності. Студент має бути впевненим, що його особиста думка не вплине на його оцінювання.

4. Вчасності. Вважається, що найдоречніше визначати думку студента з певної дисципліни після прослуховування ним повного лекційного курсу, але до складання іспиту.

5. Сучасності форми виявлення та фіксування думок студентів.

Думка студентів має стосуватися:

1. Відповідності дисципліни зазначеним у ній компетентностям та результатам навчання.

2. Сучасності та відповідності методів викладання та контролю.

3. Достатності кількості самостійних годин для виконання самостійної роботи за дисципліною.

4. Системності, логічності та чіткості сформованої освітньої програми.

5. Важливості та придатності отриманих знань за освітньою програмою для подальшого працевлаштування.

6. Ефективності та зрозумілості системи вибору вибіркових навчальних дисциплін у ЗВО.

7. Проблем не освітнього характеру, що виникають у студентів під час навчання.

8. Розуміння студентами ставлення ЗВО до конфліктних ситуацій, академічної недобросовісності та ін.

Форми визначення студентської думки: опитування (паперові та електронні), робота з фокус групами, методичні семінари за участю студентів, реалізація студентських проєктів під час навчання та ін. Не існує чіткої системи визначення студентської думки для всіх ЗВО. Кожний має обрати свою систему, яка б найкращим чином відповідала умовам, в яких працює ЗВО. Зауважимо, що паперове анкетування, яке проводилось ЗВО раніше, позбавляє систему анкетування головної її вади – пасивності

студентів, але робить результат висловленої студентами думки «не чітким», бо до думки відповідальних студентів додаються анкети тих їх колег, які відповідали на питання примусово, безвідповідально (всі максимальні, але всі мінімальні бали, не читаючи запитань анкети) або взагалі протестно. Зменшити такий негативний ефект дозволяє обов'язкова наявність в них питань відкритого типу.

Сучасною формою анкетування є анкетування онлайн. Перехід на таку систему потребує від студента достатньо високого рівня громадської свідомості, не свідомі ж студенти формують частку здобувачів вищої освіти, що не взяли участь в опитуваннях. За загальноосвітовою практикою нормальним вважається участь в онлайн опитуванні від 30% до 50% від загальної кількості студентів. Якщо студентські групи є малочисельними, то формальне анкетування студентів не завжди є ефективним, тоді логічно проводити семінари, обговорення, тощо.

Наприклад, у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара всіх студентів двічі на рік вже достатньо довгий період анкетують стосовно дисциплін, прослуханих ним у семестрі для визначення рейтингу викладача «очима студентів». Результати студентського оцінювання впливає на загальний рейтинг викладача. Цього навчального року почали проводити анкетування випускників з метою ефективного оновлення освітніх програм. На кафедрах проводяться методичні семінари за участю активних студентів останнього року навчання (магістрів та бакалаврів) для апробації сучасних змін у освітніх компонентах та усунення застарілих їх елементів.

Студентоцентризований процес навчання формується вже з 1 курсу бакалаврату, студенти, які навчаються у 2 семестрі, виконують колективні роботи на тему: «Як Ви могли б власноруч покращити студентське життя». Саме робота з 1 курсу дозволяє підвищити громадську свідомість студентів та спонукає їх самостійно генерувати нові, творчі та сучасні форми вирішення нагальних потреб студентського життя: від створення боту у телеграмі для визначення студентами, які навчаються за бюджетною формою навчання, можливостей отримати додаткові стипендіальні бали до комп'ютерного додатку та багато іншого.

В січні 2020 року на випускових кафедрах факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара відбулося пробне анкетування магістрів-випускників. В опитуванні взяло участь 186 магістрів-випускників з 15 освітніми програмами, що складає 93% від загальної кількості випускників 2020 року.

До анкети магістра-випускника факультету економіки увійшло 10 питань щодо оцінювання якості здобутої вищої освіти, 16 питань щодо оцінювання діяльності підрозділів університету, також 4 відкритих питання щодо можливих пропозицій в контексті покращення освітнього

процесу. Магістри-випускники факультету економіки дуже серйозно поставилися до анкетування та надали відповіді на поставлені питання.

Аналіз опитування щодо якості здобутої вищої освіти свідчить про досить високу оцінку магістрами-випускниками факультету економіки рівня задоволеності набутими компетентностями, отриманими знаннями, уміннями та навичками (74% – так або скоріше так, 23% – рівною мірою так і ні, 3% – скоріше ні або ні). Досить високий рівень оцінювання знань в контексті об'єктивності, прозорості та чесності зазначили магістри-випускники факультету економіки (81% – так або скоріше так, 11% – рівною мірою так і ні, 8% – скоріше ні або ні).

Результати опитування щодо сприяння проходження практичної підготовки підвищенню рівня знань, професійних компетентностей та практичних навичок свідчить про досить високу оцінку магістрами-випускниками факультету економіки (77% – так або скоріше так, 17% – рівною мірою так і ні, 6% – скоріше ні або ні).

Рекомендуватимуть іншим навчатися в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара за спеціальністю, де навчалися 84% магістрів-випускників факультету економіки.

У відкритих відповідях на питання щодо можливих пропозицій в контексті покращення освітнього процесу багато магістрів-випускників факультету економіки зазначили, що хотіли б ввести до освітнього процесу більше прикладних дисциплін профільного спрямування та іноземних мов.

Щодо покращення якості освіти та освітнього процесу в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара багато магістрів-випускників факультету економіки зазначили, що хотіли б більш активного впровадження електронного документообігу, майстер-класів та сучасних бізнес-кейсів.

Аналіз результатів та проблем проведення опитування студентів дозволив запропонувати наступні заходи щодо підвищення ефективності опитування студентів:

- послідовне забезпечення анонімності студентського оцінювання;
- мотивування участі студентів в опитуваннях;
- цільові питання – доцільними будуть, наприклад, питання про забезпечення навчальними матеріалами, доступність навчальної літератури, дотримання умов для закриття курсів, корисними можуть бути також тематично спрямовані оцінювання на конкретну проблему щодо усіх дисциплін;
- зворотній зв'язок – не лише статистичне оцінювання результатів, а й якісний аналіз реалізації відповідних заходів.

Список літератури

1. Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07>

2. Мороз С.А. Реалізація принципу орієнтації на замовника, як напрям вдосконалення механізмів державного управління якістю вищої освіти [Електронний ресурс] // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування, №1, 2018.. - Режим доступу: http://el-zbirndu.at.ua/2018_1/19.pdf

В. В. Кривошеїн

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РИЗИКИ СОЦІАЛЬНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Проблема якості вищої освіти безпосередньо пов'язана з проблемою стандартизації вищої освіти – творення сукупності певних норм та вимог, які ставляться до системи вищої освіти для забезпечення належної підготовки фахівців, а також до рівня освіченості особи. Відповідно, якість вищої освіти визначається як ступінь або рівень досягнення певних освітніх стандартів, як міра відповідності вищої освіти встановленим вимогам, сукупність властивостей вищої освіти задовольняти певні потреби громадянина, суспільства та держави у відповідності з призначенням цієї освіти [1, с. 40].

Отже, у розрізі встановлення вимог суспільства та його окремих інститутів до якості вищої освіти можна говорити про соціальну стандартизацію вищої освіти, адже стандарт вищої освіти – це не лише академічна норма, це норма соціальна, тому через соціальні стандарти вищої освіти різні соціальні суб'єкти – держава, роботодавці, академічна спільнота, здобувачі вищої освіти та інші – встановлюють сукупність вимог, яким має відповідати вища освіта. Відповідно, соціальні стандарти освіти доцільно витлумачувати як своєрідні моделі, у яких утілені очікування та вимоги усіх суб'єктів освітнього процесу. А оскільки наявна багатоманітність споживачів освітніх послуг, то соціальні стандарти вищої освіти продукуються суспільством на макро-, мезо- та мікрорівнях. З огляду на те, що потреби споживачів та їх вимоги до освіти постійно змінюються, процес узгодження вимог та втілення їх у освітні норми, формування єдиних соціальних стандартів набуває постійного та

безперервного характеру, тобто соціальна стандартизація освіти є динамічним феноменом [3, с. 564].

В умовах реформування освітянської галузі цей процес обумовлюється низкою ризиків, безпосередньо пов'язаних із протиріччями, що виникають як у самій системі вищої освіти, так і між вищою освітою та іншими суспільними сферами, зокрема науковою сферою та сферою праці. Як пише С.А. Щудло, «розбалансованість між запитамі суспільства та реальною ситуацією в системі вищої освіти проявляється у дезадаптації суб'єктів освітнього простору, невдоволеності їх якістю освітніх послуг, зниженні якості освіти в цілому тощо» [3, с. 563].

Ключовими ризиками соціальної стандартизації вищої освіти є ті, що пов'язані з різноманіттям споживачів освітніх послуг. Вони полягають в тому, наскільки стандарти вищої освіти спроможні охопити та відобразити потреби та очікування усіх суб'єктів освітнього процесу. Ці ідеальні моделі освіти завжди характеризуються певною фрагментарністю, нечіткістю, неузгодженістю, суб'єктивністю, впливом політичної системи тощо. Особливо варто звернути увагу на прив'язку освітніх стандартів до певного історичного періоду, отже підходи до соціальної стандартизації вищої освіти та трактування її якості суттєво різняться в залежності від типу суспільства, ступеня цивілізаційного розвитку. На різних етапах суспільного розвитку домінуюча роль у створенні освітніх стандартів відводиться різним інститутам.

Так, одним із поширених критеріїв класифікації підходів до соціальної стандартизації вищої освіти є тип економічної системи. Якщо за радянські часи, коли панувала планова економіка, був поширений традиційний підхід до якості освіти, згідно з яким якість вищої освіти визначалася лише з позицій держави, яка визначала якість вищої освіти за принципом економічної ефективності, а не особистісного розвитку, то сучасний період, обумовлений переходом до ринкової економіки, характеризується переорієнтацією на потреби полісуб'єктного, плюралістичного освітнього простору, зокрема особистості. Власно, незавершеність цієї переорієнтації, продовження домінування традиційного, державоцентричного підходу зумовлює головні ризики соціальної стандартизації вищої освіти – збільшення консерватизму системи вищої освіти, закріплення стереотипів у мисленні та управлінні освітнім процесом, протистояння новим, творчим ідеям, креативним рішенням та ін. За умов посилення недемократичності в системі державного управління може призвести до деструктивного впливу держави на освітній простір і викликати соціальний конфлікт.

Разом з цим, перехід суспільств до інформаційної (постіндустріальної) фази цивілізаційного розвитку руйнує монопольний вплив держави на освітній простір, все більшу роль у процесі соціальної

стандартизації вищої освіти відіграють інші соціальні суб'єкти. У цьому аспекті ризики соціальної стандартизації вищої освіти обумовлені низьким рівнем інтеріоризації системою вищої освіти очікувань і потреб усіх суб'єктів та переведення їх у терміни та поняття власне освітнього дискурсу, що не дозволяє досягти певного консенсусу суб'єктів освітнього процесу відносно сукупності характеристик системи вищої освіти. Крім того вимоги різних суб'єктів інколи мають протилежні цілі. Так, випускники закладів вищої освіти можуть бути мотивовані на отримання вищої освіти як основи для працевлаштування, кар'єрного зростання, створення власної справи, досягнення соціального статусу тощо (детальніше див.: [2]), а роботодавці прагнуть отримати добре підготовлених фахівців, які могли б швидко адаптуватися до трудової діяльності.

Таким чином, соціальна стандартизація освіти постає як предмет переговорів, узгоджень і результат компромісів стейкхолдерів – держави, роботодавців, здобувачів вищої освіти та інших зацікавлених осіб. Отже, впровадження соціальної стандартизації у систему вищої освіти передбачає охоплення та інтеграцію вимог усіх суб'єктів освітнього процесу, що дасть можливість забезпечувати динамізм освітньої системи, її розвиток, уникнути значних ризиків на цьому шляху.

Список літератури

1. Кац А.М. Качество образования: подлинный смысл и бессмысленные процедуры. *Директор школы*. 2001. № 3. С. 39-50.
2. Студенти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара у дзеркалі соціології: монографія / за ред. В.В. Кривошеїна. Д.: Акцент ПП, 2018. 224 с.
3. Щудло С.А. Соціальна стандартизація освіти як умова забезпечення її якості. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. 2010. Вип. 16. С. 563-566.

Л. Ю. Кримчак

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК ЗАЛОГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Тенденції розвитку економіки країни висувують перед закладами вищої освіти нове завдання – готувати фахівців відповідно до вимог запитів роботодавців. Це підтверджує той факт, що Україна стикається з проблемами працевлаштування молодих професіоналів, які б відповідали

реальним вимогам сучасного бізнесу. У результаті чого певна кількість випускників ЗВО залишається без першого робочого місця або від'їжджає за кордон у пошуках власної професійної самореалізації. Зазначене виступає не тільки фактором стримування розвитку економіки країни, а і порожде колосальний спектр проблем, серед яких:

- вплив на систему вищої освіти сучасних вимог з боку підприємств, нових освітніх положень та очікувань;
- проблеми адаптації випускників ЗВО до професійної діяльності в організації чи на підприємстві;
- масштаби, причини та наслідки безробіття кваліфікованих кадрів [1].

Активні зміни соціально-економічної політики в Україні породили нові загрози у професійній освіті вищої школи, що пов'язані з: великим процентом не працевлаштованих; відсутністю мотивації до отримання знань; не досконалістю практичних навичок для вирішення професійних завдань; не врахованістю запитів бізнесу; збільшенням навантаження на бюджет та гаманці тих, хто навчається; не впевненістю майбутнього працівника у набутті першого робочого місця та ін. Для вирішення зазначених проблем КМУ затвердив план заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [4].

Закон України «Про освіту» характеризує дуальну форму як спосіб здобуття освіти, що поєднує в собі навчання в ЗВО з навчанням на робочих місцях на підприємствах (організаціях, установах) задля набуття певної кваліфікації на основі договору [3].

Важливо, що зміст нормативно-правових документів, пов'язаних з впровадженням дуальної форми навчання в ЗВО дає можливість припуститися думки відносно незаперечних переваг такого навчання [1; 2; 3; 4]:

1. *На рівні держави*: підвищення інвестиційної привабливості регіонів України шляхом підготовки професіоналів, які відповідають вимогам високотехнологічних галузей промисловості; зниження навантаження на бюджет; значне зростання висококваліфікованих фахівців та підвищення престижу професій у результаті розвитку нових форм навчання.

2. *На рівні підприємства*: забезпечення відтворення та розвиток кадрового потенціалу; можливість підготувати для себе кадри безпосередньо «під замовлення», забезпечив, таким чином, їх максимальну відповідність усім вимогам власника підприємства, заощаджуючи на пошуку та підборі працівників, їх перенавчанні; формування мотивованих на власному виробництві працівників, які пройшли випробування, ідентифікували себе з підприємством та знають усі тонкощі внутрішньо виробничих процесів; можливість оцінити рівень підготовки майбутніх фахівців безпосередньо в виробничих умовах та

можливість у процесі навчання корегувати його зміст, змінювати навчальні програми відповідно до власної модернізації; кадри, які підготовлені за дуальною формою навчання, по закінченню ЗВО не потребують професійної адаптації.

3. *На рівні системи вищої освіти*: забезпечення диверсифікації професійної освіти, тобто збільшення різноманітних професійних освітніх програм; підвищення ефективності та якісна підготовка висококваліфікованих фахівців; якісно нові партнерські зв'язки між ЗВО та підприємствами, службами й установами; забезпечення високого рівня працевлаштування випускників, тому що рівень їх кваліфікації повністю відповідатиме вимогам працедавця, адже їх навчання було максимально наближеним до запитів підприємства.

4. *Для студентів*: високий ступінь мотивації до отримання знань; забезпечення більш різнобічного професійного розвитку особистості, працює принцип «від практики до теорії», студент більше працює не з текстами та знаковими системами, а с ситуаціями, які можуть виникати на виробництві; можливість співставляти власні бажання та реалії майбутньої професійної діяльності; професійна адаптація, тобто засвоєння нової професійної ролі, вміння самостійно здійснювати професійну діяльність; можливість отримати роботу на тому ж підприємстві (організації, службі), де проходив навчання; більш рання професіоналізація.

Наведені вище аргументи на користь дуальної форми навчання не викликають сумнівів та однозначно дозволяють визнати доцільність її використання в системі вищої освіти.

Список літератури

1. Дуальное образование - партнерство вузов и бизнеса. URL: https://zn.ua/EDUCATION/dualnoe-obrazovanie-partnerstvo-vuzov-i-biznesa-301160_.html (дата обращения : 21.03.2020).

2. 70 % практики и 30 % теории: в Украине будут внедрять дуальное образование. URL : https://jurliga.ligazakon.net/news/185403_70--praktiki-i-30--teorii-v-ukraine-budut-vnedryat-dualnoe-obrazovanie (дата звернення: 19.03.2020).

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення : 18.03.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 19.03.2020).

4. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти : Розпорядження КМУ від 19.09.2018 р. № 660-2018-р URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80> (дата звернення: 17.03.2020).

О. О. Кузенков, В. Л. Волошко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОБНЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТА

З 2006 року в Україні діє державне зовнішнє незалежне оцінювання (далі ЗНО). Технологія його проведення дозволила домогтися максимальної об'єктивності в оцінці знань вступників, і ЗНО стало засобом відбору найбільш підготовлених абітурієнтів до престижних освітніх закладів України. Для його успішного складання необхідна наполеглива підготовка, в якій застосовуються різноманітні засоби методики і дидактики. Однією із заporук успіху є багаторазова участь у пробних випробуваннях у форматі ЗНО.

Провідна роль в тестуванні належить математиці, а її досконале вивчення прокладає шлях до вирішення важливої проблеми молодій людині – вступ на спеціальність, яка забезпечить творче, цікаве, професійне, наповнене змістом та, водночас, заможне життя. Цій меті підпорядковані величезні зусилля по вивченню та аналізу інформації про освітні заклади, пошук кваліфікованих викладачів та отримання ґрунтовних знань. Факультет прикладної математики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара з розумінням ставиться до цих складних процесів, дбає про своїх майбутніх абітурієнтів і щороку проводить безкоштовні пробні тестування з математики за змістом максимально наближені до загальнодержавного ЗНО. Закликаючи абітурієнтів взяти участь у цих заходах, наголошуємо, що вони є трохи складнішими від реального тестування. Та все ж доцільність участі в ньому обумовлена тим, що вольова та психологічна підготовка, яку вони отримують не тільки гарантує успіх в подальшому офіційному результаті, а й допомагає у вирішенні важливих питань: а) знайомство з історією факультету та спеціальностями [2], змістом навчального процесу, зустріч з викладачами та відомими випускниками; б) визначення власного рівня знань з математики, розбір варіанта та консультація; в) можливість поліпшити результат шляхом повторної участі у другому пробному тестуванні.

На жаль, сьогодні відбувається перевантаження шкільної програми складними розділами, які раніше вивчались тільки у вищій школі, а оцінка результатів тестувань свідчить, що це призводить до формального, поверхового засвоєння базових понять елементарної математики. Втім для успішного навчання на факультеті треба досягти певного рівня математичних знань. У зв'язку з цим рекомендуємо абітурієнтам провести аналіз отриманого результату та звернути увагу на характерні недоліки

та прогалини у знаннях. Матеріал, який складає зміст пробних ЗНО, наведених у [1] повністю відповідає програмі з математики для загальноосвітніх шкіл. Задачі розв'язуються послідовним застосуванням теорем, означень і стандартних прийомів, які передбачають активне володіння матеріалом, вміння самостійно шукати шляхи розв'язку і логічно мислити.

В [1] наведені таблиці, необхідні для визначення балу з математики, переведення цього балу та середньої оцінки атестату до діапазону 100 – 200 балів. У цьому виданні є також мінімальна інформація з правил вступу: для визначення власного балу абітурієнта та терміни подачі документів. Далі наведені варіанти пробних тестувань з математики минулих років. Батьки старшокласників мають можливість (використовуючи подані наприкінці посібника відповіді) неупереджено перевірити їх готовність до державної підсумкової атестації та ЗНО.

Насамкінець, ще одна інформація, яка може виявитися корисною. Аналіз та порівняння балів реального та пробного ЗНО одних і тих же абітурієнтів факультету прикладної математики свідчить, що офіційні результати виявилися вищими на 9–10 балів у 15%, 7–8 балів у 46%, 5–6 балів у 15%, 1–4 бали у 24 %. Отже, самостійно виконані та об'єктивно оцінені варіанти цього видання можуть слугувати гарантованим критерієм та прогнозом отримання оцінки на офіційному ЗНО вищої, ніж на пробному. Ями для покращення рівня знань з математики і ретельно опрацювати варіанти. Таким чином можна оцінити рівень знань з математики, провести аналіз помилок, глибше опрацювати навчальний матеріал, взяти участь у повторному пробному тестуванні і досягти максимального результату під час загальнодержавного ЗНО з математики.

Проведенню цього заходу на факультеті передують велика робота: формується група викладачів, які спочатку складають варіанти тестів таким чином, щоб їх композиція оптимально враховувала всі програмові розділи шкільної математики, а потім вони ж і займаються перевіркою. Багато зусиль докладає адміністрація факультету для організації заходу. Реєстрація учасників та оголошення результатів здійснюється через інформаційні мережі. Велика увага надається консультації абітурієнтів з питань, які у них виникають на всіх етапах проведення пробного ЗНО.

Зусилля затрачаються неабиякі, але вони варті того: за останні роки на факультеті збільшилась кількість свідомих поінформованих абітурієнтів з достатнім рівнем підготовки. Цей результативний досвід зацікавив інші навчальні заклади, з якими ділимося особливостями технології проведення заходу. Підсумовуючи, робимо висновок, що на даному етапі проведення профорієнтаційної роботи пробного тестування є доцільним і продуктивним.

Список літератури

1. Кісельова О. М., Кузенков О.О., Волошко В.Л. Математика. Корисна інформація вступнику ФПМ та досвід проведення пробних тестувань: навч.- мет. посіб. – Д.: Вид-во «Ліра», 2019 – 46 с.
2. Волошко В.Л. Кафедра обчислювальної математики та математичної кібернетики: ювілей, історія та сьогодення. – Д: газета «Дніпровський університет», 25 липня 2019 року, №7 (2965) – с.3

В. С. Лавренко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ МУЗЕЙНИХ ПРАЦІВНИКІВ

На сьогоднішній день у Дніпропетровській області діє 119 музеїв, з них 31 комунальний музей та 88 – музеї на громадських засадах, серед яких варто зазначити приватні музеї: «Машини часу», «Музей сучасного українського живопису», Музей «Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні». Ці заклади являють собою великий потенціал для працевлаштування випускників ЗВО гуманітарного спрямування.

В свою чергу, музейна справа, яка одночасно поєднує зайняття наукою (переважна більшість музейників за посадовими інструкціями є науковими співробітниками) та практичну діяльність (проведення публічноісторичних заходів, організація виставок, театралізованих екскурсій, фестивалів, тощо), є доволі вибагливою стосовно молодих фахівців, які потрапляють на роботу до музею.

Умовно навички «ідеального кандидата» на роль музейника можна поділити на декілька груп:

1. Загальноісторичні. Музейник-початківець має знати загальний плін історичного процесу на українських теренах, що значно полегшить йому опанування фактографічного матеріалу так званої «оглядової» екскурсії по всій експозиції музейного комплексу. Практика останніх років роботи Дніпропетровського національного історичного музею імені Д. І. Яворницького наочно показала, що опанувати «оглядову екскурсію» за випробувальний термін (2-3 місяці) здатні виключно випускники спеціальності «Історія та археологія». Музей має досвід працевлаштування також випускників інших спеціальностей («Державне управління», «Міжнародні відносини», «Мистецтвознавство»), і багато хто з них долає успішно випробувальний термін за підсумком своєї роботи, але у тримісячний строк саме «оглядову» екскурсію здають переважно лише історики.

2. Музеєзнавчі. Ця група навичок передбачає знання та вміння застосовувати на практиці законодавство України щодо збереження історичних цінностей, розуміння особливостей обліку експонатів, вміння працювати з картотекою фондів, розуміння особливостей екскурсійної діяльності тощо. Абсолютна більшість випускників гуманітарних спеціальностей опановує ці навички на першому робочому місці, оскільки курси музеєзнавчого характеру навіть у студентів спеціальності «Історія та археологія» є занадто короткими (як правило, являють собою поєднання музеєзнавства та пам'яткознавства, чи музеєзнавства та архівознавства), або занадто теоретичними.

3. Soft-skills, які включають комунікаційні навички, навички проектної діяльності, емоційний інтелект, розуміння вікових та психо-емоційних особливостей групи екскурсантів. Високий рівень навичок цієї групи демонструють випускники ЗВО, які мали досвід роботи у органах студентського самоврядування або досвід волонтерської діяльності.

Кожен молодий співробітник музею на є «ідеальним кандидатом», маючи свої слабкі та сильні сторони, однак є декілька «рецептів» стосовно того, яким чином покращити підготовку майбутніх музейних кадрів на рівні ЗВО. Особливо це стосується спеціальності «Історія та археологія».

1. Посилення прикладної складової у викладанні музеєзнавчих курсів. Огляд історичного досвіду побудови музейних колекцій чи аналіз музейних експозицій світу доречніше за браком часу замінити на вивчення науково-фондової роботи чи музейного маркетингу. Саме до цього прагнуть автори найновіших вітчизняних посібників з музеєзнавства [1; 2].

2. Залучення студентів гуманітарних спеціальностей до спільноти музейних волонтерів. Наразі у Дніпропетровського національного історичного музею імені Д. І. Яворницького є волонтерська спільнота у понад 100 осіб, серед яких 42 особи – студенти історичного профілю. Найпотужнішою музейною акцією, яка з одного боку потребує волонтерської підтримки, а з іншого боку – здатна показати музейне життя з його яскравого боку, є загальноєвропейська акція «Ніч музеїв». Наразі, 4 колишніх музейних волонтерів є працевлаштованими у якості музейних співробітників.

3. Жорсткий контроль та вибагливість ЗВО щодо музейної практики. На сьогодні музеї орієнтовані на те, щоб не залучати студентів до фізичної роботи, однак, музейникам, які керують практикою, складно визначитися з тим, на якій ділянці музейної роботи студент зможе себе проявити за короткий термін у три тижні. Тому принципово важлива наявність куратора музейної практики з боку ЗВО і його включеність у процес проходження практики студентами. Формальне кураторство є неприпустимим.

4. Проведення окремих тематичних навчальних занять та гурткової роботи в музеї.

Головний секрет успіху у якісній підготовці музейних працівників полягає у рівноправній взаємодії ЗВО та музейних установ.

Список літератури

1. Вступ до музеєзнавства і пам'ятокознавства : навч. посіб. / за наук. ред. О. М. Гончарової, С. Ж. Пустовалова. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. – 490 с.
2. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник /О.О. Салата. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 164 с.

Т. В. Лоза

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ЗБІЛЬШЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Питання модернізації змісту професійного навчання та підвищення рівня конкурентоздатності молоді на ринку праці набуває все більшої актуальності в Україні. При цьому варто зауважити, що динаміка ринку праці вимагає співпраці на рівні системи вищої освіти та роботодавців на етапі визначення ліцензованого обсягу здобувачів за кожною спеціальністю, підготовки навчальних планів, а далі – у процесі практичного набуття здобувачами необхідних навичок та на етапі оцінки рівня знань останніх.

Актуальність даного питання пояснюється тим, що в рамках діючої освітньої системи відсутньою є можливість практичного закріплення отриманих знань на сучасних підприємствах. Оскільки більшість закладів вищої освіти не включені у ринкові відносини, освіта стає все більше формальною та не сприяє розвитку тих навичок, які затребувані роботодавцями. Таким чином, окреслюється ряд проблем: випускники не готові працювати за фахом, якість та зміст освіти не відповідає нормам на ринку праці, спостерігається неефективне використання найкращого часу для навчання здобувачів освіти (саме студентських років), висунення вимог до наявності у випускників досвіду при влаштуванні на роботу не підкріплюється можливостями отримати такий досвід за фахом під час навчання [1].

Зважаючи на це та враховуючи закордонний досвід, доцільно говорити про необхідність впровадження дуальної освіти в Україні. При цьому важливою є мотиваційна складова роботодавців, адже підприємства беруть участь у дуальних формах навчання з метою забезпечення або покращення кваліфікації своїх потенційних співробітників, проте ця

активність вимагає додаткової участі підприємства при підготовці, мотивації та оцінці ефективності роботи наставників на виробництві, узгодженні навчальних планів та оцінці рівня знань здобувачів. Зважаючи на сучасний рівень бюрократизації адміністративних процесів у закладах вищої освіти, така співпраця не завжди виглядає доцільною для керівників підприємств. Очевидним є і той факт, що участь підприємства у дуальній системі освіти вимагає не тільки затрат часового ресурсу, а й фінансового, оскільки передбачає фінансову мотивацію наставників, забезпечення здобувачів робочим місцем на час навчання, та інші витрати. Але є і ще більш глобальна проблема, яка торкається українських роботодавців, – враховуючи нестабільність українського бізнес-середовища, роботодавці не можуть стратегічно здійснювати планування кадрової політики і визначити які фахівці, якої професії (з набором яких знань і навичок) та у якій кількості потрібні будуть цьому підприємству через п'ять років. На сьогодні задекларованою є теза про те, що ефективність системи дуального навчання забезпечується шляхом послідовної реалізації базових принципів та спільної відповідальності всіх учасників цього процесу [2]. З урахуванням вищеописаних труднощів впровадження дуальної освіти, нагальним стає питання фінансової мотивації, у тому числі через податкові механізми, роботодавців до участі у дуальній системі освіти здобувачів.

Варто зауважити, що дуальна система навчання відрізняється від традиційного проходження практики студентами. Дуальна форма здобуття освіти передбачає навчання на робочому місці з виконанням посадових обов'язків відповідно до трудового договору. Такий підхід спрямований на досягнення таких результатів, як: модернізація освітніх програм, підвищення якості підготовки фахівців, зближення освіти з вимогами ринку праці, посилення ролі та впливу роботодавців на освіту, підвищення мотивації до навчання серед учнів та студентів, ріст рівня зайнятості молоді, скорочення адаптаційного періоду випускників на роботі, підвищення конкурентоздатності працівників.

Особливої актуальності набуває відсутній на сьогодні механізм включення до навчальної програми здобувачів освіти заходів з їх інформування про реальний стан на територіальному ринку праці та попит на робочу силу з відповідних професій, про основні гарантії, які держава може надати їм у галузі працевлаштування. Тому, ми вважаємо, що у доповнені діяльності дуальної освіти затребуваними можуть бути інноваційні форми як індивідуальної, так і групової роботи: інформаційно-навчальні курси, групові заняття в бізнес-клубах з орієнтацією на підприємницьку діяльність та самозайнятість, соціально-психологічні програми, розвиток навичок комунікативної культури, навчання технології пошуку роботи.

Не менш важливою є інформаційна політика – агітація підприємств та організацій до проведення профорієнтаційної роботи з учнями шкіл, що дозволила б молодим людям приходити до вибору професії свідомо, а також обирати саме ту сферу діяльності, до якої є схильності та цікавість. Також важливим є залучення студентів у період навчання на роботу, що надасть право на влаштування на роботу у період навчання для того, щоб молоді люди могли поєднувати навчання з практичною діяльністю, мали змогу отримувати досвід роботи для подальшого працевлаштування.

Завдяки впровадженню відповідних змін можна зміцнювати та розвивати практичну складову освіти, підвищувати якість підготовки молодих кадрів та їх конкурентоздатність, приводити рівень їх підготовки у відповідність реальним вимогам на ринку праці, збільшувати потужність мотиваційних дій щодо росту рівня ефективної зайнятості молоді.

Список літератури

1. Моложенко Є. С. Дуальна освіта в Україні та за кордоном / Є. С. Моложенко // Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи: матеріали : [праці Всеукраїнської конференції 21 березня 2019 р.] – 2019. – 248 с.

2. Рубін Є. Дуальна освіта: навчання і робота – два в одному // Педагогічна преса: освітній портал. – 12 червня 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://pedpresa.ua/3740-dualna-osvita-nauchnna-i-robota-dva-v-dnomu>.

О. П. Лучанінова

Національна металургійна академія України

ЗМІЩЕННЯ АКЦЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗВО

В умовах карантину, сидючи вдома, хочеться бути корисним собі й суспільству. Як же досягти підвищення якості вищої освіти для забезпечення конкурентоспроможності випускників ЗВО на ринку праці в сучасних освітніх умовах? Взагалі головним напрямом сучасного етапу розвитку педагогіки вищої школи є зміщення акцентів в єдиному інформаційному просторі на реформування вищої освіти з урахуванням сучасних умов.

Цікавим є запровадження ідей розбудови єдиного відкритого інформаційного освітнього простору шляхом об'єднання зусиль наукових установ і закладів освіти України та Європейських країн. Про це говорилося на Другому Міжнародному науково-практичному Web-форумі

«Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя».

Актуальними є особливості розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності викладача в системі вищої професійної освіти. Сьогодні вся країна, викладачі закладів вищої освіти зокрема, навчають, спілкуються через інтернет-платформи. Реалії сьогодення вимагають від Міністерства освіти і науки України принципово нового типу управління, який ґрунтуватиметься на прозорості, партнерстві, пошуку перспектив, проектному принципі, правильних пріоритетах. Побудова партнерських відносин значною мірою залежить саме від вдалої комунікації всіх з усіма учасниками освітнього процесу.

Семенов А. підкреслює, що заклад освіти повинен лише пропонувати замовнику палітру багатовекторних якісних послуг. У замовника є певне бачення бажаного, але він не знає як цього досягти. Заклад професійної освіти повинен і зобов'язаний знати і вміти досягти бажаного замовником результату [1]. Баніт О. наголошує, що на часі робочий день прогресивної людини – в планшеті, смартфоні, на освітніх платформах. Головне – навчитися технологічній та етичній культурі спілкування, навчання й роботи в інформаційному просторі [1].

Безперечно, освіта впродовж життя, хоч і визнається трендом III тисячоліття, ми мусимо змінити своє відношення до освіти і навчання. На часі – розроблення контенту форм сучасної комунікації. Наприклад, на конференціях, онлайн-форумах, воркшопах легко відчутти приналежність до певного співтовариства, коли у тебе апіорі безліч «союзників» у світі. Сьогодні вітається академічне співробітництво – двосторонній рух, взаємодія, спільні проекти, коворкінг досягнень і завдань.

Люди володіють двома видами здібностей: фізичними і когнітивними. Однак сьогодні штучний інтелект починає перевершувати людей у більшій кількості цих навичок, включаючи розпізнавання людських емоцій. Нові професії, на думку філософа й історика сучасності Харарі Ю., від професіоналів зажадають високої кваліфікації; паралельно з удосконаленням штучного інтелекту людям доведеться постійно освоювати нові навички та змінювати професії. Світ сьогодення приречений до невідворотного майбутнього: прориви в біотехнологіях та ІТ дозволять нам керувати нашим внутрішнім світом. Але ніхто не знає, якими будуть наслідки. Злиття біотехнологій з інформаційними технологіями вже в найближчому майбутньому може призвести до гірких наслідків [2].

Саме тому завдання вищої школи сьогодні – створити нову молоду людину, виховати такі її якості, як високий професіоналізм, активність, діловитість, мобільність, почуття відповідальності, уміння працювати, швидко орієнтуватися в ситуації, приймати самостійні рішення, поважати

працю, формувати потребу в постійному оновленні знань і самовдосконаленні, розвивати культуру міжособистісного спілкування тощо.

Триває глобалізація освітньої системи. У результаті розвитку цифрових і мобільних технологій вся інформація (в т.ч. культурна спадщина і опис технологій) піддається оцифруванню, зберігається в Мережі і доступна з будь-якої точки планети. Поступово відбуватиметься легітимізація індивідуальних освітніх траєкторій, прозорість освітнього процесу (навчання і оцінка), в т.ч. початок он-лайн трансляції захистів. Студенти використовують простір ЗВО як ресурс саморозвитку в професійній і бізнес-діяльності.

Національна металургійна академія України, як учасник консорціуму ЗВО у м. Дніпро, здійснює рішучі кроки щодо забезпечення якості вищої освіти. Так, ми мали честь приймати гостей 11–14 лютого 2020 р. в рамках виконання проекту Erasmus+ «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співробітництво університету–бізнесу–уряду у ЗВО». Академію відвідали представники Королівського технологічного інституту КТН (Швеція), Фрайберзької гірничої академії (Німеччина), Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця, Національного університету «Львівська політехніка», Донецького державного університету управління та Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Наші партнери здійснили зовнішню оцінку двох освітньо-професійних програм, познайомилися з науковою базою академії.

Отже, освіта не стоїть на місці, особливо в умовах карантину. Сьогодні мова вже йде про «глобальні класи», онлайн-освіту, міські ігри-квести, навчання на основі симуляцій реальності і когнітивних технологій. У виші з їх набором традиційних форм і методів навчання прийдуть абітурієнти, які сприймають заклад як ігровий простір. Сьогодні є належні умови розвивати через навчання здатність креативно мислити й управляти часом, навички комунікації, нетворкінгу, керування проектами, командоутворення, володіння інструментами розробки сайтів, комп'ютерної графіки тощо.

Список літератури

1. Коворкінг Forum – «SOIS, 2020». Група у Вайбері.
2. Харарі Юваль Ной 21 урок для 21 століття Електронний ресурс. Режим доступу: http://loveread.ec/read_book.php?id=80945&p=26

О. С. Максакова, О. Ю. Потап, О. В. Жаданос, А. Л. Петренко
Національна металургійна академія України

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО АНКЕТУВАННЯ (ОПИТУВАННЯ) ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ МЕТАЛУРГІЙНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

Опитування здобувачів вищої освіти є обов'язковою складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності і якості вищої освіти, яка передбачає організацію періодичного зворотного зв'язку зі студентами з метою їхнього залучення до процесу періодичного перегляду та удосконалення процедур забезпечення якості освітніх програм.

Національна металургійна академія України в рамках виконання проекту Erasmus+ «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співробітництво університету – бізнесу – уряду у ЗВО» (EDUQAS) 586109-EPP-1-2017-1-RO-EPPKA2-SBHE-SP запровадила з вересня 2019 року пілотний проект з анкетування здобувачів вищої освіти на системній основі.

Вчена рада НМетАУ сформулювала такі основні завдання анкетування здобувачів вищої освіти:

- з'ясування думки здобувачів щодо змісту навчання і рівня викладання на освітній програмі;
- забезпечення керівників освітніх програм і науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання, інформацією, що сприятиме покращенню якості підготовки фахівців та підвищенню ефективності освітнього процесу.

Основними принципами анкетування (опитування) були визначені:

- відповідність цілям освітньої програми, місії та стратегії НМетАУ;
- студентоцентричність (усвідомлення, що думка здобувачів є одним з найвагоміших чинників у формуванні рішень щодо покращення якості освіти та освітнього процесу);

- анонімність та добровільність;
- системність регулярність;
- процедурна визначеність;
- інформативність.

Опрацювання питань щодо процедур анкетування, обробки результатів опитування, розподілу відповідальності тощо було покладено на відповідну секцію Ради забезпечення якості освітньої діяльності НМетАУ.

На першому етапі було визначено перелік основних питань, які підлягають обов'язковому з'ясуванню під час анкетувань (опитувань) здобувачів вищої освіти, зокрема щодо:

- наявності та виправданості можливого дублювання змісту різних освітніх компонентів;

- відповідності обсягу освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС) фактичному навчальному навантаженню здобувачів;

- наявності, доступності та послідовності дотримання чітких і зрозумілих правил проведення контрольних заходів;

- неупередженості екзаменаторів, дотримання процедур запобігання і врегулювання конфлікту інтересів при здійсненні заходів педагогічного контролю;

- дотримання порядку оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів та порядку повторного проходження контрольних заходів;

- наявності вільного доступу здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання за освітньою програмою;

- рівня освітньої, організаційної, інформаційної та консультативної підтримки здобувачів вищої освіти з боку випускової кафедри, факультету, інших структурних підрозділів НМетАУ;

- наявності та достатності умов для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами;

- чіткості, зрозумілості, доступності та послідовності дотримання процедур вирішення конфліктних ситуацій (включаючи, але не виключно, пов'язані із сексуальними домаганнями або дискримінацією);

- залучення здобувачів вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування до процесу періодичного перегляду освітніх програм, цілей та очікуваних результатів навчання програми та інших процедур забезпечення її якості як партнерів;

- інші питання щодо якості освітньої програми в цілому та її окремих компонентів, організації освітнього процесу, якості викладання тощо.

В залежності від кола питань, щодо яких з'ясується думка здобувачів вищої освіти, були опрацьовані чотири типові анкети та відповідні правила проведення опитувань:

- 1) анкетування щодо окремої навчальної дисципліни (окремого освітнього компоненту) проводиться відповідальним викладачем по завершенні вивчення відповідної дисципліни, як правило, до проведення заходів семестрового контролю на останньому аудиторному занятті;

- 2) анкетування щодо освітньої програми в цілому проводиться групою забезпечення якості освітньої програми по завершенні навчання на

освітній програмі, як правило, безпосередньо після захисту випускної кваліфікаційної роботи;

3, 4) анкетування щодо якості викладання певним викладачем проводиться:

- групою забезпечення якості освітньої програми по завершенні вивчення навчальної дисципліни, з якої викладач проводив навчальні заняття;

- відділом якості освітньої діяльності НМетАУ під час проходження науково-педагогічним працівником конкурсного відбору на заміщення відповідної посади.

Анкетування з інших питань не є регламентованим і може здійснюватись з ініціативи групи забезпечення якості відповідної освітньої програми за визначеною нею тематикою та у визначені нею терміни.

У вересні 2019 року Вченою радою НМетАУ (протокол № 7 від 30.09.2019) було затверджене Положення про анкетування (опитування) здобувачів вищої освіти і започаткована його практична реалізація.

Аналіз результатів анкетування, що було проведено у зимову сесію, показав, що більшість здобувачів освіти позитивно сприймають запровадження опитувань. За різними освітніми програмами магістерського рівня загальна ступінь задоволеності студентів програмою підготовки (відповіді «так», «скоріше так, ніж ні») становила від 85% до 90%.

За результатами опрацювання анкет було виявлено низку системних недоліків, що притаманні значній кількості програм та дисциплін надані відповідні рекомендації викладачам. Зокрема, було рекомендовано на першому аудиторному занятті з кожної навчальної дисципліни обов'язково приділяти окрему увагу інформуванню студентів про:

- місце і роль дисципліни у формуванні конкретних компетентностей для майбутньої роботи за спеціальністю;

- зв'язок матеріалу дисципліни з навчальним матеріалом дисциплін, які вивчались раніше;

- форми модульного і семестрового контролю, терміни та умови проведення контрольних заходів, критерії їх оцінювання.

Аналіз анкетування випускників щодо освітніх програм в цілому виявив загальну незадоволеність студентів рівнем сприяння академії їхньому майбутньому працевлаштуванню. Для вирішення цієї проблеми наразі суттєво переглянута і розширена діяльність Центру розвитку кар'єри.

Подальше накопичення на системній основі думок студентів, випускників та роботодавців сприятиме покращенню освітніх програм, ефективному удосконаленню процесу навчання в цілому, актуалізації

змістовної складової навчальних дисциплін відповідно до вимог стейкхолдерів, а відтак і підвищенню конкурентоспроможності випускників НМетАУ на вітчизняному ринку праці.

С. І. Матвієнко

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ

В останні роки система освіти в Україні зазнає значних реформаційних змін, у тому числі – щодо запровадження європейської практики роботи з дітьми різного віку з огляду на їх розвиток і виховання. Суттєві зміни щодо цього відбуваються і в педагогіці дітей раннього віку. Зазначимо, що заклади дошкільної освіти нині зістикаються з підвищеним інтересом батьків стосовно організації варіативних груп для дітей раннього віку, однак не усі садки в змозі вирішити це та інші завдання, у тому числі – через відсутність відповідно підготовлених кадрів.

Концепція підготовки фахівців для роботи з дітьми раннього віку базується на положеннях сучасної психолого-педагогічної науки стосовно провідної ролі педагога та розвитку особистості дитини раннього віку (Н. Аксаріна, Л. Божович, С. Виготський, І. Сікорський, О. Лазурський); ідеї про закономірності особистісного розвитку дитини в ранньому дитинстві (Л. Венгер, Л. Галігузова, Д. Ельконін, О. Запорожець О. Кононко, В. Мухіна, О. Смирнова, Т. Репіна, А. Рузська); концепції компетентісного підходу до підготовки студента для майбутньої професійно-педагогічної діяльності (Ю. Бабанський, В. Сластьонін).

Серед протиріч, які окреслилися в сучасному суспільстві стосовно розвитку дитини раннього віку можна назвати такі, як: неповне використання дорослими резерву раннього віку або перебільшення його можливостей; сліпе наслідування батьками «моди» на методики раннього розвитку дитини; намагання дорослих якомога раніше підготувати дитину до школи; використання у роботі з малюками неперевіраних «методик раннього розвитку дитини», що спрямовані лише на розвиток психічних процесів у дитини; перебільшення або недооцінка ролі фізичного та фізіологічного зростання дитини у період 2-3 років життя тощо [1, с. 18].

Зазначимо, що найбільш гострою проблемою щодо цього є підготовка та перепідготовка педагогічних кадрів для роботи з дітьми раннього віку.

Не можна не погодитися з думкою О. Кононко про те, що на сьогоднішній день професійній підготовці кадрів для роботи з дітьми раннього віку в Україні приділяється уваги значно менше, ніж у світовій

практиці, яка розглядає переддошкільну педагогіку як важливу умову збереження та зміцнення здоров'я нації. Цілком природно, що наслідком такого стану речей є гострий дефіцит вихователів, здатних кваліфіковано та з інтересом працювати з дітьми другого-третього років життя [3, с. 177].

Вищесказане засвідчує існування протиріччя між необхідністю підготовки студентів вищих навчальних закладів педагогічного профілю до роботи з дітьми раннього віку та нерозробленістю концептуальних підходів до змісту та організації цього процесу [2]. Це і визначає своєчасність підготовки матеріалів нашого навчального посібника, яким заявлено необхідність уведення навчальних програм, зміст яких полягає у:

- наданні студентам сучасних знань, посилення мотивації до роботи з дітьми раннього віку;
- сприянні оволодінню ними новітніми технологіями розвитку дітей перших трьох років життя, практичне включення студентів у роботу з дітьми другого-третього років життя у різних типах дошкільних закладів.

Удосконалення вузівського процесу підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми 2-3 років може відбуватися за дотримання, зокрема, наступних умов:

1) розширення та поглиблення знань студентів про специфіку періоду раннього дитинства, у тому числі – за використання ресурсу самостійної навчальної роботи у вузі;

2) збагачення професійного репертуару налагодження стосунків педагога та малюків у різних видах діяльності (ігровій, руховій, мовленнєвій, соціально-комунікативній тощо);

3) удосконалення можливостей саморозвитку за рахунок поповнення та поглиблення знань та набуття практичних основ у застосуванні ефективних технологій та методик розвитку дитини раннього віку, визначених світовою педагогічною практикою (наприклад, технологія М. Монтесорі, методики Сесиль Лупан, Ібуко Масару, Глена Домана та інші);

4) конструювання змісту освітнього процесу на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного та системного підходів;

5) забезпечення готовності до розвитку індивідуальності дитини в умовах її взаємодії з однолітками;

6) набуття професійних навичок педагогічної взаємодії з батьками малюків.

Щодо зазначеного, нам вважається за необхідне переорієнтувати концепцію викладання у візі дисциплін психолого-педагогічного циклу з репродуктивної на ціннісно-смыслову спрямованість. Це дозволить реалізувати засади аксіологічного підходу у підготовці майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку.

Список літератури

1. Актуальні проблеми розвитку дитини раннього віку: навч.-метод. посібн. / уклад. С. І. Матвієнко. Ніжин, НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 75 с.
2. Галигузова Л. М. , Мещерякова С. Ю. Педагогика детей раннего возраста : учеб. пособие для студентов вузов. Москва: Владос, 2007. 301 с.
3. Кононко О. Л. Психолого-педагогічні аспекти розвитку особистості в ранньому дитинстві: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 255 с.

Л. М. Ніколенко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ У ЗВО – ШЛЯХ ДО ЗДОБУТТЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

Реформування системи вищої освіти, яке набирає обертів, усе більше і більше спрямовує підготовку майбутніх фахівців на оволодіння практично спрямованими компетентностями, що дозволять випускникам закладів вищої освіти бути конкурентоспроможними на ринку праці в обраній професійній галузі. Особливим чином це стосується майбутніх фахівців педагогічної галузі, адже принципи та пріоритети Нової Української Школи вимагають від педагогів продукувати нові ідеї, проявляти ініціативність та повсякчас змінювати освітнє середовище задля забезпечення максимальної ефективності процесу здобуття знань учнями та вихованцями.

У відповідь на вимоги часу та завдання, які постали перед закладами вищої освіти щодо переорієнтації конститутивних підходів до формування ключових компетентностей здобувачів вищої освіти у галузі педагогіки і спеціальної освіти зокрема, на розвиток у них здатності успішно провадити професійну діяльність у динамічних умовах сучасного суспільства, удосконалюватися впродовж життя, відчувати себе частиною професійної спільноти, котра здатна творити освітнє середовище, сприятливе для усіх учасників цього процесу і брати на себе відповідальність за його результати, особливу увагу концентруємо на формуванні інноваційності як пріоритетної компетентності майбутнього педагога спеціальної освіти.

Значною мірою цьому сприяє зосередження освітнього процесу на інтерактивних формах навчання, де студенти мають змогу «зануритися» у професійне середовище, максимально відчувати себе як в ролі педагога, так і на місці інших учасників процесу навчання. Виходячи з того, що інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу [1, с. 53], переконані:

студенти, які навчилися досягати поставленої мети через компроміс, шукати і знаходити найбільш логічні рішення, набули здатності слухати і «чути» інших, координувати власні дії з діями оточуючих в активному усвідомленому навчанні, розвинути ті стратегічні професійні якості, які допоможуть їм відчувати себе здатним змінити реальність, проявивши набуті вміння у практиці педагогічної діяльності.

Для прикладу зупинимося на деяких із найбільш результативних методів активної інноваційної взаємодії студентів в аудиторному просторі – технологіях фасилітаційного навчання.

Фасилітація (від англ. facilitation – допомога, полегшення, сприяння) – це організація процесу колективного розв’язання проблем у групі, який керується фасилітатором (ведучим, керівником) [2 с. 8]. Організація студентської взаємодії на основі фасилітаційного підходу є надзвичайно ефективною, оскільки за неї студенти не відчувають тиску з боку викладача, вони отримують свободу дій задля вирішення поставленого завдання, і водночас, у будь-яку хвилину можуть звернутися до викладача за професійною порадою або допомогою. Окрім цього, студенти отримують приклад побудови ненав’язливої педагогічної взаємодії, своєрідну модель організації процесу навчання з підлітками та старшокласниками, які надзвичайно гостро й негативно реагують на прояви будь-якого тиску чи то домінування з боку педагогів.

Для організації активних форм проведення лекційних занять в аспекті фасилітаційного підходу продуктивним є метод «World Cafe», особливо, коли є необхідність розібрати різні погляди чи то новітні підходи до взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами певної категорії. Метод «Appreciative Inquiry Summit» підходить для створення і «пропрацювання» програм індивідуального розвитку дитини, які сьогодні укладають вчителі для дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчанні, і відчувають при цьому значні труднощі. Програми, створені у групі, виявляються більш структурованими і послідовними, а отже, більш результативними. Вирішувати складні ситуації педагогічної взаємодії (як уявні, можливі, так і з реального практичного досвіду) видається ефективним через технологію «Dynamic Facilitation», котра дозволяє учасникам вільно висловлювати усі сумніви, проблеми, факти, тривоги, приймати пропозиції і обговорювати їх, таким шляхом виробляючи найбільш правильну стратегію дій педагога у конкретній ситуації. Зупинимося також на таких методах зазначеного напрямку, як «Action Learning» та «Future Search», перший із яких сприяє обміну досвідом практичної педагогічної діяльності між студентами, адже на старших курсах більшість із них вже працює за спеціальністю і має певний досвід дій в різних ситуаціях. Чи завжди дії були правильні, обдумані, як можна було вчинити з більшою користю для дитини – це мета

обговорень в активному форматі. Другий метод має особливу актуальність з огляду на потребу для педагога (особливо в інклюзивному середовищі) організувати командну взаємодію різних учасників освітнього процесу, виробити спільні підходи у співпраці, навички побудови такої співпраці можна ефективно формувати шляхом упровадження методу «Future Search».

Таким чином, упроваджуючи фасилітаційне навчання, ми формуємо у майбутніх педагогів здатність до фасилітації як важливе професійне уміння, що «інтегрує в собі індивідуально-психологічні особливості емоційної, інтелектуальної й поведінкової сфер, виявляється в міжособистісній взаємодії і позитивно впливає на виконання педагогічної діяльності» [3, с. 141].

Список літератури

1. Liu, Yuping and L. J. Shrum. What is Interactivity and is it Always Such a Good Thing? Implications of Definition, Person, and Situation for the Influence of Interactivity on Advertising Effectiveness. *Journal of Advertising*. № 31 (4), 2002.

2. Flemming Funch Преобразующие диалоги 1996. Перевод. Ивахненко Д., Издательство «Ника-Центр», 1997.

3. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018.

Л. І. Нічуговська

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

СТРАТЕГІЯ І МЕНЕДЖМЕНТ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗВО

Проведений контекст-аналіз з проблеми дослідження засвідчує, що розвиток конкурентоспроможності майбутніх педагогів у процесі магістерської підготовки є не тільки одним із важливих практичних питань, а й теоретичних у тому числі, що відображено у Законі України «Про вищу освіту» та Національній стратегії розвитку освіти на період до 2021 року.

Останнє забезпечується переходом на багаторівневу систему підготовки майбутніх педагогів, де перший (бакалаврський) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності.

Другий (магістерський) рівень освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького або інноваційного характеру у певній галузі професійної діяльності.

При цьому майбутній магістр опановує освітньо-професійну програму, обсяг якої становить 90-120 кредитів ЄКТС або освітньо-наукову програму обсягом 120 кредитів ЄКТС, яка обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків [1]. Важливим є усвідомлення, що успіх у професійній підготовці майбутнього педагога-магістра як здобувача вищої освіти, значною мірою обумовлюється якістю освітньо-професійної програми вищої освіти з галузі знань 01 «Освітні, педагогічні науки» і базуються на компетентнісному підході. При цьому вводиться в обіг поняття «інтегральна компетентність магістра» як здатність розв'язувати складні задачі і проблеми наук про освіту, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Зокрема, інтегральна компетентність магістра – це творче поєднання загальних компетентностей за вимогами Національної рамки кваліфікацій та професійною компетентністю магістра спеціальності як здатності до реалізації професійних обов'язків за видами діяльності, до яких віднесено: педагогічні, науково-дослідницькі, управлінські, проєктні, методичні, просвітницькі тощо. Доцільно підкреслити компліментарність вищезазначених компетентностей і відмітити, що в освітньо-професійній програмі вищої освіти не виділено такий важливий аспект професійної підготовки магістрів як розвиток їхньої конкурентоспроможності в процесі навчання, хоча практично у всіх нормативних документах використовуються такі поняття як «конкурентоспроможна особистість», «конкурентоспроможний фахівець».

Останнє обумовлює розкриття структурно-функціонального взаємозв'язку між професійною компетентністю та професійною конкурентоспроможністю.

Поділяючи в цілому погляд таких науковців, як О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, С.М. Резнік, О.В. Безпалько та ін., професійну конкурентоспроможність розглядаємо як інтегративну особистісну якість, яка виступає каталізатором реалізації базових, професійних компетентностей і виявляється в готовності та здатності майбутнього педагога магістра до зміни професійних функцій у межах однієї професійної діяльності та опанування новими спеціальностями в умовах динамічно змінюваного ринку праці [2, 3].

Ураховуючи взаємообумовленість феномену «професійна конкурентоспроможність – компетентність» у стратегії його формування перевага надається інноваційним технологіям (інтерактивним, проєктного навчання та ІКТ), що базується на процесі цілеспрямованого,

систематичного й послідовного впровадження в практику нестандартних новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, починаючи від визначення мети до прогнозованих результатів.

При цьому пріоритетними були визначені такі орієнтири:

- організація освітнього процесу в системі магістерської підготовки, що націлена на орієнтацію майбутнього фахівця на творче самоствердження, саморозвиток і самореалізацію через усвідомлення потреби в неперервній освіті і освіті протягом життя, що відображається, наприклад, в розробці «Портфолію особистісного успіху»;

- відмова від традиційних практик проведення навчальних занять і переведення їх у площину інтерактивного навчання, тобто до діалогу, до «суб'єкт – суб'єктних» відносин між викладачем і магістром при організації навчального процесу;

- орієнтація навчального процесу на виявлення доцільної індивідуальної траєкторії за характером пізнавальної самостійності та реалізації технології проектного навчання, що передбачає такі методи як репродуктивні, пошукові, дослідницькі, моделювання ситуацій, дидактичні, ігри тощо. Результатом проектного навчання є навчальні творчі проекти, які можуть носити дослідницький, творчий, ігровий та інформативний характер;

- орієнтація на застосування бенчмаркінгових інструментів як ефективний науковий ресурс спільної інноваційної діяльності студентів та викладачів магістратури засобами ІКТ.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямі має стати розроблення управлінської стратегії та її методичного забезпечення щодо розвитку феномену «професійна конкурентоспроможність» студентів у процесі магістерської підготовки.

Список літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII в редакції від 28.09.2017

2. Критерії та рівні розвитку конкурентоспроможності фахівця: навчально-методичний посібник для слухачів магістерської програми «Адміністративний менеджмент» / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, С.М. Резнік за загальною редакцією О.Г.Романовського.- Х.:НТУ, ХТУ, 2014, 39с.

3. Ничуговская Л.И. Конкурентоспособность будущих выпускников вузов в контексте философии профессионального образования. Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology. 2013, vol 7, p.145-149.

Нямещук Г. В.

*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури»*

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОФІЛЮ АКАДЕМІЧНОЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ КРАЇНИ

Країни глобальної економіки прагнуть реформ національних систем освіти для підвищення показників прибутковості, якості вищої освіти та посилення, в такий спосіб, власних конкурентних позицій на глобальному ринку освітніх послуг. Важливим ефектом реформ, що на нього очікує світова спільнота, є забезпечення всеосяжної, справедливої й якісної освіти та заохочення можливості навчання протягом життя для всіх [1]. Але не викликає сумнівів й міждисциплінарний характер наукових досліджень стану і перспектив системи освіти, зокрема щільний зв'язок із соціально-економічним розвитком людства [2; 3].

Ефективним інструментом стратегії інтернаціоналізації закладів вищої освіти (ЗВО) є програми міжнародної академічної мобільності, ефективність реалізації яких забезпечує значні надходження в економіку англомовних країн [4, с. 98]. Показник міжнародного визнання ЗВО, що, під різною назвою, є обов'язковим складовим елементом методологій глобальних рейтингів університетів, з 2020 р. враховується й при визначенні обсягу фінансування національних закладів з державного бюджету України [5].

Зважаючи на актуальність питання, на наш погляд, важливого значення набуває визначення профілю академічної інтернаціоналізації країни - спеціалізацію національних закладів вищої освіти за формами (очна, онлайн із залученням посередників, гібридна) і географічними напрямками міжнародної академічної мобільності. Економічна доцільність обраного країною профілю може визначатися на підставі суми прибутку держави, що був отриманий за певний період.

Прибуток, що одержує держава від надання послуг іноземним студентам, може бути розрахований як різниця між загальними сумами доходів і витрат держави, що виникають в процесі надання таких послуг. До суми доходу, при цьому, ми включаємо доходи держави від надання освітніх послуг іноземним студентам; послуг, надаваних в ході перебування іноземним студентів в країні протягом процесу навчання; послуг, що передують приїзду або супроводжують в'їзд іноземних студентів до країни. Сума витрат держави складається з витрат, що пов'язані із забезпечення іноземних студентів: освітнім процесом; їх перебування в країні протягом освітнього процесу; із налагодженням і

забезпеченням договірних відносин з іноземними країнами щодо спільних зусиль у сфері вищої освіти.

Кожен вид доходу держави може бути представлений як добуток вартості певного виду послуг, надаваних іноземним студентам, і коефіцієнту, що визначає частку вартостей, отримувану державою у якості доходу від вартості певного виду послуг, надаваних іноземним студентам. При цьому коефіцієнти можуть приймати значення від 0,0 (не отримує) до 1,0 (отримує повністю).

Вартість послуг, надаваних іноземним студентам в ході їхнього перебування в країні протягом процесу навчання, на нашу думку, формується за рахунок вартостей таких послуг: вивчення мови навчання; супровідних відповідно до процесу навчання; надання приміщення для житла; забезпечення харчування; забезпечення товарами і послугами першої необхідності; надання розважальних послуг; послуги громадського транспорту, в т.ч. й міжнародного сполучення; надання банківського обслуговування.

До переліку послуг, що передують приїзду або супроводжують в'їзд іноземних студентів до країни з метою навчання автор включає такі позиції послуг: виготовлення бланків державного зразка і реєстрація запрошень на навчання для іноземних студентів; виготовлення бланків державного зразка і реєстрація візи або візових документів; проведення перевірки документів про попередню освіту іноземного студента на автентичність й офіційний переклад таких документів з проставленням апостилю; виготовлення бланків державного зразка і здійснення медичного страхування і страхування відповідальності; здійснення митно-прикордонного контролю з оформленням відповідних документів державного зразка; облік іноземних студентів органами міграційної служби з видачею посвідки про тимчасове проживання; консультативні послуги щодо оформлення документів.

Оскільки державне фінансування освітнього процесу для іноземних студентів відбувається в рамках загального фінансування освітнього процесу, тобто й для національних студентів в тому числі, доцільним є використання коригуючого коефіцієнту, який відобразить частку іноземних студентів, які навчаються в країні, у загальній кількості студентів країни, що здобувають вищу освіту.

Розрахунок сум прибутку держави за формами і географічними напрямками міжнародної академічної мобільності дозволить, на основі порівняльного і ретроспективного аналізів, виявити перспективні напрями, спеціалізація на яких й визначатиме профіль академічної інтернаціоналізації країни. У подальших пошукуваннях автор планує апробацію пропонованої методики з метою врахування особливостей національних систем освіти країн глобальної економіки.

Список літератури

1. United Nations. Sustainable Development Goals [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (дата звернення 11.07.2019 р.).

2. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету : кол. моногр. / за науковою ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь : МДУ, 2017. – 430 с.

3. Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій: Монографія / Л. С. Горбунова, М. А. Дебич, В. В. Зінченко, І. М. Сікорська, І. В. Степаненко, О. М. Шипко / За ред. І. В. Степаненко. – К. : ІВО НАПН України, 2018. – 226 с.

4. Global education monitoring report 2019: Migration, displacement and education: building bridges, not walls / Global Education Monitoring Report Team [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265866/PDF/265866eng.pdf.multi> (дата звернення 15.07.2019 р.).

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності» від 24.12.2019 р. № 1146 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF> (дата звернення 18.03.2020 р.)

К. І. Оксенюк

Луцький національний технічний університет

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Глобальні виклики та розвиток сучасних інформаційних вимагають формування завдань нових якостей: навчання протягом усього життя; пошук шляхів розв'язання життєвих проблем; закладення основ соціального успіху та внеску у державу. Нині першочергова увага приділяється цифровому й змішаному навчанню, дигіталізації освітнього процесу. Для забезпечення якості вищої освіти потрібно створити систему постійного покращення якості освітньої діяльності та ефективно розвивати академічне середовище.

Дослідженням проблематики якості вищої освіти, її розвитку та модернізації присвятили свої праці В. Білокопитов, І. Вакарчук, А. Загородній, М. Згуровський, Г. Козлакова, В. Кремень, Б. Неткова, С. Ніколаєнко, В. Титарчук, С. Шевченко та інші.

Відповідно до Закону України «Про освіту», якість вищої освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти [1, 2716 – 2717]. Забезпечувати якість вищої освіти мають насамперед самі ж ЗВО.

Моніторинг якості освіти у вищому навчальному закладі включає: діагностику засвоєння знань і умінь студентами; періодичну атестацію викладачів; оцінку діяльності окремих підрозділів (кафедр, факультетів тощо та ВНЗ у цілому.

Згідно Закону України «Про освіту» складовими системи забезпечення якості освіти є [1]:

- 1) система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти);
- 2) система зовнішнього забезпечення якості освіти;
- 3) система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти.

Зовнішня система забезпечення якості вищої освіти є системою інституційних суб'єктів. Її побудова означає створення всіх передбачених даною системою інституційних суб'єктів та розподіл між ними повноваження щодо забезпечення якості вищої освіти [2].

Внутрішня система забезпечення якості вищої освіти – система процедур, що має характеризуватися єдністю та повнотою. Її побудувати означає розробити та впровадити систему процедур із забезпечення якості освіти.

З огляду на те, що зміст освіти в Україні розвивається під впливом глобалізаційних чинників, модернізація освітньої галузі має здійснюватися на прогностичних засадах, урахуваючи демографічну ситуацію, тенденції розвитку національної і світової економіки, потреби ринку праці і має поєднувати в собі прогресивні ідеї міжнародного виміру з національними цінностями [3].

Проведені дослідження показали, що напрямами підвищення якості вищої освіти в Україні є:

- забезпечення ЗВО програмними продуктами, що дозволить створювати комунікації;
- залучення молоді до широкого вивчення природничих і математичних дисциплін;
- нарощення зв'язків ЗВО з промисловістю й бізнесом;
- покращення тендерного співвідношення та забезпечення;
- інтенсифікація вивчення іноземних мов;
- застосування інноваційних технологій.

Список літератури

1. Закон України “Про вищу освіту”. – 2004. – № 37 – 38 // Відомості Верховної Ради України. – №37 – 38. – 19 вересня – 2014. – С. 2716 – 2798.
2. Федорченко Ю. Про розбудову системи забезпечення якості освіти / Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reform/62210/>
3. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: монографія / авт. кол. О. А. Дубасенюк [та ін.] / за заг. ред. Н.Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 300 с.

О. О. Осетрова

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

КУЛЬТУРА ЖИТТЄВОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Потреби сьогодення спричиняються тими кризовими явищами, які, зокрема з огляду на пандемію, набувають глобального масштабу, позначаючись на всіх сферах людського життя – соціальной, економічній, політичній, духовній та ін. Під цим кутом зору на особливу увагу заслуговують питання, які розгортаються в освітянському просторі, оскільки Україна сьогодні потребує громадян з активною життєвою / соціальною позицією, глибоко освічених, наділених творчим і критичним мисленням, здатних швидко, а подекуди не ординарно розв’язувати складні питання й ситуації, означених високою мораллю, гармонійно розвинених, особисто й соціально відповідальних, спроможних до швидкої адаптації у соціальному середовищі, здатних до самореалізації та самоствердження, таких, які мають внутрішній потенціал до саморозвитку й самовдосконалення, а також свідомих необхідності сталого майбутнього, запорукою якого безпосередньо є багатогранна система смисложиттєвих і смислостверджуючих цінностей (ідеться, зокрема, про розвинений стан самосвідомості, що увінчує свідомість). У даному контексті особливо гостро постає питання формування культури життєвого самовизначення у середовищі студентської молоді. Адже саме наявність всередині Особистості духовного стрижня у вигляді ціннісних (духовних, моральних, етичних тощо) координат життєвого самовизначення сприяє формуванню її соціально активної позиції, відкриваючи перед нею такі онтологічні можливості й перспективи:

1) виявити себе, гідно й швидко реагуючи на запити та виклики сьогодення, що занурюють людину у складні життєві ситуації, які набувають глобального масштабу – ізоляція / самоізоляція, відчуження як соціальне (зовнішнє), за якого відбувається розрив індивіда із соціумом, так і внутрішньо особистісне, за якого настає внутрішня дисгармонія внаслідок відчуження окремих частин Я – Я-індивідуального та Я-соціального, що позначається на працездатності особи тощо (ідеться про соціальний, моральний, комунікативний, естетичний, етичний та ін. виміри людської життєдіяльності);

2) забезпечити власний рівень конкурентоспроможності на сучасному ринку праці, на запитах якого, зокрема, позначається нестабільність сьогодення й нагальні життєві виклики, спричинені розгортанням нових реалій, що, у свою чергу, визначають нові потреби в умовах онтологічної загрози людству загалом, вектори поширення якої не завжди передбачувані й очікувані (йдеться про особистісні якості (наприклад, моральні й духовні цінності, особистісну психоемоційну стійкість, ступінь загальної і спеціальної ерудиції тощо) й професійні компетентності (глибина знань, здатність до самостійності та відповідальності при виконанні завдань, постійне підвищення професійної підготовки тощо) фахівця відповідної галузі знань).

Слід пам'ятати, що процес формування культури життєвого самовизначення у студентському середовищі, зокрема задля забезпечення конкурентоспроможності молодого фахівця на ринку праці, охоплює такі важливі складники, які мають достатньою мірою знайти своє відображення в освітніх програмах закладів вищої освіти:

1) формування здорового способу життя на рівні свідомості / самосвідомості здобувачів вищої освіти (в ідеалі – доведення цього механізму до автоматизму);

2) розвиток культури – об'ємне поняття, яке включає правовий, моральний, етичний, естетичний, соціальний, політичний, економічний, екологічний, духовний, релігійний, психологічний, професійний та ін. компоненти;

3) формування здатності до життєтворчості й самостійності у різних життєвих ситуаціях;

4) виховання в молодій людині почуття відповідальності й соціальної компетентності;

5) формування цілісної картини світу людини, відкритої в онтологічному модусі, що безпосередньо передбачає безперервний процес її розвитку / саморозвитку, пізнання світу / самопізнання та самовдосконалення (як особистісних, так і професійних якостей) та ін.

Інакше кажучи, зазначені складники освітніх програм загалом спрямовані на підвищення якості вищої освіти, передбачаючи, зокрема, безперервний освітній процес людини упродовж усього її життя.

Так, слід зауважити, що випускник закладу вищої освіти стає конкурентоспроможний за умови набуття безпосередньо професійних, а також зазначених вище компетентностей, оскільки його розвиток заснований на таких важливих компонентах:

1) особистісне самовизначення (наприклад, самоповага передбачає повагу до інших у відносинах);

2) соціальне самовизначення, що, між іншим, передбачає комунікативний розвиток людини й толерантність і безпосередньо простежується у ставленні людини до інших;

3) професійне самовизначення (безпосередньо йдеться про ставлення до діяльності, зокрема про ступінь відповідальності та активності при виконанні конкретного завдання тощо);

4) суспільне самовизначення (ідеться про ставлення людини до навколишнього світу загалом, що, зокрема, спричиняється світоглядною системою координат).

Отже, на сьогодні нарізла гостра необхідність послуговуватися інтегралом зазначених компонентів самовизначення особистості в освітньому процесі кожного закладу вищої освіти, оскільки він безпосередньо відкриває нові перспективи розвитку / саморозвитку молодій людині й сприяє підвищенню ступеня її конкурентоспроможності на сучасному ринку праці, який, у свою чергу, потребує обізнаних, відповідальних, здатних до самовдосконалення і відкритих до світу гармонійно розвинених Особистостей.

О. О. Петряєв

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ОСНОВНИЙ КРИТЕРІЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РИНКУ ПРАЦІ

Сучасний ринок праці потребує висококваліфікованих фахівців. Проблема якісної підготовки випускників університетів та фактори, що визначають цей процес, завжди були в полі зору діючих фахівців, замовників та виконавців. Одним з основних критеріїв конкурентоспроможності випускників ЗВО на ринку праці є якість вищої освіти. Тому пріоритетним завданням сучасної освіти є забезпечення підготовки конкурентоспроможних випускників для багатофункціональної діяльності. Організація навчального процесу в університеті повинна забезпечувати багатогранний розвиток особистості та задоволення професійних потреб суспільства у кваліфікованих конкурентних спеціалістах.

Проблеми зайнятості та конкурентоспроможності випускників ЗВО на ринку праці активно обговорюються у науковій літературі.

Останнім часом питання про якість освіти актуалізувалося в силу ряду причин до яких відносяться:

- зміна системи цінностей в сучасному суспільстві;
- здійснення послідовного переходу від однаковості навчальних програм, підручників, навчальних посібників до їх різноманітності;
- посилення процесів регіоналізації освітніх систем;
- швидкий розвиток менеджменту в освіті.

Все це потребує не лише адаптації, а і модернізації освіти. Вища освіта повинна передбачати зміни, що відбуваються, готувати студентів до праці та життя в суспільстві [1]. Кожен університет повинен формувати у майбутнього фахівця вміння пропонувати на ринку праці ті навички та здібності, які потрібні в будь-який період часу і в різних ситуаціях. І основним критерієм, що впливає на успішне працевлаштування випускників ЗВО, становиться якість освіти.

Але якість освіти важко формалізується. Можна визначити престижність ЗВО за певними показниками, такими як: рівень працевлаштування випускників, рівень їхньої початкової зарплати, можливості кар'єрного зростання; кількість студентів, кількість кандидатів і докторів наук серед викладачів, рівень матеріального забезпечення ЗВО; результати опитування самих студентів і випускників щодо структури навчальних програм, обсягу знань, які їм повинні дати викладачі; досягнення ЗВО у науковій сфері. Але престижність ЗВО не завжди відповідає якості освіти, яка надається в ньому. Якщо ринок праці одержить застереження про зниження рівня підготовки фахівців у ЗВО, він автоматично знизить його статус [2].

В основі оцінки якості освіти необхідно враховувати:

- розробку єдиних освітніх стандартів, які приймаються на міжнародному рівні.
- створення єдиної системи критеріїв оцінки компетентності та компетенцій випускників вузів.
- всі показники, які піддаються виміру на кількісному рівні для уникнення помилки в оцінках.
- оцінювання показників в динаміці для отримання об'єктивної картини рівня підготовки.
- покращення і адаптація техніки та процедур тестування, як об'єктивних методів діагностики рівня знань.
- розробка та використання єдиної інформаційної системи, що забезпечує публічність інформації щодо рівня освіти.
- існування єдиної системи якості підготовки фахівців університету [3].

Таким чином, університети повинні постійно шукати нові підходи щодо підвищення якості освіти, розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців, здатних до самостійної діяльності, гнучкої адаптації до умов, що змінюються в професійному середовищі.

Список літератури

1. Петінова О. Б. Якість вищої освіти як критерій конкурентоспроможності країни в умовах ринкової економіки. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 240. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/59363> (дата звернення 20.03.2020)
2. Шевченко Л. С. Професійна освіта як чинник конкурентоспроможності робочої сили. *Демографія та соціальна економіка*. 2008. № 2. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8935> (дата звернення 20.03.2020)
3. Добряк В.С., Мазорчук М. С., Бакуменко Н.С. Оценка качества высшего образования в Украине. *Якість технологій та освіти*. 2013. № 4. URL: http://library.uipa.edu.ua/images/data/zbirnik/Yak_4/15.pdf (дата звернення 20.03.2020)

Iryna Pinchuk

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical University

FORMING ENGLISH SPEAKING COMPETENCE OF INTENDING PRIMARY SCHOOL TEACHERS BY USING INTERNET RESOURCES

Globalization and technological change have created a new global era. Its emergence has serious implications for the nature and purpose of educational institutions. Therefore, Information and communication technologies (ICTs), in particular computers and the Internet, have been touted as potentially powerful enabling tools for educational change and reform. When used appropriately, different ICTs help expand access to education, strengthen the relevance of education to the increasingly digital workplace, and raise educational quality by, among others, helping make teaching and learning into an engaging, active process connected to real life.

This paper is intended to give a brief overview of the potential benefits of ICT use in education and the ways by which different ICTs have been used in education, making use Internet resources for teaching English for intending primary school teachers. [4]

Ayres [1] asserted some important points to be taken into consideration during an effective using computer technology in English classes, such as:

1. Identifying the course purposes and learning outcomes clearly because it will influence the choice of method, material, and drill.

2. Identifying available ICT resources including the websites, both for students and staff. The consideration about the maintenance, setting, and ratio between the computers and the users should also be included.

3. Match the learning outcome with appropriate resources; create a clear content profile so there is no overlapping or repetition.

4. Create an explicit objective and it should be written down both for teachers and students [1].

However, there are some issues needed to be considered for the process of forming future primary school teachers' English speaking communicative competence. First, it is important to consider the pedagogical aspects which underpin the software creation so it will match with the course objectives. Second, learner language level and computer competences, and how accessible the resources for the students. Third, teacher training and competences on computer and technology. Fourth, on top of all those consideration, financial matters will influence almost every aspect of that integration [4].

It should be pointed out, however, that the innovative instruction aided at the improving English speaking communicative competence of intending primary school teachers. Such findings could be interpreted as indicating that it might be premature to abandon the old ways of teaching English and the best solution could be a combination of the traditional and innovative approaches. In other words, computer technology and Internet-based resources could be used to heighten the efficacy of traditional techniques related to teaching vocabulary and grammar rather than replace them. [3]

It could be argued that the success of the implementation of modern technology and creation of autonomous learning environment at the universities also lies in teacher training, their computer literacy as well as the ability and willingness of teachers to incorporate in their own teaching practices and language classrooms at least some autonomy and show students how to be more independent in their learning endeavors.

References

1. Ayres R. Developing a Tool for Integrating CALL into ESL Curriculum: a Case Study. In Morrison B. et. al (Eds.). *Directions in CALL: experience, experiments and evaluation*. 2003. Hong Kong: Hong Kong Polytechnic University. pp. 17-32

2. Cahyono B. Y. *Teaching English by Using Internet Resources*. Malang: State University of Malang Press. 2010.

3. Kruk Mariusz. Using Internet resources in teaching English subsystems: an autonomous approach. *Journal of Language Teaching and Research* November 2012. Vol. 3, No. 6, pp. 1088-1097.

4. Ningrum Ary Setya Budhi. Using Internet resources in teaching English to young learners. *Lingua Scientia*. Volume 4, № 2, 2012. pp. 113 – 118.

ДЕЯКІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА РИНКУ ПРАЦІ У ГАЛУЗЯХ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Високі технології складають політику й дуже важливу частину сучасної економіки, в першу чергу, це стосується промислово розвинених країн. Для високих технологій характерно широке застосування сучасних наукових результатів разом з високими вимогами до професійної підготовки персоналу.

Традиційно до високих технологій відносять три галузі:

- а) інформаційні технології;
- б) мікро- та нанотехнології;
- в) біотехнології.

Але така класифікація представляється занадто обмеженою, оскільки за багатьма ознаками до високотехнологічних можна віднести виробництва авіаційної та ракетно-космічної техніки, сучасних, у першу чергу, композитних матеріалів, електронних та медичних пристроїв, а також виробництва озброєнь, систем зв'язку та безпеки, механотроніку та деякі інші галузі. Сегменти світової та національних економік, пов'язані з високими технологіями, останніми роками демонструють неухильне зростання, завдяки чому відповідний ринок праці теж швидко зростає. Висока заробітна плата та наявність широких перспектив притягує молодих фахівців до цього сегменту ринку праці, внаслідок чого саме на цьому сегменті зараз спостерігається інтенсивна конкуренція як між ними за перспективні робочі місця, так й роботодавців за талановитих та добре підготовлених фахівців. Не малу роль у цій конкурентній боротьбі відіграють освітні заклади, що готують зазначених фахівців. Враховуючи розвинену індустріальну базу, достатню кількість закладів вищої освіти та традиційно ґрунтовний рівень їх випускників, високий рівень теоретичної та прикладної науки, що на теперішній час мають місце в Україні, розвиток високотехнологічних галузей у нашій країні представляється дуже перспективним, а це, в свою чергу, визначає актуальність даної роботи.

На поточний момент на ринку праці у високотехнологічних галузях ЗВО України вступили в конкурентну боротьбу не тільки між собою, а й з найкращими університетами Європи й Америки. Великий відтік абітурієнтів за кордон, в першу чергу до Польщі, відсутність бажання випускників європейських університетів повертатися в Україну, певні труднощі з працевлаштуванням випускників всередині країни свідчать про труднощі, з якими мають справу українські університети у цій конкурентній боротьбі. Первинною причиною зазначених негараздів є недостатнє фінансування вищої школи в Україні. Зрозуміло, що негаразди

з набором студентів та працевлаштуванням випускників тільки погіршують ситуацію. Очевидним шляхом подолання труднощів представляється набуття конкурентних переваг завдяки покращенню якості та вдосконалення змісту вищої освіти. Якість освіти в провідних українських університетах завжди була на належному високому рівні, особливо це стосується базових фундаментальних дисциплін: математики, фізики, хімії, інформатики, загальнотехнічних курсів. Що стосується змісту освіти, то це питання вимагає окремої уваги. Заради визначеності подальший аналіз проведемо на прикладах інформаційних технологій та прикладної математики, вважаючи, що висновки, зроблені стосовно інших галузей високих технологій не будуть принципово відрізнятися від аналогічних висновків по обраному напрямку.

Провідні розробники прикладного програмного забезпечення оновлюють свої флагманські продукти один раз на 1-2 роки, а розробники системного програмного забезпечення один раз у 3-4 роки; за 10 років перелік основних ліній програмних продуктів оновлюється майже наполовину, а за 20 років практично повністю, за винятком деяких програмних комплексів, що фактично стали корпоративним стандартом (за даним журналу «Computer World»). Слід враховувати, що на деяких комп'ютерних спеціальностях, наприклад, обчислювальній гідромеханіці, більшість вакантних посад вимагає кваліфікації доктора філософії, що потребує більший термін навчання. Звідси маємо, що повний термін навчання у галузях високих технологій наблизився, а подекуди навіть перевершив проміжки часу, за які відбувається радикальне оновлення лінійки продуктів, що розробляються. За таких умов при вступі абітурієнта на перший курс дуже важко передбачити майбутній профіль фахівця з вищою освітою, який буде потрібен на ринку праці на момент закінчення цим абітурієнтом магістратури або аспірантури. Кардинальна зміна навчального плану під час самого навчального процесу несе в собі певні ризики, особливо якщо такі зміни будуть зроблені на прохання студентів чи потенційних роботодавців, оскільки саме в таких випадках побажання та вимоги переважно мають поверхневий характер. Для подолання цього протиріччя у промислово розвинених країнах створено потужну систему післядипломної освіти, в тому числі корпоративну та незалежну систему підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрів. Особливого розвитку така система отримала у США.

У високотехнологічних кампаніях цієї країни вважається доцільним, якщо кожен креативний працівник бере участь у заходах підвищення кваліфікації з безпосередньою особистою участю (курси, семінари, конференції, симпозіуми, школи тощо) у кількості 2-6 на рік та у заходах, що проводяться у дистанційному режимі 2-10 разів на рік. Така практика позитивно сприймається співробітниками, оскільки підвищує їх потенційну вартість на ринку праці. На жаль, зазначені заходи вельми коштовні, особливо заходи з персональною участю, які обходяться у \$5-

15 тис. за короткотерміновий захід (за матеріалами сайту <http://efd-online.com>). Для молодих фахівців, що приходять у високотехнологічні компанії США безпосередньо після отримання вищої освіти обов'язковими є не тільки короткотермінові, але й більш коштовні довготермінові заходи підвищення кваліфікації, у тому числі стажування тривалістю до одного року. Слід визнати, що подібна практика не знайшла належного поширення серед високотехнологічної бізнес-спільноти України через брак коштів та відсутність центрів компетенції у нашій країні, внаслідок чого заходи по підвищенню кваліфікації співробітників мають переважно корпоративний характер, а при працевлаштуванні нових співробітників ставляться очевидно завищені вимоги до досвіду роботи, знань та навичок.

Оскільки університети не можуть вплинути на кадрову політику бізнес-спільноти, необхідний альтернативний шлях розв'язання проблеми відповідності молодих фахівців сучасним вимогам високотехнологічних галузей індустрії. Таким шляхом представляється максимальне наближення змісту навчання молодих фахівців майбутнім вимогам ринку праці у високотехнологічному сегменті. Зрозуміло, що майбутні потреби високотехнологічних компаній мають бути прогнозовані не менше ніж за 5 років, що являє собою складну задачу. Однак в українських університетах сконцентровані фахівці високої кваліфікації, здатні вірно оцінити тенденції розвитку певних сегментів ринку та певних напрямів високих технологій. Відокремлений університет силами однієї чи декількох спеціалізованих кафедр не спроможний вирішити задачу такого масштабу, але в рамках консорціуму університетів досягнення цієї мети цілком можливе. При цьому непотрібно створення додаткових організаційних структур, а бажано б було забезпечити отримання сучасної науково-технічної інформації та участь провідних професорів у авторитетних міжнародних форумах.

З іншого боку, не можна нехтувати традиційними та добре зарекомендованими формами професійної орієнтації випускників закладів вищої освіти, у тому числі: залучення студентів до виконання науково-технічних робіт на замовлення високотехнологічних компаній; вибір тематики курсових та дипломних робіт студентів в областях діяльності високотехнологічних компаній, куди планується працевлаштування студентів, з проходженням виробничих та переддипломних практик, а також виконання дипломних робіт на базі цих компаній; вибір тематики дисертаційних робіт аспірантів в інтересах зазначених компаній при збільшенні прийому в аспірантуру щонайменше до 50% випуску магістратури. Представляється, що виконання описаної низки заходів забезпечить суттєве підвищення конкурентоспроможності випускників ЗВО України як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках праці у галузях високих технологій.

Л. Ф. Пономарьова, О. В. Осадча
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНЦІЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕЛІТАРНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У сучасному світі саме еліта повинна бути взірцем у суспільстві та виконувати ціннісно-орієнтаційну та захисну функції. Формування елітарної особистості є одним з завдань, що стоїть перед сучасним вищим навчальним закладом. Виховуючи студента як майбутнього кваліфікованого фахівця, який є не тільки конкурентоспроможний на ринку праці, але й має високий рівень освіченості у різних галузях, ми будемо майбутнє держави. Елітарна особистість «має бути носієм вищого рівня культури та цивілізованості, творцем та охоронцем таких цінностей, як свобода, справедливість, правовий порядок, культурна самобутність та добробут» [1, с.194]. Багато вчених підкреслювали роль еліти у збереженні та творенні культури, нації та держави. Нехтування цінностями руйнує сам концепт еліти. Теорія еліт виділяє політичну, економічну, адміністративну, військову, духовну, бізнесову та інші еліти. Еліта може виникати під впливом різних факторів, таких як політична влада, технічний розвиток або природна обдарованість людей.

Національні еліти визначаються як ті, що «хотіли розвивати національні духовні та культурні цінності, для яких українська державність була споконвічною мрією, а в даних умовах ще і єдиним виходом, способом уникнути повного знищення народу – як народу українського» [2, с. 59].

Соціологи вважають еліту неодмінною ознакою існування життєздатного суспільства. Будь-який соціум прагне досягти високої якості своєї еліти та забезпечити постійне формування якісної еліти. Ця якість оцінюється ступенем виконання елітою своїх функцій. Елітарній особистості притаманні високий інтелект, талант, здібності та компетентність у порівнянні із середніми показниками конкретного соціума.

Національна самосвідомість вважається важливим компонентом кожної людини, особливо елітарної особистості. Це є неодмінною ознакою й умовою життя нації. М. Пірен підкреслює, що «реалії життя засвідчують, що чим міцнішими є зв'язки людини з культурою народу та його мовою, тим вищим є рівень розвитку громадянських якостей особистості, еліти, тим більш виразними є її патріотичні почуття та почуття громадянськості, відповідальності особистості перед народом за своє покликання у суспільстві» [3]. Але маючи патріотичні почуття, елітарна особистість у умовах глобалізації знає і поважає культуру і мову інших країн, має

навички спілкування у мультикультурному середовищі. Український народ заслуговує на еліту, яка є совістю нації.

Необхідність володіння знанням іноземної мови та стратегіями комунікації у міжкультурному просторі визначена потребами сьогодення. Це надає студентам не тільки можливості академічної мобільності, але й змогу користуватися сучасною фаховою літературою з іноземних джерел, брати участь у конференціях та подавати наукові статті, навіть отримувати подвійні дипломи, що підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці. Але те, що фахівець вільно володіє іноземною мовою не означає, що він може ефективно функціонувати у міжнародному середовищі. Ми не можемо говорити про високий рівень сформованості у нього міжкультурної компетенції. Виникає багато непорозумінь, які викликані незнанням особливостей культур та спілкування. Існують протиріччя між широким використанням комунікативного підходу у навчанні та низьким рівнем володіння комунікативними стратегіями. Тому на занятті з іноземної мови в університеті постає питання про створення такого середовища, у якому стає можливим розвивати знання про культуру іншої країни через вивчення мови та вивчати мову, спираючись на знання про культуру країни.

Т.В. Колбіна зазначає, що цього можна досягти, використовуючи системний підхід та у його межах метод моделювання, який «дозволяє виявити закономірності навчальної діяльності, усвідомлення яких є необхідним для організації навчального процесу на наукових засадах. Навчальну діяльність студентів у процесі вивчення іноземної мови необхідно організувати таким чином, щоб вона моделювала реальний процес ММК» [4, с. 158]. Це така система, компонентами якої є викладач, цілі, принципи, зміст, методи навчання, форми спільної діяльності, студент та результат.

Формування міжкультурної компетенції базується на наступних принципах: принцип пізнання та врахування культурних універсалій, принцип культурно пов'язаного вивчення іноземної та рідної мов, принцип етнографічності, принцип мовленнєво-поведінкових стратегій, принцип керованості, принцип усвідомлення та принцип емпатії. Всі ці принципи складають умови для створення умов міжкультурного середовища під час вивчення іноземної мови. Мову неможливо розглядати без культурного контексту. Штучно створені мови не мають жодного шансу вижити, бо не мають культурних основ.

Отже, розвиток міжкультурної компетенції є одним з важливих чинників формування сучасної еліти нашого суспільства. Це важливий фактор становлення фахівця, а ефективно організовані заняття з іноземної мови, на яких створюється мовне міжкультурне середовище, надають широкі можливості не тільки підвищувати рівень володіння іноземною мовою, але й формувати всебічно розвинену особистість молодого фахівця.

Список літератури

1. В. Лісовий. Еліта// Філософський енциклопедичний словник/ В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. – Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. – 194 с.
2. Мейс Дж. Блукання лабіринтом, або дисфункціональність українських еліт// Сучасність. – 1997. – Ч. 3. – С.59.
3. Пірен М.І. Етнопсихологія / М.І. Пірен. – К.: «Університет Україна», 2011. – 508 с.
4. Колбіна Т.В. Формування у студентів досвіду міжкультурної комунікації. – Харків: ІНЖЕК, 2012. – 167 с.

О. В. Рабіч, Л. О. Чумак

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Став незалежною, Україна стабільно демонструє своє бажання до інтеграції в європейський економічний простір. Цей процес нерозривно пов'язаний з підготовкою нового покоління висококваліфікованих кадрів, готових до інноваційної діяльності та здатних до безпосереднього спілкування з закордонними колегами та партнерами. Іншими словами головним пріоритетом сучасної освіти є формування спеціаліста, конкурентоспроможного як на національному, так і на міжнародному рівні.

Найбільш професійно придатною є особистість, здатна до швидкого навчання, неперервного оновлення знань, а також спроможна до зміни сфери застосування своїх здібностей. Підготовка такого рівня фахівців потребує створення нових умов та методик освіти. Найперспективнішим для освітнього процесу в сучасних реаліях вважається компетентнісний підхід.

На відміну від поширеної в наш час освіти, орієнтованої тільки на здобуття знань, компетентнісний метод передбачає злиття освітнього процесу з його осмисленням, в ході чого відбувається формування ставлення учня до предмету своєї діяльності. Головною метою такого підходу є не надання окремих розрізнених знань, а розвиток компетенцій – здібностей та навичок до діяльності в різноманітних соціально-виробничих умовах. За [1] сутність компетентнісного методу формулюється у вигляді тріади: «вміння діяти», «вміння бути» та «вміння жити».

В програмі «Ключові компетенції – 2000», розробленої [2] Оксфордським та Кембриджським університетами, вводяться наступні уміння для учнів освітніх центрів усіх типів, а також для роботодавців:

- комунікація;
- операції з числами;
- володіння інформаційними технологіями;
- робота з людьми в плануванні та досягненні мети;
- вирішення проблем робочого, навчального, особистого характеру при виборі методів рішення та перевірці їх результатів.

Радою Європи були означені [3] п'ять ключових компетенцій, якими повинні володіти молоді європейці:

1) *компетенція особистісного вдосконалення* – здатність навчатися протягом життя;

2) *комунікативна компетенція* – володіння більше ніж однією мовою спілкування між людьми;

3) *загальнокультурна компетенція* – здатність жити з людьми інших культур, повага інших поглядів, прийняття відмінностей;

4) *інформаційна компетенція* – володіння сучасними інформаційними технологіями, розуміння їх ролі, а також критичне сприйняття інформації;

5) *політичні та соціальні компетенції* – здатність приймати відповідальність, брати участь в прийнятті групових рішень.

Запропоновані Радою Європи компетенції свідчать про зміну глобальних цілей освіти. Стратегічний акцент зміщується від професійних навичок фахівця до його людських якостей як особистості, здатної до активної соціально-виробничої діяльності без конфліктів та стресів.

Безумовно, нова концепція повинна охопити всі етапи освітнього процесу. В Придніпровській державній академії будівництва та архітектури для рішення поставленої задачі були створені франко-український (більше 25 років назад) і англо-український (більше 15 років) проекти. Метою цих проектів є підготовка сучасних спеціалістів міжнародного рівня, які володіють міцними професійними знаннями по одній з престижних будівельних або економічних спеціальностей, двома іноземними мовами та готових до продовження навчання в західних вишах або до роботи в іноземних компаніях в Україні чи за кордоном.

Характерною рисою проектів є викладання цілої низки дисциплін англійською чи французькою мовами. Потрібно наголосити, що в проєктних групах навчання проводиться по таким же учбовим планам та програмам, що й в звичайних.

Проблема уніфікації національної системи освіти та адаптації учбового процесу є актуальною для багатьох вишів нашої країни. Але потрібні заходи на державному рівні щодо підвищення для молоді

соціального престижу математичної, наукової та інженерної кар'єри. Наприклад, стимулювання учнів та студентів до вивчення природничих дисциплін за допомогою наукових фестивалів, конкурсів, тощо. Створення Консорціуму університетів в регіоні відкриває нові можливості та перспективи в цьому напрямку.

Список літератури

1. Филатова Л.О. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования // *Дополнительное образование*. 2005. №7. С. 9-11.
2. Ключевые компетенции 2000. Программа. OCR, RECOGNIZING ACHIEVEMENT. Oxford Cambridge and RSA Examinations.
3. Hutmacher Walo. Key competencies for Europe // *Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe*. Strasburg, 1997.

К. В. Рейда

КЗО «Спеціальна школа «ШАНС» ДОР»

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 016 «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Реформування і модернізація освіти, які відбуваються наразі в умовах суспільних трансформацій, вимагають її відповідності цивілізаційним викликам, одним з яких є забезпечення доступу до загальноосвітнього простору і якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами. Державна політика інклюзії в освіті та усіх інших сферах соціального життя, внесла суттєві зміни в професійну діяльність педагогів загалом і педагогів у сфері спеціальної освіти. Цілком закономірно, що у зв'язку з цим державою висуваються якісно нові вимоги до фахівців системи спеціальної освіти. Відтак, освітня політика та сучасний стан інклюзивної практики вимагає розроблення новітніх підходів до підготовки фахівців зі спеціальної освіти і, відповідно, нових вимог до складання освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта».

Аналіз психолого-педагогічних джерел, присвячених підготовці майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти, свідчить про те, що ця проблема досліджувалася в таких аспектах: висвітлення сутності спеціальної освіти (І. Бгажнокова, Г. Дульнев, Г. Кумарина, В. Любовський, В. Мохова, М. Певзнер та ін.); обґрунтування теоретичних засад підготовки фахівців педагогічного профілю у вищій школі (В. Андрущенко, І. Зязюн, В.

Кремень, В. Луговий, В. Огнев'юк); висвітлення шляхів фахової підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців у галузі спеціальної освіти в умовах інклюзивного освітнього простору (М. Альохіна, В. Гладуш, Т. Дегтяренко, І. Демченко, А. Колупаєва, І. Малишевська, Н. Пахомова, В. Синьов, Д. Супрун, О. Таранченко, В. Хитрюк, З. Шевців, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.). Дослідження свідчать про те, що професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти у вищих навчальних закладах спрямована на формування у них системних знань і педагогічних умінь, готовності до інноваційної діяльності, готовності до безпосереднього забезпечення професійних можливостей та удосконалення особистісних якостей на формування активної, гуманістичної професійної позиції спеціаліста.

Розроблені новітні підходи до підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта», що полягають у запровадженні підготовки спеціальних педагогів для закладів загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання (на першому бакалаврському рівні) та координаторів інклюзивного навчання (на другому магістерському рівні), уможливають підвищення якості інклюзивної освіти у вітчизняному освітньому просторі. Розроблена й апробована система підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі дає змогу ввести науково обґрунтовані корективи до освітньо-професійних програм зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Комплексний аналіз стану організації професійної підготовки фахівців у галузі спеціальної освіти у контексті Нової української школи доводить доцільність і своєчасність дослідження проблеми та дає змогу виділити низку наявних суперечностей між: – конкретними інноваційними кроками, які здійснюються наразі у контексті реформування освіти та реальним станом забезпечення фахової підготовки фахівців зі спеціальної освіти лише у межах нозологічного підходу; – новим суспільним запитом до компетентності фахівців зі спеціальної освіти у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у контексті усталення інклюзивної парадигми в освіті та недостатнім урахуванням цього факту у процесі професійної підготовки студентів зі спеціальності «Спеціальна освіта»; – наближенням системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі до світових стандартів та відсутністю вітчизняних цілісних наукових досліджень з проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзії.

Таким чином, усунення зазначених суперечностей можливе за умови успішного розроблення теоретичних та методичних засад підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі та реалізації експериментальної системи їхньої

підготовки. Професійна підготовка викладачів для закладів вищої освіти передбачає формування такого фахівця, який орієнтується не лише в наукових досягненнях своєї галузі, але і в інноваціях психолого-педагогічної науки, володіє різними методами та технологіями навчання, здатний до самовдосконалення протягом усієї професійної діяльності. У зв'язку з цим існує постійний інтерес науковців до питань підготовки таких фахівців та здійснюється пошук ефективних шляхів цього процесу.

Список літератури

1. Дегтяренко, Т. М. (2015). Модифікація професійної підготовки фахівців у контексті модернізації системи спеціальної освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 3 (47), 5-8.

2. Мартинчук, О. В. (2008). Компетентнісний підхід до фахової підготовки вчителів-дефектологів для забезпечення освітньої інтеграції дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Серія: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 119-120.

3. Миронова, С. (2005). Поєднання традиційних і новітніх технологій у підготовці спеціальних педагогів. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна, 19, 1, 204, 205, 207.

4. Пахомова, Н. Г. (2017). Діагностико-корекційний консалтинг в системі підготовки фахівця до роботи в умовах інклюзії. Спеціальна освіта стан та перспективи (Матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції, 17-18 травня 2017 року), 374 .

В. Ф. Решетняк

*Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У дослідженнях багатьох учених: філософів, соціологів, істориків - все більше уваги приділяється освіті як базовому чиннику розвитку суспільства [1, с. 70]. Разом з тим підвищуються вимоги до освіти, які сформульовані в багатьох міжнародних та загальнодержавних нормативно-правових документах. У Педагогічній Конституції Європи, зокрема, наголошується: «Суспільство знань» вимагає креативності, глобальної компетентності і мобільності, критичності та нестандартності як від випускників сучасних шкіл, так і від учителів, які мають володіти

широким спектром педагогічних стратегій (стратегій навчання), що забезпечують максимальне поліпшення учнівських досягнень [2]. Давоський форум 2016 року вирішив, що критичне мислення стане одним із найнеобхідніших навичок успішного майбутнього.

У концептуальних засадах Нової української школи зазначається, що випускники української школи мають бути освічені, всебічно розвинені, відповідальні громадяни і патріоти, здатні до ризику та інновацій. Окрім визначених 10 ключових компетентностей, у Концепції виділяються спільні для всіх компетентностей вміння, критичне мислення в цьому переліку є одним із базових.

На жаль, діюча модель підготовки вчителя не дає змоги повною мірою забезпечити формування критичного мислення, оскільки носить, як правило, репродуктивний характер [3]. Це проявляється, передусім, у системі подачі інформації під час різних форм навчальної діяльності, зокрема:

1) Класична лекція, найчастіше, на нашу думку, носить монологічний характер, оскільки викладач самостійно розкриває базові зв'язки в навчальному матеріалі, а отже, не стимулює активної пізнавальної діяльності студента. Наприклад: під час лекції з дидактики, розглядаючи характеристику принципів навчання, ми характеризуємо кожен із них та розкриваємо їхнє місце в навчальному процесі; розглядаючи принцип наочності, розкриваємо місце і функції органів чуття в системі пізнавальної діяльності. Такий підхід, як показує досвід, передбачає сприймання матеріалу в готовому вигляді, тому форма роботи студента в цей час носить пасивний характер.

2) Під час самостійної роботи в процесі підготовки до семінарських занять здобувач освіти, користуючись відкритою інформаційною базою, додає до лекційної інформації ще низку характеристик інших авторів. Отже, знову отримує знання в готовому вигляді.

3) На семінарських заняттях студент розкриває взаємозв'язки, знання про які він отримав у готовому вигляді.

Таким чином, традиційні форми навчальної роботи, як правило, обмежують можливості розвитку як пізнавальної активності студентів, так і критичного мислення. У результаті відповідь на запитання "Між якими базовими чинниками пізнавальної діяльності встановлює взаємозв'язок принцип наочності?" викликає у студента серйозні труднощі, оскільки вимагає не відтворення засвоєної інформації, а мислення, пов'язаного з аналізом пізнавального процесу в цілому.

Проведене нами дослідження дає підстави зробити висновок, що характер діяльності студента потребує змін, а організація освітнього процесу – урахування низки умов, зокрема:

а) пропедевтичного характеру лекційного курсу, що розкривав би стратегію в опрацюванні навчального матеріалу, а не подавав би його в готовому вигляді;

б) розроблення структури семінарських занять, що передбачала б:

- постановку завдань, пов'язаних із аналізом низки визначень та характеристик тих чи інших категорій, що виносяться на засвоєння;

- розроблення, характеристики та аргументації власних прикладів реалізації розглядуваних взаємозв'язків;

- розроблення запитань, що мають стимулювати критичне мислення та пізнавальну активність учнів у практиці роботи вчителя;

в) підготовку узагальнювальних творчих робіт із курсу.

Такий підхід сприятиме не наповненню студента готовими знаннями, а залученню його до глибокого аналізу навчальної інформації та самостійного пошуку відповіді на проблемні питання з метою засвоєння форм організації критичної, творчої пізнавальної діяльності та перенесення її у роботу з учнями.

Список літератури

1. Denison E. The Sources of Economic Growth in the United States and the Alternatives before us / E. Denison // N.Y., 2006. – С. 69 – 70.

2. Pedagogical Constitution of Europe [Електронний ресурс]. URL: <http://www.arpue.org/index.php/uk/chasopysyevropeiski-pedahohichni-studii/pedahohichna-konstytutsiia-yevropu> (дата звернення: 27.01.2019).

3. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Національна академія педагогічних наук України. До 25-річчя незалежності України / за заг. ред. В. Кременя. Видання здійснено за підтримки Товариства Знання України. Київ 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nenc.gov.ua/>.

О. В. Севериновська

Дніпровський університет імені Олеся Гончара

ГАЛУЗЕВІ ЕКСПЕРТНІ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ

Відповідно до Положення «Про галузеві експертні ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» від 21.05.19 р. основними функціями галузевих експертних рад (ГЕР) є:

- підготовка експертних висновків щодо можливості акредитації освітніх програм і подання їх на розгляд Національному агентству;

- розроблення рекомендацій для закладів вищої освіти щодо вдосконалення якості освітніх програм в межах відповідних галузей;
- участь у погодженні стандартів вищої освіти у порядку, встановленому Національним агентством;
- сприяння взаємодії Національного агентства з представниками закладів вищої освіти, організацій та об'єднань роботодавців, професійних асоціацій, національного об'єднання студентів, інших стейкхолдерів з питань, віднесених до їх компетенції;

Члени GER також можуть:

- готувати пропозиції щодо вдосконалення вимог до системи забезпечення якості вищої освіти, критеріїв оцінки якості освітніх програм та освітньої діяльності закладів вищої освіти і подавати їх на розгляд Національному агентству;
- можуть брати участь у проведенні досліджень з питань якості вищої освіти та освітньої діяльності.

НАЗІВО за різними галузями сформувало 29 Галузевих експертних рад, які складаються з 9-15 членів, серед яких є як НПП закладів вищої освіти, наукових установ, здобувачі освіти та представники роботодавців. На сьогоднішній день не всі GER укомплектовані, особливо останніми двома категоріями. Різною є і кількість спеціальностей, що об'єднані за однією галуззю: від 1 (за галузями 04, 06, 08, 09, 28) до 8-9 (за галузями 02, 20, 22).

Найважливішою діяльністю GER є підготовка рішення щодо можливості акредитації освітніх програм за відповідною спеціальністю у межах певної галузі, яке є виваженим та свідомим процесом (верифікацією оцінки виїзної експертної комісії), який базується на чітко визначених критеріях.

За період від початку роботи до квітня 2020 року GER розглянули різну кількість акредитаційних справ: до 5 (GER 03, 04, 06, 09), від 15 до 20 (GER 05, 19), від 20 до 30 (GER 12, 25) та понад 30 (GER 01, 07). При цьому відсоток справ зі зниженням оцінки коливався у широких межах від 10 до 75%. Найбільш ваговими є зниження оцінки по 1, 2, 5 та 9 критеріям.

Аналіз роботи GER, проведений к.техн.н, д.е.н., професором університету «КРОК» Алькемом В.Г. та обмін досвідом на семінарах-тренінгах показав, що:

- відсутня єдина політика GER щодо оцінювання якості ОП;
- окрім GER визначили власні пріоритети для оцінювання критеріїв;
- оцінювання окремих критеріїв суб'єктивне та традиційне (за старою системою) без урахування ступеню значущості підкритеріїв для забезпечення якості ОП;
- сприйняття оцінювання освітньої програми як функції контролю за діяльністю виїзних експертів;

- в окремих (найбільш завантажених ГЕР) обмеженість часу підготовки висновку доповідача, невисока його мотивація до проведення експертизи та недостатня оптимізація процесу оцінювання;
- відсутня збалансована ієрархія цінностей у окремих ГЕР в системі критеріїв (підкритеріїв) оцінювання якості освітньої програми;
- відсутність узгодженої думки членів ГЕР щодо важливості фахової оцінки конкретного підкритерія;
- недооцінка значущості критеріїв (як то 5 та 8), які містять конструктивні чинники спрямовані на забезпечення якості освітньої програми;
 - різне розуміння експертами ГЕР зразкових практик;
 - технічна складність відеотрансляцій засідань ГЕР під час розгляду акредитаційних справ;
 - у більшості випадків не забезпечується реалізація права ЗВО та експертів на участь у засіданні ГЕР
 - існують випадки повернення справи із засідання Національного агентства на ГЕР

До викликів часу у роботі ГЕР можна віднести мотивацію членів галузевих експертних рад (24/7/366), нерівномірність надходження справ до галузевих рад, взаємини між Національним агентством і закладами вищої освіти, де працюють члени ГЕР, оптимізація організації роботи голови ГЕР, соціальний тиск академічного середовища.

На семінарах-тренінгах (м. Рівне та м. Біла Церква) для голів ГЕР та їх заступників була презентована нова процедура розгляду справ ГЕР, яка присвячена організаційним питанням та алгоритму розгляду справ. Наголошено на можливості виявлення членами ГЕР підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із критеріями, або для проведення повторної акредитаційної експертизи.

Звернуто увагу на обов'язковість обґрунтування будь-якої оцінки, крім «В» та надання рекомендацій для ЗВО.

Встановлена міра узгодженості усіх індивідуальних оцінок окремого експерта ГЕР щодо цінності підкритеріїв з результатами групового системного оцінювання, яка склала 40% від присутніх. Переважна більшість (60%) експертів суттєво завищувала, або знижувала цінність певних підкритеріїв.

На початку тренінгу найбільш значимими для ГЕР підкритеріями виявились 1.1, 4.1, 10.1, які пов'язані з цілями ОП. Даний тренінг був направлений на роз'яснення критеріїв 5 та 8, які є найбільш важливими для формування принципів академічної доброчесності та внутрішньої системи забезпечення якості освіти, що надасть змогу готувати конкурентоздатних професіоналів з високими моральними якостями.

О. В. Севериновська

Дніпровський університет ім. Олесь Гончара

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ДНІПРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

З багатьох визначень терміну «якість освіти», на наш погляд найбільш смисловим є визначення [1]: «під якістю вищої освіти (ЯВО) прийнято розуміти забезпечення необхідного рівня підготовки фахівців, здатних до ефективної професійної діяльності, швидкої адаптації в умовах науково-технічного прогресу, які володіють сучасними технологіями своєї спеціальності, уміньми використовувати отримані знання і навички в процесі вирішення швидкозмінних професійних завдань».

В Україні значну увагу питанню забезпечення якості вищої освіти, що формується на засадах європейських стандартів і рекомендацій ESG почали приділяти з ухваленням закону України «Про вищу освіту», який (ст. 1.) окреслив поняття «якість освітньої діяльності як рівень організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань», а ст. 41 визначено мету розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти, а саме: гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти. Ухвалення цих нормативних документів стало підґрунтям для введення в український освітній простір Європейських стандартів якості вищої освіти ESG-2015 [2] і передбачає розбудову внутрішніх систем забезпечення ЯВО у ЗВО.

У 2018 році за результатами узагальнення даних самооцінок 124-х українських університетів, які переважно знаходяться у сфері управління МОН складено аналітичний звіт «Впровадження локальних систем управління якістю в українських університетах», підготовленого Міжнародним фондом досліджень освітньої політики висновком якого є констатація факту, що ми маємо не стільки процес повноцінної розбудови внутрішніх систем забезпечення якості освіти у ЗВО, скільки його підміну формальними діями та навіть його імітацію.

Виходячи із результатів вище наведеного аналізу, вважаємо, що першочерговим завданням для ЗВО є формування в академічних спільнотах усвідомлення того, що забезпечення якості має перетворитися на ключовий пріоритет подальшого розвитку навчальних закладів, а інституційна основа внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти повинна реалізовуватись на всіх рівнях (рис.1). Завданнями системи внутрішнього забезпечення якості освіти університету є:

– реалізація політики університету щодо забезпечення якості освітньої діяльності; організація і здійснення моніторингу якості освітньої діяльності і вищої освіти;

– організація та проведення маркетингово-моніторингових та соціально-психологічних досліджень стейкхолдерів, а саме: цільових груп абітурієнтів, батьків, студентів, викладачів, випускників, роботодавців для визначення зовнішніх і внутрішніх вимог до якості освіти, напрямів удосконалення освітньої діяльності;

– забезпечення функціонування та постійного удосконалення інформаційної системи університету для ефективного управління якістю вищої освіти.

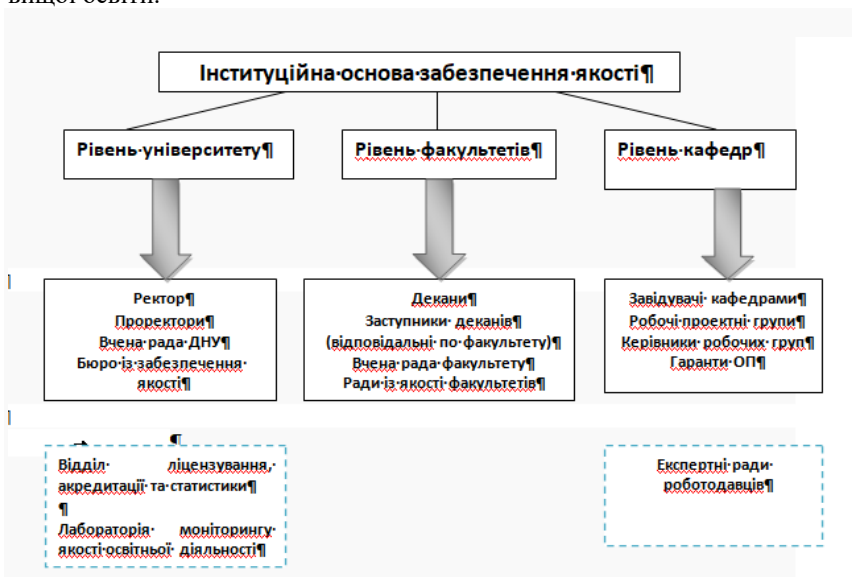

Рис. 1. Рівні організації інституційної основи забезпечення якості вищої освіти

У таблиці нижче виділено 8 індикаторів якості освіти та наведено показники для їх самооцінки.

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Політика щодо забезпечення якості	☐ оприлюднена політика забезпечення якості, яка є частиною стратегічного управління;

	☐ внутрішні сторони розробляють і втілюють дану політику через належні структури і процеси, залучаючи при цьому зовнішні сторони
Формування освітніх програм та навчальних планів, їх моніторинг та періодичний перегляд	☐ розмаїття освітніх траєкторій здобувачів; ☐ віддзеркалення запитів студентів; ☐ наявність процедур вибору навчальних траєкторій та навчальних дисциплін; ☐ рівень застосування компетентнісного підходу до проєктування вищої освіти; ☐ відповідність стандартам вищої освіти; ☐ забезпечення умов мобільності здобувачів; ☐ систематичність моніторингу та перегляду програм.
Студентоцентрована не навчання, викладання та оцінювання, визнання досягнень студентів	☐ рівень нормативного забезпечення навчального процесу; ☐ мотиваційні чинники здобувачів вищої освіти за спеціальностями; ☐ комплексність оцінювання навчальних досягнень студентів за оприлюдненими процедурами та критеріями; ☐ якість умов для особистісного розвитку здобувачів; ☐ якість додаткових послуг у сфері освіти; ☐ функціонування системи безперервної освіти; ☐ наявність вимог і критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів; ☐ визнання досягнень у неформальній та інформальній освіті; ☐ наявність програм навчання протягом життя.
Професійна кваліфікація викладачів, що визначається вимогами до компетентності викладачів	☐ стратегія розвитку кадрового забезпечення та формування кадрового резерву; ☐ відповідність професійної кваліфікації викладачів ОП; ☐ відповідність викладачів ліцензійним умовам; ☐ прозора процедура конкурсного добору викладачів; ☐ внутрішньоуніверситетська система підготовки та підвищення кваліфікації викладачів; ☐ система фінансової та нефінансової мотивації НПП; ☐ системні заходи щодо стимулювання впровадження педагогічних інновацій; ☐ перспективний план мовної підготовки НПП; ☐ періодичні процедури для оцінки досягнень викладачів (під час укладання договорів); ☐ проведення тренінгів для викладачів «Забезпечення якості вищої освіти»; ☐ самооцінка та зовнішня оцінка сформованості знань і умінь НПП забезпечувати якісну вищу освіту

Інформаційні ресурси	☐ бібліотечний фонд; ☐ репозиторій; ☐ комп'ютерні класи з використанням Wi-Fi у приміщенні; ☐ платформа дистанційного та змішаного навчання; ☐ відкриті on-line курси.
Інформаційний менеджмент, публічність	☐ веб-ресурси; ☐ інформаційні стенди; ☐ буклети; ☐ внутрішні та зовнішні теле- та радіоканали
Інфраструктури	☐ Палац спорту; ☐ Палац студентів; ☐ гуртожитки; ☐ їдальні; ☐ деканат по роботі з іноземними студентами; ☐ міжнародний відділ (академічна мобільність); ☐ юридична клініка; ☐ психологічна служба ☐ інформаційно-аналітична система «Університет» (автоматизація процесів управління діяльності університету)
Залучення студентів до реалізації внутрішньої системи забезпечення якості	☐ участь у роботі Рази з якості університету, бюро факультету; ☐ анкетування студентів щодо якості викладання; ☐ проведення студентських конференцій «Навчальний процес очима студентів»; ☐ проведення зустрічей з керівництвом університету у форматі «Віч-на-віч»

Список літератури

1. Левшин М. М., Свіжевська С. А. Необхідність використання міжнародних стандартів якості ISO у практиці вищих навчальних закладів України. Збірник тез доповідей науково-методичної конференції «Управління якістю підготовки кадрів з вищою освітою через удосконалення процедур ліцензування, акредитації та рейтингування». 15-16 березня 2012 р. С.49-53.

2. Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на засадах європейських стандартів та рекомендацій : посібник / В. Кухарський, О. Осередчук, М. Мазуркевич та ін. ; за ред. В. Кухарського, О. Осередчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 248 с.

Г. Г. Сидоренко,¹ Т. Г. Турицька²

¹ КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР

² Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема якості освіти протягом багатьох років була і залишається одним із пріоритетних в педагогічній практиці. Соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві та новітні досягнення сучасної науки і практики ставлять високі вимоги до самостійного, продуктивного, творчого мислення випускників вищів. Для того, щоб задовольнити сучасні вимоги на ринку праці, необхідно удосконалити систему навчання, щоб підвищити темпи розвитку саме продуктивного мислення, тобто такого, яке спрямоване на відкриття нових знань [3]. Сучасна система вищої освіти в Україні зазнає істотних змін, які пов'язані з пред'явленням нових вимог до результатів освіти. Пріоритети спрямовані на підготовку особистості, що має свою точку зору і здатна її аргументовано та переконливо обґрунтувати, здатна відрізнити факт від припущення, ґрунтуючись на справжніх судженнях і власному досвіді, поставити під сумнів існуючі думки та судження, бачити проблему і вміти запропонувати можливі шляхи її вирішення. Соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві, по-новому ставлять питання професійної підготовки. Саме рівень сформованості професійної компетентності майбутнього фахівця є соціальним критерієм стану і результативності процесу освіти. Тому сьогодні, як ніколи, відчувається велика потреба в особистості, що здатна критично мислити – таким типом мислення, яке характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю. Це передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір та діяти [1].

Формування критичного мислення як умови існування людини в демократичному суспільстві є необхідним елементом громадянського виховання. Саме розвинене критичне мислення слугує не лише сприйняттю отриманої інформації, а й самостійному розгляду запропонованих ідей із різ-них точок зору [2]. На нашу думку, здобувач вищої освіти може отримати повноцінне знання тільки за умови розвитку критичного мислення.

Тому в сучасній вищій освіті необхідно перенесення акценту з інформаційного навчання на логікопошукове. Це вимагає змін у підходах до процесу навчання, пошуку найбільш ефективних шляхів формування критичного мислення здобувача вищої освіти.

Необхідність формування критичного мислення у здобувачів вищої освіти обумовлена наступними причинами:

1) за умов необмеженого доступу до інформації важливо вміти орієнтуватися в її потоках, аналізувати, розрізняти головне і другорядне, тобто критично осмислювати інформацію;

2) у зв'язку зі зменшенням в навчальному процесі кількості аудиторних годин за навчальним планом при незмінному обсязі навчального матеріалу, необхідно розвивати пізнавальну самостійність, самоосвітню діяльність, вчити здобувача вищої освіти критично мислити.

Слід також звернути увагу на те, що майбутній фахівець окрім фундаментальних знань в рамках своєї спеціальності повинен володіти компетенціями постійної роботи з інформацією не тільки у вузькій сфері своєї діяльності, а й у суміжних областях, тому що рішення переважної більшості проблем знаходиться на стику предметних областей.

Технологія розвитку критичного мислення являє собою цілісну систему, яка формує навички роботи з інформацією у процесі навчання. Вона створює умови для актуалізації мотиваційної та пізнавальної сфери особистості студента; довірливого психологічного клімату; співпраці між суб'єктами навчально-виховного процесу; підвищує роль спілкування як важливого засобу розвитку особистості.

Отже, виникає необхідність більш ґрунтовного вивчення стратегій розвитку критичного мислення у вишах, що сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу та мотивуватиме здобувачів вищої освіти до активної навчально-пізнавальної діяльності.

Список літератури

1. Пометун ОІ. Критичне мислення як педагогічний феномен. Український педагогічний журнал. 2018 . №2. С. 89-98.

2. Чуба О. Формування критичного мислення як психолого-педагогічна проблема. Педагогіка та психологія професійної освіти. 2013. № 3. С. 202-208.

3. Luu V. The 10 Skills You'll Need By 2020 (And Beyond). Інтернет-посилання <https://www.careerfaqs.com.au/news/news-and-views/the-10-skills-you-ll-need-by-2020-and-beyond>

КОНСОРЦІУМ ЯК АКТУАЛЬНА ФОРМА ОБ'ЄДНАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вступ. Важко уявити необхідність, можливості та переваги регіональних об'єднань закладів у системі вищої освіти, коли конкурентна боротьба за абітурієнта, за фінансування та за право розвитку між закладами вищої освіти іде не на життя, а на смерть.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Консорціум, за визначенням, це тимчасовий союз, метою якого можуть бути різні види їх скоординованої діяльності заради досягнення спільної мети, реалізації крупних цільових програм та проєктів, в тому числі науково-технічних, будівничих, природоохоронних та інших. Як відомо, усі форми об'єднань, за фактом збереження самостійності, умовно можна розподілити на «м'які» та «жорсткі». При «м'якій» формі об'єднання (консорціум, картель, асоціація, синдикат) суб'єкти мають відносну самостійність та незалежність; на відміну від «жорсткої форми» (концерн, трест, конгломерат), яка натякає на втрату юридичної, правової, господарської та комерційної самостійності.

Вивченню проблеми створення консорціумів приділяє свою увагу велика кількість вітчизняних науковців та підприємців [2, 3]. Так, Н. І. Демчук, Н. П. Дуброва, Д. В. Воловик (2011) та Т. М. Куценко (2013) вважають, що створення консорціумів відкриває великі перспективи в банківській сфері [4, 8]. І. Баньковська (2017) та Ю. Половинчак (2011) бачать у консорціумі єдиний шлях та перспективи розвитку бібліотечної справи [1, 10]. І. І. Дідович, Р. Л. Дяченко та В. О. Жмуденко (2017) не уявляють розвитку туристичного та готельного бізнесу без утворення міжнародних консорціумів [5, 6, 7].

На думку А. І. Орлова (2004), до переваг консорціуму відносять: мобільність входу та виходу з консорціуму, відсутність обов'язкових вступних внесків, гнучкість та варіативність схем управління, а також можливості залучення до загальної справи не лише коштів і майна, а й професійних або інших знань, вмінь, навичок, ділової репутації, ділових зв'язків, досвіду, інформації; можливість концентруватися на ключових напрямках, вирішення пріоритетних програм та завдань, а також можливість заключати угоди кожним з представників від імені консорціуму. До недоліків консорціуму відносять тимчасовий характер об'єднань та імовірність конфлікту інтересів у сфері обумовлення та розподілу витрат під час реалізації проєктів [9, 12]. Є. Р. Чернишова (2010)

радить впроваджувати консорціуми закладів післядипломної педагогічної освіти [13].

Мета: дослідити можливості та перспективи, які надає закладам вищої освіти об'єднання у консорціуми.

Результати дослідження. У консорціумі кожен з учасників працює у тій сфері діяльності, в якій він досяг найбільшого технічного рівня при найменших витратах. Прикладом такої співпраці може бути консорціум спеціалізованих закладів вищої освіти, що мають східну структуру факультетів. В цьому випадку, кожен із закладів вищої освіти очолює пріоритетний для нього напрям роботи, який співпадає з його основним профілем, таким чином, забезпечуючи високий загальний рівень наукової та професійної діяльності для усіх членів консорціуму. Окрім того, завдяки створенню консорціумів стає можливим виконання масштабних проектів, що потребують консолідації зусиль та науково-технічних і виробничих процесів з метою сумісного вирішення поставлених завдань. Так, наприклад, одними з напрямів діяльності Дніпровського консорціуму університетів, є посиленням фундаментального складнику навчання та розвиток наукової інфраструктури.

Висновки: Не зважаючи на конкурентну боротьбу між закладами вищої освіти в Україні та світі, утворення регіональних консорціумів має свої переваги і надає унікальні можливості виконання масштабних проектів, що потребують консолідації зусиль та є перспективним напрямом розвитку системи вищої освіти.

Список літератури

1. Баньковська І. Організація бібліотечних консорціумів (із досвіду роботи зарубіжних бібліотек) //Наукові праці Національної бібліотеки України імені ВІ Вернадського. – 2017. – №. 45. – С. 47-60.

2. Гирник Л. В. Створення міжнародного консорціуму як важлива передумова ефективності управління газотранспортною системою //інформаційних технологій і управління Денисенко МП, д. е. н., професор, Київський національний університет технологій і дизайну. – С. 15.

3. Даніалі П. Розвиток підприємницької діяльності переробної галузі в умовах поглиблення інтеграційних процесів //Бізнес Інформ. – 2013. – №. 9. – С. 161-165.

4. Демчук Н. І., Дуброва Н. П., Воловик Д. В. Сутність та механізми здійснення консорціумного кредитування //Агросвіт. – 2011. – №. 22. – С. 38-43.

5. Дідович І. І. Загальний огляд передумов створення консорціуму у сфері міжнародного туристичного бізнесу //Міністерство освіти і науки України Львівський національний університет імені Івана Франка інститут сталого розвитку при західному науковому центрі. – С. 22.

6. Дяченко Р. Л. Готельний франчайзинг: сучасний стан в Україні та в світі //Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий. – С. 99.

7. Жмуденко В. О. Сучасні тенденції розвитку туристичної та готельної сфери в умовах глобалізації //алфавітний покажчик. – 2017. – С. 24.

8. Куценко Т. М. Зарубіжний досвід створення системи фінансування інновацій //Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – №. 2. – С. 123-129.

9. Орлов А. И. Как создать альянс некоммерческих организаций? //Некоммерческие организации в России. – 2004. – №. 5. – С. 36-38.

10. Половинчак Ю. Бібліотечні консорціуми–перспектива XXI століття: світовий досвід та вітчизняні реалії //Наукові праці Національної бібліотеки України Ві Вернадського/НАН України, Нац. б-ка України ім. Ві Вернадського.–Київ. – 2011. – С. 51-62.

11. Радева М. М. Почему в Украине мало корпораций //Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – №. 2. – С. 236-242.

12. Чернишова Є. Р. Післядипломна педагогічна освіта в консорціумі закладів післядипломної педагогічної освіти, перспективи розвитку //Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – №. 2. – С. 7-8.

І. Я. Софіщенко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК НАПРЯМ СПІВПРАЦІ УНІВЕРСИТЕТІВ

Збалансованість усіх елементів системи контролю якості освіти є необхідною умовою конкурентоспроможності сучасного університету та його випускників. Запорукою її ефективного функціонування є залучення усіх зацікавлених сторін, інтереси яких визначають зміст методів та інструментів контролю, координація зусиль та їх співпраця. Питання розподілу повноважень для забезпечення прийняття рішень є ключовим у процесі управління, в тому числі контролем якості. Безпосередній виробник освітніх послуг зацікавлений у ефективному розподілі повноважень між усіма долученими до цього процесу, що дозволяє на основі субсидіарності генерувати синергічні ефекти їх співпраці. Наприклад, в КНУ виокремлено декілька рівнів, між якими розподілені повноваження щодо контролю якості освіти: кафедри забезпечують поточний моніторинг розроблених освітніх програм упродовж їх

реалізації; факультет реалізує освітні програми та аналізує потреби ринку праці, які вимагають адаптації освітніх програм; загальноуніверситетські структурні підрозділи (Науково-методична Рада Університету, Науково-методичний центр організації навчального процесу, Сектор моніторингу якості освіти та інші) здійснюють експертизу освітнього процесу, відповідність його матеріально-технічного забезпечення, якості кадрового потенціалу, контроль виконання завдань забезпечення якості освіти підрозділам та моніторинг успішності їх виконання; стратегію забезпечення якості освіти, програми та заходи забезпечення якості освіти розробляють Наглядова Рада, Ректор, Вчена рада Університету [1, 2]. Вирішення проблеми координації зусиль учасників на усіх рівнях прийняття рішень є запорукою досягнення бажаного рівня якості освітніх послуг як визначального чинника конкурентоспроможності університету.

Серед ключових стейкхолдерів системи контролю якості науково-педагогічні працівники (НПП) виступають визначальним її елементом, що зумовлено їх безпосереднім включенням у процес вироблення освітніх послуг та можливостями формувати горизонтальні зв'язки, залученням до функціонування всіх рівнів системи контролю якості. НПП, як їх інституційні одиниці, забезпечують контроль якості при виробленні рішень вченими радами, науково-методичними радами, як учасники постійних комісій з питань організації освітнього процесу, у складі спеціально створених секцій, робочих груп та експертних комісій. Забезпечення якості на основі горизонтальних зв'язків передбачає такі форми як міжкафедральна взаємодія упродовж викладання навчальних курсів, взаємного рецензування навчально-методичних матеріалів, випускних кваліфікаційних робіт, відвідування та оцінка рівня відкритих занять. В своїй діяльності вони використовують широкий спектр інструментарію контролю якості освіти: оцінка дотримання вимог до розробки освітніх програм, експертизу навчальних курсів, підручників та навчальних матеріалів, інноваційних технологій, досвіду організації освітнього процесу. Сучасним інструментом зворотнього зв'язку, який дозволяє удосконалити процес розбудови системи контролю якості освіти, є періодичні опитування НПП. Так, зокрема проведене опитування викладачів економічного факультету КНУ виявило необхідність посилення повноважень першого рівня контролю якості освіти [3].

Розуміння якості освіти в контексті задоволення потреб суспільства зумовлює вагомість ролі роботодавців в системі її контролю. Розбудова та урізноманітнення каналів комунікації університету та роботодавців є основою для прийняття ефективних рішень для контролю якості освіти. В КНУ, зокрема на економічному факультеті, використовуються різноманітні форми роботи з випускниками: використання соціальних мереж, де оприлюднюються поточні події та встановлюється зворотній

зв'язок, з випускниками, як потенційними роботодавцями, залучення випускників, які мають успішну кар'єру, до участі у навчальному процесі, зустрічі студентів з випускниками в «День кар'єри», упродовж такого заходу як ярмарок вакансій «Economics» за участю представників компаній потенційних роботодавців, організація бізнес-форумів. Так, Міжнародний форум EFBM'2019 «Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління Глобальні економічні виклики та можливості у цифрову епоху» став платформою для визначення освітянською, науковою спільнотою та пердставниками бізнесу сучасних викликів, в тому числі вимог до якості освіти. Роботодавці залучені до процедур контролю якості освіти через викладання дисциплін та окремих їх тем, упродовж керівництва дипломами магістрів, як керівники виробничої, науково-дослідної практики, стажування студентів, як рецензенти освітніх програм. На факультеті проводяться опитування роботодавців, які дозволяють виявити вимоги до формування компетентностей сучасного фахівця упродовж освітнього процесу, а значить і формування своєрідних КРІ освітнього процесу [4].

Таким чином, узагальнення досвіду дозволяє визначити завдання які можуть стати перспективним напрямком співпраці учасників консорціуму: розробка критеріїв налагодження ефективної взаємодії усіх рівнів системи контролю якості освіти, удосконалення методів та інструментів контролю якості освіти, через ефективну взаємодію різних груп стейкхолдерів на основі досвіду вітчизняних університетів.

Список літератури

1. «Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу» затверджене Вченою радою КНУ імені Тараса Шевченка від 26.06.2019 р. URL: <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>
2. «Тимчасове положення про сектор моніторингу якості освіти» URL: http://nmc.univ.kiev.ua/docs/TSNUK_sectormonitorvngu.pdf
3. Аналіз опитування викладачів URL: <http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/02/Аналіз-опитування-викладачів.pdf>
4. Аналіз опитування роботодавців URL: <http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/02/Аналіз-опитування-роботодавців.pdf>

О. М. Старішко, І. Л. Рожнева

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Одним з головних кроків у житті кожної молодої людини є вибір професії. Професійна орієнтація – комплекс заходів, спрямованих на ознайомлення людини з її здібностями й можливостями для того, щоб запропонувати їй вибрати одну з найбільш підходящих для неї професій. Також професійна орієнтація містить технологію розвитку у людини позитивного ставлення до праці. У процесі профорієнтації здійснюється робота профорієнтолога, до якої він залучає молодь на всіх етапах навчання. Робота з профорієнтації охоплює такі етапи: інформаційний (профосвіта); діагностичний; консультування; трудових спроб; співбесіди. Перш ніж обрати професію, абітурієнти мають отримати максимум інформації про професії, їх зміст, статус на ринку праці, рівні освіти, перспективи працевлаштування, можливості продовження навчання. Щоб обрати якусь конкретну професію, абітурієнт має визначити які у нього схильності, інтереси, чи усвідомлює він до кінця свій вибір [4].

Сучасна організація освітнього процесу та зміст загальної середньої освіти не формують достатнього рівня компетентностей для соціального та професійного самовизначення учнів, забезпечення конкурентоздатності випускників шкіл у соціально-професійному середовищі. Сьогодні підприємствам України потрібен спеціаліст нового типу, основні риси якого – високий професіоналізм, компетентність. Ця людина повинна глибоко усвідомлювати завдання, що стоять перед нею, вміти підходити до них з інтересом, творчо [1].

Професійна інформація – система заходів щодо накопичення і розповсюдження відомостей про зміст і перспективи сучасних професій та вимоги, що висуваються до особи, яка бажає їх набути, форми й умови оволодіння різними спеціальностями, можливості професійно-кваліфікаційного зростання, стан та потреби ринку праці, формування професійних інтересів, намірів та мотивацій особи.

Для підготовки висококваліфікованих молодих спеціалістів необхідна відповідна соціально-профорієнтаційна робота, яка має бути організована враховуючи всі вимоги сьогодення. Закон України «Про зайнятість населення» визначає поняття Професійна орієнтація, як система форм, методів та засобів допомоги особі з метою її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик та потреб ринку праці [2].

Закон України «Про реабілітацію інвалідів» стверджує, що Професійна орієнтація – це науково обґрунтована система форм, методів, засобів впливу на особу для сприяння її професійному самовизначенню на

основі врахування стану здоров'я, освітнього і професійно-кваліфікаційного рівнів, інтересів, здібностей, індивідуальних, психофізіологічних особливостей та потреб галузей економіки.

Вибір професії – складний і довготривалий процес. Вибір трудового (професійного) шляху має бути свідомим і самостійним. Самостійність у виборі професії означає максимум незалежності, власної ініціативи. Але, звичайно, потрібно враховувати поради компетентних і досвідчених людей.

Вибір професії – це передусім процес, ланцюжок взаємопов'язаних кроків, що здійснюються з урахуванням різних чинників, які можна поділити на чотири групи: плани – особисті плани людини щодо її кар'єри і майбутнього. А часто, як свідчить практика, доводиться враховувати і плани її близьких, наприклад батьків; схильності – інтереси до певних видів діяльності, побажання; здібності – як уже відомі особистості, так і приховані, такі, що не встигли виявитися; актуальна соціальна потреба у тому чи іншому виді професійної діяльності, а також прогноз динаміки попиту на фахівців певного профілю у майбутньому [3].

З погляду трудової діяльності прийнято виділяти: теоретичні здібності, пов'язані з абстрактнологічним мисленням; практичні здібності, що виявляються в конкретно-практичних діях; комунікативні здібності, які забезпечують ефективність спілкування, адекватні сприйняття та оцінку інших людей, соціально-психологічну адаптацію працівника [5].

Готовність до профільного навчання має базуватися на загальному орієнтуванні в світі професій та їх вимогах до особистості. Є безліч класифікацій професій. Згідно з класифікацією Є.Клімова, всі професії поділяються на п'ять типів: «людина – природа», «людина – техніка», «людина – людина», «людина – знакова система», «людина – художній образ».

Коли застосовується індивідуальна форма підготовки, кваліфікований спеціаліст протягом певного терміну і у відповідності до затвердженої програми навчає та готує молоду людину до кваліфікаційної проби. Учень виконує всі навчальні завдання на відповідно обладнаному робочому місці. Фахівець передає йому свої знання і досвід, допомагає оволодіти найраціональнішими прийомами і навичками, які потрібні для виконання конкретних робіт.

Аналізуючи все, можна дійти висновку, що професійна орієнтація визначається як науково-практична система підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення. Професійне самовизначення особистості можна розглянути як вибір і реалізацію способу взаємодії з навколишнім світом і знаходженням сенсу в певній сфері професійної діяльності. Особистість вводиться в центр процесу професійної орієнтації, стає суб'єктом профорієнтаційної діяльності – використовує засоби

професійної орієнтації для підготовки до свого власного й самостійного професійного самовизначення.

Список літератури

1. Бондарчук, К. П. Механізм формування системи професійної орієнтації населення в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.09.01 «Демографія, економіка праці, соц. економіка і політика»/ Бондарчук Катерина Петрівна; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. Київ, 2006. 20 с.

2. Бондарчук, К. П. Створення системи професійної орієнтації як засобу сприяння формуванню висококваліфікованого трудового потенціалу України / К. П. Бондарчук // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. / Держ. вищ. навч. заклад „Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана”, Київ, 2007. – Т. 2 : Спец. вип.: Управління людськими ресурсами: проблеми теорії та практики, ч. 1. С. 63–76.

3. Васильєв, В. В. Професійна орієнтація в системі професійної підготовки молоді / В. В. Васильєв, В. М. Щербак// Вісник. Сер.: Пед. науки / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2005. – Вип. 73. – С. 15–20. – Бібліогр.: с. 20.

4. Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається від 02.06. 1995 р. за № 159/130/1526 / Міністерство освіти України, Міністерство праці України, Міністерство у справах молоді і спорту України // Збірник нормативних та методичних матеріалів з питань професійної орієнтації незайнятого населення та інших категорій громадян. Київ, 1991. С. 46–50.

5. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник (2-ге вид., перероб. і доп.) / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. Київ: Знання-Прес, 2002. 295 с.

Г. Л. Ступнікер, І. О. Каширнікова

*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури»*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТІВ В КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Сучасний стан світової та вітчизняної економіки актуалізує проблему підвищення соціальної ролі підприємств та організацій і спонукає до впровадження заходів щодо удосконалення стратегії їх розвитку. У зв'язку з цим за нинішніх економічних умов особливу роль має виважена політика

управління корпоративною структурою з урахуванням усіх тенденцій, що впливають на її діяльність.

Світовий досвід вказує на те, що в сучасних реаліях одним з найважливіших чинників економічного розвитку корпоративних об'єднань стає корпоративна соціальна відповідальність (КСВ), яка сприяє покращенню іміджу організаційних структур, їх ділової репутації та забезпечує конкурентні переваги на довгострокову перспективу. Соціальна спрямованість як бізнесу, так й некомерційних установ буде найбільш ефективною, якщо соціальна відповідальність стане фундаментальною основою корпоративного управління.

Отже, в стратегії сталого розвитку закладів вищої освіти важливого значення набуває соціальна складова. Прикладом найкращих світових практик сталості, етики та соціального призначення є формування провідними світовими бізнес-школами своїх соціальних місій, оскільки таким чином вони вимірюють свій соціальний вплив.

Так, Гарвардська бізнес-школа створила понад 700 навчальних кейсів для бізнесу щодо навколишнього середовища, опублікувала новаторські дослідження щодо сталого фінансування та допомогла інтегрувати результати досліджень у практику управління. Приклади включають корпоративну стійкість та соціальну відповідальність, мікрофінансування та роботу Джорджа Серафейма над переосмисленням сучасного капіталізму.

В свою чергу, Maastricht University School of Business and Economics (Нідерланди) орієнтована на проведення досліджень щодо ролі культури, етики та лідерства в стійкому розвитку. Темі досліджень включають оцінювання поведінки мільйонерів та розуміння мотивів виробників щодо впровадження сталої практики: роль очікуваних винагород та сприйняття ризиків.

Студенти Роттердамської школи менеджменту, Університет Еразма Роттердамського використовують «дизайн-мислення» для генерації ідей та творчих рішень, пов'язаних із цілями сталого розвитку. Таким чином, формується особиста участь здобувачів освіти у напрямку досягнення таких цілей.

Стосовно соціальної місії та покращання конкурентних позицій нашої академії, варто визнати необхідність розуміння вектору подальшого розвитку. Держава стимулює академію зберігати свій профіль, а присутність у міжнародних рейтингах є стимулом працювати над підтримкою міжнародного визнання ПДАБА. Фінансування державою наукових досліджень, отримання міжнародних грантів є вагомими мотиваційними чинниками розвивати академічну науку та диверсифікувати джерела надходження фінансових коштів.

Потребують гармонізації освітні програми академії згідно потреб будівельної і комунальної галузей, профорієнтаційна та маркетингова

діяльність на ринку освітніх послуг, розвиток інноваційних досліджень та процесу комерціалізації результатів, поліпшення міжнародної науково-технічної діяльності, розвиток зв'язків з підприємствами будівельної та комунальної галузей; поліпшення соціального напрямку з організації харчування і відпочинку студентів та співробітників академії, ремонт об'єктів інфраструктури.

Важливими стимулами у подальшому впровадженні КСВ для українських університетів стало збільшення державного фінансування за умови помірною адміністративного впливу та участь у розробці пропозицій до місцевої влади щодо програм соціально-економічного розвитку регіону. Щодо загальних перспектив розвитку КСВ в Україні варто визначити, що у найближчий час необхідно розробити нормативно-правову базу в державі, яка б сприяла цій діяльності, підвищувати обізнаність про переваги відповідальної бізнес-поведінки, ввести курси з КСВ до університетських програм та активізувати участь державних структур в популяризації КСВ.

Запровадження КСВ-практик в освітню діяльність стане важливим кроком сталого розвитку університетських консорціумів з одночасною розробкою соціальних, економічних та інституційних інструментів, способів, засобів для їх заохочення до виконання соціально відповідальної діяльності.

Список літератури

1. Офіційний сайт Центру «Розвиток соціальної корпоративної відповідальності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/>

2. Офіційний сайт Придніпровської державної академії будівництва та архітектури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pgasa.dp.ua/academy/zvernennya-rektora/>

Л. М. Таберко, С. І. Кривчик

ДНЗ «Дніпровський транспортно-економічний коледж»

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ СТУДЕНТІВ

Існує упередження, що в умовах швидкої акселерації молоді будь-які зв'язки науково-педагогічних працівників, зокрема кураторів академічних груп, з батьками студентів є анахронізмом. Утім, дехто вважає, що є анахронізмом і сам інститут кураторів. Гадаємо, що такі думки є помилковими. Саме цей вік вимагає консолідації всіх педагогічних впливів на формування світогляду і моральних якостей молоді людини.

У цьому нас переконують питання, з якими до нас постійно звертаються батьки студентів. Серед цих питань: «Як краще адаптуватися студенту-першокурснику в студентському гуртожитку?», «Як уберегти молоду людину від поганого впливу?», «Що робити з комп'ютерною залежністю молоді?», «Як подолати стреси під час екзаменаційної сесії?» тощо. Тож особливо актуальним є зазначене завдання для закладів вищої освіти І-ІІ р.а., оскільки їх контингент останнім часом стає молодшим. На відміну від попередніх років нині майже немає тих, що відслужили в армії або мають стаж виробничої діяльності й були кращими помічниками педагогів у вихованні вчорашніх учнів середніх шкіл. Однак, поза сумнівом, ця робота може бути корисною для університетів і академій. Інша справа – потрібно знайти оптимальні форми і методи взаємодії всіх учасників виховного процесу.

У всіх коледжах, технікумах нашого регіону давно стали традиційними наступні форми:

- інформаційні листи батькам студентів та інтернет-спілкування з ними через соцмережі;
- дні відкритих дверей, «дні довіри», батьківські збори;
- групові та індивідуальні консультації;
- діяльність батьківських комітетів;
- участь батьків у розвитку матеріально-технічної бази начальних закладів, обладнанні аудиторій і лабораторій;
- батьківський контроль за організацією студентського побуту в гуртожитках, роботою установ громадського харчування. До речі, наш досвід показує, що без останнього виду діяльності неможливо встановити довіру між батьками і закладом освіти, викликати у батьків бажання залучитися до інших форм нашої взаємодії. З цього потрібно розпочинати створення атмосфери довіри.

Крім того, у деяких закладах запроваджені такі цікаві інноваційні форми, як:

- робота дискусійного клубу «Точка зору», в організації засідань якого бере участь батьківський актив (Новомосковський кооперативний коледж економіки та права ім. С.В. Литвиненка);
- робота батьківського постійнодіючого семінару «Формування ефективного спілкування між батьками й дітьми (ДНЗ «Дніпровський технолого-економічний коледж, Автотранспортний коледж ДВНЗ «Криворізький національний університет»);
- батьківські тренінги «Особливості взаємовідносин з підлітками» (Вільногорський коледж національної металургійної академії України), «Сімейні цінності – запорука психічного здоров'я» (Дніпровський індустріально-педагогічний технікум), «Світ батьків – світ дітей»

(Дніпровський державний коледж будівельно-монтажних технологій та архітектури);

- форум-театр «Чому мене не розуміє моя дитина, чому я її не розумію» (Дніпровський державний технікум енергетичних та інформаційних технологій) тощо.

Певна річ, до проведення таких заходів обов'язково залучаються провідні фахівці, доктори і кандидати наук у галузі психології та педагогіки, медицини, інших гуманітарних спеціальностей з Дніпровського національного університету імені О. Гончара та інших закладів, що входять до Консорціуму університетів «Забезпечення сталого розвитку закладів вищої освіти України та їх конкурентоспроможності».

Отже, форм чимало, вони різні, можна створити інші цікаві форми взаємодії. Очевидно, для університетів і академій слід шукати нові форми роботи. Однак важливо, щоб вони містили головний виховний метод – спільна діяльність всього педагогічного колективу, батьківської громадськості, й самих вихованців, які об'єднані однією ціллю – формування гідних громадян Української держави, кваліфікованих фахівців, на яких з нетерпінням чекає вітчизняний ринок праці.

С. Г. Телстова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

АКАДЕМІЧНА АВТОНОМІЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах переходу до ринкової економіки проблема якості стає невід'ємною частиною стратегії розвитку у багатьох сферах суспільного життя, у тому числі в освіті. Заклади вищої освіти змушені звертати увагу на питання забезпечення якості освітнього процесу й підвищення конкурентоспроможності своїх випускників, коли організують діяльність у конкурентному середовищі, адже це не може не впливати на репутацію університетів, а отже, і їх конкурентні позиції. Одним з інструментів, що дозволяє вишам досягти конкурентних переваг, є підвищення рівня їх свободи й самостійності. «Здатність університету адаптуватись до викликів та змін, що відбуваються на глобалізованих ринках освітніх послуг, та реагувати на зміну попиту прямо залежать від ступеня наданої університету автономії...» [3, с. 9]. Завдяки автономії університет може активніше реагувати на цільовий ринок, гнучкіше задовольняти запит споживачів освітніх послуг, тим самим покращуючи власний економічний стан, розвивати стратегії підвищення якості освіти.

Про право університетів на автономію наукових досліджень, свободу викладання й навчання як ключовий принцип організації академічного життя говорив ще в XIX ст. В. фон Гумбольдт. Проте цей принцип довгий час залишався добрим побажанням. І тільки більше ніж століття по тому ідея автономізації університетів отримала розвиток і академічна автономія стала невід'ємним елементом європейської освітньої ідеології. Орієнтація на гумбольдтовську модель університету закріплена у Всесвітній декларації про вищу освіту для XXI сторіччя (1998), згідно з якою університет має право користуватися повною академічною свободою та автономією [2, с. 46].

У педагогічній літературі останніх років приділяється значна увага змісту принципу академічної автономії. Водночас залишається багато дискусійних моментів, які потребують подальшого обговорення й детального аналізу. Основні дебати ведуться стосовно обсягу академічних свобод, їх вимірювання, оцінки багатьох складових цього феномену.

У сучасному контексті вищої освіти під автономією (від грец. αὐτός – «сам» і νόμος – «закон») розуміють самостійну, відносно незалежну діяльність навчальної інституції у вирішенні питань, які належать до її компетенції. Розрізняють зовнішній та внутрішній виміри автономії [1, с. 339]. Зовнішній вимір автономії університета стосується його відносин із державою, яка має гарантувати організаційну, фінансову, кадрову самостійність закладу вищої освіти, відмову від детальної регламентації його управлінської діяльності, відсутність політичних, ідеологічних, релігійних та ін. обмежень, академічну свободу, що передбачає створення саморегульованого освітнього середовища, розробку концепції розвитку університету, самостійне визначення пріоритетів науково-дослідницької роботи, ухвалення навчальних планів та програм тощо.

Внутрішній вимір автономії ЗВО пов'язаний з організацією його власної діяльності, що забезпечується ефективною структурою управління. Серед внутрішніх чинників, що дозволяють опанувати різні рівні академічної автономії, одним із найважливіших є готовність усіх суб'єктів навчального процесу до автономної діяльності. Викладачі мають бути готові діяти автономно, самостійно управляти навчальним процесом, реалізуючи своє право викладати предмет за власним міркуванням, приймати відповідальні рішення, незалежно визначати зміст і структуру навчальних планів, програм тощо. Професійна автономія викладачів, у свою чергу, сприятиме навчальній автономності студентів, реалізації їхніх академічних свобод.

Проте слід наголосити, що автономія не означає всюдозволеність. Вищі повинні бути відповідальними за академічну якість. В умовах підвищення автономії та відповідальності університетів забезпечення якості освіти має стати сферою особливої уваги й реальних практичних

дій. З огляду на це в університетах необхідно створити надійну внутрішню систему управління якістю викладання, колективної відповідальності усіх учасників освітнього процесу – від студентів до адміністрації закладів. Процедури внутрішнього контролю, що ґрунтується на загальноприйнятих критеріях і методах оцінки, повинні стати необхідним доповненням зовнішніх способів моніторингу навчальної діяльності університетів і сприяти підвищенню ефективності їх роботи, а отже, і просуванню закладів вищої освіти на ринку освітніх послуг і їх позиціонуванню на національному та глобальному рівнях. Важливим кроком у цьому напрямку є створення спеціальних служб і підрозділів, які відповідають за якість освіти в університеті. Основними завданнями таких структур є координація підходів та інструментів для забезпечення якості освіти, проведення моніторингу якості роботи викладачів та навчальних результатів студентів, підтримка зворотного зв'язку зі студентами, аналіз їхньої задоволеності якістю викладання, сприяння ухваленню відповідних управлінських рішень тощо. Пошук балансу між якістю викладання й дотриманням принципу академічної свободи є безумовною вимогою часу. Оптимальне поєднання гнучкої політики забезпечення якості викладання, розробленої керівництвом університету, автономії викладачів і їхньої спільної роботи зі студентами створює необхідну базу для реалізації заходів з підвищення якості освіти.

Отже, розширення автономії українських університетів є не самоціллю, а необхідною умовою їх ефективного розвитку, успішного функціонування на ринку освітніх послуг, підвищення міжнародної конкурентоспроможності, що особливо актуально в умовах зростаючої інтернаціоналізації освіти.

Список літератури

1. Василькова Н. В. Ключові фактори успіху університетів на глобальному ринку освітніх послуг // Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2016. №13. С. 335–341.
2. Волосникова Л. М. О принципе академической автономии // Университетское управление: практика и анализ. 2005. № 5. С. 44–49.
3. Павленко А. Ф. Університетська автономія в системі конкурентоспроможного розвитку вищої освіти // Університетська освіта. 2011. № 1. С. 6–13.

К. С. Тороп

КЗО «Навчально-реабілітаційний центр «Колосок» ДОР»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Реформування освіти України сьогодні за європейським зразком вимагає приведення вищої освіти до єдиних стандартів та критеріїв. Рух до Європейського освітнього простору передбачає блок змін, які стосуються і назв предметів, і методик викладання, і оцінки знань, формування компетентностей самих студентів. Сучасній системі корекційно-освітніх послуг сьогодні вкрай необхідні педагогічно-професіонали, здатні вирішувати завдання всебічного гармонійного розвитку особистості дитини з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічної корекції, соціалізації та адаптації цих дітей. Отже, підготовка фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності є актуальною як для сучасної практики інклюзивної освіти, так і для теорії організації і впровадження спільного навчання дітей з особливими освітніми потребами з дітьми з нормотиповим рівнем розвитку.

Питання професійної освіти висвітлені в працях Р. Гуревича, І. Зязюна, Н. Ничкало, Г. Гребенюк, І.М. Козловської, А. Лігоцького, П. Олійник, О. Кіяшко та ін.

Проблема підготовки фахівців зі спеціальної освіти у закладах вищої освіти висвітлені в працях таких досліджень як Ю. Бистрова, Т. Дегтяренко, В. Засенко, С. Миронова, Н. Пахомова, О. Проскурняк, О. Романенко, Л. Руденко, К. Островська, Н. Савінова, В. Синьов, Є. Синьова, Т. Скрипник, В. Тарасун, С. Федоренко, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет, Д. Шульженко та ін.

Питаннями педагогічної компетентності займалися такі дослідники як В. Адольф, Ю. Варданян, Е. Зеєр, І. Зязюн, І. Колесникова, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, Е. Рогов, Є. Сахарчук, В. Сериков, В. Синенко, А. Щербаков та ін.

Незважаючи на велику кількість досліджень в цій області питання організації освітнього процесу та умов, що забезпечують ефективність формування професійної компетентності майбутнього фахівця за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» залишається невирішеною. Це знаходить своє відображення у відсутності теоретично визначеної та методично забезпеченої системи підготовки фахівців спеціальності 016 «Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)», її змісту, основних форм та методів організації навчальної діяльності.

Кабінетом Міністрів України 29 квітня 2015 р. затверджена Постанова «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за

якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» № 266, відповідно до якої оновлено список галузей знань та спеціальностей у закладах вищої освіти [6]. Згідно нововведень галузь знань 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» відповідає галузі 01 «Освіта» та спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Підготовку в межах спеціальності пропонують здійснювати за спеціалізаціями.

Одним із головних завдань закладів вищої освіти є впровадження концепції студентоцентрованого навчання. При цьому особливий акцент робиться на тому, що професійні вміння і навички, фахові компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти, забезпечать його конкурентоспроможність, затребуваність на ринку праці.

З метою набуття загальних та фахових компетентностей здобувачем вищої освіти, які необхідні для розв'язання діагностичних, реабілітаційних, корекційних проблем у галузі спеціальної освіти, важливим питанням є пошук різноманітних форм інтеграції науки з практикою.

Ми вважаємо, що пошуки шляхів визначення цілей і змісту вищої освіти доцільно здійснювати у напрямі обґрунтування ключових компетенцій, які притаманні фахівцю даної спеціальності. В програмі підготовки фахівців за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» доцільно обґрунтувати ключові та фахові компетенції.

Більшість науковців сходяться в тому, що ключові компетентності мають надпрофесійний характер і необхідні в будь-якій сфері діяльності:

- когнітивна (пізнавальна);
- соціально-психологічна;
- соціально-організаційна (управлінська);
- інформаційно-комп'ютерна;
- креативна;
- комунікативна;
- компетентність у збереженні особистого здоров'я [2, с.12-16].

То фахові компетенції залежать саме від спеціалізації. І в результаті ми маємо отримати фахівця, який орієнтується в навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами, може активізувати навчальну діяльність таких дітей в освітньому просторі, удосконалити методику навчання використовуючи інноваційні технології в освіті. Ще однією особливістю підготовки таких фахівців вбачаємо у визначенні умов формування гуманістичної педагогічної позиції у майбутніх спеціалістів.

Таким чином, цілеспрямоване формування професійної педагогічної компетентності фахівців зі спеціальної освіти у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами забезпечить ефективність підготовки бакалаврів та магістрів спеціальності 016

«Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)» і найголовніше – їх конкурентоспроможність.

Список літератури

1. Алексєєнко С. Д. Зміст підготовки майбутніх педагогів до інклюзивного навчання [Електронний ресурс] / С. Д. Алексєєнко, Н. П. Кроленко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/25_SSN_2009/Pedagogica/51741.doc.htm.

2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика / С. У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало, В.Л. Петренко ; під ред. Н.Г. Ничкало. – Хмельницький : Технологічний ун-т Поділля, 2002. – 334 с.

3. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. Миронова. – Кам'янець-Подільський : АбеткаНОВА, 2007. – 304 с.

**Т. Г. Турицька¹, Т. М. Шевченко¹,
Г. Г. Сидоренко,² С. А. Лацинська¹**

¹Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

²КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Сьогодні, у третьому тисячолітті, увага світової спільноти до питань формування нової генерації фахівців, здатних модернізувати освітньо-науковий процес, є досить потужною. Вища освіта, дослідження та інновації відіграють вирішальну роль у підтримці соціального згуртування, економічного зростання та глобальної конкурентоспроможності. Зростання вимог до навичок та компетентностей на ринку праці вимагає від вищої освіти реагувати по-новому та інтегрувати різномірний досвід у вищу школу, щоб забезпечити якість підготовки фахівців відповідно до сучасних вимог будь-якого виробництва чи виду діяльності. Роль забезпечення якості стає вирішальною у підтримці систем і закладів вищої освіти, у їх реагуванні на зміни, водночас гарантуючи, що кваліфікації та компетентності, набуті майбутніми фахівцями та їх досвід здобуття вищої освіти залишаться на першому плані інституційних місій. Особливо це стосується спеціальностей, пов'язаних із сферою охорони здоров'я, які виходять за межі суто медичних спеціальностей (медсестер, діагностів, лікарів).

Медична освіта має базуватись на найновіших здобутках медичної науки та може розвиватися лише як частина світової, саме тому

інтердисциплінарність та міжгалузевість у підготовці студентів-медиків у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» є вкрай важливою. Люди, персонал, медики – головна цінність медичної системи, тому інституції мають поєднати свої сили та потенціал для удосконалення якості підготовки, зокрема шляхом створення нових різноманітних інтердисциплінарних програм, у тому числі підвищення кваліфікації, магістерських, на випускників яких потенційно є попит на ринку праці.

Міждисциплінарна інтеграція – це цілеспрямоване посилення міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін [1]. Вона дозволяє поглибити набуті компетентності як загального, так і практичного профілю підготовки здобувачів вищої освіти. Майбутній спеціаліст медичного профілю повинен мати значний запас фахових знань та вмій на початку своєї професійної діяльності, використовувати їх, здійснювати пошук нової інформації, постійно підвищувати власну професійну компетентність та цілеспрямованість [2]. На сьогодні в галузі знань 22 Охорона здоров'я впроваджені професійні Стандарти вищої освіти, якими передбачені певні вимоги до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності [3]. З метою вирішення питання студентоцентрованості та практикорієнтованості навчання здобувачів вищої освіти можливе впровадження Сертифікатних освітніх програм. Створення таких програм дозволить надати слухачам додаткові знання і компетентності понад тих, що передбачені освітньо-професійними характеристиками спеціальностей/освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти відповідно до законодавства України [4]. Сертифікатна освітня програма – це коротка спеціалізована освітня програма міждисциплінарного змісту, що спрямована на набуття слухачами додаткових знань, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, які мають особливості в межах інтеграції різних наук (дисциплін), їх неформального об'єднання на методологічному та інструментальному рівнях. Одним із варіантів такого впровадження є сертифікатна програма «Медичне право». Останнє, як новітнє правове явище в Україні наразі набуває стабільного розвитку, опановуються нові горизонти та відбувається інтеграція зі світовими трендами. Все це створює підґрунтя для всебічного розвитку правового забезпечення охорони здоров'я, що є запорукою утвердження життя і здоров'я людини як найвищої соціальної цінності.

Список літератури

1. Волощук НІ, Пашинська ОС, Іваниця АО, Таран ІВ. Міждисциплінарна інтеграція як фактор удосконалення викладання фармакології у медичному виші. Медична освіта. 2016; 4: 8-11

2. Іленко НМ, Бойченко ОН. Міждисциплінарні зв'язки як фактор вдосконалення вивчення предмету терапевтична стоматологія при підготовці майбутнього лікаря. Вісник проблем біології і медицини. 2018; 4, 2 (147): 223-225

3. Наказ МОН про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. Інтернет-посилання http://edumns.org.ua/img/news/8635/NakMON_1254_19.pdf

4. Офіційна сторінка ДонНУ ім. В.Стуса. Інтернет-посилання <https://www.donnu.edu.ua/uk/sertifikatni-osvitni-programi-ta-shkoli/#1519127678357-c75e123c-f54d>

В. П. Чабан, І. І. Давидов

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ

В останній час в будівельній галузі набуває швидкості процес заміни нормативних документів колишнього СРСР на національні стандарти. Крім того, активно йде процес змін виданих раніше національних стандартів – із врахуванням змін та із врахуванням впровадження в Україні європейських норм проектування (а також нових сучасних матеріалів, технологій тощо).

Тому в теперішній час для тих студентів, які планують свою кар'єру саме в будівництві, критично важливо вже на стадії початку вивчення профільних предметів (тобто не пізніше 3-го курсу) приймати участь у виконанні реальних інженерних робіт. Тим більше, що станом на сьогоднішній день роботодавці, як правило, потребують спеціалістів із досвідом роботи (і саме для молодих спеціалістів із суттєвим досвідом відкриваються широкі можливості кар'єрного росту та підвищення конкурентоспроможності).

Слід відмітити, що прослуховування передбачених навчальними програмами теоретичних та практичних курсів дає студенту оволодіння лише базовими поняттями та навичками (без вивчення особливостей та тонкощів). Крім того, навчальні програми (та розроблені за ними методичні посібники) можуть значно відставати від розвитку нормативної бази (особливо на тлі масової заміни та зміни нормативів).

Одним із способів вирішення такої проблеми є залучення студентів (таких, що виявили особисте бажання) до вирішення реальних інженерних задач – у вільний від навчання час, та під керівництвом сертифікованих інженерів (або експертів – якщо є задачі по технічній діагностиці будівель

та споруд). Такий підхід дає студенту можливості ознайомитись із реальним процесом, починаючи із найнижчих посад (наприклад, техніка) і закінчуючи найбільш відповідальними задачами, знаходячись при цьому під контролем відповідального виконавця.

Також при виконанні інженерних робіт по технічній діагностиці будівель та споруд, або по їх реконструкції (що на сьогоднішній день є дуже актуальною задачею) студенти мають можливості власноруч ознайомитись із архітектурними та конструктивними рішеннями різних об'єктів (із існуючими недоліками у їх виконанні), із наявними дефектами та пошкодженнями та варіантами ремонтних робіт.

На кафедрі МДгаПК нашого навчального закладу (у співробітництві із промисловими підприємствами Придніпров'я) існує саме така практика залучення студентів до виконання різних реальних інженерних робіт – обстеження і діагностика технічного стану будівель та споруд (згідно вимогам сучасних національних стандартів [7-8]), розробка проектів ремонту та реконструкції існуючих будівель і споруд (згідно вимогам [1-3, 6]), а також виконання замірів рівнів коливань конструкцій і споруд (з позиції забезпечення міцності конструкцій та комфорту проживання мешканців чи роботи персоналу).

При цьому, у відповідності до вимог [4], виконуються розрахунки окремих і споруд в цілому із врахуванням їх фактичної роботи (тобто із врахуванням наявності дефектів та пошкоджень, із врахуванням сумісної роботи із основами та фундаментами, із врахуванням просторової роботи тощо – див. рис. 1-2).

Після виконання таких робіт студенти мають можливості використовувати отримані дані по реальним спорудам у своїх дипломних роботах.

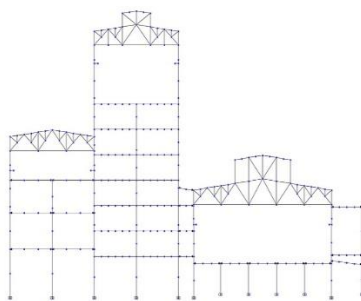

Рис. 1. Конструктивне рішення та розрахункова схема багатопрольотної будівлі

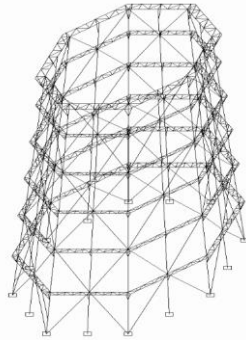

Рис. 2. Конструктивне рішення та розрахункова схема градирні

Список літератури

1. ДБН В.2.6-198:2014. Сталеві конструкції. Норми проектування. – К.: Мінрегіон України, 2014. – 199 с.
2. ДБН В.1.2-2:2006. Нагрузки и воздействия. - К.: Минстрой Украины, 2006. – 60 с.
3. ДСТУ БВ.1.2-3:2006. Прогини та переміщення. – К.: Мінбуд України, 2006. – 10 с.
4. ДБН В.1.2-14-2018. Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель і споруд. – К.: Мінрегіон України, 2018. – 30 с.
5. ДБН В.1.1-12:2014. Будівництво у сейсмічних районах України. – К.: Мінрегіонбуд України, 2014. – 110 с.
6. ДСТУ Б В.3.1-2:2016. Ремонт і підсилення несучих і огорожувальних будівельних конструкцій та основ будівель та споруд. – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2017. – 67 с.
7. ДСТУ-Н Б В.1.2-18:2016. Настанова щодо обстеження будівель і споруд для визначення та оцінки їх технічного стану. – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2017. – 44 с.
8. ДСТУ Б В.2.6-210:2016. Оцінка технічного стану сталевих будівельних конструкцій, що експлуатуються. – К.: Мінрегіон України, 2017. – 80 с.

Т. М. Шевченко, М. Б. Щербиніна, Є. С. Фаузі
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ДОСВІД АКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ЯК ФАКТОРА ПІДВИЩЕННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний мінливий світ диктує необхідність швидкого розвитку та переорієнтації будь-якої організації для підвищення конкурентоспроможності. Система вищої освіти, метою якої є інтелектуальний, духовно-моральний, творчий, фізичний та професійний розвиток особистості, задоволення її освітніх потреб, здійснюване в інтересах людини, родини, суспільства і держави, стає активним учасником економічних, екологічних, соціальних, культурних процесів в державі та світі [1]. Не викликає сумніву, що сталий розвиток відбувається лише за умови ідентифікації, аналізу та вдосконалення взаємодії організації та її груп зацікавлених сторін. Впровадження продуктивної та якісної освітньої діяльності для формування іміджу вищого навчального закладу не можливе без системного підходу до розуміння цілей ключових стейкхолдерів, які представлені не тільки державними органами управління системою (одним з стейкхолдерів), але і рядом інших, не менш значущих: абітурієнтами, студентами, випускниками, співробітниками, потенційними роботодавцями [2, 3].

Позитивний досвід діяльності факультету медичних технологій діагностики та реабілітації Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара демонструє необхідність врахування інтересів та пропозицій усіх груп зацікавлених сторін (стейкхолдерів) при реалізації всіх етапів освітнього процесу. В тому числі, студенти нашого факультету та випускники, що мають формувати академічну та професійну спільноту країни, мають право брати участь в обговоренні змін до освітніх програм, в опитуваннях та анкетуваннях, вільно висловлювати власні оцінки і пропозиції, що дає їм можливість брати на себе відповідальність і впливати на забезпечення якості освіти. Також важливо зазначити, що ще на етапі формування цілей освітньо-професійних програм були враховані інтереси здобувачів вищої освіти, які полягають у забезпеченні умов формування та розвитку професійних компетентностей та їх готовності до працевлаштування за спеціальністю після завершення навчання.

Зв'язок з роботодавцями здійснюється на підставі проведення щорічних спільних заходів (конференцій, курсів тематичного удосконалення тощо). Водночас, роботодавці також мають можливість визначати пріоритетні напрямки підготовки у галузі охорони здоров'я та управлінні економічною діяльністю у сучасних медичних закладах та

сприяти проходженню виробничих практик та ознайомленню з інноваціями в управлінні економічною діяльністю у сучасних медичних закладах. При організації освітнього процесу враховуються та аналізуються пропозиції, що надає дана категорія стейкхолдерів щодо покращення та удосконалення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти та необхідних компетенцій для опанування новітніми технологіями практичної діяльності майбутніх працівників. Слід зауважити, що студенти нашого факультету проходять практику, а також серед майбутніх випускників за освітніми програмами є ті, що працюють на даний момент у лікувально-профілактичних закладах міста. Отримані позитивні відгуки від роботодавців, вказують на високий рівень задоволеності практичною підготовкою майбутніх фахівців.

Академічна спільнота, як стейкхолдер освітнього процесу, також має можливість впливати на покращення якості освітньої діяльності та якості викладання навчальних дисциплін, сприяти покращенню побутових умов для здобувачів вищої освіти та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу.

Отже, сприйняття ключовими стейкхолдерами діяльності освітніх організацій є важливим індикатором не тільки поточного стану і розвитку системи вищої освіти, а й ключем до розуміння стратегічного та операційного планування діяльності вищого навчального закладу для досягнення оптимальної траєкторії розвитку, що відповідає сучасним вимогам українського суспільства і світовим стандартам життя.

Список літератури

1. Закон України (2018). Про вищу освіту. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Шапоренко, О. І. (2019). Інноваційна стратегія управління університетом як стейкхолдер-компанії / О.І. Шапоренко // Вчені записки Університету «КРОК». – 2019. – № (3)55. – С. 134-142.
3. Кубарева І.В., Нотевський Є.В. Взаємодія університету із цільовими аудиторіями на засадах теорії поведінки споживача та теорії стейкхолдерів: оцінка стану та напрями удосконалення / І. В. Кубарева, Є. В. Нотевський // Стратегія економічного розвитку України. – 2018. – № 42. – С. 227-243.

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Вступ. Однією із складових підготовки студентів до майбутньої трудової діяльності є професійно-прикладна фізична підготовка у закладах вищої освіти. Вона сприяє формуванню необхідних фізичних і психічних якостей, рухових навиків щодо профілю майбутньої професії [4].

Професійно-прикладна фізична підготовка дозволяє значно підняти прикладну дієвість фізичного виховання і в кінцевому результаті підвищити якість підготовки висококваліфікованих спеціалістів, зокрема в технічних закладах вищої освіти. Систематичні заняття професійно-прикладною фізичною підготовкою студентів різних спеціальностей сприяють підтриманню й удосконаленню рівня професійної дієдатності, а також є ефективним засобом профілактики шкідливих впливів професійної діяльності [1].

В різних працях освітлена проблема удосконалення процесу фізичного виховання студентів. Але, фахівці [1-5 та інш.] відмічають, що сучасна система фізичного виховання не в змозі забезпечити достатній рівень розвитку професійно важливих якостей студентів. Таке становище значно уповільнює засвоєння рухових компонентів обраної спеціальності та адаптацію до професії.

Тому, дослідження особливостей професійно-прикладної підготовки студентів на сучасному етапі є актуальним для підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти.

Серед різноманітних засобів фізичного виховання науковці рекомендують різні види спорту. Ми обрали бадмінтон, за його доступність, емоційність, оздоровчий вплив на організм, здатність розвитку широкого кола рухових навичок, можливість занять упродовж усього життя.

Методика професійно-прикладної фізичної підготовки студентів з використанням засобів бадмінтону була розроблена з урахуванням завдань професійно-прикладної фізичної підготовки студентів технічного профілю і включала розділи з теоретичної, техніко-тактичної, загальної і спеціальної фізичної підготовки.

Теоретична підготовка включала комплекс теоретичного та методичного матеріалу, який необхідний студенту для освоєння системи знань: з бадмінтону, фізичної культури, здорового способу життя, основ самостійних занять і самоконтролю, професійно-прикладної фізичної

підготовки та його практичного використання під час занять фізичними вправами.

Технічна підготовка передбачала навчання: різних способів тримання ракетки (хват) під час ударів справа, знизу, зліва, зверху; основного вихідного положення бадмінтоніста під час подачі, у грі, виконуючи удари справа, зліва, знизу, зверху; особливостей пересувань бадмінтоністів по майданчику з імітацією ударів без волана; вправ з підвісним воланом; жонгливання воланом на різній висоті – відкритим та закритим боком ракетки; навичок слідування за воланом під час жонгливання; високодалекі удари, подачі.

До загальнофізичної підготовки належали вправи, які впливають на основні системи й функції людського організму: м'язову, серцево-судинну, дихальну. За допомогою вправ з арсеналу бадмінтону, підвищувалася загальна фізична підготовленість студентів, що стало основою для застосування специфічних вправ професійно-прикладної фізичної підготовки.

Спеціальна фізична підготовка спрямована на розвиток спеціальних фізичних якостей та рухових дій, які необхідні для гри у бадмінтон: швидкісних-силових і координаційних здібностей, спеціальної витривалості, сили, гнучкості. Ця підготовка включала вправи бігового та стрибкового характеру, метання тенісного м'яча та волана, вправи з гумовим амортизатором, вправи динамічного та статичного характеру [5].

Висновки. Головною метою та результатом навчання студентів у закладах вищої освіти є формування їхньої готовності до професійної діяльності.

Професійно-прикладна фізична підготовка у системі фізичного виховання студентів закладів вищої освіти створює передумови для підвищення професійної майстерності, досягнення високої професійної працездатності й продуктивності.

Бадмінтон посідає вагомe місце у системі фізичного виховання, є прекрасним засобом підвищення працездатності та вирішення освітньо-виховних завдань.

Список літератури

1. Антошків Ю.М., Ковальчук А.М. Професійно-прикладна фізична підготовка курсантів вищих навчальних закладів МНС України. Львів, 2007. 85с.

2. Карабанов Є.О. Оптимізація професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців агропромислового виробництва : дис. ... канд.. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Запоріжжя, 2017. 324с.

3. Остапенко Ю.О. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів інформаційно-логічної групи спеціальностей : автореф. дис. на

здоб. наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Київ, 2015. 22с.

4. Пилипей Л.П. Теоретико-методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів: дис. ... д-ра. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Київ, 2010. 513с.

5. Шиян В.М. Особливості професійно-прикладної фізичної підготовки студентів архітекторів. *Сучасний рух науки: V міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 7-8 лютого 2019р.* Дніпро, 2019. С. 806-810.

І. І. Шмельов, Т. А. Зайцева

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВПЛИВ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ЗВО

Процеси глобалізації у світі висувають нові вимоги до національних економік. Досвід країн з найвищим рівнем конкурентоспроможності доводить, що визначальним у прогресі сучасного суспільства є активна участь молодих фахівців у сучасних процесах трансформації. Тому, з огляду на зростаючу конкуренцію серед закладів вищої освіти (ЗВО), надання високоякісних послуг є актуальним питанням. В сучасних умовах конкурентоспроможність ЗВО в значній мірі залежить від його технічного оснащення та можливості залучення інновацій. Згідно з критеріями ООН якість освіти є одним із визначальних складників якості життя. Якість освіти у даному контексті – це ступінь відповідності рівня набутих знань випускників ЗВО вимогам і потребам особистості, роботодавців, суспільства, держави, міжнародного співтовариства.

Очікування випускників від вищої освіти завжди були високими, що виправдовувало пошук кращого способу підготовки до інтеграції на ринку праці. У той же час роботодавці теж висували свої власні вимоги щодо здібностей і навичок випускників, які повинні були б збігатися з можливостями і навичками, які закладені у освітніх програмах (ОП) спеціальностей. Саме тому, ОП повинні бути націлені на набуття майбутнім фахівцем певних компетенцій: зі спеціальності – відповідати науковим інтересам пошуковачів; із загальнонаукового (філософського) світогляду; з блоку універсальних навичок науковця (soft skills), зокрема вміння організувати і проводити навчальні заняття, застосовувати інформаційні технології в дослідницькій діяльності, управляти науковими проектами тощо; з якісного володіння англійською мовою на рівні не нижчому B-2, а бажано на рівні C-1 [1].

Саме завдяки виконанню цих вимог можна покращити інтеграцію випускників у робоче середовище. Роботодавці [2] хочуть адаптивних рекрутів, людей, які можуть швидко вписуватися в «культуру робочого місця», працювати в командах, проявляти міжособистісні навички, добре спілкуватися, брати на себе відповідальність, виконувати ефективні дії. Вони хочуть бачити людей, здібних адаптуватися, які можуть застосовувати свої здібності та навички. Вони хочуть трансформативних співробітників, людей, які можуть передбачити та призвести до змін, які мають навички вищого рівня, такі як аналіз, критика, синтез тощо.

Список літератури

1. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми. [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/>

2. Luminița N. Relating Higher Education with the Labour Market: Graduates' expectations and employers' requirements, Tertiary Education and Management, 15:1, 17-33, DOI: 10.1080/13583880802700024

М. Б. Щербиніна, В. М. Гладун, О. П. Дідковський
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСВІТА І ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ЙОГО НАПРЯМКИ

У сучасному суспільстві освіта прокладає шлях до конкурентоспроможної роботи та продуктивної кар'єри. Підприємства країни потребують освічених фахівців, щоб боротися за першість в технологіях, науці і передових досягненнях. Менш визнаним є вплив освіти на результати щодо здоров'я. Незважаючи на безсумнівний зв'язок питань освіти і охорони здоров'я, тільки на сьогоднішній день освіта представлена, як надійний ресурс зміцнення здоров'я населення. Протягом більше двох десятиліть дослідники відзначали тривожне розширення градієнта: розрив в рівні здоров'я між людьми з освітою і без збільшується з року в рік все більше.

Проведені дослідження показали значну розбіжність у відношенні здоров'я між групами з різним рівнем освіченості. Люди з більш високим рівнем освіти мають меншу смертність, вони рідше страждають від найсучасніших хвороб і в цілому відчують себе більш здоровими, чим їхні менш освічені верстви [1]. Одне з пояснень таких відмінностей в стані здоров'я забезпечується гіпотезою, яка заснована на ранніх моделях

капіталу здоров'я та передбачає, що освіта підвищує рівень знань про здоров'я людини. Такий підхід дозволяє освіченим вибирати більш ефективний набір ресурсів в процесі виробництва здоров'я. Тобто знання надають більше можливостей для прийняття кращих рішень щодо здоров'я, тим самим поліпшуючи його стан [2].

Мета: провести огляд літературних джерел стосовно питання взаємозв'язку рівня освіти та стану здоров'я людини.

Методи. Інформаційний пошук результатів систематичних оглядів, мета-аналізів стосовно аналізу взаємозв'язку рівня освіти та стану здоров'я людини проводився за період з 2010 року по 2020 рік в базі Medline / PubMed по ключових словах: educational, adult health. До розгляду долучили повнотекстові версії статей.

Результати. Аналіз результатів досліджень дозволив виділити ключові напрямки у вивченні питання взаємозв'язку рівня освіти та стану здоров'я людини. Перший напрям стосується продовження життя на індивідуальному рівні. Так, одне з недавніх досліджень підсумовує основні механізми, що зв'язують освіту зі здоров'ям і смертністю, показане що люди з меншим рівнем освіти, помирають раніше, ніж їх однолітки [3]. Друге спрямування, це оцінка можливостей шкільної освіти в підтримці здоров'я. Починаючи з дитинства шкільна освіта розвиває базові когнітивні функції важливі для здоров'я, такі як читання, письмо і спілкування, і вчить людей, як логічно мислити, критично аналізувати дані, вирішувати проблеми і реалізовувати плани. Результати одного з оглядів показують, що розвиток дитини у перші роки, має тривалий вплив на здоров'я, благополуччя і успішність дорослих [4]. Третій напрямок досліджень висвітлює як освіта сприяє здоровому способу життя через розвиток ефективного людського суспільства. Вища освіта є ключем до стабільної і добре оплачуваної роботи, а підвищений дохід допомагає оплачувати поживні продукти харчування, більш комфортне житло і високоякісну медичну допомогу [5]. Крім того, високоосвічені люди використовують свої знання, інформацію і минулий досвід, щоб уникнути факторів ризику, пов'язаних зі здоров'ям, і беруть участь в заходах, що поліпшують здоров'я, таких як припинення куріння, утримання від алкоголю і боротьба з гіподинамією та ожирінням [6]. Також, освіта надає соціально-психологічні ресурси, які можуть сприяти здоров'ю та довголіттю. Те, що добре освічені люди з більшою ймовірністю будуть залишатися в шлюбі, також сприяє взаємозв'язку між освітою і здоров'ям [7]. Наступна низька робіт стосується соціальної політики. В дослідженнях показане, що поліпшення доступу до медичного обслуговування (і медичного страхування) необхідно, але недостатньо для протидії наслідкам неадекватної освіти. Навіть там, де медичне обслуговування гарантовано, люди з обмеженою освітою, як правило, хворіють [8].

Висновки. Освіта потребує реконцептуалізації як засіб соціального успіху, надійних ресурсів та міцного здоров'я, як інститут, який ліквідує нерівність у поколіннях. Скорочення витрат на освіту в кінцевому підсумку призводить до збільшення витрат на охорону здоров'я. В основу майбутніх досліджень потрібно додати політичний контекст, а саме як взаємозв'язок між освітою та здоров'ям змінюється в залежності від географії населення та часу, і як політичні сили впливають на цю різницю. Саме створення об'єднань закладів вищої освіти стає підґрунтям для вирішення нагальних питань асоціації освіти та охорони здоров'я.

Список літератури

1. The impact of increasing education levels on rising life expectancy: a decomposition analysis for Italy, Denmark, and the USA / M. Luy [et al.] // *Genus*. 2019. № 75. P. 11.
2. Physical Functioning Trends among US Women and Men Age 45–64 by Education Level / A. Zajacova, J.K. Montez // *Biodemography and Social Biology*. 2017. № 63. P. 21–30.
3. Trends and group differences in the association between educational attainment and U.S. adult mortality: Implications for understanding education's causal influence / M. D. Hayward, [et al.] *Social Science & Medicine*. 2015. 127. P. 8-18.
4. A population health approach in education to support children's early development: A Critical Interpretive Synthesis / A. L. Wilson [et al.] // *PLoS ONE*. 2019. №14 (6). P. 1-19.
5. Educational Disparities in Adult Health: U.S. States as Institutional Actors on the Association / J.K. Montez [et al.] // *Socius: Sociological Research for a Dynamic World/ 2019/ № 5*. P. 1–14/
6. Health behaviors of adults: United States, 2008–2010 / C. A. Schoenborn [et al.] // *Vital and Health Statistics*. 2013. № 10 (257). P. 1-184.
7. The Importance of Spousal Education for the Self-Rated Health of Married Adults in the United States / D. C. Browne [et al.] // *Popul Res Policy Rev*. 2014. № 33(1). P. 127–151.
8. New evidence of the effects of education on health in the US: Compulsory schooling laws revisited / J. M. Fletcher // *Social Science & Medicine*. 2015. № 127. P.101–7.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Сфера вищої освіти є базою формування інтелектуального потенціалу суспільства та основною умовою сталого економічного зростання країни. Сучасним драйвером прискорення її інноваційного розвитку є підвищення стандартів якості наданих освітніх послуг задля забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Пандемія коронавірусу COVID-19 стала випробуванням не лише для системи охорони здоров'я й економіки країн світу, а й поставила перед Україною питання організації безперервного освітнього процесу задля *забезпечення якості освіти*.

На даний час для всіх рівнів сфери освіти (загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, а також післядипломної освіти) чинним є «Положення про дистанційне навчання» (2013 р.), що дозволяє здійснювати навчання шляхом «опосередкованої взаємодії віддалених учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1]. Такий тип навчання повинен бути організований для осіб, які з певних причин (у нашому випадку – це надзвичайна ситуація природного або техногенного характеру) не можуть відвідувати навчальні заняття.

Щодо особливостей організації дистанційного навчання то відповідно до цього нормативного акту: навчальний заклад самостійно приймає рішення, які саме технології й веб-ресурси будуть використовуватися у навчальному процесі (але з їх обов'язковою перевіркою), а також може створювати власні засоби дистанційного навчання. Такий навчальний процес у ЗВО складається з: самостійної роботи; лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять; практичної підготовки; контрольних заходів (за умови забезпечення ідентифікації здобувача освіти), а також консультацій. При цьому можуть бути використані два режими: асинхронний – взаємодія із затримкою у часі (передача графічно, текстової, аудіо- або відеоінформації через електронну пошту, форум, соціальні мережі, віртуальні тренажери, лабораторії тощо); синхронний – з одночасним перебуванням у веб-середовищі (передача аудіо- та відеоінформації через чат, конференції, соціальні мережі тощо). Щодо форм проведення занять, то ЗВО мають певну самостійність, зокрема, окрім традиційних форм, можуть використовуватися: ділові ігри, групові та індивідуальні проекти, дистанційну участь в олімпіадах й конкурсах, електронні бібліотеки чи бібліографії з певного курсу тощо. 3

організаційної точки зору така форма навчання вимагає, окрім системотехнічного, науково-методичне (методичні рекомендації щодо розроблення та використання відповідних технологій, систему контролю якості навчання, інформаційне наповнення курсів) та інформаційно-комунікаційне забезпечення (що забезпечує безперебійний цілодобовий доступ до ресурсів).

В умовах сучасних реалій даний нормативно-правовий акт потребує внесення певних уточнень. Так, задля забезпечення якості освіти у кризових умовах необхідно врахувати наступні аспекти, зокрема:

– визначення, що педагог та здобувачі освіти (учні, студенти, учнівські чи студентські колективи) є одночасно суб'єктами і об'єктами освітнього процесу, що дозволить уникнути авторитарності у педагогічному процесі та забезпечить розвиток особистості вихованця; тобто необхідно законодавчо закріпити професійну автономність науково-педагогічного персоналу вищої школи щодо наповнення навчального матеріалу [2]; педагогічний процес наповнений персоніфікованими особистісними якостями педагога та учнів, елементами імпровізації підвищує якість навчання;

– розроблення та впровадження механізмів захисту прав інтелектуальної власності на методичні та інші розробки науково-педагогічного персоналу, що використовуються під час дистанційного навчання;

– забезпечення взаємодії не тільки педагога з учнем, але учнів один з одним у групі, що суттєво підвищує ефективність процесу та якість результату;

– можливість організації дистанційних занять не тільки у колективній формі, а й у межах декількох груп одного колективу (що підвищує зацікавленість студентів у навчанні за рахунок змагань та конкуренції), а також індивідуальних занять тощо.

Існують певні суб'єктивні суперечності педагогічного процесу у сучасних умовах, зокрема, між: «вимогами навчання та реальними можливостями щодо їх реалізації; відставанням процесу генералізації знань і вмінь та необхідністю переважного застосування узагальнень; індивідуальним творчим процесом становлення особистості і масово-репродуктивним характером організації педагогічного процесу; провідним значенням діяльності у розвитку особистості та установками здебільшого на словесне виховання тощо. Крім того, при організації дистанційного навчання слід враховувати, що на цей процес та його результати суттєвий вплив спричиняє: інтенсивність зворотних зв'язків між студентом і викладачем; характер корегуючих впливів на здобувачів освіти; внутрішні й зовнішні стимули і мотиви навчальної діяльності як студента, так і викладача; інтенсивність та якість чуттєвого сприймання,

логічного осмислення сприйнятого та практичного застосування осмисленого матеріалу» [3].

Список літератури

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 25.04.2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0703-13> (дата звернення: 22.03.2020).

2. Грубі Т. В. Професійна автономність як чинник розвитку перфекціонізму науково-педагогічного персоналу вищої школи. Актуальні питання сучасної психології: матеріали III Міжнарод. наук.-практ. Конфер. (м. Дніпропетровськ, 7 – 8 жовтня 2016 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 118 – 122.

3. Макаренко П.М. Інвестиційний розвиток освіти: джерела, моніторинг, стратегія: монографія / П.М. Макаренко, Т.С. Яровенко, Ю.П. Макаренко. – Запоріжжя: ЗДІА, 2018. – 324 с.

**РОЗВИТОК СПІЛЬНОЇ БАЗИ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І ПРИКЛАДНИХ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІНТЕГРАЦІЯ
ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС**

Д. А. Богдан¹, В. Е. Кузнєцов², Г. Ю. Гальченко², В. Ф. Балакін²

¹*«Інтерпайп НТЗ»*

²*Національна металургійна академія України*

**РОЗВИТОК МЕТОДІВ ЗМІЦНЮЮЧОЇ АНТИКОРОЗІЙНОЇ
ОБРОБКИ ПОВЕРХОНЬ ГАРЯЧЕДЕФОРМОВАНИХ
ТА ЗВАРНИХ ТРУБ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ
ДОВГОВІЧНОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МАГІСТРАЛЬНИХ
СИСТЕМ І ТРУБОПРОВІДІВ**

У нафтогазовій галузі є досить значний ступінь зносу трубо-транспортних систем з гарячекатаних труб. Аналогічне становище складається в сфері тепlopостачання, де термін служби теплотрас становить 4-6 років, а втрати теплоенергії через витоки сягають 50%. Заміна трас в обох випадках, в зв'язку з їх розміщенням в ґрунтах, трудомістка і дорога. Необхідні заходи з продовження термінів їх служби.

Низька корозійна стійкість транспортних трас з гарячекатаних труб пов'язана з технологічними особливостями їх отримання - наявність на поверхнях окалини та крупнозернистих зневугльцеваних шарів на поверхнях. Поліпшення показників може бути досягнуто ретельним видаленням окалини, зміцнюючої обробки поверхонь дробленням зерна в процесі поверхнево-пластичного деформування (ППД), інгібіторній обробці зовнішніх поверхонь труб та елементів структур всередині масиву матеріалів, поєднаної з деформаційно-зміцнюючої обробкою.

Інгібіторною обробкою всередині масиву матеріалу досягається; усунення міжкристалітної корозії, яка відбувається по типу електрохімічної корозії за участю води в усьому масиві матеріалу, з ураженням всього масиву і виведенням конструкцій з ладу. Інгібіторну обробку елементів кристалічних структур всередині масиву матеріалу можна здійснити в умовах рухливості елементів масиву матеріалу при поверхневій деформації з дробленням зерна, що створює умови для утворення «каналів проникнення» інгібітора в іонній формі в розчині до елементів кристалітних утворень в масиві матеріалу.

Транспортування інгібітора в іонній формі по «каналам проникнення» здійснюється під впливом електричних полів природного фону матеріалу і додаткових полів, що створюються в процесі обробки.

Рекомендується застосування доступних, широко поширених інгібіторів з простими хімічними формулами, які виступають, як анодні пасиватори, класу нітритів, фосфатів, силікатів лужних металів; фосфат натрію Na_3NO_4 нітрит натрію NaNO_2 та ін. Нітрит натрію NaNO_2 був застосований при гідроабразивній обробці, що згадувалась.

Спроектвана установка одночасної деформаційної обробки зовнішньої і внутрішньої поверхонь труб, що суміщається з інгібіторною обробкою зовнішніх поверхонь і всередині масиву матеріалу.

Для проведення досліджень і оцінки впливу ППД з використанням інгібіторів корозії були підготовлені зразки труби 139,7x4 зі сталі 18Г2, а саме:

- зразки, із зовнішньою поверхнею після гарячого деформування та правки;
- зразки, із зовнішньою поверхнею після вигладжуванням роликком;
- зразки із зовнішньою поверхнею, після вигладжуванням роликком із застосуванням трьох інгібіторів корозії, що мають різну хімічну основу.

Для оцінки корозійної стійкості зовнішньої поверхні зразків, підданих ППД без застосування і з застосуванням інгібіторів корозії, в Науково-дослідному центрі «Якість» (м Дніпро, Україна) були проведені 3 види досліджень.

Прискорені корозійні дослідження в камері соляного туману показують, що за 120 годин випробувань поверхня зразка з поверхневою пластичною деформацією без застосування додаткового протикорозійного захисту прокородувала до 90%.

При застосуванні спільної обробки поверхневої пластичної деформації і захисної плівки інгібітора, спостерігається зниження швидкості корозійного процесу в 2-2,5 рази.

Результати досліджень в кліматичній камері при періодичній конденсації вологи показали, що після 120 годин випробувань ступінь ураження корозією поверхні зразків трубних патрубків з поверхневою пластичною деформацією склала 70-75%. Зразок без обробки після 120 годин випробувань прокородував до 70%.

На поверхні зразків трубних патрубків зі спільною обробкою поверхні пластичною деформацією і захисною плівкою інгібітора корозії не виявлено.

З трьох застосованих інгібіторів, кращий результат показав інгібітор ліній осмотичної води, до складу якого входять поліфосфат і силікат.

Аналіз електрохімічних досліджень також підтвердив ефективність спільної обробки ППД з інгібіторами корозії, яка істотно підвищує

антикорозійні властивості обробленої поверхні труб нафтогазового сортаменту.

Рушійною силою транспортування інгібітора в іонній формі по «каналам проникнення» в масиві матеріалу виступають природні електричні поля, які при необхідності додатково посилюються зовнішніми прийомами.

Для досягнення поставленої мети по зменшенню шорсткості і підвищенню корозійної стійкості труб розроблена технологія, заснована на спільному застосуванні поверхневої пластичної деформації з використанням інгібіторів корозії.

Таким чином, запропоновані технології дозволяють усунути недоліки гарячекатаних труб якісним видаленням окалини, зміцненням крупнозернистого поверхневого шару дробленням зерна, провести антикорозійну інгібіторну обробку поверхонь і всередині масиву матеріалу. Цим досягається підвищення стійкості трубої продукції.

Дослідження проводяться кафедрою технологічного проектування НМетАУ разом з базовим підприємством України («Інтерпайп» НТЗ), впроваджуються в освітній процес та використовуються для підготовки кваліфікаційних робіт магістрів і дисертаційних робіт аспірантів кафедри.

В. Ф. Балакін¹, В. Є. Машиністов¹, А. С. Коверя²

¹Національна металургійна академія України

²Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ТЕРИТОРІЙ, ЩО ЗАБРУДНЕНІ РАДІОАКТИВНИМИ РЕЧОВИНАМИ, – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В Національній металургійній академії України (м. Дніпро) та Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро) проводяться дослідження в питаннях утилізації об'єктів та реабілітації територій, що забруднені радіоактивними речовинами. Таке забруднення може створюватись від природних радіонуклідів, що надходять в біосферу разом з корисними копалинами, джерелами іонізуючого випромінювання (ІВ) штучного походження, що утворюються в результаті виробничої діяльності або після аварій, які супроводжуються викидом у навколишнє середовище радіоактивних речовин.

В результаті теоретичних досліджень показана принципова можливість повернення в господарський обіг, як вторинної сировини для промислового виробництва, техногенних об'єктів, поверхня яких

забруднена радіонуклідами. Основою розглянутого підходу є демонтаж таких об'єктів з наступним подрібненням фрагментів, що утворилися, до невеликих розмірів. При цьому радіонукліди з забруднених поверхонь переводяться в об'єм отриманої маси і розподіляються в ньому рівномірно. В результаті техногенний об'єкт, як джерело ІВ з поверхневим забрудненням радіонуклідами, перетворюється в джерело з рівномірним розподілом елементарних випромінювачів в його об'ємі. Це створює умови для отримання радіаційно безпечної сировини, оскільки гамма-випромінювання значної частини радіонуклідів поглинається в об'ємі джерела, тобто має місце ефект, названий «самодезактивацією».

Експериментальні дослідження запропонованого підходу і відпрацювання технології його реалізації можуть бути проведені на невеликих об'ємах матеріалів, що мають відносно невисокий рівень забруднення і, відповідно, не потребуватимуть великих фінансових і матеріальних витрат.

Застосування даного підходу дозволить повернути в промисловість великі об'єми радіоактивно забруднених матеріалів і сприяти істотному покращенню екологічної обстановки, а також створить в суспільстві сприятливий соціально-психологічний клімат, який сприятиме подальшому ефективному розвитку ядерної енергетики [1-4].

В рамках вказаних досліджень налагоджено науково-технічне співробітництво з ДП «Бар'єр» (м. Кам'янське), що призначене для переведення ДП «Придніпровський хімічний завод» в екологічно-безпечний стан. Матеріали досліджень доповідались на міжнародних конференціях «Проблеми зняття с експлуатації об'єктів ядерної енергетики і відновлення навколишнього середовища» (INUDECО) в 2016-2019 рр.

Список літератури

1. Balakin V., Mashinistov V., Galkin O., Bilan K. Technology of recycling radioactively contaminated metal by the method of melting // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2016. No. 4/5(82). P. 31-37.

2. Балакин В.Ф., Машинистов В.Е., Коверя А.С. Перспективная технология рециклинга радиоактивно загрязненного металла на основе его плавления // Ядерна та радіаційна безпека. – 2018. – № 2 (78). – С. 43-48.

3. Балакин В.Ф., Машинистов В.Е., Коверя А.С., Лукін Є.В. Промислова технологія утилізації насосно-компресорних труб, що забруднені природними радіонуклідами, на основі їх плавлення // Нафтогазова галузь України. – 2019. – № 4. – С. 33-37.

4. Машинистов В.Е., Балакин В.Ф., Коверя А.С. Решение проблемы утилизации радиоактивно загрязненных объектов на основе эффекта самодезактивации // Екологічні науки. 2020. № 28.

В. Ф. Башев, О. В. Сухова, С. І. Рябцев

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПЕРСПЕКТИВНІ НАУКОЄМНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОМИСЛОВОСТІ ПРИДНІПРОВСЬКОГО РЕГІОНУ

Розвиток сучасного промислового виробництва у Придніпровському регіоні, особливо таких галузей, як металургія, приладобудування, енергетика, супроводжується постійним підвищенням вимог до використовуваних деталей. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність використання принципово нових матеріалів і сплавів, які гарантують потрібну надійність і відповідний рівень функціональних характеристик устаткування.

До таких матеріалів відносяться композиційні матеріали, створення яких вважають одним з найвидатніших досягнень у галузі фізичного матеріалознавства 20-го сторіччя, оскільки вони надають можливість одночасно поєднувати механічні і пластичні властивості матеріалів. На кафедрі експериментальної фізики ДНУ розроблено низку нових композиційних матеріалів на металевій основі, що мають високі експлуатаційні характеристики в умовах дії абразивних та газо-абразивних середовищ, сухого тертя, впливу агресивних корозійних та окислювальних середовищ [1]. При цьому вирішується одна з найбільш актуальних проблем, а саме: питання забезпечення надійного з'єднання наповнювача і металеві матриці з метою максимальної реалізації їх властивостей і гарантії працездатності матеріалу протягом необхідного періоду експлуатації. Одним з перспективних напрямків у вирішенні цієї проблеми є розробка складу і технологій просочення нових композиційних матеріалів з метастабільними складовими. Нестабільна природа цих складових зумовлює їх активну участь у процесах структуроутворення композиційних матеріалів, чим забезпечується можливість контролю за цими процесами. А відтак, стає можливим комбінувати фази з кристалічною, мікрокристалічною та квазікристалічною структурою в складі композиційних матеріалів [2-4]. Розроблені композиційні матеріали використано для нанесення захисних покриттів на швидкозношувані деталі металургійного та гірничого обладнання (засипні апарати та клапани доменних печей, деталі гідронасосів, футерувальні елементи та інші), енергетики (колеса живильників, деталі запірної арматури тощо) та ракетно-космічної техніки на відповідних підприємствах регіону.

На сьогодні не менш актуальним є впровадження у виробництво продуктів нерівноважної кристалізації сплавів з розплаву і пари. ДНУ був засновником цього нового перспективного напрямку. Цей напрямок дозволяє вирішувати цілу низку важливих питань сучасного

матеріалознавства, а саме: 1) отримувати у сплавах сильнопересичені тверді розчини і за рахунок цього нейтралізувати негативний вплив шкідливих домішок на властивості матеріалів входженням їх у кристалічну решітку основного металу [5]; 2) подрібнювати у десятки і сотні разів структурні складові сплавів; 3) отримувати аморфні та нанокристалічні стани у сплавах, що суттєво підвищує їх унікальні фізико-хімічні характеристики; 4) застосувати модернізований співробітниками кафедри триелектродний іонно-плазмовий метод гартування з пари, який надає можливість одержувати новий перспективний клас тонкоплівкових матеріалів (систем метал-метал, метал-неметал), компоненти яких не зміщуються у рідкому стані і які мають високі фізичні властивості (електричні, магнітом'які та магнітотверді) [6]; 5) цей метод має перспективи у виробництві прецизійних тонкоплівкових резисторів для сучасних потреб мікроелектроніки; 6) метод гартування з розплати дозволив безпосередньо формувати необхідну товщину промислової стрічки зі свинцевого акумуляторного сплаву з дрібними рівномірними складовими зерен замість багатократних циклів прокатки товстих свинцевих полос з одночасним підвищенням механічних і корозійних характеристик загартованих з рідкого стану позитивних і негативних струмовідводів [7-8]. Метод був опрацьований на НВО "ВЕСТА".

Розроблені на кафедрі експериментальної фізики ДНУ наукоємні технології будуть сприяти подальшому розвитку сучасної промисловості Придніпровського регіону.

Список літератури

1. Sukhovaya E. V. Influence of mechanisms of interfaces structure formation of composites on their properties // *Metallofiz. Noveishie Tekhnol.* – 2009. – V. 31, No. 7. – P. 1001–1012.

2. Sukhovaya E. V. Structural approach to the development of wear-resistant composite materials // *J. Superhard Mater.* – 2013. – No. 5 – P. 29–38.

3. Sukhova O. V., Syrovatko Yu. V. Peculiarities of quasicrystalline $Al_{72}Co_{18}Ni_{10}$ and $Al_{65}Co_{20}Cu_{15}$ fillers dissolution during composites impregnation process with brass-binder // *Metallofiz. Noveishie Tekhnol.* – 2019. – V. 41, No. 9. – P. 1171–1185.

4. Ryabtsev S. I., Polonsky V. A., Sukhova O. V. Effect of scandium on the structure and corrosion properties of vapor-deposited nanostructural quasicrystalline Al–Cu–Fe films // *Powder Metallurgy and Metal Ceramics.* – 2020. – V. 58, No. 9–10. – P. 567–575.

5. Bashev V. F., Kushnerov O. I., Il'chenko E. V., Kutseva N. A. et al. Influence of the high cooling rates on the phase composition and physical properties of Co-Be and Cu-Be alloys // *Metallofiz. Noveishie Tekhnol.* – 2018. – V. 40, No. 9. – P. 1231–1245.

6. Dotsenko F. F., Bashev V. F., Ryabtsev S. I., Korchak A. S. Emission properties of thin-film alloys of immiscible components // The Physics of Metals and Metallography. – 2010. – V. 110, No. 3. – P. 223–228.

7. Дзензерський В. А., Башев В. Ф., Иванов В. А. Структура и свойства неравновесно закристаллизованного аккумуляторного сплава Pb-Sn-Ca // Неорганические материалы. – 2014. – Т. 50, №2. – С. 155–160.

8. Дзензерський В.О., Башев В. Ф., Житник М.Я., Казаца Ю.І., Иванов В. А. Спосіб одержання свинцевого сплаву. Патент України, № 102758.

А. С. Беліков, О. В. Пилипенко

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАФЕДРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ІНТЕГРАЦІЯ У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Професорсько-викладацький склад кафедри безпеки життєдіяльності ДВНЗ «ПДАБА» у 2010÷2020 роках виконував дослідження за двома основними [1, 2] та за чотирма суміжними науковими державними темами, співпрацював з такими державними установами: Головне управління Держпраці у Дніпропетровській області; Головне управління Державної служби надзвичайних ситуацій у Дніпропетровській області; Головне управління Державної служби надзвичайних ситуацій у Харківській області; Гомельський інженерний інститут МНС Республіки Білорусь; Державне унітарне підприємство міста Москви ГУП Мос НПО «Радон»; Дніпропетровський науково – дослідний інститут судових експертиз; Державне підприємство «38 відділ інженерно-технічних частин»; Національний університет цивільного захисту України та інші.

Сучасні напрямки наукової діяльності кафедри безпеки життєдіяльності:

- оцінка безпеки життєдіяльності при виникненні екстремальних умов (пожежі, аварій, стихійних лих);
- реконструкція інженерних мереж у стиснених умовах міської забудови;
- оцінка пожежної небезпеки об'єктів та наслідків пожеж будівель;
- зниження горючості і підвищення вогнестійкості будівельних конструкцій за рахунок застосування вогнезахисних покриттів;
- чисельне дослідження напружено-деформованного стану і випучування пружних замкнутих пологих кругових конічних оболонок;

- природне та штучне освітлення робочих місць на виробництві;
- забезпечення радіаційної безпеки на радіаційно-небезпечних об'єктах;
- підвищення радіаційної якості житлових будівель та шляхи її досягнення;
- профілактика травматизму та профзахворювань в умовах виробництва;
- аналіз і моделювання ситуацій при аварійно-рятувальних роботах;
- профілактика травматизму при виконанні спеціальних будівельно-монтажних робіт що виконують монтажники - висотники;
- визначення джерел імовірних надзвичайних ситуацій;
- розробка методики робіт для формування оптимальних умов мікроклімату;
- розробка методик впливу шуму та вібрації від промислових джерел;
- вплив теплового випромінення на організм людини;
- проведення судово-технічних експертиз при виникненні на об'єктах надзвичайних ситуацій.

За цей період співробітниками кафедри було:

- опубліковано 27 монографій [3], 22 підручника [4-7], 13 навчальних посібників та більше ніж 200 наукових статей;
- розроблено 12 нормативних документів, в тому числі ДБН;
- отримано 27 авторських свідоцтв та патентів;
- підготовлено та захищено 3 докторів наук, 29 кандидатів наук, 121 магістр та більше 200 бакалаврів;
- прийнято участь у більш ніж 100 всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях.

Кожного року (з 2004 р.), на кафедрі проводиться щорічна всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Безпека життєдіяльності в XXI столітті», в якій взяло участь більше 500 студентів з різних ВНЗ України.

Раз на два роки (з 2007 р.) кафедра проводить міжнародну науково-практичну конференцію «Безпека життєдіяльності людини, як умова сталого розвитку сучасного суспільства», разом з Міжнародною академією безпеки життєдіяльності та Європейською асоціацією безпеки, в якій взяло участь більше 400 науковців з України, Білорусії, Німеччини, Польщі, Чехії, Угорщини, Грузії, Словаччини, Болгарії, Литви тощо.

Досвід, який отримали викладачі кафедри БЖД, за останні десять років, при проведенні науково-практичних досліджень, натурних вимірів, лабораторних випробувань, моделювання з використанням 2D/3D програмного забезпечення, обстежень будівель та споруд, технологічного обладнання, комунікацій, процесів, судово-технічних досліджень, дозволяє

певнено дивитися у майбутнє, залучати нові наукові зв'язки для поліпшення якості досліджень щодо питань безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільної безпеки. Співпраця цілого ряду наукових шкіл дозволяє комплексно вирішувати певні наукові задачі. Подальше становлення та укріплення тісних взаємовідносин кафедри з іншими науковими школами та вищими навчальними закладами м. Дніпра та Дніпровського регіону є міцним фундаментом сталого розвитку регіону та держави.

Список літератури

1. Безпека об'єктів при виникненні надзвичайних ситуацій, безпека та охорона праці в різних сферах життєдіяльності людини» (№ держ. реєстрації 0111U006481).

2. Охорона праці людини при впливі на неї небезпечних та шкідливих факторів виробничого середовища. Безпека життєдіяльності людини при виникненні надзвичайних ситуацій природного і антропогенного середовища (№ держ. реєстрації 0116U006038).

3. Беликов А.С., Рагимов С.Ю., Стрежекуров Э.Е. и др. Исследование термодинамической напряженности на рабочих местах при воздействии высоких температур / Монография. Днепр: Литограф, 2016 - 163с.

4. Беликов А.С., Калда Г.С., Соколов И.А., Пилипенко А.В., Рагимов С.Ю. Радиационная безопасность зданий и сооружений с учетом инновационных направлений в строительстве / Учебник для студ. ВУЗов. Днепропетровск, ТОВ «Баланс-Клуб». 2013 – 367 с.

5. Беликов А.С., Сафонов В.В., Порошин Д.Ю. Инженерно-техническая экспертиза по охране труда и безопасности жизнедеятельности / Учебник. Средняк Т.К., 2015.-48 с.

6. Беликов А.С., Болібрux Б.В., Шаломов В.А. та ін. Основи охорони праці / Підручник, 2-е вид. – Дніпро: ПП «Кулик В.В.», 2019.- 452с.

7. Беликов А.С., Пилипенко О.В., Шаранова Ю.Г. та ін. Пожежна безпека / Підручник для студентів ВНЗ, Дніпро: Журфонд, 2019.- 508с.

М. М. Дронь, Л. Г. Дубовик

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Як відомо, основними формами впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес є:

- залучення студентів до участі в науково-дослідних та проектно-конструкторських роботах;

- використання результатів досліджень у проведенні лекцій, практичних, семінарських та самостійних занять
- проведення дипломного, курсового проектування та цільової підготовки студентів з використанням отриманих результатів;
- розробка тематичних планів і програм дисциплін, які відображають досягнення науки;
- підготовка до видання підручників та навчальних посібників, розробка навчально-методичних матеріалів;
- розробка та впровадження інноваційних авторських курсів;
- впровадження нових технологій.

У даній роботі на прикладі виконання в НДІ енергетики низки науково-дослідних робіт (НДР) з ракетно-космічної тематики показано значимість виданих навчальних посібників для використання отриманих результатів досліджень студентами та аспірантами. Необхідність їх видання обумовлена тим, що знання про космос, як близький, так і далекий, настільки стрімко розвиваються, що існуючі підручники не встигають їх висвітлювати.

Так результати НДР «Дослідження принципів створення, балістичної та техніко-економічної ефективності космічних універсальних транспортно-енергетичних платформ» втілені в навчальному посібнику [1], з якого можна отримати інформацію про будову Сонячної системи, її планет, дослідження космосу й використання його для народногосподарських цілей. З метою вивчення й освоєння навколоземного космічного простору і небесних тіл Сонячної системи розглядаються аерокосмічні польоти зі застосуванням різних космічних транспортних систем і космічних апаратів, зокрема, створених на Державному підприємстві «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля». Показано, що принципово новим етапом в історії освоєння людиною космічного простору є створення довгострокових орбітальних станцій, найбільш відомі з яких наведено.

Навчальний посібник [2] за результатами НДР «Дослідження принципів побудови космічних літальних апаратів для збору космічного сміття та оцінки його цільової ефективності» і «Прогнозування тактико-технічних характеристик космічних апаратів для збору космічного сміття на базі існуючих ракет-носіїв» присвячений вирішенню актуальної проблеми сьогодення – подоланню техногенного засмічення навколоземних орбіт. Тут наведені методи й технічні засоби виявлення, відслідкування й боротьби з існуючим космічним сміттям і запобігання створення нового, можливий вигляд, склад та принцип роботи космічних апаратів – збирачів дрібного й великогабаритного космічного сміття, методики розрахунку їх тягових і енергомасових характеристик, способи підвищення ефективності використання, а також основні відомості про

ракети-носії світу, у тому числі Державного підприємства «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля», дальнього зарубіжжя), які можуть бути використані для виведення цих апаратів на потрібні орбіти.

Наступний посібник [3] також присвячений вирішенню проблеми очищення космосу від космічного сміття. Створений він за результатами НДР «Основи створення активних систем відводу космічних об'єктів із застосуванням електроракетних двигунів» та «Дослідження принципів побудови транспортних космічних систем в умовах запобігання засмічення навколоземного космічного простору» і містить основи побудови двигунних установок міжорбітальних транспортних апаратів і активних систем видалення космічного сміття. Наведена тут інформація щодо космічного застосування ракетних двигунів різних типів, зокрема електроракетних, може бути використана студентами і магістрантами як теоретична база при виконанні курсових та дипломних проектів зі створення ефективної системи відводу космічних апаратів і об'єктів з робочих орбіт та транспортних космічних систем для їх виведення.

Спираючись на результати наукових досліджень, викладені в названих посібниках, студентами було зроблено доповіді на Міжнародних науково-практичних конференціях «Людина і космос», Міжнародних конференціях «Космические технологии: настоящее и будущее», Міжнародних форумах студентів, аспірантів та молодих вчених», що відбувалися в Україні, а також на Міжнародних астронавтичних конгресах за кордоном.

Список літератури

1. Дронь М.М., Кондратьєв О.І., Дубовик Л.Г. Навколоземний простір і технічні засоби для його освоєння: навч. посіб. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського національного університету, 2006, 148 с.

2. Технічні засоби для очищення навколоземного простору від космічного сміття: навч. посіб. / М.М. Дронь, П.Г. Хорольський, А.В. Хитько, С.Г. Бондаренко та ін. Дніпропетровськ: ЛІРА, 2013, 128 с.

3. Бондаренко С.Г., Дронь М.М., Дубовик Л.Г. Ракетні двигунні установки міжорбітальних транспортних апаратів в умовах запобігання засміченню космічного простору: навч. посіб. Дніпро: ЛІРА, 2016, 232 с.

Н. М. Єршова¹, І. О. Бондаренко²

¹ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

²Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна.

РОЗВИТОК МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ОСНОВА ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ РУХОМОГО СКЛАДУ ТА КОЛІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ

Взаємодія рухомого складу і колії по суті являє собою сукупність параметрів системи з різними механічними, фізичними і геометричними властивостями, які можуть бути ефективно пов'язані і охарактеризовані динамічними методологіями. Та підходи до моделювання процесів динаміки і методів експериментальних досліджень, що застосовуються для дослідження питань функціонально-безпечної взаємодії рухомого складу та залізничної колії, базуються на вимогах щодо визначення першого граничного стану (ГОСТ 27751-88), при якому розглядалася втрата несучої здатності або непридатності до експлуатації (міцність, стійкість і витривалість). Сучасні дослідження по вивченню другого граничного стану, по непридатності до нормальної експлуатації (прогини, деформації, величини розкриття тріщин), застосовують сучасні технології при проведенні експериментальних досліджень. З метою з'ясування стохастичної поведінки системи «екіпаж-колія» розглядають просторову мінливість геометричних і параметричних збуджень системи «екіпаж-колія» з акцентом на побудову моделювання та аналіз динаміки, просторової мінливості системи на взаємодію рухомого складу і колії з точки зору стохастичного аналізу і статистики. З огляду на просторову випадковість властивостей системи в геометрії, фізики і механіки, основна робота, таким чином, полягає в реалістичному, репрезентативному і ефективному моделюванні невизначеностей. Сучасні моделі стохастичного аналізу системи «екіпаж-колія» формуються шляхом інтеграції невизначеностей системи в динамічну модель [1]. Отримані експериментальні дані та дані за моделями стохастичного аналізу порівнюють зі даними, отриманими за чисельним моделюванням [2, 3]. Сучасні моделі чисельного аналізу, що базуються на доктринах теорії пружності, розширених за допомогою властивостей методів скінченних елементів, підтвердили точність і ефективність стохастичних моделей і всебічно проілюстрували вплив просторової мінливості системи на вібрації поїзда і колії. Але застосовані підходи дозволяють проводити вивчення процесу динаміки взаємодії рухомого складу та колії суто для певних умов та характеристик об'єктів взаємодії і не можуть бути

застосовані при зміні будь-якого вхідного параметру, фактору або аспекту взаємодії. Тобто сучасні підходи можуть давати результати аналізу динаміки взаємодії колії та рухомого складу тільки для певних вхідних умов, що досліджуються в певному експерименті і не можуть бути поширені на інші процеси, при яких змінюється хоча б один механічний, фізичний або геометричний параметр будь-якого об'єкту взаємодії.

Відсутність аналітичних методів щодо визначення та прогнозування роботи колії під впливом рухомого складу з урахуванням довговічності та рівня повноти безпеки взаємодії колії та рухомого складу потребує проведення додаткових наукових досліджень. Такі дослідження були проведені в рамках консорціуму двох університетів [4, 5], що дозволило розширити можливості отримання даних, визначених аналітично, тобто даних, що дозволяють досліджувати вплив зміни одного параметру на інші. Крім того, одним з головних чинників неможливості застосування аналітичних моделей, що застосовуються при визначенні параметрів міцності і стійкості колії, є квазідинамічний підхід. Тому, як правило, отримують і досліджують динамічний процес роботи залізничної колії, а його наслідки. Крім того, такі моделі відносяться до плоских, що також додає певні складності при порівнянні результатів з експериментом. Застосування чисельних методів розширює можливості, але також робить неможливим розгляд самого динамічного процесу, бо неможливо ввести процеси, які обумовлюють реакцію на навантаження. Так в [4] запропоновані основні фізико-конструктивні підходи при моделюванні, що дозволяють розглядати безпосередньо динамічний процес, локалізований як у часі, так і в просторі. А в роботі [5] запропоновано технічні прийоми, за допомогою яких вдалося вирішити нелінійне рівняння алгебри Ріккати для динамічних систем з ступенями свободи. Введено обмеження на структуру проектованого залізничного екіпажу. Як аналог взято симетричний екіпаж, в системі підвішування якого встановлені пружно-дисипативні зв'язки з лінійними характеристиками. Це дозволило розробити методіку проектування системи підвішування залізничного екіпажу.

Кваліфікаційний рівень робіт на здобуття освітнього ступеня бакалавра повинен продемонструвати фундаментальну підготовку випускника, а рівень магістра - виконувати науково-дослідну роботу, то зазначені питання знайшли місце в освітньому процесі при вивченні дисциплін «надійність та основи діагностики залізничної колії» та «системи діагностичних досліджень залізничної колії», а також у дослідженнях при написанні магістерських робіт за спеціальностями «залізничний транспорт» та «інтероперабельність і безпека на залізничному транспорті».

Список літератури

1. Xu, L., Zhai, W. Train-track coupled dynamics analysis: system spatial variation on geometry, physics and mechanics. Rail. Eng. Science -2020 - Iss. 28. - P. 36–53. <https://doi.org/10.1007/s40534-020-00203-0>
2. Numerical simulation of dynamic response of subgrade under moving heavy truck in cold regions / Freng Zhang, DeCheng Feng, XianZhang Ling, QiongLin Li // Sciences in Cold and Arid Regions – 2013 – Vol. 5(4). – P. 468–477. doi: 10.3724/SPJ.1226.2013.00468
3. EN14363:2005 Railway applications-testing for the acceptance of running characteristics of railway vehicles-testing of running behavior and stationary tests. CEN, Brussels, Belgium 2005.
4. Ершова Н. М. Моделирование колебательных процессов средствами теории распространения упругих волн транспорта / Н.М. Ершова, И.А. Бондаренко. // Строительство Материаловедение Машиностроение. – 2017. – №101. – С. 100–105.
5. Development of the procedure for verifying the feasibility of designing an active suspension system for transport carriages / N. Ershova, I. Bondarenko, O. Shibko, N. Velmagina // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2018. – Vol. 3. – Iss. 7 (93). – P. 53–63.

В. Г. Зайцев

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНИХ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПІДХОДІВ МАТЕМАТИЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЗВО

В сучасний час підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі прикладної математики ведеться у багатьох ЗВО України. Теперішній розвиток ІТ галузі України потребує фахівців різних напрямків, діяльність яких пов'язана з використанням як математичних знань, так і знань різних мов програмування, операційних систем, роботи розроблених додатків у різних операційних системах та середовищах. Однією з задач, яку реалізують у багатьох ІТ фірмах, є задача розробки web додатків з можливістю збереження даних. Але більш цікавою та, зрозуміло, й дорожчою, є задача, пов'язана з обробкою накопиченої інформації в базі даних. Зрозуміло, що класичні математичні підходи обробки часових рядів можливо застосовувати для аналізу таких даних та всі такі методи вже є реалізованими у відомих середовищах, наприклад: електронні таблиці Excel(MS Windows), Calc (Open Office), Statistic та інші. Їхнє використання

дає можливість зробити аналіз вказаних рядів та визначити значну множину деяких усереднених значень. Визначені значення мало що дають замовнику, тому що йому більш потрібна математична модель, яка надає деяку можливість прогнозувати, оптимізувати, керувати його бізнесом. Але її потрібно побудувати, використовуючи тільки дані, які надає замовник, або накопичуються у базі даних. Звісно, що потрібно враховувати й сам реальний процес, звідки надається інформація та враховувати іншу інформацію (методики вимірювання даних, особливості середовища, де ці дані збираються, можливі шуми, які заважають одержанню правдивої інформації і таке інше).

Сучасний розвиток використання обробки даних часових рядів дає можливість побудувати бажану модель, зрозуміло що з деякою похибкою. Але щоб вміти це зробити ІТ фірмам потрібні висококваліфіковані математики, які мають відповідні знання підходів нелінійної динаміки, синергетики та вміють використовувати різні математичні середовища типу Maple, Matlab, Mathematic та різні їх tools.

Якщо зробити пошук відповідної інформації у наукових базах типу Scopus (Web of Science), з урахуванням викладачів міста Дніпра, то побачимо що таких фахівців у нас дуже мало та й їхній вік не дуже малий. Такім чином виникає наступна болюча проблема: як зберегти їх досвід та хто зможе продовжувати їх наукові справи. Відповіді у нас поки немає.

Але можливо ІТ-консорціум м. Дніпро та фірми, що його створили, можуть знайти для своїх кваліфікованих робітників (або студентів ЗВО) форми їхнього заохочування, щоб отримати відповідні знання та уміння для розв'язку подібних задач та реалізації більш складних проєктів. Подібна співпраця, на мій погляд, буде корисна й ЗВО та ІТ-фірмам. Вона надає розвиток і базі фундаментальних та прикладних досліджень, а також йде інтеграція їх результатів, не тільки у виробництво, а й в освітній процес, спочатку у вигляді дипломних робіт, а потім - відповідних курсів для студентів 3-4 років навчання.

І. М. Ковальська-Павелко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

МЕТОД ПРОЄКТІВ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ІСТОРИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

У рамках компетентнісного підходу, який є основою сучасної системи освіти більшість технологій навчання спрямована на розвиток способів організації соціальної взаємодії, що дозволять інтенсифікувати процес соціалізації особистості з одночасним розвитком її індивідуальності, яка

сприятиме творчому перетворенню навколишньої дійсності. Фактично такий підхід спрямований на розвиток креативного мислення, без чого неможливо бути успішним у професійній і соціальній сфері, сформуватися як повноцінний фахівець з вищою освітою. Такий особистісно орієнтований підхід до навчання і виховання безпосередньо пов'язаний з проблемами розвивального навчання, індивідуалізацією та диференціацією освітнього процесу, соціалізації та виховання. Це ставить проблему використання методу проєктів і подібних йому технологій навчання – різнорівневе навчання, навчання у співпраці, інформаційні технології та інші – як пріоритетний напрямок вдосконалення педагогічної майстерності в сучасних умовах реформування системи вищої освіти в Україні. Справа в тому, що педагогічний потенціал методу проєктів найбільш повно розкривається саме в організації пізнавальної індивідуальної діяльності, підсумком якої стає теоретичне планування, аргументований виклад та практичне втілення суб'єктом індивідуальної стратегії професійного розвитку як результату усвідомленого вибору професії та шляхів продовження освіти [5, с. 188]. Не залишається осторонь від цих магістральних напрямів розвитку освітніх технологій і опанування навчальними дисциплінами, що формують компетентності з історії та культури України, які передбачено у всіх освітньо-професійних програмах першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, як правило, на початковому періоді підготовки.

В основі методу проєктів знаходиться проєктування, яке тлумачиться як науково обґрунтоване визначення системи параметрів майбутнього об'єкта або якісно нового стану існуючого проєкту – прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану чи процесу в єдності зі способами його досягнення [2], і, відповідно, проєкт як система навчання, за якою здобувачі освіти набувають знань, умінь і навичок у процесі планування та виконання практичних завдань-проєктів, що постійно ускладнюються. Під час роботи за проєктом чільне місце посідає самостійність виконавців проєкту та їхня активність, ініціативність, захопленість. В основу проєктної технології покладено ідею здійснення навчання на активній основі, через самостійну і практичну діяльність здобувачів освіти з урахуванням їхніх особистих інтересів [5, с. 190-191].

Під час вивчення навчальних дисциплін історичного спрямування, коли студенти освоюють прийоми і методи проєктування, оволодівають способами проєктного мислення, що дозволяє їм об'єктивно виробляти власне бачення майбутнього з урахуванням минулого, легше орієнтуватися у можливих змінах існуючої реальності завдяки складному комплексу впливів. В основі проєктної технології лежить інтеграція та безпосереднє застосування набутих знань тих, хто навчається, під час практичної діяльності. Метод проєктів – система навчання, за якою

здобувачі освіти здобувають знання й уміння в процесі планування й виконання практичних завдань проєктів [4].

Головним елементом проєктної технології є процес проєктування студентами власного пошуку – від моделювання тренувальних умінь до постановки навчальної проблеми та її дослідження, до конструювання й визначення оптимальних шляхів її вирішення у вигляді проєкту. Результатом впровадження проєктної технології в освітній процес є формування інноваційно-розвивального середовища, що передбачає: мотивацію навчальної діяльності здобувачів освіти; проблемно-креативну спрямованість; інтерактивну організацію освітньої діяльності; набуття студентами знань, умінь і навичок як самостійного, так і колективного пошуку, постійну актуалізацію їх застосування; формування нового досвіду та розвиток необхідних психологічних якостей; орієнтацію на особистісний та колективний успіх [1].

По суті, навчальний проєкт передбачає координацію виконання взаємопов'язаних дій для досягнення поставлених цілей в умовах певного часу і наявних ресурсів. Планування проєкту – творчий процес, спрямований на узгодження конкретних найкращих способів і дій для поетапного виконання завдань з урахуванням усіх внутрішніх і зовнішніх факторів його реалізації. Проєкт як система організації освітнього простору охоплює не лише моніторингові компоненти, але і підкріплює змістовним, технологічним та методичним наповненням під час навчальної діяльності, оскільки він являє собою комплекс організаційно-технологічних взаємопов'язаних заходів, що сприяє всебічному розвитку особистості студентів, їх індивідуального розвитку. Метод навчальних проєктів успішно поєднується з іншими педагогічними методами та формами навчання. Насамперед мається можливість паралельного використання активних методів навчання (наприклад, дослідницького методу, проблемного навчання, ігрового навчання). Проєктне навчання також сприяє інтеграції навчальної та соціально-орієнтованої діяльності, додаткової освіти [5, с. 192]. Наприклад, під час вивчення навчальних дисциплін історичного спрямування добре зарекомендував себе метод побудови генеалогічного дерева [3], який можна розглядати як різновид побудови дослідницьких мініпроєктів.

Список літератури

1. Жуковський І. Проєкт – гарант совместных действий. Шлях освіти. 2003. № 3. С. 60-64.
2. Калініна Л.М., Капустеринська Т.Д. Проєкт інноваційної школи: стратегічне планування, інноваціями. Харків: Основа, 2007. 96 с.
3. Ковальська-Павелко І.М. Побудова генеалогічного дерева під час формування компетентностей з історії та культури України як

комеморативна практика. Філософсько-світоглядні та культурологічні контексти неперервної освіти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 12-13 квітня 2019 р., м. Дніпро. Д., 2019. С. 81-82.

4. Логвін В. Метод проєктів у контексті сучасної освіти. Завуч (Перше вересня). 2002. № 26. С. 4-6; 2003. № 2. С. 12-14.

5. Технології проєктування в практиці роботи загальноосвітнього навчального закладу: теоретико-практичний аспект / В.О. Киричук, В.П. Неділько, С.А. Руденко та ін. К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. 336 с.

Mariia Mikheichenko

Oles Honchar Dnipro National University,

INNOVATIVE PRACTICES OF CIVIC ENGAGEMENT IN HIGHER EDUCATION SYSTEM

The features of today's higher education strategy can be easily expressed using the following series of measures: implementation of distance education, life-learning strategy, applying synergistic approach in solving research problems, transition to the formation of special skills etc.

Table 1. Highest Civic Engagement Index. Means (0 = lowest score, 100 = highest score)

Country	Index Score
Indonesia	59
Australia	59
New Zealand	58
United States	58
Ireland	56
United Kingdom	55
Singapore	54
Kenya	54
Myanmar	54
Bahrain	53

Gallup World Poll, 2017* The World's Most Generous Countries - Retrieved from: https://www.philanthropycircuit.org/wp-content/uploads/2019/04/Worlds_Most_Generous_Countries_Report_2018.pdf [3].

More than once, researchers emphasized the need to disclose the features of the development of higher education in the context of obtaining practical results. The scientific concept of “civic engagement” today, successfully

implemented in developed economies, proves that the formation of informed participation of people in community life leads to progress and development, avoiding stagnation and leads to a transition to a higher level of development of society.

The table shows the research by the American Gallup Institute of Public Opinion, a public opinion research institute founded by Professor George Gallup. However, we see that the indices of the highest participation are not associated with a high level of GDP per person, so Indonesia surpassed the United States.

Civic engagement is an umbrella term used to describe the activities, which promote the bringing of communities with socially conscious thought and action. As famous scientist tells Thomas Ehrlich: “Civic engagement means working to make a difference in the civic life of our communities and developing the combination of knowledge, skills, values and motivation to make that difference. It means promoting the quality of life in a community, through both political and non-political processes” [2].

Community and civic engagement term used to signify the relationship between higher education and the wider society and signifies how the Higher Education Institution (HEI) contributes to society in multiple ways, including economic, democratic, social and cultural. The influential Carnegie Classification states: Community engagement describes collaboration between institutions of higher education and their larger communities (local, regional/state, national, global) for the mutually beneficial exchange of knowledge and resources in a context of partnership and reciprocity. The purpose of community engagement is the partnership of college and university knowledge and resources with those of the public and private sectors to enrich scholarship, research, and creative activity; enhance curriculum, teaching and learning; prepare educated, engaged citizens; strengthen democratic values and civic responsibility; address critical societal issues; and contribute to the public good. (Carnegie Foundation, 2014) [1].

There are numerous ways of engaging the broader community in higher education including activities such as:

- community-based research;
- community-based learning;
- student volunteering [1].

Community-based learning (CBL) and community-based research (CBR) are two pedagogic approaches that can provide research and experiential learning opportunities for students. Typically, they are coordinated by higher education institution (HEI) staff in collaboration with community partners, and have academic credit associated with them. Volunteering, in contrast, tends to be external to the curriculum and is often coordinated by student and external volunteer organisations. Community engagement is described as “collaboration

between institutions of higher education and their larger communities for the mutually beneficial exchange of knowledge and resources in a context of partnership and reciprocity” (Carnegie Foundation, 2014)) [1].

To summarize, there is a need in Ukraine to develop a genuine partnership between the staff and students of a HEI and a community group, to recognise that academic goals (learning and research) and community goals (capacity-building for change and improvement) are beneficial to both, and to found these partnerships on a reciprocal exchange of information with mutual respect for the expertise and knowledge that all parties bring.

References

1. Civic and Community Engagement - Retrived from: https://www.livingknowledge.org/fileadmin/Dateien-Living-Knowledge/Dokumente_Dateien/Toolbox/Civic_and_Community_Engagement_WEB.pdf.

2. The Definition of Civic Engagement- Retrived from: https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/ref/college/collegespecial2/coll_aascu_defi.html.

3. The World’s Most Generous Countries- Retrived from: https://www.philanthropycircuit.org/wp-content/uploads/2019/04/Worlds_Most_Generous_Countries_Report_2018.pdf.

I. С. Накашидзе

*Дніпровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна*

ЦЕНТРИ КАНАДОЗНАВСТВА ЯК КОНСОРЦІУМ НАУКОВЦІВ

Одним із перспективних напрямків наукових досліджень насамперед гуманітарного спрямування в Україні є канадознавство. Великий інтерес становить канадський досвід побудови мультикультурного суспільства, що тісно пов’язано із питаннями імміграційного руху до цієї країни. Коло питань, які підіймають у своїх працях науковці, є багатоманітним. У цій царині вже є багато здобутків, зокрема в галузі економіки, історії, філології, освіти, культурології. “За 20 років з моменту виокремлення української науки зі спільного радянського простору вже здійснено певні наукові розвідки у різноманітних галузях канадознавчих студій, географія та проблематика яких є доволі представницькою” [1, с. 253]. Так, канадознавчу тематику вивчають науковці у Києві, Острозі, Луцьку, Чернівцях, Тернополі, Львові, Дніпрі тощо

В Україні створені канадознавчі центри. У 2005 р. розпочав свою діяльність Центр канадських студій ім. Рамона Гнатишина при

Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича, у 2010 р. був заснований Центр канадознавства Національного університету “Острозька академія”. У 2015 р. до них приєднався Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (м. Луцьк), який у співпраці із ковельською міською гімназією створив Центр канадознавства і наповнив його відповідним змістом.

Діяльність центрів канадознавства в Україні є дуже плідною. Вони хоча і є юридично окремими, проте плідно співпрацюють між собою та об’єднують канадознавців з усієї України і навіть поза її межами. Кожен центр канадознавства організовує різні заходи, у яких бере участь студентська молодь, наприклад, конкурси студентських робіт з вивчення та дослідження різних аспектів канадського життя, літературні читання та ін. Центри також втілюють програми обміну студентами та науковцями із ВНЗ Канади. Особливі успіхи і досвід у цих програмах має Чернівецький університет.

Щороку на базі одного із центрів організовуються конференції, конгреси, симпозіуми з канадознавства, у роботі яких беруть участь представники багатьох країн. За словами організаторів, метою цих заходів є “залучення до обміну думками науковців та зацікавлених осіб щодо багатограних аспектів канадознавства та канадсько-українських відносин. Ключові проблеми, які розглядатимуться протягом конференції, включають: канадсько-українські міждержавні стосунки, минуле і сучасне української етнічної групи Канади, дослідження канадської історії, політики, економіки, культури, мови й літератури, внутрішньої і зовнішньої політики та ін.” [2].

Центри тісно співпрацюють з посольством Канади в Україні, Канадським інститутом українських студій при Альбертському університеті (м. Едмонтон, Канада) та окремими науковцями з Канади, зокрема С. Ціпком, В. Полковським, О. Кондрашовим та ін.

Завдяки міжнародній співпраці між центрами та університетами Канади організований книгообмін. Наприклад, “завдяки діяльності Центру постійно поповнюється літературою з Канади фонд наукової бібліотеки та ресурсний центр вивчення іноземних мов Національного університету “Острозька академія” [3]. При кожному центрі канадознавства були створені бібліотеки, які містять рідкісні для України закордонні видання: художні твори, наукові праці, спогади емігрантів з Канади та ін. Книжкові фонди є ще одним об’єднувальним фактором для канадознавців України.

Центри канадознавства можна вважати базою наукових досліджень, де учені з усієї України можуть обмінятися досвідом, провести спільні заходи, працювати над спільними проектами. Діяльність центрів полягає також у популяризації канадської тематики не лише у закладах вищої освіти, а й у школах, ліцеях, гімназіях. Наприклад, проводяться різні

лекції, бесіди, покази та обговорення фільмів про видатних представників української діаспори у Канаді, про цінності українців в еміграції тощо.

Таким чином, в Україні канадознавство як окрема галузь активно розвивається у часи незалежності. Значну роль у цьому відіграють спеціалізовані наукові центри, які є осередками наукових досліджень. Специфікою українського канадознавства можна назвати його концентрацію у вищих навчальних закладах.

Завдяки своїй діяльності центри канадознавства можна вважати своєрідним науковим консорціумом, що має дуже багато перспектив. Зокрема на круглому столі під час I Міжнародного науково-практичного конгресу “Україна-Канада” у СНУ ім. Лесі Українки у червні 2018 році обговорювалась можливість та необхідність створення ще одного центру канадознавства у центральній чи східній Україні.

Список літератури

1. Бессонова М. М. Канадсько-американська міжкультурна комунікація наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологічна*. 2012. Вип. 25. С. 253-255.

2. Канада-Україна: минуле, сучасне, майбутнє URL: [http://chnu.edu.ua/index.php?page=ua/news&data\[5012\]\[id\]=11667](http://chnu.edu.ua/index.php?page=ua/news&data[5012][id]=11667) (дата звернення: 11.03.2020)

3. Центр канадознавства Національного університету «Острозька академія» URL: https://www.oa.edu.ua/ua/etc/canada_ua (дата звернення: 11.03.2020)

Л. В. Накашидзе

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОЛІГОН ДЛЯ ВІДПРАЦЮВАННЯ СИСТЕМ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕНЕРГІЇ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЯК СПІЛЬНА БАЗА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для забезпечення конкурентноспроможності закладів вищої освіти необхідним важелем є розвиток спільної технічної бази наукових досліджень. Це доцільно в рамках консорціуму університетів, який функціонує для підвищення ефективності та якості освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Об'єднаними зусиллями можливе підвищення ефективності проведення наукових досліджень за

рахунок використання спільної технічної бази та об'єднання зусиль науковців різних фахових спрямувань.

Одним з таких напрямів є проведення досліджень, що стосуються розвитку та впровадження технологій використання відновлюваних джерел енергії. Наразі цей багатогранний напрям є вкрай актуальним як для енергетичної, так і для економічної та соціальної галузей. Актуальність проблеми обумовлена необхідністю підвищення рівня енергетичної безпеки України та створенням конкурентноспроможної економіки держави, суттєвого скорочення споживання традиційних паливно-енергетичних ресурсів. Це зокрема відповідає "Енергетичній стратегії України на період до 2030 р."

Тому доцільним та вкрай необхідним є створення технічної експериментальної бази. Таку експериментальну базу (полігон) можливо використовувати для оптимізації складу та підвищення ефективності схемних рішень систем енергозабезпечення споруд, у яких використовуються відновлювані джерела енергії. Як елементи дослідження можуть виступати різні елементи систем енергозабезпечення, такі як енергоактивні огороження, теплові насоси, ґрунтові акумуляторів тепла тощо. Завданням створення полігону є дослідження ефективності функціонування в натурних умовах системи енергозабезпечення, розробленої з урахуванням припущення, що енергозабезпечення та кліматизацію будівель можливо забезпечити за рахунок енергії відновлюваних джерел, що дозволить мінімізувати експлуатаційні витрати, підвищити ефективність використання традиційних енергетичних ресурсів.

Основні конструктивні елементи, що будуть досліджуватись на полігоні, – інноваційні енергоактивні огороження (розроблені в НДІ енергетики ДНУ). Вони сприймають сонячне випромінювання, яке надходить на їх поверхню (в теплу пору року), перетворюють його в тепло, яке через вертикальні трубні пластикові теплообмінники накопичується в ґрунтовому акумуляторі тепла. В опалювальний сезон накопичене тепло використовується для низькотемпературної системи опалення безпосередньо через теплообмінник або за допомогою теплової помпи. Тепловтрати акумуляованої енергії мінімізуються товщею навколишнього ґрунту, який виступає в якості теплоізоляції. На полігоні також передбачається перевірити екологічно спрямовану ідею – ідею "сезонного теплового діоду". На основі отриманих результатів досліджень будуть спроектовані відповідні схемні рішення для будівель різного типу та призначення. За результатами проведених випробувань буде перевірена точність розробленої прикладної методики розрахунку об'єднаної системи енергозабезпечення та кліматизації енергоактивної будівлі яка враховує ефективності її функціонування та будівельно-монтажних витрат.

Методика призначена визначати вихідні дані для проектних організацій, виходячи з мінімізації експлуатаційних витрат при споживанні традиційних енергоресурсів та капітальних разових витрат на використане обладнання.

Для створення комплексної системи енергозабезпечення споруди будуть використані геліоколектори різних типів, 2 види геліопрофільів та енергоактивне огороження, ґрунтовий тепловий акумулятор, фотоелектричні батареї та інше обладнання, розроблені в НДІ енергетики Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара та ЗВО, які об'єднані спільними задачами.

Результати досліджень, що будуть проведені на полігоні, можуть бути використані у житлово-комунальному господарстві, у будівельній галузі, при створенні державних та регіональних програм реновації житлового фонду України і у навчальних програмах студентів технічних спеціальностей. Широкомасштабне впровадження систем енергозабезпечення з використанням енергії альтернативних джерел та енергоактивних огорожень сприятиме суттєвому покращенню екологічного стану довкілля та умов проживання населення, підвищенню енергоефективності та комфортності житлово-комунальних, рекреаційних та промислових споруд.

Соціальна ефективність впровадження розроблених у процесі випробувань інноваційних систем енергозабезпечення полягає у створенні робочих місць в різних галузях і пожвавленні будівельно-монтажного сектору економіки. Впровадження розроблених інноваційних систем має також і екологічну ефективність. Вона полягає у скороченні використання природного газу, що сприятиме зменшенню викидів парникових газів та поліпшенню екологічного стану навколишнього середовища.

Саме для вирішення екологічних, енергетичних та економічних проблем і необхідне створення полігону для проведення досліджень в натурних умовах вченими різних установ Дніпра, а можливо й інших регіонів України. Це дозволить координувати дії, обмінюватись досвідом, робити корективи у навчальних програмах підготовки молодих спеціалістів і вирішувати проблеми державного рівня.

В. В. Ніколенко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Представники соціологічної думки суттєво збагатили позаекономічне розуміння природи підприємництва, що зазначали у своїх працях видатні науковці, а саме: Ф. Хайєк, П. Самуельсон, П. Друкер, Ф. Котлер, М. Фрідман, Д. Макклеланд, А. Маршалл, Д. Канеман та ін. Так, у соціологічному знанні феномен підприємництва здебільшого досліджують у межах структурного підходу, де формується розуміння антрепренера передусім як представника певної соціальної групи із власними специфічними експектаціями – не лише економічними, але і національно-культурними. На цьому тлі економічну дію трактують як певну форму, що органічно вбирає відповідні соціальні, культурні та владні елементи. Натомість у контексті пояснювальних схем представників «панекономізму», соціальну верству бізнесменів протягом тривалого часу ідентифікували насамперед як активних суб'єктів, що майже автоматично виконують господарську функцію незалежно від впливу конкретних культурно-історичних типів, зважаючи лише на «універсальні» принципи функціонування моделі «homo economicus».

Сьогодні питання теоретичного осмислення і емпіричного вивчення антрепренерства успішно вирішують широкий корпус економістів, психологів, істориків, маркетологів, соціологів і представників інших соціально-гуманітарних дисциплін. Серед різноманіття соціологічних праць слід виокремити фундаментальні дослідження вчених Інституту соціології НАН України під керівництвом та за безпосередньої участі В. М. Ворони, Є. І. Суїменка, Т. О. Петрушиної, В. Є. Пилипенка, В. С. Резніка. Усі означені та багато інших науковців прямо або опосередковано деталізували сутність підприємництва як соціального феномена, виокремили притаманні йому ознаки, зафіксували логіку виникнення і виділили релевантні форми прояву, а також зауважили цікаві закономірності його функціонування як в Україні, так і у глобальному світі.

Проте, зважаючи на евристичний потенціал сучасної соціологічної думки, досі залишаються доволі актуальними питання узагальнюючої концептуалізації приватної ділової ініціативи. Відомий український соціолог В. С. Бакіров справедливо зазначає: «Суспільство як таке, і тим більше сучасне суспільство, не може обійтися без такої прагматики знання, завдяки якій воно забезпечує потреби цивілізованого розвитку,

глибокого розуміння самого себе і природи, збереження і посилення гуманістичного потенціалу, наповнення діяльності й життя людини смислами і цінностями. Таку прагматику знання можна назвати трансцендентною, оскільки йдеться про знання, яке генерується прагненням подолати власні межі, знаходити нові закони, смисли і цінності» [1, с. 353]. Водночас варто навести слова директора Інституту соціології НАН України В. М. Ворони: «...У більшому ступені нашу увагу... приваблює не прогресуючий розвиток виробництва, а те, що воно (виробництво) все у більшому ступені набуває суспільно-інтегрованого характеру і демонструє міцну залежність від соціокультурних чинників. Саме означеній обставині завдячує власним виникненням інституціональна економіка у якості нової ступені економічної науки» [2, с. 4-5].

На нашу думку, з метою розкриття важко досліджуваної трансцендентної природу підприємницької діяльності та фіксації характерних особливостей її суспільно-інтегрованого характеру доцільно застосувати евристичний потенціал соціокультурного підходу. Він потребує зосередження уваги на експлуатації таких принципів. По-перше, дотримання принципу людини активної. Так, фахівці зазначають, що успішне підприємництво передбачає наявність специфічних особистісних властивостей: економічної грамотності, соціального прагматизму, емоційної гнучкості, моральної відповідальності, цілеспрямованості, ініціативності, практико-утилітарного стилю мислення, стресостійкості, творчості тощо. По-друге, принцип взаємопроникнення культури і соціальності. Свого часу ще німецький економіст Г. Шмоллер, зауважував, що господарські практики зазнають значного впливу культури, традицій, етики, менталітету, тобто концентрованого досвіду життєдіяльності попередніх генерацій. По-третє, принцип взаємозумовленості особистих і поведінкових характеристик суспільства. На тлі досить суперечливого спаду минулого, з одного боку, відчутної тінізації економіки, зрощування бізнесу та державних структур, силового партнерства (рейдерства), панування егоцентричної моделі ведення бізнесу (все для себе), спекулятивних форм підприємництва, а з іншого, – наявності відчутних дисфункцій у правовій і моральній регуляції соціально-економічних відносин (інших механізмів регуляції немає), суттєво слабшає соціокультурна легітимність підприємництва. Зважаючи на логіку господарської історії усього цивілізованого світу відомо, що без представленої «загального знаменника» у вигляді соціокультурної легітимації про успішне економічне реформування суспільства годі й мріяти.

З огляду на це надзвичайно вагомим постає питання вивчення саме соціокультурних особливостей легітимації бізнесу. Отже, актуальність

наукового осмислення позаекономічних чинників функціонування та розвитку підприємницької ініціативи, зважаючи на науковий потенціал сучасного соціологічного знання, зокрема, застосування соціокультурного підходу, важко переоцінити. На нашу думку, одну з вирішальних ролей у фіксації та дослідженні означеного процесу мають відігравати як профільні науково-дослідні інститути, так і заклади вищої освіти, де за допомогою навчальних курсів можна приділити максимальну увагу професійному аналізу релевантних феноменів соціально-економічної трансформації українського суспільства.

Список літератури

1. Бакіров В. С. Суспільство знань та трансформація вищої освіти. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. У 2-х т. Т 1. Харків: Видавничий центр ХНУ імені В. Н. Каразіна. С. 352-356.

2. Экономическая культура населения Украины / Под ред. академика НАН Украины В. М. Вороны, д-ра филос. наук, профессора Е. И. Суименко. К.: Институт социологии НАН Украины, 2008. 316 с.

О. В. Рабіч, Л. О. Чумак

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

STEM ЯК ПРИКЛАД ІНТЕГРАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

На сучасному етапі розвитку світової спільноти рівень підготовки фахівців будь-якого профілю має відповідати підвищеним вимогам. На перший план виходить не конкретний обсяг знань та вмінь вузької спрямованості, а чітке розуміння ролі технічних наук та математики у створенні готового продукту або майбутньої розробки. В наш час знання “старіють” з неймовірною швидкістю, тому здатність постійно вчитися, гнучкість та критичне практично орієнтоване мислення стають умовою конкурентоспроможності на ринку праці.

Останнім часом в освітній сфері України (особливо в недержавному секторі) набирає обертів концепція STEM. Це не просто якісна технічна освіта, а вдале поєднання креативності, практичності та технічних знань. Такі розвинені країни як США, Великобританія, Південна Корея вже давно впроваджують державні програми в галузі STEM освіти. Наприклад, батько Сінгапурського дива Лі Куан Ю наполягав [1], щоб дітей вчили навичкам швидкого пошуку та освоєння знань, тому тамтешня освіта

спрямована на формування середовища, яке мотивує створення нового та оновлення існуючого шляхом власного удосконалення протягом усього життя. З метою перетворення міста-держави на світовий центр інновацій та креативності в 2002 році була запущена ініціатива «Перетворення Сінгапуру», в рамках якої тільки для школярів закупили понад 10000 міні-комп'ютерів з програмним забезпеченням від Microsoft. Учень став замовником знань, а вчитель мав пояснити, як ефективно застосовувати потенціал кожної технології для власної користі та розвитку суспільства.

Концепція STEM з'явилася у США в 2001 році як реакція на зростаючі потреби суспільства. Акронім STEM був запропонований [2] Національним науковим фондом США і розшифровується як Science (Наука), Technology (Технології), Engineering (Інженерія) та Mathematics (Математика). Ці напрямки лежать в основі даної методики освіти, революційність якої полягає в забезпеченні глибокого розуміння різноманітних процесів шляхом практичного застосування отриманих знань.

Сьогодні навчальні заклади багатьох країн світу пропонують студентам сертифіковані державні освітні програми в науково-технічній сфері. Лідером підготовки STEM фахівців залишаються США. Наприклад, тільки Орегонський державний університет проводить [3] підготовку за 169 STEM спеціальностями. До проекту STEM освіти долучилися провідні компанії у галузі ІТ технологій та відомі фонди. Результатом такої співпраці стало створення некомерційної організації Change the Equation, яка підтримує освіту за STEM напрямками.

За даними досліджень [3] залучення 1% населення до STEM професій забезпечує приріст ВВП на 50 млрд доларів США. Середня погодинна зарплата працівників STEM сфери у двічі більша ніж у працівників інших галузей господарства.

В Україні для впровадження сучасних технологій в освітній процес було створено Інститут модернізації змісту освіти (ІМЗО) [4]. Згодом утворилась Коаліція STEM освіти, яка об'єднала 38 вітчизняних компаній та провідних світових брендів, що працюють на території України. Коаліція стала платформою для поєднання зусиль освітян, науковців, експертів та професіоналів заради підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в Україні.

Серед низки завдань [5] Коаліції STEM освіти слід зазначити «створення можливостей для експериментальної та дослідницької роботи у навчальних закладах». Це означає, що під час занять в центрі уваги має бути практичне завдання чи проблема, які потрібно вирішити. Викладач повинен тільки спрямовувати дослідження та роз'яснювати помилки або навпаки ефективність обраної технології.

Реалізації такого підходу потребує від освітян спеціальної підготовки. STEM освіта вчить вдало комбінувати отримані знання та навички задля

вирішення низки практичних задач, оскільки в реальному житті людина постійно стикається з купою проблем, які перетинаються з різними дисциплінами. Тому мають бути розроблені спеціальні навчальні програми, зосереджені на практичних питаннях та проблемах, з використанням технологій інженерного проектування. Особливу увагу потрібно приділяти завданням, які мають декілька варіантів розв'язування, що сприятиме формуванню критичного мислення.

Не менш важливою складовою STEM освіти є наявність STEM лабораторій. Це не просто комп'ютерні класи, обладнані сучасним програмним забезпеченням. Вони повинні містити набори навчальної електроніки, 3D принтери, симулятори та інші сучасні технічні засоби для створення ідеальних умов застосування теорії на практиці.

Безумовно, впровадження STEM технологій в навчальний процес є потребою часу. Об'єднання зусиль в цьому напрямку в рамках Консорціуму університетів в Дніпровському регіоні відкриває нові можливості та перспективи.

Список літератури

1. Ю Л.К. Сінгапурська історія. Із третього світу в перший. Том 1 і 2. – К.: О. Капусти, 2011. 1050 с.
2. Increasing the Impact and Diffusion of STEM Innovations, Henderson & Dancy. Інтернет ресурс <https://www.nae.edu/File.aspx?id=36304>
3. Інтернет ресурс <https://uk.wikipedia.org/wiki/STEM>
4. Інтернет ресурс <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>
5. Інтернет ресурс <http://csr-ua.info/csr-ukraine/education/coalition-of-stem-education/>

**М. В. Савицький¹, С. В. Шатов¹, С. В. Іванцов¹,
Г. Г. Осіновий²**

¹ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,

²ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля»

НАУКОВІ ОСНОВИ 3D-ДРУКУ БУДІВЕЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ ПРОЄКТУ «МІСЯЧНА БАЗА»

Різні сфери виробництва застосовують інноваційні будівельні технології, які направлені на поліпшення якості житла та зменшення його вартості, зведення сучасних промислових споруд. Ці технології передбачають практичне використання досягнень у IT-сфері, які забезпечують новітній напрямок у розвитку будівельних кластерів. До

таких технологій відноситься 3D-друкування об'єктів різного призначення - це процес відтворення реального об'єкту за зразком 3D-моделі [1, 2]. У основі технології 3D-друкування лежить принцип пошарового створення (вирощування) твердої моделі [5, 6] і воно може здійснюватися різними способами та з використанням різних матеріалів.

Будівельний 3D-принтер (рис. 1, а, б) використовує технологію екструдуння, при якій кожен новий шар будівельного матеріалу видавлюється з принтера поверх попереднього (рис. 1, в). Будівельні принтери ділять на дві групи: принтери, які друкують будівлю повністю (рис. 1, а, г), і принтери, які друкують окремі конструктивні елементи (рис. 1, д), які використовують при зведенні об'єктів. Застосування принтерів для друку окремих елементів конструкцій в умовах виробництва дозволяє виключити сезонність будівництва, тобто друкувати частини будівель, витримувати їх в складських приміщеннях до набору міцності бетону і після цього збирати їх в будівлю на будівельному майданчику (рис. 1, е).

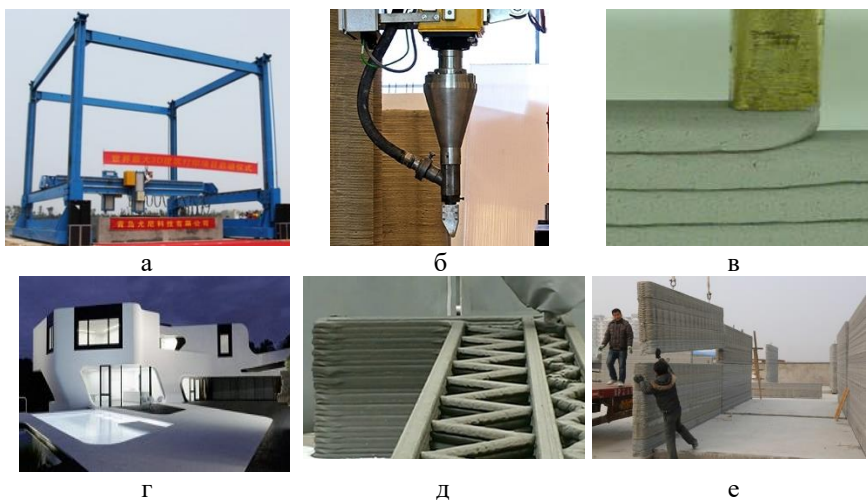

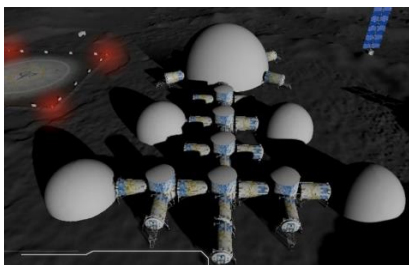
Рис. 1. Друкування будівельних об'єктів:

а - принтер формату 12 x 12 м; б – екструдер; в, д - процес укладання матеріалу; г - зведена будівля; е - монтаж друкованих будівельних конструкцій

Наявність і експлуатація будівельного 3D - принтера у м. Дніпро та дослідження сумішів для нього в ДВНЗ «ПДАБА» показало [3], що перед початком будівництва з використанням 3D - друкування доцільно змоделювати форму споруди і відпрацювати технологічний процес. Це

проводиться обладнанням малого формату з використанням реальних будівельних сумішей. На моделях відпрацьовують процес горизонтального і вертикального армування, установки каркасів всередину порожнин стін, прокладку комунікацій, що дозволяє перевірити прийнятті проектні архітектурно-конструктивні рішення.

ДП «Конструкторське бюро «Південне» зацікавили дослідження академії у сфері 3D-друкування будівельних об'єктів і конструкцій з метою використання їх результатів з проектування та створення промислово-дослідницької бази на Місяці в районі кратера Шеклтон (рис. 2, а). Планується друкування модулів бази безпосередньо на супутнику Землі з використанням місячного ґрунту – реголіту [4]. За проектом КБ «Південне» архітекторами академії виготовлений макет бази (рис. 2, б).

а

б

Рис. 2. Промислово-дослідницька база на Місяці:
а – проект КБ «Південне»; б – макет, виготовлений ПДАБА

У співпраці двох колективів визначається архітектурна форма модулів станції, конструкція 3D-принтера, а також створення рухомого модуля з комплектом обладнання для розробки та переробки реголіту, використання результатів науковців академії у виготовленні ґрунтоблоків.

Список літератури

1. Будко А. А. Применение 3d принтеров в строительстве, достоинства и недостатки технологи / А. А. Будко, А. А. Потехин, А. А. Акопян // Сб. научн. трудов – Красноярск: Инновационный центр развития образования и науки, 2017, с. 112-119.

2. Лунева Д. А. Применение 3d-печати в строительстве и перспективы ее развития / Д. А. Лунева, Е. О. Кожевникова, С. В. Калюшина // Вестник Пермского национального исследовательского университета. Строительство и архитектура. 2017. Т. 8, №1. – С. 90-101.

3. Шатов С. В. Обобщение инновационных технологий 3D-печати строительных объектов для разработки стартапов / С. В. Шатов, Н. В. Савицкий, С. А Карпушин // Строительство. Материаловедение Машиностроение. Вып. 99. Д.: ГВУЗ «ПГАСА», 2017, с. 194-200.

4. Шатов С.В., Савицкий М.В., Иванцов С.В. Використання досвіду 3D-друку будівельних об'єктів для проекту «Місячна база» / Космические технологии: настоящее и будущее. Тезисы докладов 7 - ой Международной конференции 21 - 24 мая 2019 г. – Д., 2019. – 113 с.

5. Khoshnevis B. Automated Construction by Contour Crafting-Related Robotics and Information Technologies / Behrokh Khoshnevis // Automation in Construction. – 2004. – Vol. 13, iss. 1. – P. 5–19. – Available at: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0926580503000736>.

6. Savvitskyi N. V., Shatov S. V., Ozhyshchenko O. A. 3D-printing of build objects // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Д.: 2016. - № 3. – С. 18–26.

В. А. Турчина

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ГРАФІВ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ДЕЯКИХ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ

Задачі дискретної оптимізації, що в багатьох випадках здаються дуже простими за постановками, знаходять вихід в ряд важливих практичних проблем. Так, наприклад, в будівельній галузі, при спорудженні об'єктів, виникають задачі оптимального розподілу ресурсів з метою мінімізації термінів здачі об'єктів, або мінімізації ресурсів (будівельних бригад, техніки) при заданих термінах завершення будівництва. Такі прикладні задачі моделюються як оптимізаційні задачі на графах (в даному випадку графи задають технологічні обмеження на порядок виконання робіт). Такі задачі зводяться до оптимального упорядкування вершин орграфів, які задають технологічний порядок виконання завдань. При теоретичному дослідженні таких задач виявляється, що деякі з них містять “аномалії”, які вступають в протиріччя з здоровим глуздом . Зокрема, збільшення ресурсів може призводити не до очікуваного зменшення термінів завершення робіт, а до збільшення; ослаблення технологічних обмежень теж може впливати не кращим чином. Крім того, деякі несуттєві зв'язки між виконуваними роботами, на графах , що моделюють такі процеси , призводять здавалося б до несуттєвих зв'язків в графах , які можуть впливати на оптимальність деяких алгоритмів [1]. Тому інтеграція наукових досліджень з наведених задач в навчальний процес (при

викладанні відповідних дисциплін, виконанні курсових і дипломних робіт) дозволяє випускникам орієнтуватися в відповідній галузі їх застосування.

Важлива сфера використання графів є сфера, пов'язана з моделюванням функціонування біологічних систем живих організмів як на макро, так і мікро рівнях. Тут виникають задачі, до розв'язання яких доцільно використовувати відомі алгоритми із теорії графів. Зокрема це пошук мінімальних остовних дерев, найкоротших шляхів, гамільтонових циклів, та інше. Тому актуальним питанням є розробка проблемноорієнтованих бібліотек програмних продуктів, використовуючи які, можна було б відповісти на важливі питання функціонування живих організмів.

Дерева, як один із різновидів графів, суттєво використовуються в хімії (при вивченні можливих структур насичених вуглеводів), в біології при дослідженні процесів розмноження бактерій.

Планарні графи знайшли суттєве застосування в радіофізиці при конструюванні печатних схем.

Використання поняття розрізаючої множини графа дозволяє знайти мінімальну кількість сполучень, яку необхідно заблокувати, щоб зв'язок між окремими регіонами став неможливим. Пошук в графі розрізаючих вершин зв'язків дозволяє визначити в реальних умовах до чого призводить припинення з окремим містом або регіоном. А такі задачі виникають при техногенних катастрофах.

Цікавим є застосування графів для моделювання складних багатокомпонентних екологічних систем. В таких системах може існувати велика кількість обернених зв'язків, які можуть перетинатись. Це призводить до певної непередбаченості в поведінці системи. В такому випадку неможливо спрогнозувати її подальший розвиток. Використання апарату імпульсних процесів, розглянутий Ф.С. Робертсом [2], базується на дослідженні зважених графів.

Пошук нових прикладних задач із зазначених вище сфер та розробка для них методів, що базуються на теорії графів, є актуальним напрямком подальших досліджень, до якого можуть залучатись науковці і студенти будівельних академій, металургійних, транспортних і хіміко-технологічних університетів.

Список літератури

1. Турчина В.А. Исследование влияния транзитивных дуг на оптимальность некоторых алгоритмов параллельного упорядочения / В.А. Турчина, Н.К. Федоренко// Проблемы управления и информатики. – 2012.- №1.- с.62-69.

2. Робертс Ф.С. Дискретные математические модели с приложением к социальным биологическим и экологическим задачам. - М.: Наука, 1986.- 496 с.

Є. С. Фаузі, Т. Г. Останіна, Ю. С. Воронкова
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ З ЗАСТОСУВАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДИК

В сучасних умовах реформування системи освіти та системи охорони здоров'я пріоритет надається формуванню у майбутніх медичних працівників компетентностей відповідно до освітньо-професійних програм та освітньо-кваліфікаційних характеристик. Відомо, що існує тісний взаємозв'язок між поліпшенням якості надання медичної допомоги населенню та вдосконаленням підходів до викладання на кафедрах медичних факультетів вищих навчальних закладів [1]. Саме це обумовлює необхідність пошуку нових навчальних технологій. Здобувачі вищої освіти повинні не тільки отримати знання з дисциплін освітньої програми, а й оволодіти вмінням та навичками використовувати ці знання на практиці, а також вміти самостійно здобувати наукову інформацію [2].

На сучасному етапі вищої професійної освіти не викликає сумніву те, що швидше і якісніше студенти засвоюють навчальний матеріал за умови, якщо він може викликати позитивні емоції. Адже емоційна складова, закладена в завданні, сприятиме підвищенню працездатності студентів, позитивно позначиться на розумових процесах, навчальній мотивації та самоуправлінні, а також створить сприятливий психологічний клімат для реалізації навчання [3].

З метою підвищення інтересу до дисциплін професійного спрямування, а також для формування у студентів нестандартного, творчого мислення на кафедрі загальної медицини з курсом фізичної терапії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара були застосовані такі інтерактивні методики, як «аналіз реальних проблем» та «групові дискусії» з вибраних дисциплін – «Медсестринство у внутрішній медицині» (тема заняття – «Медсестринський процес у хворих на артеріальну гіпертензію»), «Медсестринство в неврології» (тема заняття – «Порушення мозкового кровообігу») та «Біологічна хімія рухової активності» (тема заняття – «Біоенергетика м'язів»). Заняття були проведені загалом для 58 студентів згідно з розкладом занять у трьох групах.

Методика навчання «аналіз реальних проблем» включала аналіз кейсів з реальними клінічними та діагностичними проблемами за означеними темами занять. Акцент для студентів робився на тому, як вирішувати змодельовані ситуаційні проблеми, що потребують реальних дій. Також були організовані групові дискусії з вказаних тем, під час яких учасники обговорювали одну проблему, знаходячись у різних групах, що мають різне бачення для вирішення запропонованої ситуації. Такий підхід надав змогу кожній із груп студентів презентувати свої ідеї та висловлювати власні думки.

Для визначення ефективності запропонованих форм оцінки знань студентів співробітниками кафедри був розроблений опитувальник, що містить 4 питання: 1) Наскільки Вам сподобалась оцінка знань за допомогою «аналізу реальних проблем» та «групових дискусій»? 2) Наскільки дані методики дозволяють оцінити саме Ваш рівень знань з теми заняття? 3) Наскільки дані методики оцінювання дозволяють Вам краще засвоїти знання? 4) Чи хотіли б Ви, щоб оцінювання за допомогою «аналізу реальних проблем» та «групових дискусій» проводилось і за іншими темами практичних занять?

Перші три питання опитувальника оцінювались студентами за десятибальною шкалою від «1» до «5». На четверте питання опитувальника студенти мали відповісти «так» або «ні».

Отримані наступні результати: на перше запитання «Наскільки Вам сподобалась оцінка знань за допомогою «аналізу реальних проблем» та «групових дискусій?»» середнє значення 3,78 балів (де 1 – зовсім не сподобалось, а 5 – дуже сильно сподобалось); по другому питанню «Наскільки дані методики дозволяють оцінити саме Ваш рівень знань з теми заняття?» середній бал 3,04 (де 1 – зовсім не оцінює мої знання, а 5 – повністю оцінює мої знання); по третьому питанню «Наскільки дані методики оцінювання дозволяють Вам краще засвоїти знання?» середній бал 2,47 (де 1 – зовсім не допомагає мені засвоїти знання, а 5 – дуже добре допомагає засвоїти знання); по четвертому питанню «Чи хотіли б Ви, щоб оцінювання за допомогою «аналізу реальних проблем» та «групових дискусій» проводилось і за іншими темами практичних занять?» 38,6% студентів не хотіли б повторного оцінювання за допомогою вказаних методик.

Аналізуючи отримані результати, можна стверджувати, що більша частина студентів суб'єктивно прихильно оцінюють дані методики, але були деякі студенти, які висловили небажання використовувати їх для оцінювання знань на практичних заняттях. Це можна пояснити або низьким рівнем підготовки студентів до занять, що утруднювало роботу за вказаними методиками, або певною ригідністю мислення, так як деякі

студенти через недостатню мотивацію до отримання знань просто «вчать за підручником чи конспектом».

Оскільки запропоновані методики в цілому позитивно оцінюються студентами, можна зробити висновок, що більш розширене застосування в освітньому процесі вказаних інтерактивних методик підвищить інтерес та мотивацію здобувачів вищої освіти до такої роботи. Окрім цього, впровадження різних інтерактивних методик допоможе сформувати у студентів здатність застосовувати отримані знання на практиці, а також підвищити загальний інтерес до дисциплін та поглибити знання майбутніми спеціалістами.

Список літератури

1. Дзяк Г. В. Шляхи підвищення якості навчання на підставі моніторингу анкетування випускників академії / Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, С. В. Захаров, Г. В. Горбунова // Медична освіта. – 2015. – № 2. – С. 64-66.
2. Коротун О. В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти / О. В. Коротун // Інформаційні технології в освіті. – 2016. – Вип. 3. – С. 117-129.
3. Денисенко С. М. Принцип емоційності як важлива складова проектування мультимедійних електронних освітніх ресурсів / С.М.Денисенко // Вісник Житомирського державного університету. – 2015. – №78. – С.102-106.

В. С. Феденко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИХ ГЕТЕРОЦИКЛІЧНИХ СПОЛУК ІЗ ПОНОВЛЮВАЛЬНОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ

Реалізація стратегії сталого розвитку обумовило виникнення нових концептуальних підходів, серед яких слід відзначити зелену хімію. Основні завдання цього сучасного напрямку полягають у створенні продуктів і процесів, які дозволяють мінімізувати використання та виробництво шкідливих речовин [1]. Використання природних речовин із поновлювальних джерел сировини визначають як один із принципів зеленої хімії [1]. Аналізуючи сучасні дослідження метаболітів фенольної природи рослинного походження, серед напрямів реалізації цього принципу слід відзначити переробку супутніх продуктів виробництва (наприклад, лігніну) у сполуки, які можуть бути використані як оксигеновмісні ароматичні структурні блоки для цілеспрямованого

синтезу біологічно активних речовин [2]. Інший напрям – екстрагування із рослинної сировини сполук, які завдяки поліфункціональності використовуються як перспективні об'єкти зеленої хімії для одержання продуктів із комплексом практично корисних властивостей для застосування у різних сферах. Одним із прикладів таких поліфункціональних сполук є таніни – поліфеноли, які включають структурні фрагменти флавону та галової кислоти [3]. Іншим перспективним об'єктом із поновлювальної рослинної сировини можуть бути похідні антоціанідинів, які основані на флавільному іоні [4].

Мета роботи – систематизувати напрями міждисциплінарного дослідження похідних антоціанідинів на основі експериментальних результатів та аналізу літературних даних.

Перспективи поєднання досліджень базуються на специфічних властивостях цих сполук.

1. Антоціани (глікозиди антоціанідинів) – важливий клас природних барвних речовин, оптичні властивості яких обумовлені наявністю хромофорної системи. Тому ці сполуки використовують як альтернативу синтетичних аналогів у якості харчових барвників (добавка E163), при фарбуванні текстильних матеріалів, виробництві косметичних засобів, створенні сонячних батарей, які включають сенсibiliзацію цих природних пігментів [4]. Для стандартизації антоціановмісної сировини декоративних і лікарських рослин розроблені неруйнівні прийоми діагностики із використанням спектроскопії відбиття та колориметрії [5,6].

2. Для антоціанів характерна рН-залежна динамічна рівновага різних структурних форм (multistate system) [4]. Наявність різнозabarвлених форм залежно від величини рН середовища використовується для розробки індикаторних плівок і нових матеріалів для пакування харчових продуктів (intelligent packaging) [4].

3. Характерною властивістю антоціанів є здатність до копігментації – утворення комплексів з іншими сполуками, що призводить до стабілізації цих пігментів та модифікації кольорових характеристик [4]. Копігментація антоціанів – найефективніший механізм створення різноманіття забарвлення рослин, для дослідження якого розроблено спектральний метод [7].

4. Здатність до зв'язування іонів металів використовують для стабілізації антоціанових барвників [8,9], а також створення джерел енергії та нових біогібридних матеріалів шляхом адсорбції пігментів на цеолітах [4]. Хелатуюча здатність може бути встановлена на стадії заготівлі рослинної сировини [10].

5. Для антоціанів підтверджено широкий спектр біологічної активності (антиоксидантна, протівірусна, антибактеріальна, протизапальна, кардіопротекторна, антидіабетична, антиканцерогенна,

імуномодельююча). Хелатуюча здатність цих сполук створює перспективи для розробки антиоксидантних композицій із синергічним ефектом та дизайну нових лікарських засобів [11, 12].

Реалізація міждисциплінарних досліджень цього перспективного класу природних сполук можлива у рамках освітньо-наукових об'єднань для інтеграції наукових результатів в освітній процес з метою удосконалення підготовки фахівців.

Список літератури

1. Anastas P. Green chemistry: principles and practice / P. Anastas, N. Eghbali // Chem. Soc. Rev. – 2010. – V.39, N1. – P.301-312.

2. Hülsey M.J. Sustainable routes for the synthesis of renewable heteroatom-containing chemicals / M.J. Hülsey, H. Yang, N. Yan // ACS Sustain. Chem. Eng. – 2018. – V.6, N 5. – P. 5694-5707.

3. Shirmohammadli Y. Tannins as a sustainable raw material for green chemistry: a review / Y. Shirmohammadli, D. Efhamisisi, A. Pizzi // Ind. Crop. Prod. – 2018. – V. 126. – P. 316-332.

4. Pina F. Chemistry and applications of flavylum compounds: a handful of colours / F. Pina, M.J. Melo, C.A. Laia et al. // Chem. Soc. Rev. – 2012. – V.41, N 2. – P. 869-908.

5. Патент 116781 Україна, МПК А01Н 1/04. Спосіб добору різнозабарвлених форм ехінацеї пурпурової / В.С. Феденко. – № u201611325. Заявл. 09.11.2016; Опубл. 12.06.2017, Бюл. №11.

6. Патент 118728 Україна, МПК А01Н 1/04, G01N 33/52. Спосіб диференційної діагностики антоціанового забарвлення рослин / В.С. Феденко. – № u201701629. Заявл. 20.02.2017; Опубл. 28.08.2017, Бюл. №16.

7. Патент 118806 Україна, МПК G01J 3/30. Спосіб визначення копігментації антоціанів у рослинах / В.С. Феденко. – № u201702637. Заявл. 20.03.2017; Опубл. 28.08.2017, Бюл. №16.

8. Патент 116028 Україна, МПК С09В 61/00. Спосіб визначення модифікації антоціанового барвника / В.С. Феденко. – № u201610057. Заявл. 03.10.2016; Опубл. 10.05.2017, Бюл. №9.

9. Патент 138622 Україна, МПК С09В 61/00, G01N 33/52. Спосіб визначення здатності антоціанового барвника до модифікації / В.С. Феденко. – № u 201904405. – Заявл. 23.04.2019; Опубл. 10.12.2019, Бюл. №23.

10. Патент 116029 Україна, МПК G01N 33/15, А61К 36/00, А61Р 39/0. Спосіб визначення здатності рослинної сировини до зв'язування металів / В.С. Феденко. – № u201610058. Заявл. 03.10.2016; Опубл. 10.05.2017, Бюл. №9.

11. Патент 137724 Україна, МПК С09К 15/34, С09К 15/08, С09К 15/02, С09В 61/00, А61К 36/00. Спосіб одержання антиоксидантної композиції / В.С. Феденко. – № u201903031. Заявл. 28.03.2019; Опубл. 11.11.2019, Бюл. №21.

12. Патент 137808 Україна, МПК G01J 3/42, А61К 36/00, А61Р 39/04. Спосіб визначення хелатуючої здатності антиоксиданту / В.С. Феденко. – № u201903606. – Заявл. 09.04.2019; Опубл. 11.11.2019, Бюл. №21.

Н. І. Федоряцька, В. І. Стаценко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ КОНСОРЦІУМУ УНІВЕРСИТЕТІВ

Сучасний світ дуже швидко змінюється і це потребує адекватної реакції суспільства. Інтеграція світових економік та виробництв, пов'язує та сприяє злиттю не тільки технологічних, економічних та законодавчих процесів, а й дає можливість обмінюватися культурними та освітніми знаннями. Цей процес відкриває нові можливості та переваги.

Одним із перспективних напрямків для розвитку сучасної освіти стає дистанційна форма навчання, що дає можливість отримувати інформацію та знання, незалежно від міста перебування.

У дистанційній формі навчання є свої переваги та недоліки. З одного боку це синергія та взаємодоповнюваність, а з іншого – це створює підстави для поглиблення вже існуючих та виникнення нових ризиків інформаційної небезпеки. Основними факторами ризику є достовірність інформації, яка може бути перекручена внаслідок цілої низки подій, питання захисту інтелектуальної власності та забезпечення наукової доброчинності, фінансово-економічна безпека. На захист інформаційного середовища та все більших об'ємів інформації стають інформаційна безпека та кібербезпека, які дають змогу захистити як саму інформацію, так і права авторів, які є суб'єктами авторського права та інтелектуальної власності.

Саме об'єднання в консорціуми є одним із ефективних важелів контролю за якістю, повнотою та цілісністю отриманих знань [1]. Використання дистанційної форми навчання розширює аудиторію студентів та викладачів. Це у свою чергу сприяє більшій поінформованості та можливості отримати знання із різних джерел та у різних викладачів за профільними предметами. Студенти можуть обирати більш цікаві та якісні курси, а викладачі мають змогу конкурувати та вдосконалювати свої знання. Таким чином, освіта стає більш конкурентоспроможною,

підвищується ефективність самої освітньої системи не тільки очної форми навчання, а й дистанційної.

Створення консорціумів у системі ЗВО є закономірним процесом. Це дає змогу зберегти свій статус як закладу освіти, а також залучити додаткове фінансування [2]. Об'єднання університетів – найбільш простий та дешевий шлях реалізації глобальної стратегії. Перевагою даної форми інтеграції є те, що ЗВО можуть суспільно використовувати матеріально-технічну та ресурсну базу, проводити спільні дослідження, створювати технології, робити нові відкриття, проводити спільні наукові та науководослідні роботи, досягаючи при цьому економії коштів за рахунок масштабності та зниження ризиків у своїй діяльності. Сучасний розвиток інформаційних та цифрових технологій дозволяє об'єднати заклади освіти в одну мережеву структуру. Це дозволить розширити доступ до сучасних освітніх технологій та засобів навчання, поглиблення вивчення навчальних курсів, предметів та дисциплін, дасть змогу студентам обирати різні профілі підготовки та спеціалізації, ефективно використовувати освітні ресурси [3].

Дистанційна освіта може бути доступною за допомогою таких міжнародних специфікацій та стандартів, як SCORM, LMS та інших [4]. А це потребує передачі та обробки великих інформаційних потоків, тому з'являється необхідність у багатосторонньому захисті інформації та підтримуючої її інфраструктури від будь-яких впливів та загроз.

Одними із основних загроз можуть бути наступні:

- витік (втрата) інтелектуальної власності – нових технологій та НОУ-ХАУ;

- приховування та необґрунтоване обмеження доступу до важливої інформації, необхідної для досягнення загального результату;

- недостатні або відсутні механізми координації між суб'єктами у процесі обміну даними, порушення цілісності інформації, важливої для досягнення спільної мети.

Всі загрози спрямовані на деструктивні дії з будь-якою інформацією, яка міститься в різних джерелах, такими як люди, документи, технічні носії та комунікаційні засоби.

Важливими заходами безпеки при створенні доступу до інформаційних потоків між ЗВО є створення правил безпеки та розгалуженої інфраструктури захисту. Це б забезпечило охорону інформації, права інтелектуальної власності та авторське право на об'єкти інтелектуальної власності, які можуть стати доступними для більш широкого загалу [5].

Завдяки об'єднанню в консорціуми вдосконалення системи дистанційної освіти може стати більш гнучким, динамічним, вдосконалити механізми доступу до актуальної інформації. Учасники

освітнього процесу завдяки новітнім технологіям зможуть отримати новий механізм взаємодії для розкриття творчого та інноваційного потенціалу своєї діяльності. Це надає змогу проводити дослідницькі та освітні програми більш продуктивно. А також створювати підґрунтя для формування правил інформаційної безпеки при дистанційній формі навчання в сучасних умовах.

Список літератури:

1. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1123>
2. Формирование сети университетов-лидеров как центров совершенного образования [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://timeua.info/post/kharkov/formirovanie-seti-universitetov-liderov-kak-centrov-sovershennogo-obrazovaniya-11160.html>
3. Дистанційна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>
4. Система управління обучением [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/SCORM>
5. Інформаційна безпека під час застосування цифрових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/informaciyna-bezpeka-pid-chas-zastosuvannya-a-cifrovih-tehnologiy.html>

С. Ю. Хамініч¹, П. М. Сокол¹, М. В. Матвіць²

¹Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

²ДП „Конструкторське бюро „Південне” імені М. К. Янгеля”

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Інтеграція України у світовий європейський простір вимагає сучасного осмислення економіки знань. Визначення тих чи інших реальних можливостей сталого розвитку, які надані освітою та наукою – є одним із актуальних напрямів побудови демократичного суспільства в державі.

Стабілізація та поживлення виробництва сприяють посиленню конкуренції на ринку праці і, тим самим, на ринку освітніх послуг, що обумовлює необхідність підвищення рівня якості освіти вищими навчальними закладами.

Зміни, що відбулися протягом останнього часу, як в економічному, так і в політичному середовищі України, а також вплив глобалізаційних

процесів на економіку країни обумовлюють особливо високі вимоги до професійної компетенції науково – педагогічних працівників закладів освіти.

15 вересня 2017 року - Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку. Глобальні Цілі сталого розвитку були затверджені на саміті ООН з питань сталого розвитку. За ініціативи Уряду України та за сприяння системи ООН в Україні протягом року тривав відкритий та інклюзивний процес адаптації ЦСР. Беручи до уваги принцип "нікого не залишити осторонь" та використовуючи широкий спектр інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів, була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання) [1].

Цілі сталого розвитку, яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань.

Концепції економіки знань найбільше відповідає ціль 4 – Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх, підкреслюючи інноваційне управління освіти.

Інноваційне управління в системі економіки знань дозволяє підвищувати ієрархічний статус та стратегічне значення сталого розвитку по відношенню до інших напрямів зростання [2]. Крім того інноваційне управління дозволяє встановлювати відповідність між інноваційною та іншою перспективною діяльністю вищих навчальних закладів, а також стати змістовним базисом сучасної концепції економіки знань в контексті сталого розвитку держави.

Економіка знань і економіка країни мають циклічну залежність: якість освіти і підготовки фахівців, відтворення знань і професійних кадрів, соціально – економічні фактори і саморозвиток освітнього середовища.

Впровадження сучасної методології формування економіки знань дасть можливість застосовувати такі напрями та складові сталого розвитку:

- використовувати, в першу чергу, стовідсотково науково –освітній та інноваційний потенціал держави;
- готувати кадри високої кваліфікації для національного господарства країни з урахуванням необхідності у фахівцях тієї чи іншої галузі економіки;

- будувати інноваційні інститути та сучасну модель організаційно-фінансових та наукових закладів інфраструктури системи освіти та інших суб'єктів господарювання згідно цілей сталого розвитку ;
- ефективно застосовувати елементи соціально – корпоративної відповідальності суб'єктів господарювання у сфері освіти і науки;
- формувати стратегію маркетингу вищих навчальних закладів відповідно стратегії іміджевої економіки країни;
- інтеграція української освіти в міжнародну економічну та науково-освітню систему;
- забезпечити державне регулювання нормативно – правової бази системи освіти з метою підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти України тощо.

Таким чином, економіка знань в контексті сталого розвитку – це система, де основними факторами сталого розвитку є знання та людський капітал, що сприяють підвищенню рівня життя, отриманні нових знань та впровадженні інноваційних розробок, наукових проектів та техніко – технологічних засобів в освіті і науці з метою підвищення рівня конкурентоспроможності вищих навчальних закладів і, тим самим, рівня конкурентоспроможності нашої держави.

Список літератури

1. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> Інформаційний сайт Організація Об'єднаних Націй в Україні: [Електронний ресурс]
2. 2. Хамініч С.Ю. Концептуальні засади іміджевої економіки України / С.Ю. Хамініч, К. С. Тригуб // Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку » вип. 15. – 2018 р. режим доступу до ресурсу: www.market-inf.ord.ua/uk/15-2018 – С.222-227.

Н. Е. Чекалова

ДВНЗ “Придніпровська державна академія будівництва та архітектури”

ВЗАЄМОДІЯ СУЧАСНИХ ЗВО І БІЗНЕСУ

За роки незалежності освітні заклади та бізнес суттєво віддалились один від одного. Освітні установи закріпили вимоги роботодавців до результату підготовки фахівців в державних освітніх стандартах. Підприємства, більша частина яких була приватизована, залишалися осторонь від освітнього процесу.

З оголошенням курсу ринкових реформ, знизилася ролі держави в управлінні виробничими підприємствами, що для вузів обернулося неможливістю забезпечити студентів виробничою базою практики. Для студентів державна "неувага" трансформувалося в складності з отриманням першого робочого місця за фахом, що важливо для закріплення знань. Відсутність роботи за фахом обумовлює неефективність державних витрат на підготовку фахівців і призводить до поступової втрати знань і навичок, отриманих під час навчання.

В розвинутих країнах взаємодія ЗВО та бізнесу традиційно реалізується через підготовку на замовлення фахівців, виконання на замовлення наукових тем, проведення моніторингів, експертиз за напрямками діяльності ЗВО.

Безпрецедентні карантинні заходи в усьому світі навесні 2020 р. дадуть поштовх розвитку віддаленої роботи. До карантину керівництво підприємств і організації дуже неохоче розглядало варіанти віддаленої роботи своїх співробітників. Керівники бояться втратити контроль над підлеглими. Але завдання обсягів і термінів робіт вже дасть можливість контролювати персонал.

З метою підвищення рівня професіоналізму викладацького складу навчальних закладів та економії витрат бізнесу на штатний персонал і організацію його робочого місця, ЗВО можуть надавати послуги підприємствам регіону в режимі аутсорсингу за напрямками:

- фінансовий, кадровий, проектний, стратегічний менеджмент,
- економічний аналіз і діагностика стану підприємства, - розробка комплексу маркетингу,
- організація проведення маркетингових досліджень,
- оцінка бізнесу, цінних паперів, рухомого і нерухомого майна,
- ведення бухгалтерії,
- аудит фінансової діяльності,
- оптимізація виробничих процесів за критеріями витрат і часу,
- переклад ділової (технічної) документації на іноземні мови,
- пошук контрагентів в інших країнах,
- договірне регулювання підприємницької діяльності і претензій майнового характеру, -
- розрахунок оптимальних маршрутів перевезення вантажів, пасажирів,
- консалтинг при патентуванні винаходів і корисних моделей,
- розробка елементів моделі корпоративної культури,
- проектування виставкових об'єктів,
- розробка будівельних проектів,
- юридичні консультації та ін.

Дисбаланс між попитом на ринку праці і пропозицією на ринку

освітніх послуг тривалий час є однією з проблем, що характеризують взаємодію освіти і бізнесу. Тривала відсутність інтерактиву між наукою, освітою і реальним запитом промислового сектора економіки призвела до їх неузгодженості, в результаті чого кожна складова цієї тріади пішла по своїй траєкторії розвитку, що об'єктивно послабило всю економічну систему. Ринок освітніх послуг не задовольняв запити виробництва ні кількісно, ні якісно. Вимоги освітніх стандартів та їх коригування не погоджували з виробниками, застаріла матеріально-технічна база вузів не давала випускникам навичок роботи з новими технологіями. І якщо в 2000-х почав формуватися дефіцит інженерно-технічних кадрів високої кваліфікації, то сьогодні підприємства не можуть знайти кваліфікованих токарів, зварювальників, що свідчить про серйозні проблеми з сфери середньо-спеціальної освіти.

Реформи в освіті, приєднання України до Болонської декларації про формування єдиного європейського простору вищої освіти призвело до активного використання тестування як методу контролю знань, постійних змін форм робочої документації, експериментів зі шкалами оцінювання рівня знань в молодшій, середній та вищій школах. А в результаті на виході ми отримали не творця, здатного вирішувати нестандартні професійні завдання, а виконавця, здатного виконувати стандартні команди, в крайньому випадку, непоганого користувача, який вміє вводити вихідні дані в інженерні, фінансові, бухгалтерські комп'ютерні програми, не більше.

Промоніторивши ситуацію на ринку праці, МОН України почав збільшувати держзамовлення на одні спеціальності, і зменшувати на інші, в першу чергу, економістів, юристів та менеджерів.

Об'явлений МОН України курс на автономію ЗВО має на меті максимально скоротити бюджетне фінансування галузі, і в жодному разі не повинен розглядатися в форматі галузевої автономії. Вища школа априорі не може бути автономною, оскільки, виконуючи соціальне замовлення, вона готує фахівців для ринку праці і повинна включатися в ланцюжок взаємозв'язку наука-освіта-виробництво, а це вже передбачає обмеження самостійності [1].

Щоб освіта відповідала потребам виробництва, необхідно надати можливість вузам розробляти навчально-програмну документацію відповідно до вимог економіки регіону. При цьому доцільно враховувати рекомендації виробничників або впровадити механізм узгодження обома сторонами програм-них матеріалів і систем оцінки якості підготовки майбутніх фахівців. Вивчаючи в вузах теоретичний матеріал, студенти повинні мати можливість бачити, як працює виробництво, які проблеми можуть виникнути в роботі технологічних ліній, як вирішуються поточні

завдання, переймати досвід і вчитися самостійно виявляти проблеми і знаходити вихід в нестандартних ситуаціях.

Для здійснення наукових досліджень, експериментальних розробок необхідно відновлювати та розвивати на базі ЗВО дослідні центри, створювати навчально-наукові комплекси, експериментальні лабораторії. Для оперативного обміну думками та спільного розв'язання поточних проблем, пропонується налагодити практику спілкування в режимі відео-конференцій.

Студентство – найбільш активна та креативна частина суспільства. Суб'єктам господарювання з метою отримання креативних рішень або формулювання нових ідей бажано залучати студентську молодь. Навіть якщо з 100 студентських робіт хоча б одна матиме раціональне зерно - це вже успіх. Для порівняння, в інноваційній діяльності не більше 5% згенерованих ідей доходять до кінцевого втілення. І це нормальна практика.

Наука, освіта і виробництво є об'єктивно взаємозалежними і взаємообумовленими, але фактично роз'єднаними і відокремленими, повинні знову повернутися до моделі трикомпонентної інтеграції, що дасть можливість ефективно вирішувати актуальні проблеми економіки і створить фундамент для відродження економічної могутності нашої держави.

Список літератури

1. Васильев, В.Л. Исторические и современные проблемы экономического развития Республики Татарстан [Электронный ресурс] : монография / А.Р. Гапсаламов, С.А. Седов, В.Л. Васильев .— М. : Издательство Прометей, 2014 .— 136 с. — Библиогр.: с. 130-135 .— ISBN 978-5-7042-2525-6 .— Режим доступа: <https://rucont.ru/efd/315784>.

S. A. Shevtsova, O. L. Fylymonova, O. V. Shevtsov
Pridneprovska State Academy of Civil Engineering and Architecture

PROBLEMS OF COMMERCIALIZATION OF SCIENTIFIC RESEARCH IN UKRAINE

The key factor in generating of new knowledge is scientific potential of Ukraine which is constantly under the direct influence and in great dependence on internal and external environment and still hasn't acquired structural and organizational form to this day, adequate to modern challenges. However, despite the insufficient development conditions due to low funding and absence of demand for innovations of domestic real sector of economy it continues to

"survive" although the number of scientific organizations is declining. In recent years Ukraine has put forward many initiatives both in terms of institutions and organizations as to forming of an effective mechanism of intensification of scientific and technological and innovative activity. However, the state power has not reached significant success yet in creating of "innovation climate" in the country, measures as to supporting of innovative activities are local in nature and do not allow reverse current negative trends (especially it is concerned to the decrease of scientific and technological potential in the industry).

Development and introduction of innovations substantially depends on various forms of cooperation between enterprises, organizations and higher education institutions. The opening for business concerns both scientists, Ph.D. researches and students. The idea constitutes an attractive way of self-development for the people and for schools it creates new areas of market opportunities. Setting up new businesses on the basis of new scientific discoveries is an everyday phenomenon in the developed countries of the Western Europe.

In the European dimension transfer of knowledge is nowadays a tool to build economy based on knowledge. It composes the pillar for integration and internationalization of scientific research, thus, the cooperation of scientific centers and enterprises constitutes the basic prerequisite for the civilization advancement for Ukraine. Conversely, lack of such transfer or its inadequate utilization might inevitably result in squandering of the economic potential of Ukraine.

What might be done to encourage entrepreneurs to utilize scientific potential of the domestic higher education institutions? The authors are certain that we shall:

1) utilize graduates potential-increase of significance in relations with graduates;

2) identify and analyze the opportunities to minimize legal, organizational, financial, informational barriers deeply ingrained in the Ukrainian higher educational system as well as barriers of mental, cultural, social and psychological nature related to still negative attitude towards risk-taking and unfavorable responses of the academic environment to commercial activities;

3) pursue a complex innovation policy, work out some market orientation among academic institutions, introduce legal order in the field of intellectual property protection, build the culture of academic entrepreneurship and improve staff competences indispensable in the innovation-based economy;

4) create clusters as a stimulant of innovation and competitiveness. Such clusters play a significant role in strengthening of the competitiveness of the economy both at national, regional and local levels. The presence of entities of academic circles in the cluster constitutes a favorable factor in its innovative

growth which enables transfer of knowledge, information and technology. Thus, in order to provide entrepreneurs with the opportunities to utilize the resources available in the region, it is necessary to create and maintain research clusters which shall be defined as the agglomeration of research entities, enterprises, local authorities, support centers for entrepreneurship and innovation operating for the particular sector of science, technology or economy.

The burden of responsibility for current situation shall be partially placed upon the state, which has not implemented a strategy to support innovations yet. The Ukrainian government ought to formulate strategies and define which industries shall constitute the foundation of our economy. The domestic academic centers shall solicit the creation of a cooperation platform between firms, which would enable young scientists to participate in internships and the firms to work out prototypical solutions. What is more; the academic centers themselves shall perceive the development of relationship with business as an opportunity to improve their budgets and to become independent from public financing. Modern Ukrainian economy needs specific, different from the traditional economy, approaches for definition and implementation of innovation policy. These features in generalized form are limited to: orientation of policy on provision of balance of state and market efforts for getting maximum result from knowledge for economic and social development; integration of social and political, scientific, educational, economic, ecological and other public interests through effective impact of state policy on the creation and assimilation of new knowledge; formation of conditions for development of private investment; creation of modern infrastructure of innovation sphere, orientation of state policy, mainly on economic growth and thereby improving of the quality of life of citizens.

References

1. Ukaz Prezydenta Ukrai'ny Pro Strategiju stalogo rozvytku "Ukrai'na-2020" № 5/2015 [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
2. Mazaraki A. A. Innovacijnyj potencial Ukrai'ny : monografija / A. A. Mazaraki, T. M. Mel'nyk ta in. ; za zag. red. A. A. Mazaraki. — K. : Kyi'v. nac. torg.- ekon. un-t, 2012. — 592 s.
3. Davymuka S. A. Nacional'ni innovacijni systemy: evolucija rozvytku, determinanty rezul'tatyvnosti : monografija / S. A. Davymuka, G. O. Androszhuk, L. I. Fedulova. — K. : Parlament. vyd-vo, 2015. — 512 s.

О. Н. Шеломовська¹, Н. Г. Сорокіна², Л. С. Головка³

¹Дніпровський державний технічний університет

*²Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

³Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах розвитку інформаційного суспільства, впровадження дистанційного та електронного навчання особливої актуальності набуває використання засобів масової інформації та їх повідомлень у освітньому процесі університетів. Сьогодні ЗМІ надають викладачам і студентам, по суті справи, необмежені можливості побудувати освітній процес з користю для обох сторін: викладачі на конкретних прикладах, що оточують нас, можуть пояснювати студентам складні теоретичні питання, а студенти – підвищити свій рівень професійної та загальної компетентності ознайомлюючись з матеріалами преси, телебачення та інтернету і презентуючи свої думки з цього приводу на семінарських і практичних заняттях в аудиторіях навчального закладу. В ситуації трансформації традиційної парадигми вищої освіти ЗМІ вже стають активними суб'єктами освітнього процесу, поряд із викладачами і студентами.

Функціонування сучасного університету і становлення висококваліфікованого спеціаліста неможливе без урахування і аналізу оточуючої соціальної реальності та впливу на студента інтенсивного постійного інформаційного впливу. У зв'язку з цим перед закладами вищої освіти стоїть задача пошуку шляхів використання цієї інформації в освітніх цілях. На превеликий жаль сьогодні доводиться констатувати, що в освітньому просторі українського сучасного університету ЗМІ функціонують спорадично, ситуативно, оскільки вища освіта в Україні робить лише перші кроки щодо розробки та впровадження до навчально-виховного процесу фахової підготовки студентів системного, цілеспрямованого використання ресурсу ЗМІ, умовою якого є медіакультура суб'єктів цього процесу як сукупність духовних цінностей, створених інформаційно-комунікаційними засобами, що функціонують у суспільстві, щодо елементів культури комунікації, пошуку, збирання, виробництва та передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом загалом [2].

Досягнення педагогічних цілей навчання при використанні такого засобу масової інформації як **преса**, багато в чому залежить від уміння

викладача відбирати джерела, матеріали, визначати місце їх включення в заняття, організовувати засвоєння і обговорення певної статті через застосування найбільш ефективних методичних прийомів досягнення. При аналізі освітнього потенціалу **радіо**, слід зазначити, що наразі воно використовується молодими людьми виключно як зручний засіб прослуховування музики, яка є фоном для інших занять і не сприймається як джерело новин або пізнавальної інформації. За таких умов його дидактичні і освітні можливості практично не використовуються у практиці роботи університетів. Щодо **телебачення**, то воно є на сьогодні є найпопулярнішим ЗМІ серед усього населення земного шару. І його можливість наочно демонструвати наочні події має значний потенціал для використання у практиці роботи закладів вищої освіти. Практика використання телематеріалів на університетських заняттях базується на одному з найстаріших і основних методичних принципів – принципі наочності.

Найбільшим освітнім потенціалом за наявної ситуації розвитку суспільства володіє мережа **інтернет**, яка поєднує у собі переваги усіх розглянутих вище ЗМІ. Зрозуміло, що становлення системи дистанційного навчання взагалі не може відбутися від використання web-технологій як способу налагодження комунікації викладачів та студентів, але слід ще й не забувати про істотні можливості всесвітнього павутиння для пошуку і використання на навчальних заняттях цікавого дидактичного матеріалу.

Заняття з використанням Інтернет-ресурсів відкривають для студентів нові можливості, перш за все для самоосвіти. Пошук інформації в мережі Інтернет для виконання грамотно поставленого завдання на занятті в даний час є необхідною умовою для формування інформаційної компетентності студентів. Використання інформаційно-комунікативних технологій дозволяє: забезпечити позитивну мотивацію навчання; забезпечити диференційований підхід в навчанні; підвищити обсяг виконуваної роботи на занятті; раціонально організувати і підвищити ефективність заняття; удосконалити контроль знань; формувати навички справді дослідницької діяльності; забезпечити доступ до різних довідкових систем, електронних бібліотек, інших інформаційних ресурсів [1].

Отже, застосування ЗМІ є особливо дієвим на заняттях з курсу соціально-гуманітарних дисциплін, де обговорення матеріалів і повідомлень мас-медіа допомагає не тільки підвищувати зацікавленість і мотивацію студентів у навчанні, але й постійно знаходитися в курсі сучасних подій у різних сферах суспільного життя, накопичувати соціальний та політичний матеріал, знайомитися з інноваціями, формувати власний світогляд та ідентичність. Використання ЗМІ у освітньому процесі сприяє соціалізації студентів, вихованні у них самостійності,

індивідуальності та прагнення до пошуку нового. Мас-медіа дають різноманітність форм навчання від читання газет, прослуховування радіоозаписів і перегляду відео до роботи з інтернет-джерелами, адже відбувається одночасний вплив текстової, графічної, звукової, фото і відео інформації. З одного боку, їх комплексне застосування дозволяє робити аудиторні заняття і весь освітній процес більш захоплюючим, динамічнішим, інформативнішим, а з іншого – призводять до кращих результатів в навчанні, якіснішої освіти та підвищують ефективність навчання.

Список літератури

1. Алєшина О. Г. Использование интернет-ресурсов в преподавании специальных дисциплин // Молодой ученый. 2016. №23. С. 449-451. URL <https://moluch.ru/archive/127/35038/>
2. Шипко О. Засоби масової інформації в освітньому просторі університету // Проблеми гуманітарних наук. Філософія. 2014. Вип. 33. С. 43–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_2014_33_6

Наукове видання

Тези доповідей

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
«КОНСОРЦІУМИ УНІВЕРСИТЕТІВ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ТА ЇХНЬОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

Українською та англійською мовами

Упорядковано відділом науково-технічної інформації

Підписано до друку 6.03.20.

Формат 60x84¹/₁₆. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 17,44.

Тираж 150 прим. Замовлення № 051.

Видавництво та друкарня «Ліра ЛТД»
49107, м. Дніпро, вул. Наукова, 5
Свідоцтво про внесення до Держреєстру
Серія ДК № 6042 від. 26.02.2018.